

Datum
22 november 2013

Kenmerk
10754

Doorkiesnummer
030-2303100

E-mail
looijenga@qanu.nl

Betreft
Rapport: Regiostudies OW 2013 (cluster)

Rijksuniversiteit Groningen
t.a.v. het College van Bestuur
Postbus 72
9700 AB GRONINGEN

DOCUMENTAIRE INFORMATIE VOORZIENING RUG INGEKOMEN 25 NOV. 2013 CLASS.NR. : 51.411 FL DIENST/AFD.: A2151A2 / ABJ2 CORR.NR. 13/14893
--

Geacht College,

Hierbij ontvangt u 15 exemplaren van het eindrapport van de visitatie Regiostudies OW 2013 (cluster).

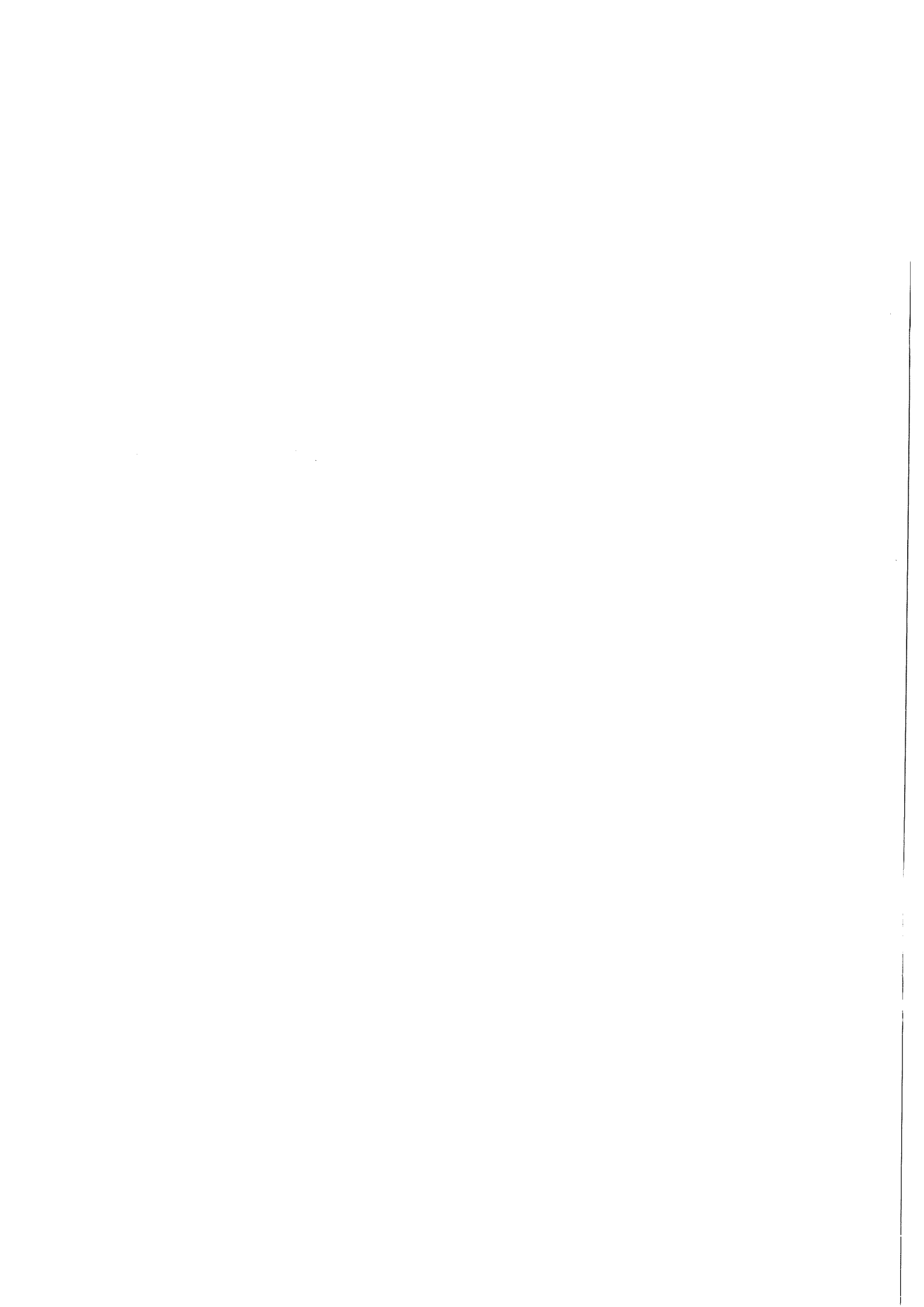
Wij vertrouwen erop hierbij aan onze verplichtingen te hebben voldaan.

Met vriendelijke groet,

drs. S. Looijenga
directeur

Bijlagen:
- rapporten Regiostudies OW 2013 (cluster)

Regiostudies

Faculteit der Letteren,
Rijksuniversiteit Groningen

Quality Assurance Netherlands Universities (QANU)
Catharijnesingel 56
Postbus 8035
3503 RA Utrecht
The Netherlands

Telefoon: 030 230 3100
Fax: 030 230 3129
E-mail: info@qanu.nl
Internet: www.qanu.nl

Projectnummer: Q0318

© 2013 QANU

Tekst en cijfermateriaal uit deze uitgave mogen, na toestemming van QANU en voorzien van bronvermelding, door middel van druk, fotokopie, of op welke andere wijze dan ook, worden overgenomen.

INHOUD

Rapport over de bacheloropleidingen Griekse en Latijnse Taal en Cultuur, Midden-Oostenstudies en American Studies en de masteropleidingen Oudheidstudies, Midden-Oostenstudies en North American Studies van de Rijksuniversiteit Groningen.....	5
Administratieve gegevens van de opleidingen	5
Administratieve gegevens van de instelling.....	6
Kwantitatieve gegevens over de opleidingen	6
Samenstelling van de commissie	7
Werkwijze van de commissie.....	8
I: Bacheloropleiding Griekse en Latijnse Taal en Cultuur en masteropleiding Oudheidstudies	11
Samenvattend oordeel van de commissie.....	13
Behandeling van de standaarden uit het Beoordelingskader voor de beperkte opleidingsbeoordeling.....	19
II: Bacheloropleiding Midden-Oostenstudies en masteropleiding Midden-Oostenstudies.....	41
Samenvattend oordeel van de commissie.....	43
Behandeling van de standaarden uit het Beoordelingskader voor de beperkte opleidingsbeoordeling.....	49
III: Bachelor's programme American Studies and master's programme North American Studies	79
Summary judgement	81
Description of the standards from the Assessment framework for limited programme assessments	87
Bijlagen.....	113
Bijlage 1: Curricula Vitae van de leden van de visitatiecommissie.....	115
Bijlage 2: Domeinspecifiek referentiekader.....	119
Bijlage 3: Beoogde eindkwalificaties	127
Bijlage 4: Overzicht van de programma's.....	139
Bijlage 5: Kwantitatieve gegevens over de opleidingen	145
Bijlage 6: Bezoekprogramma.....	161
Bijlage 7: Bestudeerde afstudeerscripties en documenten.....	165
Bijlage 8: Onafhankelijkheidsverklaringen.....	167

Dit rapport is vastgesteld op 18 november 2013

Rapport over de bacheloropleidingen Griekse en Latijnse Taal en Cultuur, Midden-Oostenstudies en American Studies en de masteropleidingen Oudheidstudies, Midden-Oostenstudies en North American Studies van de Rijksuniversiteit Groningen

Dit rapport volgt het Beoordelingskader voor de beperkte opleidingsbeoordeling van de NVAO.

Administratieve gegevens van de opleidingen

Bacheloropleiding Griekse en Latijnse Taal en Cultuur

Naam van de opleiding:	Griekse en Latijnse Taal en Cultuur
CROHO-nummer:	56003
Niveau van de opleiding:	bachelor
Oriëntatie van de opleiding:	wetenschappelijk (wo)
Aantal studiepunten:	180 EC
Afstudeerrichtingen:	
Locatie(s):	Groningen
Variant(en):	voltijd, deeltijd
Vervaldatum accreditatie:	31-12-2014

Bacheloropleiding Midden-Oostenstudies

Naam van de opleiding:	Midden-Oostenstudies
CROHO-nummer:	56817
Niveau van de opleiding:	bachelor
Oriëntatie van de opleiding:	wetenschappelijk (wo)
Aantal studiepunten:	180 EC
Afstudeerrichtingen:	
Locatie(s):	Groningen
Variant(en):	voltijd
Vervaldatum accreditatie:	31-12-2014

Bacheloropleiding American Studies

Naam van de opleiding:	American Studies
CROHO-nummer:	50623
Niveau van de opleiding:	bachelor
Oriëntatie van de opleiding:	wetenschappelijk (wo)
Aantal studiepunten:	180 EC
Afstudeerrichtingen:	
Locatie(s):	Groningen
Variant(en):	voltijd
Vervaldatum accreditatie:	31-12-2014

Masteropleiding Oudheidstudies

Naam van de opleiding:	Oudheidstudies
CROHO-nummer:	60821
Niveau van de opleiding:	master
Oriëntatie van de opleiding:	wetenschappelijk (wo)
Aantal studiepunten:	60 EC
Afstudeerrichtingen:	- Griekse en Latijnse Taal en Cultuur - Oude Geschiedenis
Locatie(s):	Groningen
Variant(en):	voltijd, deeltijd
Vervaldatum accreditatie:	31-12-2014

Masteropleiding Midden-Oostenstudies

Naam van de opleiding:	Midden-Oostenstudies
CROHO-nummer:	60842
Niveau van de opleiding:	master
Oriëntatie van de opleiding:	wetenschappelijk (wo)
Aantal studiepunten:	60 EC
Afstudeerrichtingen:	
Locatie(s):	Groningen
Variant(en):	voltijd
Vervaldatum accreditatie:	31-12-2014

Masteropleiding North American Studies

Naam van de opleiding:	North American Studies
CROHO-nummer:	60845
Niveau van de opleiding:	master
Oriëntatie van de opleiding:	wetenschappelijk (wo)
Aantal studiepunten:	60 EC
Afstudeerrichtingen:	
Locatie(s):	Groningen
Variant(en):	voltijd
Vervaldatum accreditatie:	31-12-2014

Het bezoek van de visitatiecommissie Regiostudies aan de Faculteit der Letteren van de Rijksuniversiteit Groningen vond plaats op 10, 11 en 12 juni 2013.

Administratieve gegevens van de instelling

Naam van de instelling:	Rijksuniversiteit Groningen
Status van de instelling:	bekostigde instelling
Resultaat instellingstoets:	aangevraagd

Kwantitatieve gegevens over de opleidingen

De vereiste kwantitatieve gegevens over de opleidingen zijn opgenomen in Bijlage 5.

Samenstelling van de commissie

De beoordeling van de opleidingen Regiostudies van de Rijksuniversiteit Groningen valt binnen de clusterbeoordeling Regiostudies, waarvoor in 2012 en 2013 in totaal 39 opleidingen worden beoordeeld. De commissie voor de clusterbeoordeling Regiostudies is samengesteld uit totaal twaalf commissieleden:

- Prof. dr. A. Wouters (voorzitter), emeritus hoogleraar Griekse Taal- en Letterkunde, KU Leuven;
- Prof. dr. K. Pollmann, professor of Classics, University of Kent (Canterbury), Adjunct Professor at Aarhus University (Denmark), and Professor Extraordinary at Stellenbosch University;
- Prof. dr. G. Buelens, professor of English, Universiteit Gent;
- Prof. dr. D. Kruijt, professor Emeritus of Development Studies, Universiteit Utrecht;
- Prof. dr. E. Hollender, professor of Jewish Studies at the Goethe-University Frankfurt/Main, Germany;
- Prof. dr. J. Gvozdanovic, professor Slavic Linguistics aan Heidelberg University;
- Prof. dr. J. Nawas, professor Arabic and Islamic Studies aan de Katholieke Universiteit Leuven;
- Prof. dr. G. De Boel, hoogleraar Griekse en Vergelijkende Taalkunde en Nieuwgrieks, Universiteit Gent;
- Prof. dr. N. Worden, professor of History and Head of Department of Historical Studies, University of Cape Town;
- Prof. dr. Behr, professor and Chair Traditional China, East Asia Seminar, Faculty of Philosophy, Universität Zürich;
- D. Meijer, bachelorstudent American Studies, Rijksuniversiteit Groningen;
- T. Lysen, student Researchmaster Classics, Universiteit van Amsterdam.

De curricula vitae van de leden van de commissie zijn opgenomen in Bijlage 1.

Coördinator van de clustervisitatie Regiostudies was drs. M.M. Frederik, medewerker van QANU. Tijdens het bezoek aan de VU Amsterdam was dr. W. van Gastel als projectleider aanwezig. Projectleider drs. L. van der Grijpsaarde was aanwezig tijdens de bezoeken aan de Universiteit van Amsterdam, Radboud Universiteit Nijmegen en de Universiteit Utrecht. Projectleider dr. F. Meijer was aanwezig tijdens de bezoeken aan de Universiteit Leiden en de Universiteit Groningen. Projectleider drs. M. Jansen was aanwezig tijdens het bezoek aan de Universiteit van Amsterdam. Projectleider M. Amsing MSc was aanwezig tijdens het bezoek aan de Universiteit Leiden. Projectleider J. Krooneman MA was aanwezig tijdens het bezoek aan de Universiteit Leiden. Projectleider N. Vestering MSc was aanwezig bij het bezoek aan de Universiteit Groningen.

Ook de projectleiders speelden een belangrijke rol in het bewaken van de consistentie. De coördinator was aanwezig bij de eindvergadering van de bezoeken, enerzijds om de bevindingen van de voorgaande bezoeken in te brengen, en anderzijds om de commissie te attenderen op haar wijze van oordelen. Er heeft regelmatig overleg plaatsgevonden tussen de projectleiders om de beoordelingen op elkaar af te stemmen. De betrokken projectleiders waren steeds op de hoogte van alle bevindingen.

Werkwijze van de commissie

Voorbereiding

Op 5 november 2012 hield de commissie haar formele startvergadering. Tijdens de startvergadering werd de commissie geïnstrueerd, werd de taakstelling en werkwijze van de commissie besproken en werd het Domeinspecifiek Referentiekader Regiostudies besproken. Dit Domeinspecifieke Referentiekader is opgenomen in Bijlage 2 van dit rapport.

Bij ontvangst van de kritische reflectie van een universiteit werden deze door de projectleider gecontroleerd op kwaliteit en compleetheid van informatie. Nadat de kritische reflecties in orde waren bevonden, zijn deze doorgestuurd aan de commissieleden die deelnamen aan het betreffende bezoek. De commissieleden lazen de kritische reflecties en formuleerden vragen die aan de projectleider werden toegestuurd. De projectleider compileerde de vragen tot een samengesteld document. Eventuele additionele vragen van de commissieleden werden aan de opleidingen toegestuurd met het verzoek om een reactie. Naast de kritische reflecties lazen de commissieleden gezamenlijk minimaal vier scripties per opleiding en 15 scripties per beoordeelde instelling.

Visitatiebezoeken

Een overzicht van het bezoekprogramma is opgenomen als Bijlage 2 bij dit rapport. Tijdens de voorbereidende vergadering van ieder bezoek werd de visitatie concreet voorbereid. Tijdens het bezoek zelf is gesproken met een (representatieve) vertegenwoordiging van het faculteitsbestuur, het opleidingsbestuur, studenten, docenten, alumni, de opleidingscommissie en de examencommissie. Daarnaast werd per opleiding gesproken met student- en docentvertegenwoordigers van de beoordeelde opleidingen.

Op verzoek van de commissie heeft de opleiding gesprekspartners geselecteerd binnen de door de commissie aangegeven kaders. De commissie heeft met studenten uit alle studiejaar gesproken en met docenten en begeleiders van de zes opleidingen. Voorafgaand aan het bezoek heeft de commissie een overzicht ontvangen van de gesprekspartners en ingestemd met de door de opleiding gemaakte selectie.

Tijdens ieder bezoek bestudeerde de commissie het ter inzage gevraagde materiaal en gaf zij gelegenheid tot een spreekuur ten behoeve van studenten en docenten die zich voorafgaand aan het bezoek hadden aangemeld.

De commissie heeft een deel van het bezoek gebruikt voor de voorbereiding op de mondelinge rapportage en een discussie over de beoordeling van de opleidingen. Aan het einde van elk bezoek heeft de voorzitter in een mondelinge rapportage de eerste bevindingen van de commissie gepresenteerd. Daarbij ging het steeds om een aantal algemene waarnemingen en een aantal eerste indrukken per opleiding.

Rapportages

De projectleider heeft op basis van de bevindingen van de commissie, per instelling, een conceptrapport opgesteld. Het conceptrapport is voorgelegd aan de commissieleden die bij het bezoek aanwezig waren. Na vaststelling van het conceptrapport is deze aan de betrokken faculteit voorgelegd ter toetsing van feitelijke onjuistheden. Het commentaar van de opleidingen is met de voorzitter en, indien nodig, met de overige commissieleden besproken. Vervolgens is het rapport definitief vastgesteld.

Het bezoek aan de Rijksuniversiteit Groningen vond plaats op 9, 10, 11 en 12 mei. Het programma van het bezoek is te vinden in Bijlage 6 van dit rapport. Van het spreekuur is geen gebruik gemaakt. De commissie die de opleidingen Regiostudies van de Rijksuniversiteit Groningen beoordeelde, bestond uit:

- Prof. dr. A. Wouters (voorzitter); emeritus hoogleraar Griekse Taal- en Letterkunde, KU Leuven
- Prof. dr. K. Pollmann professor of Classics, University of Kent (Canterbury), Adjunct Professor at Aarhus University (Denmark), and Professor Extraordinary at Stellenbosch University;
- Prof. dr. G. Buelens, professor of English, Universiteit Gent;
- Prof. dr. E. Hollender, professor of Jewish Studies at the Goethe-University Frankfurt/Main, Germany;
- T. Lysen, student Researchmaster Classics, Universiteit van Amsterdam.

De commissie werd ondersteund door mw. F. Meijer en mw. N. Vestering.

Het College van Bestuur van de Rijksuniversiteit Groningen en de Nederlands-Vlaamse Accreditatieorganisatie (NVAO) hebben ingestemd met de samenstelling van de commissie voor de beoordeling van de twee genoemde opleidingen.

Om het gerealiseerde eindniveau van opleidingen te bepalen hebben de coördinator en de voorzitter van de visitatiecommissie van iedere opleiding scripties geselecteerd. De scripties werden aselekt gekozen uit een lijst van afgestudeerden van de laatste twee voltooide studie jaren. Hierbij is rekening gehouden met een spreiding in cijfers en varianten (zie Bijlage 7).

Beslisregels

In overeenstemming met het Beoordelingskader voor de beperkte opleidingsbeoordeling van de NVAO (d.d. 22 november 2011) heeft de commissie de volgende definities voor de beoordeling van de afzonderlijke standaarden en de opleiding als geheel gehanteerd:

Basiskwaliteit

De kwaliteit die in internationaal perspectief redelijkerwijs verwacht mag worden van een bachelor- of masteropleiding binnen het hoger onderwijs.

Onvoldoende

De opleiding voldoet niet aan de gangbare basiskwaliteit en vertoont op meerdere vlakken ernstige tekortkomingen.

Voldoende

De opleiding voldoet aan de gangbare basiskwaliteit en vertoont over de volle breedte een acceptabel niveau.

Goed

De opleiding steekt systematisch en over de volle breedte uit boven de gangbare basiskwaliteit.

Excellent

De opleiding steekt systematisch en over de volle breedte ver uit boven de gangbare basiskwaliteit en geldt als een (inter)nationaal voorbeeld.

**I: Bacheloropleiding
Griekse en Latijnse Taal en Cultuur en
masteropleiding
Oudheidstudies**

Samenvattend oordeel van de commissie

Dit rapport geeft de bevindingen en overwegingen weer van de commissie Regiostudies over de opleidingen Regiostudies aan de Rijksuniversiteit Groningen. De commissie baseert haar oordeel op informatie uit de kritische reflectie, aanvullende informatie naar aanleiding van vooraf geformuleerde vragen van de commissie, informatie uit de gesprekken tijdens het bezoek, de geselecteerde scripties, en de documenten die tijdens het bezoek ter inzage beschikbaar waren. De commissie heeft voor de opleidingen zowel positieve aspecten opgemerkt als verbeterpunten gesignaleerd. Na deze tegen elkaar te hebben afgewogen, concludeert de commissie dat de opleidingen voldoen aan de eisen voor basiskwaliteit die een voorwaarde zijn voor heraccreditatie.

Bacheloropleiding Griekse en Latijnse Taal en Cultuur (GLTC)

Standaard 1: Beoogde eindkwalificaties

De instellingen die deelnemen aan de clustervisitatie Regiostudies hebben gezamenlijk een Domeinspecifiek Referentiekader opgesteld. Dit kader is bedoeld voor de bachelor- en masteropleidingen in Nederland die in de landelijke onderwijsvisitatie Geesteswetenschappen binnen het cluster Regiostudies worden beoordeeld. Binnen dit cluster vallen bachelor- en masteropleidingen Griekse en Latijnse taal en cultuur, Oudheidstudies en de diverse opleidingen die ressorteren onder regiostudies met betrekking tot Oost-Europa, het Midden-Oosten, Azië, Afrika en Noord-, Midden- en Zuid-Amerika. Gezien de diversiteit van opleidingen is ervoor gekozen het kader breed en niet prescriptief op te stellen. De in het kader geformuleerde doelstellingen en eindkwalificaties zijn gerelateerd aan zowel de Dublin-descriptoren als aan de meest prominente aspecten die in meer of mindere mate bij iedere opleiding aan de orde komen. Deze aspecten zijn: Taalvaardigheid, Taalkunde, Letterkunde, Cultuurkunde, Geschiedenis, Wetenschapsbeoefening en bijbehorende onderzoeksvaardigheden en Algemene wetenschappelijke vorming. De commissie heeft vastgesteld dat het kader breed is, maar precies daardoor genoeg mogelijkheden voor specialisatie biedt. Zij heeft hier begrip voor, aangezien het kader is bedoeld voor uiteenlopende opleidingen. De commissie veronderstelt hierbij dat de opleidingen in de praktijk zelf het kader nader specificeren naar de eigen doelstellingen. De commissie concludeert dat de opleiding zijn eigenheid heeft vormgegeven in het opgestelde kader door de nadruk op verbondenheid met cultuurhistorie te verwerken in de eindtermen. Het niveau dat in de eindtermen wordt gevraagd, is volgens de commissie adequaat.

De opleiding leidt academisch gevormde deskundigen op in de talen en culturen van de klassieke oudheid en in vaardigheden op het terrein van wetenschappelijk onderzoek. Kenmerkend aan de opleiding is dat zij is gebaseerd op een brede en geïntegreerde benadering van de talen en de cultuurvakken Oude Geschiedenis, Archeologie en Filosofie van de Oudheid en dat ze specifieke aandacht besteedt aan de relevantie van de antieke cultuur voor de hedendaagse samenleving. Afgestudeerden zijn in staat tot het uitoefenen van een beroep waarvoor academische kennis en vaardigheden op bachelor-niveau vereist dan wel wenselijk zijn. De opleiding leidt studenten primair op voor een masteropleiding, zoals de eenjarige master Oudheidstudies, de tweejarige educatieve master die opleidt tot leraar, of de tweejarige research master Classical, Medieval and Renaissance Studies die opleidt tot onderzoeker, of andere relevante masteropleidingen zoals Archeologie en Filosofie. De meeste studenten kiezen voor deze masters.

De commissie concludeert dat de studenten worden opgeleid om door te kunnen stromen naar verschillende masters. Door de geïntegreerde benadering met de cultuurvakken is de

oriëntatie breder dan alleen klassieke talen en onderzoek uitvoeren. De commissie stelt vast dat de opleiding zich onderscheidt door de geïntegreerde benadering van talen en cultuurhistorisch perspectief. Bovendien constateert de commissie dat deze profilering herkenbaar is in de eindtermen. De commissie concludeert dat het profiel en de doelstelling van de opleiding volledig is met de nadruk op inhoudelijke en academische ontwikkeling. De commissie heeft vastgesteld dat de eindtermen in combinatie met de doelstellingen in voldoende mate duidelijk maken welke kwalificaties van studenten aan het einde van de studie worden verwacht.

Standaard 2: Onderwijsleeromgeving

Het majorprogramma omvat vijf majoronderdelen, namelijk Grieks, Latijn, Oude Geschiedenis, Klassieke en Mediterrane Archeologie en Filosofie van de Oudheid. Het eerste jaar van de opleiding bestaat uit inleidingsmodules Griekse en Latijnse taalvaardigheid, i.e. grammatica en vertaalvaardigheid, het lezen en interpreteren van Griekse en Latijnse teksten en literatuurgeschiedenis, cultuurhistorie van de Oudheid en een minoronderdeel voor 10 EC. Het tweede jaar bestaat uit Grieks en Latijns drama, Griekse en Latijnse poëzieanalyse, en Griekse en Latijnse taalkunde. Voorts is er de module Historiografische en Documentaire teksten verzorgd door docenten Grieks, Latijn en Oude Geschiedenis. In de rest van het jaar volgen de studenten voor 30 EC minor- of vrije ruimte onderdelen. In het derde jaar volgen studenten onderzoekscolleges Grieks en Latijn, en onderzoekscolleges op het terrein van de cultuurhistorische vakken (Oude Geschiedenis, Archeologie en Filosofie van de Oudheid). Elke twee weken verzorgt een andere docent de colleges van het vak vanuit zijn eigen expertise gebaseerd op dezelfde tekst die centraal staat in het gehele vak. Er is verder het Integratiecollege met als onderdeel de verplichte excursie naar Italië, Griekenland of Turkije. De studie wordt afgesloten met een scriptie van 10 EC. Het derde jaar bestaat verder uit minor- en vrije ruimteonderdelen voor 20 EC.

De opleiding wordt in voltijd en deeltijd aangeboden. De deeltijdopleiding Griekse en Latijnse Taal en Cultuur verschilt niet van de voltijdopleiding in de programmaonderdelen, wel in het aantal modules dat per jaar geprogrammeerd is. Het programma en tijdpad wordt in overleg tussen de deeltijdstudent en de studieadviseur opgesteld.

De commissie heeft geconcludeerd dat het profiel van de opleiding duidelijk herkenbaar is in het programma. De opleiding slaagt erin om een goed niveau van taalverwerving voor zowel Latijn als Grieks te realiseren door middel van het programma. Daarnaast wordt voldoende aandacht besteed aan het bestuderen van talen in relatie tot de cultuurhistorie. De commissie concludeert dat de ontwikkeling van onderzoeksvaardigheden goed aan bod komt in het programma en is benieuwd naar de resultaten van de verbeterde opbouw van onderzoeksvaardigheden in het programma.

De commissie constateert dat de instroom en het rendement van de opleiding bijzondere aandacht verdienen. De commissie waardeert de inspanningen van de bacheloropleiding, met in het bijzonder de invoering van het mentorsysteem. In principe is het mogelijk in het programma een stage te volgen of in het buitenland te studeren. De commissie vindt dat dit te weinig gebeurt en raadt de opleiding aan de studenten beter op deze mogelijkheid te wijzen. De commissie vindt dat het volgen van een stage of studeren in het buitenland de aansluiting op de arbeidsmarkt verbetert.

De commissie heeft vastgesteld dat de opleiding worden verzorgd door docenten met veel expertise op hun vakgebied. De belasting van de staf vindt de commissie groot en zij verwacht dat deze belasting nog groter gaat worden door de bezuinigingen. De commissie heeft lof voor de docenten die ondanks de hoge werkdruk gemotiveerd blijven om de

opleidingen vorm te geven. Bovendien zijn deze docenten zeer toegankelijk voor de studenten. De commissie is van mening dat zij samen met de studietoelbegeleider zorgen voor een goede begeleidingsstructuur.

De commissie heeft geconstateerd dat studenten en docenten voldoende betrokken zijn bij de vormgeving en evaluatie van het curriculum. Met het betrekken van alumni en de arbeidsmarkt bij de opzet en inhoud van het programma heeft de opleiding meer dan voldoende doelgroepen betrokken bij de ontwikkeling van de opleiding.

Standaard 3: Toetsing en gerealiseerde eindkwalificaties

De commissie stelt vast dat er een adequaat toetsbeleid is. Zij concludeert echter dat de procedure voor beoordeling van toetsing onvoldoende wordt toegepast doordat de examencommissie geen advies uitbrengt over de toetsplannen. Over de examencommissie constateert de commissie dat zij in ontwikkeling is en haar belangrijkste taken uitvoert.

De commissie heeft eindwerken en tentamens bestudeerd. Zij heeft vastgesteld dat de toetsen van adequaat niveau zijn en voldoende gevarieerd. De wijze van toetsing sluit aan op het cursusmateriaal en de beoogde doelstellingen per cursus.

De commissie concludeert dat de studenten de eindkwalificaties realiseren. De gelezen scripties zijn volgens de commissie van voldoende niveau. Bij de opleidingen troffen de commissieleden scripties aan met goede beheersing van onderzoeksmethoden, adequaat taalgebruik en accurate referenties aan bronmateriaal. De conclusies worden doorgaans goed door de bevindingen onderbouwd. De commissie heeft waardering voor de hoogwaardige eigen vertaling die studenten van bronteksten maken voor hun scriptie in plaats van gebruik te maken van beschikbare Engelstalige vertalingen van bronteksten. De commissie constateert wel dat de procedure voor de beoordeling van de bachelorscriptie verbeterd dient te worden. Zij adviseert om alle bachelorscripties aan een tweede beoordelaar voor te leggen of de taken van de examencommissie zo in te richten dat de scripties en de beoordeling daarvan door de examencommissie regelmatig getoetst worden.

De commissie waardeert de plannen van de opleiding om betere ondersteuning te bieden tijdens het scriptieproces in de vorm van een scriptieklas. Zij heeft geconcludeerd dat de opleiding nog niet gestart is met de implementatie van deze plannen.

Masteropleiding Oudheidstudies

Standaard 1: Beoogde eindkwalificaties

De instellingen die deelnemen aan de clustervisitatie Regiostudies hebben gezamenlijk een Domeinspecifiek Referentiekader opgesteld. Dit kader is bedoeld voor de bachelor- en masteropleidingen aan de universiteiten in Nederland die in het kader van de landelijke onderwijsvisitatie in de Geesteswetenschappen worden beoordeeld. Gezien de diversiteit van opleidingen is het kader breed en niet prescriptief opgesteld. De in het kader geformuleerde doelstellingen en eindkwalificaties zijn gerelateerd aan de meest prominente aspecten die in meer of mindere mate in de opleidingen aan de orde komen. Deze aspecten zijn: Taalvaardigheid, Taalkunde, Letterkunde, Cultuurkunde, Geschiedenis, Wetenschapsbeoefening en bijbehorende onderzoeksvaardigheden en Algemene wetenschappelijke vorming. De eindtermen zijn gerelateerd aan de Dublin-descriptoren. De commissie heeft vastgesteld dat het kader breed is en weinig richtinggevend. Zij heeft hier begrip voor aangezien het is bedoeld voor uiteenlopende opleidingen. Zij veronderstelt hierbij dat de opleidingen zelf het kader nader specificeren naar de eigen doelstellingen. De

commissie concludeert dat de opleiding zijn eigenheid heeft vormgegeven in het opgestelde kader door de nadruk op verbondenheid met cultuurhistorie te verwerken in de eindtermen. Het niveau dat in de eindtermen wordt gevraagd, is volgens de commissie adequaat.

De opleiding leidt academisch gevormde deskundigen op in de talen en culturen van de klassieke oudheid en in vaardigheden op het terrein van wetenschappelijk onderzoek. Kenmerkend aan de opleiding is dat ze is gebaseerd op een brede en geïntegreerde benadering van de talen en de cultuurvakken Oude Geschiedenis, Archeologie en Filosofie van de Oudheid en dat ze specifieke aandacht besteedt aan de relevantie van de antieke cultuur voor de hedendaagse samenleving. De commissie constateert dat het profiel en de doelstelling van de opleiding volledig is, met de nadruk op inhoudelijke en academische ontwikkeling. Bovendien stelt de commissie vast dat de opleiding zich onderscheidt door de geïntegreerde benadering van talen in cultuurhistorisch perspectief. De opleiding heeft als voornaamste doel studenten op te leiden tot zelfstandige academici, die in staat zijn tot het uitoefenen van een beroep waarvoor gevorderde academische kennis en vaardigheden op masterniveau vereist dan wel wenselijk zijn. Te denken valt aan functies in de culturele sector, zoals bij musea of bibliotheken, maar ook bijvoorbeeld in de journalistiek of het bedrijfsleven. De commissie mist bij deze opleiding de concrete aansluiting op de arbeidsmarkt. Het beroepenveld dat wordt genoemd, is diffuus. Volgens de commissie kan een maatschappelijke component in de opleiding het beroepsperspectief vergroten.

De commissie stelt vast dat de profilering herkenbaar is in de eindtermen. De commissie concludeert dat de eindtermen van de masteropleiding onderscheidend zijn ten opzichte van de bachelor. Zij ziet dat het kader voor de masteropleiding verschilt van het kader voor de bacheloropleiding in de hogere verwachting van studenten ten aanzien van niveau, eigen verantwoordelijkheid en zelfstandigheid. Tevens stelt de commissie vast dat de verwachting van kwalificaties van studenten aan het einde van de studie voldoende duidelijk zijn opgesteld in de eindtermen in combinatie met de doelstellingen.

Standaard 2: Onderwijsleeromgeving

De nadruk in het programma ligt op onderzoek, schrijven van werkstukken en beschouwingen. De masteropleiding Oudheidstudies heeft twee richtingen, namelijk Griekse en Latijnse Taal en Cultuur (GLTC) en Oude Geschiedenis. De beide programma's hebben elk de volgende opzet: 20 EC verplichte, programma-eigen onderdelen, een Masterscriptie van 20 EC binnen het programma, en 20 EC keuzeonderdelen. De opleiding wordt in voltijd en in deeltijd aangeboden. De deeltijdopleiding Griekse en Latijnse Taal en Cultuur verschilt niet van de voltijdopleiding in de programmaonderdelen, wel in het aantal modules dat per jaar geprogrammeerd is. Het programma en tijdpad wordt in overleg tussen de deeltijdstudent en de studieadviseur opgesteld.

De commissie heeft geconstateerd dat de curricula van de afstudeerrichtingen GLTC en Oude Geschiedenis gestructureerd zijn opgebouwd. De commissie waardeert bij de richting Oude Geschiedenis de opbouw naar de scriptie via de onderzoekscolleges. De academische vaardigheden komen voldoende aan bod, zo oordeelt de commissie. De toevoeging van een maatschappelijke component zal de richting GLTC versterken ten aanzien van de arbeidsmarkt.

De commissie heeft getracht om het onderscheidende karakter van de didactische benadering bestaande uit een student-georiënteerde aanpak, vast te stellen. De conclusie van de commissie is dat het principe van de didactische benadering door verschillende betrokkenen wordt gedragen, maar herkenbaarder mag worden gepresenteerd in de uitvoering van het

programma. De studenten kiezen het onderwerp voor de scriptie nu meestal op basis van een lijst met onderzoeksonderwerpen opgesteld door de docenten. Het verdient aanbeveling nadrukkelijk uit te laten komen dat een student ook een eigen onderwerp mag kiezen.

De instroom en het rendement verdienen volgens de commissie bijzondere aandacht. In principe is het mogelijk in het programma een stage te volgen of in het buitenland te studeren. De commissie vindt dat dit te weinig gebeurt en raadt de opleiding aan de studenten beter op deze mogelijkheid te wijzen. De commissie vindt dat het volgen van een stage of studeren in het buitenland de aansluiting op de arbeidsmarkt verbetert.

De commissie heeft geconstateerd dat de opleidingen worden verzorgd door docenten met veel expertise op hun vakgebied. De belasting van de staf vindt de commissie groot en zij verwacht dat de belasting nog groter gaat worden door de bezuinigingen. De commissie heeft lof voor de docenten die ondanks de hoge werkdruk gemotiveerd blijven om de opleidingen vorm te geven. Bovendien zijn deze docenten zeer toegankelijk voor de studenten. De commissie is van mening dat zij samen met de studieadviseur zorgen voor een goede begeleidingsstructuur.

Studenten en docenten zijn volgens de commissie voldoende betrokken bij de vormgeving en evaluatie van het curriculum. Met het betrekken van alumni en de arbeidsmarkt bij de opzet en inhoud van het programma heeft de opleiding meer dan voldoende doelgroepen betrokken bij de ontwikkeling van de opleiding.

Standaard 3: Toetsing en gerealiseerde eindkwalificaties

De commissie stelt vast dat er een adequaat toetsbeleid is. Zij concludeert echter dat de procedure voor beoordeling van toetsing onvoldoende wordt toegepast doordat de examencommissie geen advies uitbrengt over de toetsplannen. Over de examencommissie constateert de commissie dat zij in ontwikkeling is en haar belangrijkste taken uitvoert.

De commissie heeft eindwerken en tentamens bestudeerd. Zij heeft vastgesteld dat de toetsen van adequaat niveau zijn en voldoende gevarieerd. De wijze van toetsing sluit aan op het cursusmateriaal en de beoogde doelstellingen per cursus.

De beoordeling van de masterscriptie kent volgens de commissie een gedegen procedure.

De commissie concludeert dat de studenten de eindkwalificaties realiseren. De gelezen scripties zijn volgens de commissie van voldoende niveau. Bij de opleidingen troffen de commissieleden scripties aan met goede beheersing van onderzoeksmethoden, adequaat taalgebruik en accurate referenties aan bronmateriaal. De conclusies worden doorgaans goed door de bevindingen onderbouwd. De commissie heeft waardering voor de hoogwaardige eigen vertaling die studenten van bronteksten maken voor hun scriptie in plaats van gebruik te maken van beschikbare Engelstalige vertalingen.

De commissie beoordeelt de standaarden uit het Beoordelingskader voor de beperkte opleidingsbeoordeling als volgt:

Bacheloropleiding Griekse en Latijnse Taal en Cultuur:

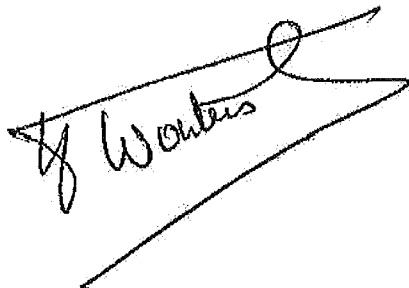
Standaard 1: Beoogde eindkwalificaties	voldoende
Standaard 2: Onderwijsleeromgeving	voldoende
Standaard 3: Toetsing en gerealiseerde eindkwalificaties	voldoende
Algemeen eindoordeel	voldoende

Masteropleiding Oudheidstudies:

Standaard 1: Beoogde eindkwalificaties	voldoende
Standaard 2: Onderwijsleeromgeving	voldoende
Standaard 3: Toetsing en gerealiseerde eindkwalificaties	voldoende
Algemeen eindoordeel	voldoende

De voorzitter en de secretaris van de commissie verklaren hierbij dat alle leden van de commissie kennis hebben genomen van dit rapport en instemmen met de hierin vastgestelde oordelen. Zij verklaren ook dat de beoordeling in onafhankelijkheid heeft plaatsgevonden.

Datum: 18 November 2013

Prof. dr. A. Wouters
voorzitter

Drs. N. Vestering
secretaris

Behandeling van de standaarden uit het Beoordelingskader voor de beperkte opleidingsbeoordeling

---

Standaard 1: Beoogde eindkwalificaties

De beoogde eindkwalificaties van de opleiding zijn wat betreft inhoud, niveau en oriëntatie geconcretiseerd en voldoen aan internationale eisen.

Toelichting:

De beoogde eindkwalificaties passen wat betreft niveau en oriëntatie (bachelor of master; hbo of wo) binnen het Nederlandse kwalificatieraamwerk. Ze sluiten bovendien aan bij de actuele eisen die in internationaal perspectief vanuit het beroepenveld en het vakgebied worden gesteld aan de inhoud van de opleiding.

Bevindingen

In deze standaard wordt allereerst inzicht gegeven in de bevindingen van de commissie ten aanzien van het landelijk vastgestelde Domeinspecifiek Referentiekader (1.1). Vervolgens wordt ingegaan op het profiel en de oriëntatie (1.2) en (het niveau van) de eindkwalificaties (1.3) van de bacheloropleiding GLTC en de masteropleiding Oudheidstudies aan de Rijksuniversiteit Groningen.

1.1 Domeinspecifiek Referentiekader

De instellingen die deelnemen aan de clustervisitatie Regiostudies hebben gezamenlijk een Domeinspecifiek Referentiekader (hierna: het kader) opgesteld (zie Bijlage 2). Dit kader is bedoeld voor de bachelor- en masteropleidingen die in het kader van de landelijke onderwijsvisitatie in de Regiostudies worden beoordeeld. Het betreft hier de beoordeling van de bachelor- en masteropleidingen Griekse en Latijnse Taal en Cultuur (GLTC), Oudheidstudies en de diverse opleidingen die vallen onder regiostudies met betrekking tot Oost-Europa, het Midden-Oosten, Azië, Afrika en Noord-, Midden- en Zuid-Amerika. Omdat het spectrum van deze opleidingen zo breed is, hebben de opleidingen gekozen voor een niet prescriptief referentiekader. Dit biedt ruimte voor opleidingen om eigen keuzen te maken en accenten te leggen al naar gelang hun profiel en oriëntatie. Het referentiekader voorziet in algemeen geformuleerde doelstellingen die vertaald zijn in eindkwalificaties voor zowel de bachelor- als de masteropleidingen. Deze doelstellingen en eindkwalificaties zijn gerelateerd aan de meest prominente aspecten die in meer of mindere mate in de opleidingen aan de orde komen. Deze aspecten zijn: Taalvaardigheid, Taalkunde, Letterkunde, Cultuurkunde, Geschiedenis, Wetenschapsbeoefening en bijbehorende onderzoeksvaardigheden en Algemene wetenschappelijke vorming. De eindkwalificaties in het kader zijn eveneens gerelateerd aan de Dublin-descriptoren. De eindkwalificaties van de bacheloropleiding verwoorden de doelstelling dat afgestudeerde bachelorstudenten gekwalificeerd zijn voor een masteropleiding, en van de masteropleiding dat afgestudeerde masterstudenten gekwalificeerd zijn voor een postdoctorale opleiding.

De commissie stelt vast dat het kader een breed en daardoor weinig richtinggevend karakter heeft. Zij heeft hiervoor begrip, aangezien het kader is bedoeld voor uiteenlopende opleidingen met ieder een eigen profiel en oriëntatie, die ook voor studenten genoeg mogelijkheden tot eigen specialisatie openlaten. De commissie gaat er van uit dat de opleidingen het verder specificeren naar hun eigen doelstellingen toe.

Het valt de commissie op dat het kader meer houvast biedt aan opleidingen die talen bestuderen, dan aan opleidingen waarin cultuur en geschiedenis centraal staan. Deze houvast wordt geboden omdat een relatief groot aantal eindtermen gericht is op taalverwerving en letterkundige en taalkundige kwalificaties.

De commissie concludeert dat de opleidingen hun eigenheid hebben vormgegeven in het opgestelde kader door de nadruk op verbondenheid met cultuurhistorie te verwerken in de eindtermen. Een voorbeeld van een dergelijke eindkwalificatie in de bacheloropleiding is inzicht in de samenhang van de antieke cultuur en haar disciplines – Griekse en Latijnse taal- en letterkunde van de Oudheid, Oude Geschiedenis, Klassieke en Mediterrane Archeologie en Filosofie van de Oudheid – en de doorverwerking van de antieke cultuur in de Westerse cultuurgeschiedenis; kennis van en inzicht in taalvaardigheid van het Grieks en Latijn.

Het niveau dat in de eindtermen wordt gevraagd, is volgens de commissie adequaat. Een voorbeeld is de vraag naar algemene kennis in de eindkwalificaties van de bacheloropleiding GLTC, zoals algemene kennis van en inzicht in de geschiedenis van de Griekse en Latijnse literatuur en haar belangrijkste genres. In de eindtermen van de masteropleiding Oudheidstudies wordt gevraagd naar gevorderde kennis, zoals in de eindkwalificatie gevorderde kennis van en inzicht in theorieën, methoden en technieken van de Griekse en Latijnse taal en cultuur en de Oude Geschiedenis.

In de eindtermen staan geen vaardigheden als samenwerken of het toepassen van kennis in de praktijk. Het afdelingsbestuur wil meer aandacht voor deze beide competenties in het programma van de opleidingen, omdat dit belangrijke competenties zijn in de huidige arbeidsmarkt. De commissie vindt het positief dat het afdelingsbestuur het kader extra wil uitbreiden met deze competenties.

1.2 Profiel en oriëntatie

De opleidingen leiden academisch gevormde deskundigen op in de talen en culturen van de klassieke oudheid en in vaardigheden op het terrein van wetenschappelijk onderzoek. Volgens de kritische reflectie is kenmerkend aan de opleidingen dat ze zijn gebaseerd op een brede en geïntegreerde benadering van de talen en de cultuurvakken Oude Geschiedenis, Archeologie en Filosofie van de Oudheid en dat ze specifieke aandacht besteden aan de relevantie van de antieke cultuur voor de hedendaagse samenleving. De commissie constateert dat het profiel en de doelstelling van de opleidingen volledig is, met de nadruk op inhoudelijke en academische ontwikkeling. Bovendien stelt de commissie vast dat de opleidingen zich onderscheiden door de geïntegreerde benadering van talen en cultuurhistorisch perspectief.

Bacheloropleiding Griekse en Latijnse Taal en Cultuur

De opleiding leidt op tot classici die een brede kennis hebben van de Griekse en Latijnse taal en cultuur in samenhang met de culturele en sociaalhistorische context waarin deze talen hebben gefunctioneerd. Er gaat aandacht uit naar het onderzoeken van, en reflecteren op de relevantie van de antieke cultuur voor de moderne westerse culturen. Dit gebeurt door middel van de bestudering van thema's en concepten uit de antieke literaire en materiële cultuur en uit de oude geschiedenis en antieke wijsbegeerte die op hun eigen manier hebben doorgewerkt in latere periode. Op deze wijze wil de opleiding de oudheid laten spreken voor de studenten en de actuele waarde van de bestudering van de talen en culturen van de oudheid duidelijk maken. De commissie constateert dat deze profilering herkenbaar is in de eindtermen.

Daarnaast brengt de opleiding studenten algemene academische vaardigheden bij, biedt handvatten om kwaliteiten en capaciteiten te ontwikkelen, om zelfstandig te werken, kritisch na te denken en op adequate wijze mondeling en schriftelijk te presenteren en rapporteren. De commissie stelt vast dat de opleiding academisch georiënteerd is en ziet dit terug in de eindtermen. Een voorbeeld van een dergelijke eindterm is het beheersen van algemene

academische vaardigheden, zoals het logisch redeneren en argumenteren in zowel mondelinge als schriftelijke vorm.

Afgestudeerden zijn in staat tot het uitoefenen van een beroep waarvoor academische kennis en vaardigheden op bachelor-niveau vereist dan wel wenselijk zijn. De opleiding leidt studenten primair op voor een masteropleiding, zoals de eenjarige master Oudheidstudies, de tweejarige educatieve master die opleidt tot leraar, of de tweejarige research master Classical, Medieval and Renaissance Studies die opleidt tot onderzoeker, of andere relevante masteropleidingen zoals Archeologie en Filosofie. De meeste studenten kiezen voor een van deze masters. In het gesprek met de alumni is gesproken over de brede profilering van de opleiding. De studenten herkennen de brede profilering niet, aangezien het beroepsperspectief zich in hun ogen beperkt tot leraar of onderzoeker. De commissie concludeert dat de studenten worden opgeleid om door te kunnen stromen naar verschillende masters. Door de geïntegreerde benadering met de cultuurvakken is de oriëntatie breder dan alleen klassieke talen en onderzoek uitvoeren.

Masteropleiding Oudheidstudies

Het profiel van de afstudeerrichtingen GLTC en Oude Geschiedenis komt overeen met dat van de bacheloropleiding. De opzet van de opleiding is studenten uit te rusten met een grondige kennis van de Griekse en Latijnse taal en cultuur, afhankelijk van het gekozen programma met een nadruk op de taal- en letterkunde dan wel op de geschiedenis. Volgens de kritische reflectie kunnen op deze wijze de studenten vertrouwd raken met een brede, multi- en interdisciplinaire benadering van de Oudheid. Afhankelijk van de gekozen variant verwerft de student specifieke vaardigheden. De studenten leren bronnenmateriaal – literair, epigrafisch en materieel – lezen en interpreteren in combinatie met moderne benaderingen en visies op het vakgebied of onderdelen daarvan.

Voorts worden studenten ‘transferable skills’ aangeleerd op het terrein van wetenschappelijk onderzoek, mondelinge en schriftelijke verslaglegging, communicatie, presentatie en samenwerking. De docenten van de opleiding lichten toe dat de voorbereiding op de arbeidsmarkt binnen deze opleiding bestaat uit het aanleren van generieke, academische vaardigheden. Het onderwijs van de opleiding sluit aan bij het wetenschappelijke onderzoek van de docenten en bij internationale ontwikkelingen op dit onderzoeksterrein. De commissie stelt vast dat deze profilering herkenbaar is in de eindtermen.

De opleiding heeft als voornaamste doel studenten op te leiden tot zelfstandige academici die in staat zijn tot het uitoefenen van een beroep waarvoor gevorderde academische kennis en vaardigheden op masterniveau vereist dan wel wenselijk zijn. Te denken valt aan functies in de culturele sector, zoals bij musea of bibliotheken, maar ook bijvoorbeeld in de journalistiek of het bedrijfsleven. De commissie mist bij deze opleiding de concrete aansluiting op de arbeidsmarkt. Het beroepenveld dat wordt genoemd, is diffuus. Volgens de commissie kan een maatschappelijke component in de opleiding het beroepsperspectief vergroten.

1.3 Eindkwalificaties en niveau

Bacheloropleiding GLTC

De eindkwalificaties (zie Bijlage 3) geven de commissie zicht op de verwachtingen die de opleiding heeft ten aanzien van de afgestudeerde bachelorstudenten. Bijvoorbeeld, op het gebied van (het toepassen van) kennis en inzicht heeft de student aan het einde van de opleiding degelijke kennis van de Griekse en Latijnse taal en literatuur, naast een brede overzichtskennis van de antieke cultuur en op het gebied van de cultuurvakken Oude

Geschiedenis, Klassieke en Mediterrane Archeologie en Filosofie van de Oudheid. De commissie heeft geconcludeerd dat de eindtermen in combinatie met de doelstellingen in voldoende mate duidelijk maken welke kwalificaties van studenten aan het einde van de studie worden verwacht. De commissie herkent de eigenheid in het opgestelde kader van de opleiding door de integratie van cultuurhistorie.

Masteropleiding Oudheidstudies

De eindkwalificaties van de masteropleiding Oudheidstudies staan in Bijlage 3 vermeld. De commissie concludeert dat de eindtermen van de opleiding onderscheidend zijn ten opzichte van de bachelor. Zij ziet dat het kader van de masteropleiding verschilt van het kader van de bacheloropleiding in de hogere verwachting van studenten ten aanzien van niveau, eigen verantwoordelijkheid en zelfstandigheid. Tevens stelt de commissie vast dat de verwachtingen van kwalificaties van studenten aan het einde van de studie voldoende duidelijk zijn opgesteld in de eindtermen in combinatie met de doelstellingen. De commissie herkent ook voor deze opleiding de eigenheid in de integratie van cultuurhistorie.

Overwegingen

De commissie concludeert dat het Domein specifiek referentiekader een summier en weinig gedetailleerd beeld schetst van het kennisdomein Griekse en Latijns Taal en Cultuur en Oudheidstudies. Het biedt in de huidige vorm weinig houvast om te verifiëren of de beoogde eindkwalificaties van de bachelor- en masteropleidingen voldoen aan de eisen die vanuit het beroepenveld en het vakgebied worden gesteld aan de inhoud van de opleidingen. De commissie heeft echter begrip voor het feit dat het kader weinig richtinggevend is, gezien de diversiteit aan opleidingen die tot dit kader behoren en het nieuwe en unieke kader van de Oudheidstudies. Zij is zich ervan bewust dat hierdoor een taak bij de opleidingen is neergelegd om het kader nader te concretiseren.

De commissie concludeert dat het profiel van de bacheloropleiding GLTC en masteropleiding Oudheidstudies door de geïntegreerde benadering van talen en cultuurvakken onderscheidend is. Zij waardeert de aansluiting van de bacheloropleiding op de educatieve master en de research master Classical, Medieval and Renaissance Studies vanwege het arbeidsperspectief van deze masteropleidingen. De commissie is tevreden over de sterke aandacht voor academische vaardigheden in de eindtermen. Over de masteropleiding stelt de commissie vast dat de aansluiting op het beroepenveld diffuus is in de eindkwalificaties en verbeterd kan worden door het integreren van een maatschappelijke component. Het niveau van de opleidingen is geborgd door de formulering van de eindtermen en de daarbij horende doelstellingen.

De commissie heeft geconstateerd dat de masteropleiding Oudheidstudies vergelijkbaar is in profiel en oriëntatie met de bacheloropleiding GLTC. Volgens de commissie is er een duidelijk niveauverschil tussen de masteropleiding en de bacheloropleiding, omdat de masteropleiding een hoger niveau, meer eigen verantwoordelijkheid en meer zelfstandigheid vraagt in de eindtermen.

Conclusie

Bacheloropleiding Griekse en Latijnse Taal en Cultuur: de commissie beoordeelt Standaard 1 als ‘voldoende’.

Masteropleiding Oudheidstudies: de commissie beoordeelt Standaard 1 als ‘voldoende’.

Standaard 2: Onderwijsleeromgeving

Het programma, het personeel en de opleidingsspecifieke voorzieningen maken het voor de instromende studenten mogelijk de beoogde eindkwalificaties te realiseren.

Toelichting:

De inhoud en vormgeving van het programma stelt de toegelaten studenten in staat de beoogde eindkwalificaties te bereiken. De kwaliteit van het personeel en van de opleidingsspecifieke voorzieningen is daarbij essentieel. Programma, personeel en voorzieningen vormen een voor studenten samenhangende onderwijsleeromgeving.

Bevindingen

In deze standaard wordt allereerst inzicht gegeven in de opbouw van en samenhang binnen de curricula (2.1). Vervolgens wordt ingegaan op de mate waarin de eindkwalificaties zijn vertaald binnen de curricula (2.2), waarbij onder meer de mate van aandacht wordt onderzocht voor wetenschappelijke vorming en voor de beroepspraktijk. In 2.3 wordt ingegaan op de kwaliteit van de onderwijsleeromgeving, waarbij het didactisch concept, de werkvormen, de voorzieningen en de ondersteuning aan bod komen. Tot slot staan de volgende onderwerpen centraal: studeerbaarheid (2.4), onderwijsgevend personeel (2.5) en opleidingsspecifieke interne kwaliteitszorg, waarbij tevens wordt beschreven welke verbetermaatregelen zijn doorgevoerd naar aanleiding van de vorige visitatie (2.6).

2.1. Curricula

De commissie heeft de curricula van de bacheloropleiding en masteropleiding bestudeerd, waarbij zij is nagegaan of er sprake is van samenhang en logische opbouw.

De opleidingen worden in voltijd en deeltijd aangeboden. De deeltijdopleidingen verschillen niet van de voltijdopleiding in de programmaonderdelen, wel in het aantal modules dat per jaar geprogrammeerd is. Het programma en tijdpad worden in overleg tussen de deeltijdstudent en de studieadviseur opgesteld. In de kritische reflectie geven de opleidingen aan dat zij geen extra activiteiten organiseren voor deeltijdstudenten. De opleidingen verwachten dat in de toekomst niet veel studenten gebruik zullen maken van de mogelijkheid de deeltijdopleidingen te volgen. De commissie heeft op basis van contact met een deeltijdstudent van de bacheloropleiding geconstateerd dat het voor deeltijdstudenten soms lastig kan zijn de colleges en tentamens af te stemmen op hun andere verplichtingen. De commissie heeft geen deeltijdstudent van de masteropleiding gesproken, omdat er momenteel geen deeltijdstudent ingeschreven staat bij de opleiding. De commissie gaat ervan uit, dat wanneer een deeltijdstudent voor de masteropleiding zich meldt, de opleiding in staat is voldoende begeleiding te bieden en de student een programma op maat aan te bieden.

Gezien het feit dat het programma van de deeltijdopleiding verder geheel overeenkomt met de voltijdopleiding, gelden alle bevindingen, overwegingen en oordelen voor zowel de deeltijd- als de voltijdvariant.

Het studiejaar is verdeeld in twee semesters die elk 21 weken omvatten. Elke periode bestaat uit twee blokken van zeven weken college gevolgd door twee lees- en tentamenweken zonder colleges. De laatste drie weken van elk semester zijn gereserveerd voor hertentamens in de vakken die in dat semester zijn gevolgd. De cursussen hebben een omvang van 5, 10 of 20 EC. Bijlage 4 biedt een uitgebreide beschrijving van het curriculum.

In het programma van beide opleidingen is geen verplichting tot stage volgen of studeren in het buitenland opgenomen. De opleiding geeft aan dat het mogelijk is om de vrije ruimte te

benutten om een stage te volgen of om te studeren in het buitenland. Beide mogelijkheden willen de opleidingen meer stimuleren. Over het volgen van stage is in het gesprek tussen de studenten en de commissie gebleken dat studenten niet bekend zijn met de mogelijkheid. De mogelijkheid studeren in het buitenland is bekend en er is interesse voor onder een klein aantal studenten. De lage animo wijten de gesproken studenten en de examencommissie aan het risico van studievertraging. De examencommissie zegt dat studeren in het buitenland aantrekkelijker wordt wanneer er meer duidelijkheid is over inwisselbaarheid van programmaonderdelen met programmaonderdelen aan buitenlandse universiteiten. De commissie concludeert dat er weliswaar in de programma's ruimte is voor het volgen van een stage of studeren in het buitenland, maar dat studenten hier onvoldoende gebruik van maken. De commissie verzoekt de opleiding hier gerichte aandacht aan te besteden. Voor het vergroten van de aansluiting van de opleidingen op de arbeidsmarkt acht de commissie stage of studeren in het buitenland wel wenselijk. De commissie constateert dat de opleidingen open staan voor initiatieven van studenten, maar dat de opleidingen weinig proactief zijn in het opzetten van faciliteiten.

Over de labels van de bacheloropleiding GLTC en de masteropleiding Oudheidstudies concludeert de commissie dat deze herkenbaar zijn en overeenkomen met de labels voor soortgelijke opleidingen in Nederland.

Bacheloropleiding Griekse en Latijnse Taal en Cultuur

De bacheloropleiding GLTC is een driejarig programma met een studielast van 180 EC. Het majorprogramma, dat per 1 september 2012 is ingevoerd, omvat vijf majoronderdelen, namelijk Grieks, Latijn, Oude Geschiedenis, Klassieke en Mediterrane Archeologie en Filosofie van de Oudheid.

In dit nieuwe majorprogramma is de geïntegreerde benadering van talen en cultuurhistorie opgenomen. Dit is een terugkeer naar de situatie vóór de invoering van de flexibele bachelor, toen de cultuurhistorische vakken deel uitmaakten van het programma. De kritische reflectie zegt dat op deze manier de eindtermen beter haalbaar zijn en er beter uitdrukking gegeven wordt aan het profiel van de opleiding. Bovendien draagt de aanpassing bij aan de opleiding van de afgestudeerden die een baan vinden als leraar in het voortgezet onderwijs. In het voortgezet onderwijs worden talen en culturen samenhangend aangeboden. De alumni die inmiddels docent zijn op het vwo, bevestigen in het gesprek met de commissie dat de geïntegreerde benadering toegevoegde waarde heeft voor hun werk.

De commissie herkent de geïntegreerde benadering met name in het didactisch materiaal en in het vak Cultuurhistorie van de Oudheid (10 EC). De commissie heeft twijfels over de diepgang van de benadering, aangezien veel onderwerpen worden behandeld in één vak van 10 EC. In het gesprek tussen de studenten en de commissie benoemen de studenten het vak als een bijzondere samenkomst van drie disciplines en waarderen de studenten de docenten en de inhoud. De studenten missen de diepgang niet, aangezien zij verwachten dat de stof in andere vakken wordt uitgediept. De commissie concludeert dat de geïntegreerde benadering herkenbaar is in het programma en in voldoende mate is uitgewerkt. Zij adviseert de opleiding om de diepgang te borgen.

Het majordeel van het eerste jaar van de opleiding omvat 50 EC. Dit deel bestaat uit inleidingsmodules Griekse en Latijnse taalvaardigheid, i.e. grammatica en vertaalvaardigheid, het lezen en interpreteren van Griekse en Latijnse teksten en literatuurgeschiedenis. In de modules literatuurgeschiedenis lezen studenten teksten in de brontaal. Voorts is er de inleidingsmodule Cultuurhistorie van de Oudheid waarin Oude Geschiedenis, Klassieke en

Mediterrane Archeologie en Filosofie van de Oudheid geïntegreerd worden aangeboden in hoor- en werkcolleges. Het eerste jaar bevat een minoronderdeel van 10 EC.

Studenten met een deficiëntie op het terrein van een van de talen, volgen in het eerste semester van het eerste jaar een basiscursus van 10 EC op het terrein van de deficiënte taal in plaats van de onderdelen Griekse of Latijnse grammatica en vertaalpracticum (5 EC) en Griekse of Latijnse literatuurgeschiedenis 2 (5 EC). Na deze basiscursus vervolgen deze studenten vanaf het tweede semester het reguliere programma. De commissie stelt op basis van het gesprek met de studenten vast dat het inhaalprogramma voor de studenten met een deficiëntie Latijn of Grieks effectief is. Wanneer studenten achterstand oplopen, bieden docenten in of buiten de colleges extra begeleiding.

Het majordeel van het tweede jaar bestaat uit 30 EC Grieks en Latijns drama, Griekse en Latijnse poëzieanalyse, en Griekse en Latijnse taalkunde. Voorts is er de module Historiografische en Documentaire teksten verzorgd door docenten Grieks, Latijn en Oude Geschiedenis. In deze module behandelen docenten literaire (historiografische) teksten en documentaire (epigrafische en papyrologische) teksten in hun samenhang. In de rest van het jaar volgen de studenten voor 30 EC minor- of vrije ruimte onderdelen.

In het derde jaar volgen studenten onderzoekscolleges Grieks en Latijn, en onderzoekscolleges op het terrein van de cultuurhistorische vakken (Oude Geschiedenis, Archeologie en Filosofie van de Oudheid), elk voor 5 EC. Elke twee weken verzorgt een andere docent de colleges van het vak vanuit zijn eigen expertise gebaseerd op dezelfde tekst die centraal staat in het gehele vak. Er is verder het Integratiecollege (5 EC), dat gezamenlijk wordt gegeven door docenten van de talen en de cultuurhistorische vakken; de verplichte excursie naar Italië, Griekenland of Turkije is in deze module opgenomen.

De studie wordt afgesloten met een scriptie van 10 EC op het terrein van een van de vijf majoronderdelen of een combinatie van de majoronderdelen. Het derde jaar bestaat verder uit minor- en vrije ruimteonderdelen voor 20 EC.

Zowel in de inleidingsmodules als in de themacolleges/onderzoekscolleges worden de studenten vaardigheden aangeleerd. Het gaat dan om specifieke vakvaardigheden zoals vertaalvaardigheid, en algemene academische vaardigheden als schriftelijk en mondeling presenteren. De opleiding heeft een vaardighedenplan, waarin per onderwijsmodule staat aangegeven welke vaardigheden worden geoefend en aangeleerd. De commissie constateert dat er een zorgvuldig opgestelde visie op de ontwikkeling van vaardigheden in het programma is en dat deze visie borgt dat de aandacht in het programma voor de diverse vaardigheden logisch is opgebouwd.

De onderwerpen van de onderzoekscolleges in het derde jaar wisselen jaarlijks om het onderwijs voor studenten (en ook docenten) aantrekkelijk en actueel te houden. De onderwerpen sluiten aan bij het onderzoek en de specifieke expertise van de staf.

De studenten geven in het gesprek met de commissie aan dat zij zich goed voorbereid voelen op het schrijven van de scriptie door de aandacht voor onderzoeksvaardigheden in het gehele curriculum. Om de studenten beter voor te bereiden op het schrijven van de bachelorscriptie en studievertraging door de bachelorscriptie te beperken, heeft de opleiding sinds 1 september 2012 de opbouw van de onderzoeksvaardigheden voor de drie leerjaren aangepast. De aandacht voor onderzoeksvaardigheden start direct in het eerste jaar van de bachelor en wordt steeds intensiever richting het einde van de bachelor. De commissie constateert dat er

voldoende aandacht is voor de ontwikkeling van de academische vaardigheden in het huidige programma. Tevens waardeert de commissie de aanpassing in het programma om studenten beter voor te bereiden op het schrijven van de scriptie.

Over het gehele programma van de bacheloropleiding concludeert de commissie op basis van de gesprekken en het cursusmateriaal dat het curriculum inhoudelijk sterk is vormgegeven. Het programma bevat goed opgebouwde leerlijnen voor taalverwerving. De commissie constateert dat de opbouw van taalverwerving progressief is, door de herhalingselementen en continue toetsing in een vak als Griekse en Latijnse Taalkunde. Tevens stelt de commissie vast dat de opbouw van taalverwerving resulteert in een hoog niveau van taalbeheersing, aangezien de studenten in staat zijn om moeilijke teksten te behandelen. De goed uitgewerkte feedback van docenten op werkstukken draagt volgens de commissie meer dan voldoende bij aan het leerproces van de studenten.

Profileringsruimte bacheloropleiding Griekse en Latijnse Taal en Cultuur

Elke student is verplicht om een minorprogramma te volgen van 30 EC. De student kiest in principe uit door de opleiding aanbevolen minoren die een relevantie hebben voor de opleiding GLTC. Het gaat om de volgende minorprogramma's:

- Vertaalwetenschap;
- Media en Journalistieke cultuur;
- Mediterrane Wereld;
- Filmwetenschap;
- Tekst en Taal in Professionele Communicatie;
- Historische Cultuur- en Letterkunde in Europees Perspectief;
- Literatuurwetenschap;
- Theaterwetenschap.

Een student kan een andere dan één van deze acht minoren volgen, maar heeft daarvoor de toestemming van de examencommissie nodig.

De minor Klassiek Erfgoed werd tot vorig jaar aangeboden. De instroom voor de eerste module was hoog met ongeveer 70 studenten vanuit verschillende opleidingen. Voor modules 2 en 3 nam de instroom aanzienlijk af. Door bezuinigingen en de inconsistente instroom heeft het management besloten om de minor niet meer aan te bieden. De commissie ziet de minor Klassiek Erfgoed als een mogelijkheid voor de bacheloropleiding GLTC om studenten van andere opleidingen te trekken. Het management verzekert de commissie dat er ruimte is voor initiatief voor een nieuwe minor, wanneer de opleiding GLTC een aanbod heeft dat aantrekkelijk is voor studenten van andere opleidingen en een constante hoge instroom kan realiseren.

In de vrije ruimte van 30 EC kunnen studenten modules naar eigen keuze volgen. De samenstelling van het vakkenpakket in de vrije ruimte behoeft wel de goedkeuring van de Examencommissie. In de vrije ruimte kunnen studenten ook de educatieve minor (30 EC) volgen, die de mogelijkheid tot een onderwijsbevoegdheid in Grieks en Latijn biedt in de onderbouw van het Voorbereidend Wetenschappelijk Onderwijs.

Masteropleiding Oudheidstudies

De opleiding bestaat onder deze naam sinds 1 september 2012. Tot die datum heette de opleiding Griekse en Latijnse Taal en Cultuur (GLTC). Op zijn beurt was die de voortzetting

sinds 2008-2009 van de masteropleiding Grieks en Romeinse Studies (GRS). De twee afstudeerrichtingen binnen de opleiding zijn Griekse en Latijnse Taal en Cultuur (GLTC) en Oude Geschiedenis. In de invulling van het studieprogramma kunnen onderdelen van beide specialisaties worden opgenomen.

De masteropleiding Oudheidstudies is een eenjarig programma met een studielast van 60 EC. In de periode van 2010-2012 had de voorganger van de opleiding (GRS) een omvang van 90 EC. De 30 extra studiepunten werden ingevuld door enerzijds vergroting van vrij te kiezen onderdelen en anderzijds door onderzoekscolleges met jaarlijks wisselende onderwerpen uit het eigen programma twee keer te volgen. De enkele student die het 90 EC programma nog volgde, is per 1 september 2012 overgestapt naar het 60 EC programma Oudheidstudies.

In de masteropleiding ligt de nadruk op het doen van onderzoek en het schrijven van werkstukken en beschouwingen. De masteropleiding Oudheidstudies heeft twee richtingen, namelijk Griekse en Latijnse Taal en Cultuur en Oude Geschiedenis. De beide programma's hebben elk de volgende opzet: 20 EC verplichte, programma-eigen onderdelen, een masterscriptie van 20 EC binnen het programma, en 20 EC keuzeonderdelen.

Bij de keuzemodules kiest de student bij voorkeur voor een onderwerp op het gebied van de oudheid uit het aanbod van de masterprogramma's GLTC (voor de studenten die het programma Oude Geschiedenis volgen), en het programma Oude Geschiedenis (voor studenten die het programma GLTC volgen), of de masteropleidingen Archeologie, Antieke Wijsbegeerte, Geschiedenis, Rechtsgeschiedenis, of uit het aanbod van de facultaire interdisciplinaire onderzoekscolleges op het gebied van taal- of letterkunde.

Alle colleges zijn werkcolleges. In de onderzoekscolleges staat elk jaar een andere tekst, onderwerp of thema centraal. In deze colleges leren studenten, voortbouwend op de in de bacheloropleiding opgedane kennis en vaardigheden, zelfstandig en gedegen onderzoek te doen op basis van het primaire bronnenmateriaal, de secundaire literatuur en vanuit theoretische en methodologische benaderingen.

Studenten worden ook aangemoedigd om research seminars en lezingen bij te wonen, bijvoorbeeld de Ancient World Seminars die worden georganiseerd door het interdisciplinaire onderzoeksinstituut CRASIS.

Programma Griekse en Latijnse Taal en Cultuur

Het commentaarcollege Griekse en Latijn heeft een tweeledig doel. Studenten leren hoe ze kritisch moeten omgaan met bestaande commentaren bij Griekse en Latijnse teksten én ze leren hoe ze zelf een commentaar bij een tekst moeten schrijven. In het themacollege Grieks en Latijn komen jaarlijks wisselende onderwerpen aan bod die aansluiten bij het actuele onderzoek van de staf. Het gaat om thema's die in zowel de Griekse als de Latijnse literatuur belangrijk zijn, in de afgelopen jaren bijvoorbeeld didactische poëzie, literaire teksten over ballingschap en de figuur van Medea in epos en tragedie. De studenten lezen Griekse en Latijnse teksten over het gekozen thema, bestuderen relevante secundaire literatuur en maken opdrachten die aansluiten bij het thema. De afsluiting van het college wordt gevormd door een dag waarop alle studenten een presentatie geven over een door hen gekozen onderwerp. Hiervoor hebben zij zelfstandig onderzoek verricht met behulp van primaire en secundaire bronnen. Het resultaat van dat onderzoek mondt uit in een werkstuk.

Studenten volgen in de keuzeruimte in ieder geval een interdisciplinair college dat in samenwerking met andere opleidingen wordt verzorgd. Ook kunnen zij kiezen voor modules

Griekse epigrafie en papyrologie. Een belangrijk onderdeel van de module epigrafie is een verblijf van een week op locatie in Athene, waar onder meer inscripties in situ en in museale collecties worden bestudeerd.

De commissie waardeert de verdieping van Griekse en Latijnse Taal en cultuur in het programma GLTC. De opleiding voldoet met deze verdieping aan de verwachtingen ten opzichte van een masteropleiding. Over de taalverwerving oordeelt de commissie dat er ruim voldoende aandacht voor is in het programma. De commissie is van mening dat met name de aandacht voor contextualisering en de relatie tussen taalkunde en cultuurhistorie een stevige basis vormen voor studenten om de talen in een bredere context te plaatsen.

De commissie stelt vast dat er in het programma aandacht is voor onderzoeksvaardigheden. De commissie constateert dat het commentaarcollege binnen de richting GLTC een specialistische aanpak is die niet veel studenten trekt. De maatschappelijke context ontbreekt volgens de commissie. De commissie geeft als aanbeveling om meer aandacht te besteden aan de mogelijkheid om voor 10 EC een meer maatschappelijke invulling zoals een stage, museumkunde of klassieke erfgoed te geven en zo de waarde van de opleiding ten aanzien van de arbeidsmarkt te vergroten. Dit kan door het inruilen van het interdisciplinair onderzoekcollege of, bijvoorbeeld, het commentaarcollege.

Programma Oude Geschiedenis

De thema's van de onderzoekscolleges Oude Geschiedenis wisselen veelal jaarlijks en sluiten aan bij de expertise en de onderzoeksprojecten van de staf. Thema's van de laatste jaren waren onder andere: "Van Constantijn de Grote tot Karel de Grote: De transformatie van Oudheid naar Middeleeuwen"; "Herinneringsculturen in de Oudheid"; "The 'Fall of Rome': Het Verdwijnen van een Wereldrijk"; "Romeinse en Amerikaanse Slavernij in Vergelijkend Perspectief". In deze colleges wordt aan de hand van geschreven primaire bronnen, materiële bronnen en secundaire literatuur nader ingegaan op het betreffende thema. Ook raakt de student vertrouwd met de theoretische en methodologische benaderingen. Er worden regelmatig gastsprekers uitgenodigd in de colleges.

In de colleges geven de studenten mondelinge presentaties over bijvoorbeeld een samenvatting van secundaire literatuur of een brontekst. In een aantal gevallen is ook een excursie naar een binnen- of buitenlandse bestemming georganiseerd. Een onderzoekcollege wordt afgesloten met een onderzoekspaper over een onderwerp dat betrekking heeft op het thema van het college. De student doet hiervoor zelfstandig literatuur- en bronnenonderzoek. Ook kunnen studenten die dit programma volgen, de modules epigrafie en /of papyrologie kiezen, inclusief een verblijf in Athene.

De commissie waardeert de opbouw naar de scriptie van de richting Oude Geschiedenis, die vorm krijgt in de onderzoekscolleges. De commissie oordeelt dat academische vaardigheden voldoende aan bod komen. De commissie concludeert dat de inhoudelijke verdieping adequaat is vormgegeven in het programma doordat thema's uit de Oude Geschiedenis in de onderzoekscolleges centraal staan. Taalbeheersing krijgt volgens de commissie eveneens voldoende aandacht. De commissie constateert dat aandacht voor contextualisering en de relatie tussen taalkunde en cultuurhistorie een stevige basis vormen voor studenten om de talen in een bredere context te plaatsen.

2.2 Eindkwalificaties

De commissie is nagegaan of en op welke wijze de door de opleidingen geformuleerde eindkwalificaties vertaald worden in de curricula zoals deze zijn opgezet.

In de kritische reflectie van de bacheloropleiding GLTC en de masteropleiding Oudheidstudies staat verwoord op welke wijze de cursussen bijdragen aan het behalen van de eindkwalificaties. De commissie heeft dit bestudeerd en heeft geconstateerd dat alle eindkwalificaties goed zijn vertaald in het curriculum. De geïntegreerde benadering van talen en cultuurhistorie is volgens de commissie herkenbaar in de bacheloropleiding in het vak Cultuurhistorie van de Oudheid, in het tweedejaars onderdeel Historiografische en Documentaire Teksten dat door docenten Grieks, Latijn en Oude Geschiedenis wordt gegeven en in de masteropleiding in de onderwerpkeuze voor de colleges. In de bacheloropleiding is de geïntegreerde benadering het meest herkenbaar en dat vindt de commissie logisch gezien de grotere ruimte in het programma.

Het vak Cultuurhistorie van de Oudheid in het eerste jaar van de bachelor, alle vakken van het derde jaar van de bachelor en alle vakken van de masteropleiding dragen bij aan de ontwikkeling van oordeelsvorming. Vooral door het maken van schriftelijke opdrachten worden studenten geoefend in oordeelsvorming. In het gesprek met de alumni is benoemd dat nog meer expliciete aandacht voor oordeelsvorming gewenst is. Volgens de alumni zouden de docenten alle studenten in de colleges meer kunnen uitdagen om actief deel te nemen aan discussies. De commissie concludeert dat er evenwel voldoende aandacht is voor oordeelsvorming in het programma. Een aanbeveling van de commissie is om meer activerende werkvormen toe te passen om de ontwikkeling van mondelinge verbalisering van oordeelsvorming te stimuleren.

Verder verwijst de commissie naar haar advies om een praktijkgerichte eindkwalificatie op te nemen. De commissie heeft van het management begrepen dat zij in het onderwijs meer aandacht wil besteden aan het toepassen van kennis in de praktijk en aan samenwerken. De commissie adviseert om dit in het programma op te nemen (Standaard 1).

De commissie constateert dat de eindkwalificaties in de curricula zijn vertaald. De genoemde aandachtspunten voor oordeelsvorming, samenwerkingen en toepassing van kennis in de praktijk kunnen een extra toevoeging zijn die de kwaliteit van de opleidingen verbeteren.

2.3 Onderwijsleeromgeving

De commissie is nagegaan vanuit welke didactische visie het onderwijs verzorgd wordt en of de beschikbare voorzieningen hiervoor toereikend zijn.

De opleidingen hanteren de onderwijsfilosofie van de Faculteit der Letteren. Deze filosofie bestaat uit een student-georiënteerde benadering van het onderwijs. Een student-georiënteerde benadering van het onderwijs houdt volgens de kritische reflectie in, dat de opleiding als voornaamste doel heeft studenten zo goed en effectief mogelijk voor te bereiden op een rol in de maatschappij, die past bij de opleiding. De student-georiënteerde benadering veronderstelt dat de doceer-, leer- en toetsmethoden activerend zijn. Dit houdt in dat in het leerproces een grote verantwoordelijkheid wordt gelegd bij de student en er veel zelfstudietijd is waarin studenten colleges voorbereiden aan de hand van opdrachten, presentaties voorbereiden en werkstukken schrijven. Hiertoe wordt een variëteit van werkvormen ingezet die erop gericht zijn dat de student zichzelf ontwikkelt, daarbij gesteund en geïnspireerd door de betrokken docenten. Het management heeft deze benadering toegelicht en benoemt het verschil als de keuze tussen een student-georiënteerde benadering of een staf-georiënteerde benadering. Het uitgangspunt van het programma is de student en diens mogelijkheden en interesses.

De commissie heeft getracht om het onderscheidende karakter van de didactische benadering vast te stellen. De conclusie van de commissie is dat het principe van de didactische benadering wordt gedragen door de verschillende betrokkenen, maar herkenbaarder mag worden gepresenteerd in de uitvoering van het programma. De studenten kiezen het onderwerp voor de scriptie nu meestal op basis van een lijst met onderzoeksonderwerpen opgesteld door de docenten. Het verdient aanbeveling nadrukkelijk uit te laten komen dat een student ook een eigen onderwerp mag kiezen.

De bacheloropleiding GLTC heeft een diversiteit aan onderwijsmethoden waaronder hoorcollege, werkcollege, zelfstudie, mondeling presenteren, schriftelijk presenteren, werkstuk en scriptie. De masteropleiding Oudheidstudies bestaat voor een groot gedeelte uit het schrijven van de scriptie en hierdoor voert zelfstudie in deze opleiding de boventoon.

De opleiding kent een mentorsysteem. Voor de eerstejaars is een docentmentor aangesteld om de studievoortgang van studenten optimaal te volgen en eventueel knelpunten en problemen zo snel mogelijk op te lossen. De docentmentor voert regelmatig gesprekken met studenten en verzorgt de mentorcolleges over de studievaardigheden, zoals leren studiewerkzaamheden te plannen, hoe te studeren, hoe de bibliotheek te gebruiken.

Daarnaast is er een studieadviseur die een belangrijke rol speelt bij voorlichting en informatievoorziening aan studenten. Deze is primair verantwoordelijk voor het geven van studieadvies en begeleiding. De studieadviseur roept studenten op voor een gesprek als de studieresultaten te wensen overlaten. Studenten kunnen ook op eigen initiatief terecht bij de studieadviseur. Ook is het volgens de gesproken studenten mogelijk, met name door de kleinschaligheid van de opleidingen, om eenvoudig contact te leggen met docenten.

De studieadviseur licht toe dat een belangrijk onderdeel van zijn rol is om studenten meer mogelijkheden te laten zien dan alleen nominaal studeren. Voor studenten is er veel druk op nominaal studeren. De studieadviseur helpt studenten om met deze druk om te gaan door mogelijkheden aan te bieden die studievertraging beperken. Voorbeelden van mogelijkheden die de studieadviseur adviseert, zijn in overleg met de docent de deadline verschuiven, hulp bij planning, of cursussen bij het studentencentrum volgen. De commissie concludeert op basis van het gesprek met de studenten dat het voor studenten bekend is dat zij terecht kunnen bij de studieadviseur en dat het contact zoeken met de studieadviseur voor studenten laagdrempelig is.

De commissie stelt vast dat de inhoudelijke en persoonlijke begeleiding van studenten is vormgegeven door een mentorsysteem en een studieadviseur. Zij concludeert dat de persoonlijke en inhoudelijke begeleiding van studenten intensief is.

Tijdens het visitatiebezoek heeft de commissie geconstateerd dat er sprake is van een goed onderling contact tussen docenten en studenten. De lijnen zijn zeer kort, waardoor de studenten aanspraak kunnen maken op de begeleiding die ze nodig hebben.

De faculteit beschikt over collegezalen die voor het overgrote deel beschikken over multi-mediavoorzieningen. Tevens beschikt de universiteit over een goed functionerende elektronische leeromgeving, genaamd Nestor. De opleidingen kunnen gebruik maken van de bibliotheekvoorzieningen en tekstedities, commentaren, naslagwerken en andere wetenschappelijke literatuur zijn fysiek of elektronisch aanwezig. De commissie concludeert dat de faciliteiten de studenten van de beide opleidingen ondersteunen in het behalen van de eindkwalificaties.

2.4 Studeerbaarheid

De kwantitatieve gegevens met betrekking tot instroom, studeerbaarheid en rendementen zijn opgenomen in Bijlage 5.

Instroom

De bacheloropleiding GLTC is toegankelijk voor studenten met een vwo-diploma of hbo-propedeuse met Grieks en/of Latijn op eindexamenniveau. Een 21-jarige zonder deze diploma's kan een colloquium doctum halen bij de Faculteit der Letteren. Per jaar zijn er enkele studenten met een deficiëntie Grieks of Latijn. Er is geen toegang tot de opleiding voor studenten met een dubbele deficiëntie.

In de kritische reflectie noemt de opleiding de instroom aan de lage kant. De instroom varieert de laatste jaren van 15 tot 19 studenten.

De afstudeerrichting GLTC van de masteropleiding Oudheidstudies is toegankelijk voor studenten met een bacheloropleiding GLTC. De afstudeerrichting Oude Geschiedenis staat open voor zowel studenten in het bezit van een bachelordiploma GLTC als voor studenten met een bachelordiploma Geschiedenis.

De instroom van de masteropleiding is met 1 tot 5 studenten per jaar laag. In de kritische reflectie verklaart men de lage instroom doordat de meeste studenten opteren voor de educatieve master of de research master. Bovendien blijft instroom vanuit de bacheloropleiding GLTC, de belangrijkste toeleverancier, achter.

De commissie heeft, gezien de zeer lage instroom, met het management van de opleiding gesproken over de toekomst van de opleiding. Het management heeft toegelicht dat er geen extra kosten aan de opleiding zijn verbonden, omdat de opleiding onderdeel is van de educatieve master. Voor studenten die geen docent of onderzoeker willen worden, wil het management deze opleiding aanbieden. De commissie concludeert dat het bestaan van het programma als onderdeel van de educatieve master een risico is voor de eigen identiteit van de masteropleiding. Doordat het programma vaststaat binnen de educatieve master, is er volgens de commissie weinig aandacht voor de ontwikkeling van de masteropleiding Oudheidstudies om deze aantrekkelijker te maken voor meer studenten.

De kritische reflectie en de docenten lichten toe dat de opleidingen maatregelen nemen om de instroom te verbeteren. Initiatieven bestaan om de voorlichting te verbeteren en het bereik van de voorlichting te vergroten. Een voorbeeld van een initiatief is dat de opleidingen investeren in het onderhouden van een netwerk van scholen in Noord Nederland. De contactpersonen van de scholen in het netwerk zijn in toenemende mate alumni. Deze scholen verwijzen leerlingen door naar de bacheloropleiding GLTC als het de leerlingen aanspreekt.

Een belangrijk middel voor de voorlichting is de website. Uit de gesprekken met de docenten blijkt dat de website niet actueel is en verouderde informatie bevat. De commissie onderstreept het belang van de website voor de instroom en beveelt aan om meer aandacht te besteden aan de website als middel voor het verhogen van de instroom. Bovendien geeft de commissie het advies om het programma van de masteropleiding aantrekkelijker te maken.

Studielast

De commissie stelt vast dat de studielast bij allebei de opleidingen evenredig over de jaren is verdeeld. De gesproken studenten vertelden dat het haalbaar is om de bachelor in drie jaar af

te ronden. Ook benadrukten ze dat er gewerkt moet worden en er geen mogelijkheden zijn om de kantjes eraf te lopen. Zij ervaren dat er veel druk is op nominaal studeren. Per week studeren de studenten van de bacheloropleiding gemiddeld 35 uur. De commissie constateert dat de werkdruk van de bacheloropleiding voldoende uitdagend is en acceptabel is. Over de studielast van de masteropleiding kan de commissie geen algemene uitspraken doen. De opleiding wordt immers door een enkeling gevolgd; de werkdruk zal verschillen per individu. De commissie constateert aan de hand van de bestudeerde evaluaties en het studiemateriaal, dat er geen reden is om aan te nemen dat de studielast te hoog of te laag zou zijn.

Studeerbaarheid

De kritische reflectie beschrijft dat twee of drie op de tien studenten na drie jaar de bacheloropleiding afrondt. In het eerste jaar van de opleiding valt één tot vijf studenten uit van in totaal gemiddeld 15 studenten. Over de gehele bachelorperiode valt bijna de helft van de studenten uit. De commissie stelt vast dat het rendement van de bacheloropleiding laag is. De kritische reflectie benoemt als mogelijke oorzaak voor de uitval dat studenten een verkeerde studiekeuze maken, switchen van studie of opteren voor dezelfde studie aan een andere universiteit. Tevens leiden persoonlijke omstandigheden ertoe dat sommige studenten stoppen met hun studie.

De bacheloropleiding GLTC is tevreden over het propedeuserendement. Met de invoering van het Bindend Studie Advies in 2010-2011 is het rendement in het eerste jaar omhoog gegaan. De opleiding is minder tevreden over het rendement in het tweede en derde jaar. De invoering van het mentoraat voor alle leerjaren, de tussentijdse toetsing en de scriptieklas zijn maatregelen van de opleiding om het rendement te verhogen. De commissie vindt het positief en noodzakelijk dat de bacheloropleiding GLTC maatregelen treft om het rendement te verhogen. Zij raadt aan om deze ingeslagen weg voort te zetten. De commissie waardeert vooral de invoering van het mentoraat als een veelbelovende ontwikkeling in het tegengaan van studievertraging en uitval.

Studenten ronden hun masteropleiding meestal niet binnen een jaar af. Uitloop van een half jaar of anderhalf jaar komt voor. Bij de masteropleiding valt om het studiejaar één student uit en is, gezien de zeer geringe aantallen instroom, de uitval dus relatief hoog. De opleiding heeft tussentijdse toetsing ingevoerd als maatregel om het rendement te verhogen. De commissie vindt de uitval van de masteropleiding zorgwekkend en adviseert de opleiding met klem om hiertegen maatregelen te nemen.

2.5 Onderwijspersoneel

Kwaliteit onderwijspersoneel

Het onderwijs voor allebei de opleidingen wordt verzorgd door personeel met goede inhoudelijke expertise op hun vakgebied. De meeste docenten van de afdeling GLTC en de historici van de Oude Geschiedenis participeren in de landelijke onderzoeksschool OIKOS. Ze zitten in het bestuur, de onderwijscommissie van de onderzoeksschool of zijn trekker van een onderzoeksgroep. In de kritische reflectie zijn overzichten opgenomen waarin duidelijk wordt welke docenten tot de staf behoren en welke vakinhoudelijke specialisaties zij hebben. De commissie heeft van dit overzicht kennis genomen. Bijna alle docenten zijn gepromoveerd en actieve onderzoekers. De commissie heeft met genoegen geconstateerd dat de staf over voldoende wetenschappelijke kwaliteiten beschikt.

De meeste docenten zijn hoog aangeschreven wetenschappers. De commissie vindt dit positief, omdat zij er vanuit gaat dat de actuele kennis van docenten op onderzoeksgebied vanzelfsprekend het onderwijs voedt.

Volgens de kritische reflectie hebben de meeste docenten, conform het RUG-beleid dat in 2015 80% van de docenten beschikt over een Basiskwalificatie onderwijs (BKO), een BKO of gaan dit binnenkort halen. Docenten met een in tijd en omvang beperkte aanstelling (maximaal 0,5 fte en twee jaren) volgen een zogenaamde crash course voordat zij starten met het geven van onderwijs.

In het gesprek met de studenten is gebleken dat de studenten tevreden zijn over de expertise van de docenten. Over de didactische vaardigheden hebben de studenten bij sommige docenten opmerkingen gemaakt en de opleidingscommissie en de docenten in kwestie hebben actie ondernomen. De commissie concludeert dat de didactische kwaliteit van de docenten goed is.

De staf heeft te maken gehad met een aantal wisselingen in de bezetting. Een aantal hoogleraren is tijdelijk vervangen. Momenteel beschikken de opleidingen niet over een docent Filosofie. In het gesprek met de studenten is gebleken dat de vervangende docenten over voldoende kennis beschikken om de vervanging op zich te nemen. De studenten betreuren de uitval van de docent Latijn. Daarnaast missen de studenten dat de klassieke filosoof niet wordt vervangen en dat er geen taalkundige Latijn is. De commissie stelt vast dat de wisselingen in de bezetting goed zijn opgevangen, maar adviseert de opleidingen om de inhoudelijke kwaliteit van de staf beter te borgen. Zij waardeert dat de opleiding veel aandacht heeft voor het omgaan met personele wisselingen.

Kwantiteit onderwijspersoneel

Voor de bacheloropleiding GLTC is de staf-student ratio 1 op 38 en voor de masteropleiding Oudheidstudies 1 op 28. De beide ratio's zijn ongunstig. De studenten geven in gesprek met de commissie aan niets te merken van hoge werkdruk voor docenten. Zij zijn tevreden over het aantal contacturen met docenten en over de kwaliteit van het contact. Op basis van de gesprekken met de docenten en na bestudering van de gegevens concludeert de commissie dat de werkdruk voor docenten hoog is.

Op de opleidingen wordt de komende tijd bezuinigd, omdat de opleidingen volgens het facultaire rekenmodel van toekenning van onderwijstijd te veel formatie hebben voor het aantal onderwijstaken dat moet worden uitgevoerd. In de nabije toekomst zullen daarom docenten moeten afvloeien. De commissie vindt de belasting van de staf groot en verwacht dat die belasting nog groter gaat worden door de bezuinigingen. Zij heeft er des te meer waardering voor dat desondanks de docenten gedreven blijven.

Het management liet weten met de kleine staf een zorg te hebben over de variëteit aan docenten die het onderwijs verzorgen. Het streven is om niet steeds dezelfde docenten het onderwijs te laten verzorgen. Door het uitnodigen van gastdocenten streven de opleidingen naar voldoende variatie. De gesproken studenten en docenten hebben benoemd dat het aantal docenten van belang is voor de opleidingen om variëteit te kunnen blijven bieden in de onderwerpen die binnen de opleidingen aan de orde komen. De commissie concludeert dat de huidige bezetting voldoende variatie in docenten en onderwerpen garandeert en waardeert het dat de opleiding zich bewust is van haar kwetsbaarheid.

2.6 *Kwaliteitszorg*

De commissie is nagegaan in hoeverre studenten en docenten worden betrokken bij het evalueren en verbeteren van de kwaliteit van het onderwijs.

De opleidingscommissie is verantwoordelijk voor de kwaliteitsbewaking van de bacheloropleiding GLTC en de masteropleiding Oudheidstudies. Het afdelingsbestuur draagt zorg voor de dagelijkse aansturing van de opleiding. De opleidingscoördinator ondersteunt het bestuur. In het bestuur worden eventuele programma-aanpassingen voorbereid en voor advies voorgelegd aan de opleidingscommissie, voordat deze worden ingediend bij het faculteitsbestuur.

De opleidingscommissie komt viermaal per jaar bijeen. De opleiding streeft ernaar om uit elk leerjaar van de opleiding een studentlid in de commissie te hebben. In het gesprek met de studentleden uitten de studenten hun tevredenheid over de invloed die ze hebben.

Een standaardonderdeel van de agenda van de opleidingscommissie vormen de evaluaties. De opleidingscommissie geeft haar mening over beleid dat is opgesteld door het bestuur wanneer het aan hen wordt gevraagd en ze reageren op signalen van studenten en docenten. Soms signaleert de opleidingscommissie proactief een aandachtspunt. De commissie stelt vast dat de opleidingscommissie voor het merendeel een reactieve houding heeft.

Een aantal voorbeelden van onderwerpen die de opleidingscommissie oppakt, zijn: te grote omvang van een vak ten opzichte van het aantal studiepunten, input leveren bij de scriptiebrochures en aanpassing van de eindtermen vanwege integratie cultuurhistorische vakken.

Uit het gesprek met de studenten blijkt dat zij weten dat ze met op- of aanmerkingen over de opleidingen terecht kunnen bij de opleidingscommissie of bij de docenten zelf. Zij vullen de evaluaties in voor de opleidingscommissie. Na elk vak krijgen ze van de docent een schriftelijk evaluatieformulier. De opleidingscommissie bespreekt de uitkomsten van de schriftelijke evaluatieformulieren en het docentformulier. Indien er aanleiding toe is, onderneemt de opleidingscommissie actie richting docenten of richting het afdelingsbestuur. De opleidingscommissie heeft laten weten dat haar adviezen over het algemeen worden opgevolgd. De commissie stelt vast dat de opleidingscommissie verbetermaatregelen voorstelt en dat deze verbetermaatregelen worden uitgevoerd.

De commissie heeft naar aanleiding van bovenstaande procedure geconcludeerd dat docenten en studenten betrokken en gehoord worden bij het evalueren en verbeteren van de kwaliteit van het onderwijs. Zij vindt dat de opleidingscommissie meer ruimte kan nemen om proactief te handelen.

Om de aansluiting van de opleiding op de arbeidsmarkt te borgen wordt tweejaarlijks een enquête uitgezet onder afgestudeerden en willen de opleidingen een Raad van Advies inrichten. Het streven is om de Raad van Advies samen te stellen uit twee alumni, twee (potentiële) werkgevers, twee senior docenten en twee gevorderde studenten. De Raad van Advies zal tenminste eenmaal per jaar samenkomen om een oordeel te geven over opzet, uitvoering en relevantie van het programma en zijn onderdelen onder andere aan de hand van de tweejaarlijkse enquête. De oprichting van de Raad van Advies is in voorbereiding. Momenteel houden de opleidingen voeling met de arbeidsmarkt via een klankbordgroep. De commissie constateert dat de opleidingen niet alleen studenten en docenten betreft bij de evaluatie van de opleidingen, maar ook alumni en de arbeidsmarkt. De commissie adviseert de

opleidingen om de Raad van Advies nadrukkelijk te betrekken bij de ontwikkeling van praktijkgerichte activiteiten.

Overwegingen

De commissie heeft vastgesteld dat het profiel van de bacheloropleiding duidelijk herkenbaar is in het programma. De opleiding slaagt erin om een goed niveau van taalverwerving voor zowel Latijn als Grieks te realiseren. Daarnaast wordt voldoende aandacht besteed aan het bestuderen van talen in relatie tot de cultuurhistorie. De commissie concludeert dat de ontwikkeling van onderzoeksvaardigheden goed aan bod komt in het programma en is benieuwd naar de resultaten van de verbeterde opbouw van onderzoeksvaardigheden in het programma.

De commissie heeft geconstateerd dat de curricula van de masteropleiding en de afstudeerrichtingen GLTC en Oude Geschiedenis gestructureerd zijn opgebouwd. De commissie waardeert de opbouw naar de scriptie van de richting Oude Geschiedenis, die bestaat uit de onderzoekscolleges. De academische vaardigheden komen voldoende aan bod in het programma, zo oordeelt de commissie.

Bachelor- en masteropleiding

Instroom en het rendement van de opleidingen verdienen volgens de commissie bijzondere aandacht. De commissie adviseert de opleidingen met klem om hiertegen maatregelen te nemen. Zij waardeert de invoering van het mentorsysteem als maatregel om het rendement van de bacheloropleiding te vergroten.

In principe is het mogelijk in het programma een stage te volgen of in het buitenland te studeren. De commissie vindt dat dit te weinig gebeurt en raadt de opleiding aan de studenten beter op deze mogelijkheid te wijzen. De commissie vindt dat het volgen van een stage of studeren in het buitenland de aansluiting op de arbeidsmarkt verbetert.

De commissie heeft geconstateerd dat de opleidingen worden verzorgd door docenten met veel expertise op hun vakgebied. De belasting van de staf vindt de commissie groot en zij verwacht dat de belasting nog groter gaat worden door de bezuinigingen. De commissie heeft lof voor de docenten die ondanks de hoge werkdruk gemotiveerd blijven om de opleidingen vorm te geven. Bovendien zijn deze docenten zeer toegankelijk voor de studenten. De commissie is van mening dat zij samen met de studieadviseur zorgen voor een goede begeleidingsstructuur.

De commissie heeft vastgesteld dat studenten en docenten voldoende betrokken zijn bij de vormgeving en evaluatie van het curriculum. Met het betrekken van alumni en de arbeidsmarkt bij de opzet en inhoud van het programma hebben de opleidingen voldoende doelgroepen betrokken bij de ontwikkeling van de opleidingen. De commissie adviseert de opleidingen om de Raad van Advies nadrukkelijk te betrekken bij de ontwikkeling van praktijkgerichte activiteiten.

Conclusie

Bacheloropleiding Griekse en Latijnse Taal en Cultuur: de commissie beoordeelt Standaard 2 als ‘voldoende’.

Masteropleiding Oudbeidstudies: de commissie beoordeelt Standaard 2 als ‘voldoende’.

Standaard 3: Toetsing en gerealiseerde eindkwalificaties

De opleiding beschikt over een adequaat systeem van toetsing en toont aan dat de beoogde eindkwalificaties worden gerealiseerd.

Toelichting:

Het gerealiseerde niveau blijkt uit de tussentijdse en afsluitende toetsen, de afstudeerwerken en de wijze waarop afgestudeerden in de praktijk of in een vervolgopleiding functioneren. De toetsen en de beoordeling zijn valide, betrouwbaar en voor studenten inzichtelijk.

Bevindingen

In deze standaard worden de bevindingen ten aanzien van de toetsing weergegeven (3.1) en vervolgens wordt de vraag beantwoord of studenten de beoogde eindkwalificaties van de opleidingen realiseren (3.2).

3.1 Het systeem van toetsing en beoordeling

Toetsbeleid

De commissie is nagegaan of de opleidingen beschikken over een adequaat systeem van toetsing. Zij heeft gekeken naar het toetsbeleid, het functioneren van de examencommissie en de toetsvormen, waaronder de opzet van de scriptie(procedure).

Het toetsbeleid van de bacheloropleiding GLTC en de masteropleiding Oudheidstudies is facultair vastgesteld. Voor de opleidingen is een examencommissie ingesteld. De examencommissie ontwikkelde ten tijde van het bezoek haar eigen werkwijzen.

De examencommissie benoemt in het gesprek met de commissie dat zij de kwaliteit van toetsing als haar verantwoordelijkheid beschouwt. Zij neemt als belangrijkste taken op zich om de kwaliteit van toetsing te controleren en het inhoudelijke niveau van de toetsen na te gaan. Er is een toetsprotocol voor de opleidingen vastgesteld op basis van een facultair model. De examencommissie ziet er op toe dat de uitvoering van de toetsing conform het toetsprotocol is. In het protocol is vastgelegd welke spelregels er zijn voor de toetsing en wordt ingegaan op het opstellen van toetsen, de beoordeling van toetsen en de wijze van openbaarmaking van uitslagen en de gehanteerde normering op basis van vooraf gepubliceerde beoordelings- en toetsingscriteria. Deze regelgeving moet borgen dat de beoogde eindkwalificaties daadwerkelijk worden gerealiseerd. Tevens beoordeelt de examencommissie het niveau van de inhoud van de toetsen. De wens van de examencommissie is om de kwaliteit van toetsing te verhogen door intervisie met docenten toe te passen.

De examencommissie geeft tijdens het bezoek aan tegen zijn eigen beperkingen aan te lopen. Om het niveau te kunnen beoordelen is expertise van het vak nodig en de samenstelling van de examencommissie is niet in alle gevallen toereikend om de inhoud te kunnen beoordelen. De examencommissie ziet de oplossing in expertise van buiten raadplegen, maar heeft dit nog niet in werking gesteld.

De opleidingen werken met toetsplannen. Het toepassen van de verschillende toetsvormen per cursus is vastgelegd in een toetsplan. In het toetsplan staat welke toetsvormen bij vakken worden toegepast en hoe de weging van de cijfers het eindcijfer bepaalt. Tevens staat beschreven wat de connectie is tussen de toetsvorm en gewenste leeropbrengsten. Deze toetsplannen worden ter goedkeuring voorgelegd aan het bestuur en de opleidingscommissie en examencommissie adviseren het bestuur. De examencommissie heeft in het gesprek met

de commissie verteld dat zij dit studiejaar geen verzoek hebben ontvangen om het bestuur te adviseren over de toetsplannen.

De commissie stelt vast dat er een adequaat toetsbeleid is. Zij concludeert echter dat de procedure voor beoordeling van toetsing onvoldoende wordt toegepast doordat de examencommissie geen advies uitbrengt over de toetsplannen. Over de examencommissie constateert de commissie dat zij in ontwikkeling is en haar belangrijkste taken uitvoert.

De procedure voor plagiaat is dat werkstukken van enige omvang en scripties in het digitale systeem Ephorus binnen de Blackboardomgeving Nestor worden gecheckt. Daarnaast verwacht de examencommissie een actieve houding van de docenten in het signaleren van plagiaat. Als blijkt dat er sprake is van plagiaat, dan gaat de docent in gesprek met de student om de omvang van de fraude in te schatten. De sanctie is afhankelijk van het geconstateerde feit en de doelgerichtheid van de student bij het plegen van het geconstateerde feit. De zwaarste sanctie is uitsluiting van het vak en het vak een jaar later opnieuw doen. Plagiaat is nog niet voorgekomen bij de opleidingen GLTC en Oudheidstudies. De commissie concludeert dat er voldoende aandacht is voor plagiaat binnen de opleidingen.

Toetsing en beoordeling

De bacheloropleiding kent een variatie aan toetsvormen, namelijk schriftelijke en mondelinge tentamens, (groeps)presentaties en schriftelijke werkstukken. Bij de masteropleiding worden alle modules afgesloten met onderzoekspapers. Tevens zijn voorbereiding van colleges en actieve participatie aan werkcolleges onderdeel van de beoordeling binnen allebei de opleidingen. Dit betekent dat studenten niet alleen worden beoordeeld na afloop van een module, maar ook tijdens de module. Het voornemen van de opleidingen is om deze tussentijdse en continue toetsing onderdeel te maken van alle modules. De verwachting is dat dit het studierendement zal verhogen. De examencommissie heeft nog geen procedures opgesteld rondom het model van tussentijdse toetsing. De commissie adviseert de examencommissie om de tussentijdse en continue toetsing in de procedures te borgen.

De commissie heeft tijdens de visitatie inzage gehad in divers tentamen materiaal van beide opleidingen. De commissie heeft vastgesteld dat de wijze van toetsing aansluit op het cursusmateriaal en de beoogde doelstellingen per cursus. Voorts heeft zij opgemerkt dat werkstukken en mondelinge presentaties worden voorzien van zorgvuldig uitgewerkte schriftelijke feedback. De commissie constateert dat het niveau van de tentamens en toetsen van de bachelor- en masteropleiding voldoende is.

Scriptieprocedure

De bacheloropleiding wordt afgerond met een scriptie van 10 EC. De omvang van de bachelorscriptie ligt tussen de 7.500 en 10.000 woorden, exclusief notenapparaat, bibliografie, lange citaten (in Grieks, Latijn of vertaling) en eventuele bijlagen. Aangezien de scriptie nogal eens leidt tot studievertraging, is besloten om een scriptieklas in te stellen en een intensievere persoonlijke begeleiding aan te bieden. Deelname aan de scriptieklas is op vrijwillige basis. Er is nog geen scriptieklas ingesteld voor GLTC, maar wel voor Oude Geschiedenis en Archeologie. Studenten van de bacheloropleiding GLTC kunnen deelnemen aan de scriptieklas voor Oude Geschiedenis en Archeologie. In het gesprek met de studenten bleek de mogelijkheid om vanuit de bacheloropleiding GLTC deel te nemen aan een scriptieklas onbekend. De commissie waardeert de plannen van de opleiding om betere ondersteuning te bieden tijdens het scriptieproces in de vorm van een scriptieklas, maar zij concludeert dat de uitvoering van de plannen nog onvoldoende zichtbaar is binnen de opleiding.

De studenten lichten in het gesprek met de commissie toe dat zij hun onderwerpkeuze baseren op de lijst met onderwerpen die beschikbaar wordt gesteld. De opleiding baseert de lijst met onderwerpen op de docent en zijn terrein van expertise. De studenten zoeken naar een match tussen docent en onderwerp. Ze verwachten wel dat de opleiding het ondersteunt als ze een ander onderwerp willen kiezen dan op de lijst staat vermeld.

Beide programma's van de masteropleiding worden afgesloten met een masterscriptie van 20 EC. De omvang van de Masterscriptie is minimaal 12.000 en maximaal 15.000 woorden. Dit is inclusief noten, maar zonder bibliografie en eventuele bijlagen. Voor het programma GLTC kan de student een scriptie schrijven op het terrein van het Grieks, het Latijn of een combinatie van beide. Voor het programma Oude Geschiedenis schrijft de student een scriptie over een onderwerp op het terrein van de geschiedenis, politiek, cultureel, sociaal-economisch, van de Oudheid.

Alle opleidingen

Zowel voor de bachelor- als de masteropleiding zijn scriptieprotocollen beschikbaar. In het protocol staan duidelijke richtlijnen over vorm en inhoud van de scriptie, begeleiding en tijdspad en een overzicht van beoordelingscriteria. Ook bevatten zij een scriptiebeoordelingsrapport. Dit formulier structureert de beoordeling aan de hand van de volgende aspecten: aanpak van het onderwerp, wijze van behandeling, fundering van conclusies door het betoog, gedemonstreerde beheersing van de bronnen en literatuur, relevantie van de aangedragen documentatie, presentatie van het onderzoeksverslag, moeilijkheidsgraad, voldoende zelfstandig verricht en het cijfer. Per aspect staat omschreven wat hieronder wordt verstaan.

De commissie waardeert de transparante werkwijze met de scriptieprotocollen. Het is voor studenten inzichtelijk wat de procedure is, welke deadlines er zijn en hoe de beoordelingssystematiek werkt. Het vergroot de vergelijkbaarheid van de toetsing tussen docenten. Daarnaast is het voor een student van belang om in te zien voor welke aspecten goed, en voor welke minder goed is gescoord.

Beoordeling van de scriptie gebeurt aan de hand van een standaardbeoordelingsformulier. In principe wordt de bachelorscriptie, conform facultair beleid, door één docent (de scriptiebegeleider) beoordeeld, maar in geval van twijfel over de beoordeling kan er een beroep worden gedaan op een tweede beoordelaar. Beoordeling van de masterscriptie vindt plaats door de begeleider en een tweede beoordelaar. Het eindcijfer van de masterscriptie wordt berekend op basis van het gemiddelde cijfer van de begeleider en de tweede beoordelaar. De beoordeling van de scripties wordt schriftelijk vastgelegd. Met ingang van het studiejaar 2012-2013 is er een standaard beoordelingsprotocol. De beoordeling van de masterscriptie kent volgens de commissie een gedegen procedure. De commissie constateert dat de procedure voor de beoordeling van de bachelorscriptie verbeterd dient te worden. Zij adviseert om alle bachelorscripties aan een tweede beoordelaar voor te leggen of de taken van de examencommissie zo in te richten dat de scripties en de beoordeling daarvan door de examencommissie regelmatig getoetst worden.

3.2 Gerealiseerde eindkwalificaties

Om een oordeel te vormen over het eindniveau van de studenten heeft de commissie zowel voor de bachelor- als voor de masteropleiding scripties opgevraagd (zie Bijlage 7). Bij het selecteren van die scripties is rekening gehouden met een spreiding van cijfers (lage, gemiddelde en hoge cijfers) en begeleiders. De commissie heeft twee scripties gelezen die zijn

geschreven door deeltijdstudenten van de masteropleiding, en een bachelorscriptie die is geschreven door een deeltijdstudent.

Bacheloropleiding GLTC

De gelezen scripties zijn volgens de commissie van voldoende niveau. Bij de opleidingen troffen de commissieleden scripties aan met goede beheersing van onderzoeksmethoden, adequaat taalgebruik en accurate referenties aan bronmateriaal. De conclusies worden doorgaans goed door de bevindingen onderbouwd. De commissie heeft waardering voor de hoogwaardige eigen vertaling die studenten van bronteksten maken voor hun scriptie in plaats van gebruik te maken van beschikbare Engelstalige vertalingen. In de scripties is de cultuurhistorische benadering van de opleidingen herkenbaar. De enige opmerking die de commissie heeft, is dat de onderwerpen en benaderingen traditioneel van aard zijn. De commissie concludeert dat de scripties gedegen zijn en dat studenten modernere of ook wel originelere onderwerpen en benaderingen kunnen uitkiezen. Een advies van de commissie aan de opleidingen is om studenten te stimuleren tot een modernere keuze van het scriptieonderwerp of - benadering.

Eén bachelorscriptie was door de opleiding beoordeeld met een 9, een opvallend hoog cijfer, vond de commissie. De commissie is het geheel met deze beoordeling eens, aangezien deze scriptie op masterniveau is geschreven met goede onderbouwing van de beantwoording van de vraagstelling.

Masteropleiding Oudheidstudies

Van de lijst met in totaal negen masterscripties heeft de commissie vooraf vier scripties gelezen. Over de beoordeling van één scriptie is twijfel ontstaan. De vraag over de beoordeling was of het niveau van deze masterscriptie Oudheidstudies een voldoende waard is. Deze scriptie is op inhoud en methode onzorgvuldig uitgewerkt. De scriptiebegeleider heeft toegelicht dat de student geen achtergrond heeft in Grieks en Latijn, maar in geschiedenis. Tijdens de opleiding is niet eerder zichtbaar geworden dat deze student moeite zou hebben om het eindniveau te halen. Deze student heeft zijn kennis vanuit niets opgebouwd en de opleiding heeft hem het voordeel van de twijfel gegeven. Na raadpleging van de scriptiebegeleider kan de commissie zich vinden in het oordeel. Voor alle zekerheid heeft de commissie alsnog drie bijkomende scripties bestudeerd. De commissie is het eens met de beoordeling van deze scripties door de opleiding.

De commissie concludeert dat de opleidingen voldoen aan de vereisten ten aanzien van het niveau en wetenschappelijke oriëntatie van de opleiding.

Overwegingen

De commissie is nagegaan of de opleidingen beschikken over een adequaat systeem van toetsing en of studenten de beoogde eindkwalificaties realiseren.

De commissie stelt vast dat er een adequaat toetsbeleid is. Zij concludeert echter dat de procedure voor beoordeling van toetsing onvoldoende wordt toegepast, doordat de examencommissie geen advies uitbrengt over de toetsplannen. Over de examencommissie constateert de commissie dat zij in ontwikkeling is en haar belangrijkste taken uitvoert.

De commissie heeft eindwerken en tentamens bestudeerd. Zij heeft vastgesteld dat de toetsen van adequaat niveau zijn en voldoende gevarieerd. De wijze van toetsing sluit aan op het cursusmateriaal en de beoogde doelstellingen per cursus.

De beoordeling van de masterscriptie kent volgens de commissie een gedegen procedure. De commissie constateert dat de procedure voor de beoordeling van de bachelorscriptie verbeterd dient te worden. Zij adviseert om alle bachelorscripties aan een tweede beoordelaar voor te leggen of de taken van de examencommissie zo in te richten dat de scripties en de beoordeling daarvan door de examencommissie regelmatig getoetst worden.

De commissie concludeert dat de studenten de eindkwalificaties realiseren. De gelezen scripties zijn volgens de commissie van voldoende niveau. Bij de opleidingen troffen de commissieleden scripties aan met goede beheersing van onderzoeksmethoden, adequaat taalgebruik en accurate referenties aan bronmateriaal. De conclusies worden doorgaans goed door de bevindingen onderbouwd. De commissie heeft waardering voor de hoogwaardige eigen vertaling die studenten van bronteksten maken voor hun scriptie in plaats van gebruik te maken van beschikbare Engelstalige vertalingen.

Het niveau-verschil tussen de bachelor- en masterscriptie komt in voldoende mate tot uitdrukking door de grotere omvang van de masterscripties en de bestudering van meer bronnen.

De commissie waardeert de plannen van de bacheloropleiding om betere ondersteuning te bieden tijdens het scriptieproces in de vorm van een scriptieklas, maar zij concludeert dat de uitvoering van de plannen nog onvoldoende zichtbaar is binnen de opleiding.

Conclusie

Bacheloropleiding Griekse en Latijnse Taal en Cultuur: de commissie beoordeelt Standaard 3 als ‘voldoende’.

Masteropleiding Oudheidstudies: de commissie beoordeelt Standaard 3 als ‘voldoende’.

Algemeen eindoordeel

De commissie beoordeelt de bacheloropleiding GLTC en masteropleiding Oudheidstudies als voldoende. De commissie heeft waardering voor allebei de opleidingen. De opleidingen onderscheiden zich door de geïntegreerde benadering van talen vanuit een cultuurhistorisch perspectief. De commissie is van mening dat het verhogen van de instroom en het rendement, de positie van de opleidingen nog zullen versterken. Een zorg van de commissie betreft de kwaliteit en kwantiteit van de staf gezien de hoge werkdruk en aankomende bezuinigingen.

Conclusie

De commissie beoordeelt de *bacheloropleiding Griekse en Latijnse Taal en Cultuur* als ‘voldoende’.
De commissie beoordeelt de *masteropleiding Oudheidstudies* als ‘voldoende’.

**II: Bacheloropleiding
Midden-Oostenstudies en
masteropleiding
Midden-Oostenstudies**

Samenvattend oordeel van de commissie

Dit rapport geeft de bevindingen en overwegingen weer van de commissie Regiostudies over de bacheloropleiding en de masteropleiding Midden-Oostenstudies van de Rijksuniversiteit Groningen. De commissie baseert haar oordeel op informatie uit de kritische reflecties, aanvullende informatie naar aanleiding van vooraf geformuleerde vragen van de commissie, informatie uit de gesprekken tijdens het bezoek, de geselecteerde scripties, en de documenten die tijdens het bezoek ter inzage beschikbaar waren. De commissie heeft voor beide opleidingen zowel positieve aspecten opgemerkt als verbeterpunten gesignaleerd. Na deze tegen elkaar te hebben afgewogen, is de commissie tot het oordeel gekomen dat beide opleidingen voldoen aan de eisen voor basiskwaliteit die de voorwaarde zijn voor heraccreditatie.

Bacheloropleiding Midden-Oostenstudies

Standaard 1: Beoogde eindkwalificaties

De commissie stelt vast dat de bacheloropleiding Midden-Oostenstudies sinds de laatste visitatie voortdurend in beweging is geweest. De laatste herprogrammering, begonnen in 2011-2012, heeft geleid tot een geheel nieuw profiel. De vroegere bacheloropleiding Talen en Culturen van het (Nabije en) Midden-Oosten, waarin sterke nadruk lag op de verwerving van een breed aanbod van Semitische talen, maakte plaats voor een multidisciplinaire regiostudie waarin het zwaartepunt ligt bij de geschiedenis, culturen, godsdiensten en samenlevingen van het Midden-Oosten. De doelstelling van de vernieuwde opleiding is het afleveren van breedgeïnformeerde, betrokken Midden-Oostendeskundigen die een brug kunnen slaan tussen theorie en praktijk, tussen achtergrond en actualiteit. De commissie merkt op dat in de opleiding nog steeds taalvaardigheid een belangrijke rol speelt, als middel om de culturen in het Midden-Oosten te begrijpen.

De commissie heeft grote bewondering voor de voortvarende wijze waarop het afdelingsbestuur bij de herprogrammering te werk is gegaan. Door te kiezen voor een opleiding die de hedendaagse problematiek van het Midden-Oosten steevast vanuit Israëliësch én Arabisch perspectief belicht, is een internationaal uniek en ambitieus profiel gecreëerd dat goed aansluit bij de interesses van studenten en de wensen van het beroepenveld.

De herprofilering heeft geleid tot een 21-tal eindkwalificaties waarin kennis van de regio, taalvaardigheidseisen en onderzoeksvaardigheden hand in hand gaan. De geformuleerde eindkwalificaties zijn wat de commissie betreft, voldoende geconcretiseerd, volledig en van het juiste niveau. Ze vormen bovendien een goede specificatie van de vrij algemeen geformuleerde eindtermen uit het Domeinspecifiek Referentiekader dat de instellingen die deelnemen aan de clustervisitatie Regiostudies gezamenlijk hebben opgesteld.

Standaard 2: Onderwijsleeromgeving

De bacheloropleiding Midden-Oostenstudies telt 180 EC, verdeeld over een major (120 EC), een facultaire minor (30 EC) en een vrije ruimte (30 EC) die doorgaans wordt ingevuld met een buitenlandverblijf. Het huidige geïntegreerde programma is opgebouwd rond drie leerlijnen:

1. inhoudelijke kennis, inzichten en toepassingen;
2. taalvaardigheid;
3. academische vaardigheden.

Het zwaartepunt van het programma ligt bij inhoudelijke kennis van de regio. Speerpunten van de opleiding zijn de geschiedenis, culturen, godsdiensten en samenlevingen van het Midden-Oosten.

De commissie stelt vast dat de drie leerlijnen tezamen zorgen voor een coherent, cumulatief curriculum waarin de complexiteit van de behandelde materie geleidelijk toeneemt en elk studiejaar voortbouwt op het voorgaande. Het geheel van cursussen vormt een representatieve weerslag van de belangrijkste aspecten van het moderne Midden-Oosten en is daarmee geschikt om veelzijdige Midden-Oostendeskundigen op te leiden die zowel beschikken over taalvaardigheid in Arabisch of Hebreeuws, als over een brede kennis van (de achtergronden van) actuele ontwikkelingen in de regio. Uit het documentatiemateriaal blijkt dat alle eindkwalificaties in het curriculum ruimschoots aan bod komen. Een groot pluspunt van de opleiding is het buitenlandverblijf in het tweede semester van het tweede studiejaar. Een verblijf in de regio zelf zorgt niet alleen voor een aanzienlijke vooruitgang in de taalbeheersing van studenten, maar vergroot ook hun inzicht in de daar spelende problematiek.

De instroom van studenten is wat de commissie betreft in lijn met de doelstellingen van de opleiding. Een verdere vergroting van de instroom lijkt de commissie niet wenselijk met het oog op de al hoge werkdruk van docenten en het risico van verzadiging van de arbeidsmarkt. De toenemende aanwezigheid van bijvak- en minorstudenten is, naar de commissie vaststelt, zowel een positief teken als een voortdurende uitdaging. Het bijeenbrengen van 'hoofdvakkers' en 'bijvakkers' kan voor beide partijen verrijkend, maar ook frustrerend werken. De commissie raadt aan om deze situatie nauwlettend in de gaten te blijven houden en waar nodig actie te ondernemen. Hoewel de rendementen aan de lage kant zijn, vindt de commissie dit niet zorgelijk. De commissie merkt op dat de uitdaging voor studenten om zich een niet-Europese taal eigen te maken, vaak wordt onderschat door studenten. De opleiding telt verder veel 'dubbelstudenten' die logischerwijs minder vaak nominaal afstuderen dan studenten die één opleiding volgen. Wat betreft de studeerbaarheid van de opleiding heeft de commissie geen problemen geconstateerd.

De 'student-georiënteerde' facultaire onderwijsvisie is volgens de commissie weliswaar niet uniek, maar toch doeltreffend en zeer bruikbaar voor een kleine opleiding als Midden-Oostenstudies. Bij de vormgeving van het nieuwe curriculum hebben de interesses van studenten duidelijk als uitgangspunt gefungeerd. De gekozen werkvormen en geboden faciliteiten ondersteunen het leerproces van de individuele student. Met name de keuze voor 'teamteaching', het inzetten van meerdere docenten per cursus, vindt de commissie uit didactisch oogpunt zeer geslaagd. Wel maakt de commissie zich zorgen over de onderliggende problematiek: in totaal zijn slechts 5 docenten (1.75 fte) bij de opleiding betrokken, leidend tot een staf-studentratio van 1:25. De commissie zou graag zien dat de leerstoelgroep in de toekomst de capaciteit krijgt die past bij het brede karakter van de opleiding die wordt aangeboden. Vooral op het gebied van de Arabische taal en cultuur is een versterking van de aanwezige expertise zeer wenselijk. Over de inhoudelijke en didactische kwaliteiten van de staf is de commissie opgetogen, alsook over de begeleiding en feedback die de stafleden aan studenten bieden.

Tenslotte voldoet ook de opleidings specifieke kwaliteitszorg aan de eisen. Wel vindt de commissie dat de Opleidingscommissie zich, zeker in de huidige periode van grote curriculumwijzigingen, proactiever zou kunnen opstellen, zowel in het uitvoeren van evaluaties als in het adviseren over het curriculum.

Standaard 3: Toetsing en gerealiseerde eindkwalificaties

De commissie heeft vastgesteld dat het toetsbeleid van de Faculteit der Letteren in ontwikkeling is. De bedoeling is dat de 'Examencommissies Nieuwe Stijl', waaronder de Examencommissie Moderne Vreemde Talen en Regiostudies toezicht zullen gaan houden op de correcte uitvoering van het recent ontwikkelde facultaire Toetsprotocol. Op dit moment geven de Examencommissies echter nog geen uitvoering aan al hun nieuwe wettelijke taken, te weten de waarborging van de kwaliteit van toetsing en het gerealiseerd niveau. De commissie betreurt de lange aanloop die nodig is geweest om met de in 2010 doorgevoerde wetswijziging aan de slag te gaan. Voor de toekomst dringt zij op dit vlak aan op betere samenwerking tussen faculteit en opleidingen.

Ondanks het nog niet functionerende toezicht, signaleerde de commissie geen problemen rond de toetsing zelf. Het toetsmateriaal dat zij voor de bacheloropleiding Midden-Oostenstudies bestudeerde, heeft het juiste niveau en sluit goed aan bij de beoogde cursusdoelen en eindkwalificaties. De opleiding maakt bovendien gebruik van een mix van toetsvormen en er bestaat een goede spreiding van toetsmomenten. Studenten toonden zich tevreden over de transparantie van het systeem van toetsing en over de feedback die zij van docenten ontvangen.

Op grond van een steekproef van bachelorscripties voltooid in het oude programma, heeft de commissie vastgesteld dat studenten het beoogde eindniveau bereiken. Vooral uit de recentere scripties blijkt dat studenten de 'technische kant' van het verrichten van onderzoek goed in de vingers hebben. Het onderricht in onderzoeksvaardigheden, vervat in de leerlijn academische vaardigheden, sorteert duidelijk effect. De commissie kon zich goed vinden in de becijfering van de scripties, al beoordeelde zij de meeste scripties zelf een fractie lager dan de begeleiders.

Over het succes van bachelor alumni op de arbeidsmarkt valt door het gebrek aan beschikbare gegevens weinig te zeggen. De commissie constateerde wel dat alumni uitwaaiëren naar een keur van (inter)nationale masterprogramma's. Dat afgestudeerden worden toegelaten tot vervolgoopleidingen met internationaal aanzien bewijst haars inziens dat zij een adequaat niveau realiseren.

Masteropleiding Midden-Oostenstudies

Standaard 1: Beoogde eindkwalificaties

De commissie stelt vast dat de masteropleiding Midden-Oostenstudies sinds de laatste visitatie voortdurend in beweging is geweest. Na een eerdere herprogrammering in 2007, staat voor 2013-2014 een profielwijziging gepland die de opleiding zal omvormen tot een multidisciplinaire regiostudie met een focus op de conflicten in het Midden-Oosten, gezien vanuit regionale én internationale context. Het uitgangspunt van de nieuwe opleiding is dat contemporaine politieke en culturele ontwikkelingen in de regio vanuit zowel het Joodse als het Arabische perspectief zullen worden belicht. De masteropleiding volgt daarmee in de voetsporen van de gelijknamige, al eerder vernieuwde bacheloropleiding. Op het moment van het visitatiebezoek draaide het masterprogramma nog volgens het oude programma: studenten specialiseren zich ofwel in Israël/het Jodendom ofwel in de Arabische wereld/de Islam.

De commissie kan zich goed vinden in de voorgenomen herprofilering van de masteropleiding. In recente jaren is gebleken dat de huidige masteropleiding te weinig onderscheidend vermogen heeft ten opzichte van andere opleidingen. Volgens de commissie

blijkt ook uit de vrij algemeen geformuleerde eindkwalificaties dat de huidige masteropleiding geen sterk eigen profiel heeft. Toch vindt de commissie de eindkwalificaties voldoende. Ze weerspiegelen het niveau van een academische masteropleiding en sluiten aan bij de wensen van het beroepenveld. De eindkwalificaties zijn bovendien een adequate uitwerking van de eindtermen uit het Domeinspecifiek Referentiekader dat de instellingen die deelnemen aan de clustervisitatie Regiostudies gezamenlijk hebben opgesteld.

Standaard 2: Onderwijsleeromgeving

In het huidige, éénjarige Nederlandstalige masterprogramma (60 EC) worden de Joodse en Arabische cultuur en godsdienst separaat behandeld. De opleiding kent twee studiepaden waartussen studenten een keuze maken: 1. Islam en Arabisch en 2. Jodendom en Hebreeuws. Beide studiepaden omvatten in het eerste semester twee inhoudelijke modules van 10 EC. Het studiepad Islam en Arabisch legt de nadruk op de duiding van moderne politieke en culturele ontwikkelingen in de Arabische wereld. Het studiepad Jodendom en Hebreeuws heeft een meer historisch-letterkundige insteek en behandelt heden en verleden van de Hebreeuwse cultuur aan de hand van twee thematische modules over respectievelijk rabbijnse cultuur en Joods-liturgische dichtkunst. Studenten van beide studiepaden volgen gezamenlijk het Onderzoekscollege Midden-Oostenstudies (10 EC), dat hen voorbereidt op het schrijven van de masterscriptie (20 EC). Tot slot is een stage van 10 EC geprogrammeerd die studenten desgewenst in het buitenland kunnen volgen.

Na bestudering van het huidige curriculum concludeert de commissie dat dit in wetenschappelijke zin voldoet. De inhoud van de thematische vakken in beide studiepaden is in orde en studenten worden adequaat voorbereid op het schrijven van de masterscriptie en op de latere beroepspraktijk. De stage vindt de commissie een zeer waardevol onderdeel van de opleiding, zeker wanneer die in de regio zelf wordt gevolgd. Omdat de inhoud van het programma grotendeels is ingegeven door de onderzoeksinteressen van de academische staf, is de link tussen onderzoek en onderwijs in het programma geborgd.

De keerzijde van de richtinggevende rol van het onderzoek is dat de inhoud van het curriculum wat lukraak overkomt. Tussen de twee studiepaden bestaan aanzienlijke verschillen wat betreft insteek en samenhang. Het meest bezwaarlijk vindt de commissie echter dat het huidige curriculum onvoldoende aansluit bij de interesses van studenten. De studentenaantallen waren in recente jaren zorgwekkend laag, zeker voor het studiepad Jodendom en Hebreeuws.

Over de studeerbaarheid van het huidige curriculum heeft de commissie tijdens haar gesprek met de studenten geen klachten ontvangen. Studenten gaven aan dat de vormgeving van het programma en de begeleiding door de staf zodanig is dat de opleiding in één jaar kan worden afgerond. In de praktijk doen de meeste studenten echter langer over de opleiding.

Voor de opleiding is 0,2 fte aan onderwijsformatie beschikbaar, wat leidt tot een gunstige staf-studentratio van 1:15. Twee van de drie betrokken stafleden zijn gepromoveerd, één van hen beschikt op dit moment over de Basis Kwalificatie Onderwijs, terwijl de twee anderen in het beoordelingstraject zitten. De inhoudelijke kennis, betrokkenheid en stijl van lesgeven van alledrie de stafleden wordt door studenten als goed beoordeeld.

De commissie heeft onderzoek gedaan naar de opleidingsspecifieke kwaliteitszorg en stelt vast dat de gedeelde Opleidingscommissie op dit moment geen masterstudent bevat, waardoor de belangen van de masterstudenten niet formeel behartigd worden. De commissie vindt dit bezwaarlijk, zeker omdat het mastercurriculum op dit moment sterk in beweging is.

Bovendien meent de commissie dat de OC op een proactievere wijze te werk zou kunnen gaan, zowel in het uitvoeren van evaluaties als in het adviseren over het curriculum.

De commissie heeft er vertrouwen in dat de vernieuwde, geïntegreerde masteropleiding de bovenbeschreven problemen zal weten te remediëren. De beslissing om de huidige aansluitmaster om te vormen tot een zelfstandige opleiding vindt zij verstandig. De commissie meent dat het profiel van de nieuwe masteropleiding onderscheidend genoeg is om naast alumni van de bacheloropleiding Midden-Oostenstudies ook afgestudeerden van andere bacheloropleidingen binnen en buiten Groningen te trekken. Wel wil de commissie waarschuwen voor de uitdagingen die gepaard kunnen gaan met een heterogene studentenpopulatie. Men zal te maken krijgen met studenten met, en studenten zonder kennis van Arabisch/Hebreeuws, en met verschillende inhoudelijke bagage. Het is zaak om het curriculum zo vorm te geven dat deze verschillen voldoende ondervangen worden en niet ten koste gaan van het gerealiseerd niveau.

Standaard 3: Toetsing en gerealiseerde eindkwalificaties

De commissie heeft vastgesteld dat het toetsbeleid van de Faculteit der Letteren in ontwikkeling is. De bedoeling is dat de 'Examencommissies Nieuwe Stijl', waaronder de Examencommissie Moderne Vreemde Talen en Regiostudies, toezicht zullen gaan houden op de correcte uitvoering van het recent ontwikkelde facultaire Toetsprotocol. Op dit moment geven de Examencommissies echter nog geen uitvoering aan al hun nieuwe wettelijke taken, te weten de waarborging van de kwaliteit van toetsing en het gerealiseerd niveau. De commissie betreurt de lange aanloop die nodig is geweest om met de in 2010 doorgevoerde wetswijziging aan de slag te gaan. Voor de toekomst dringt zij opt dit vlak aan op betere samenwerking tussen Faculteit en opleidingen.

Ondanks het nog niet functionerende toezicht signaleerde de commissie geen problemen rond de toetsing zelf. Het toetsmateriaal dat zij bestudeerde, heeft het juiste niveau en sluit goed aan op de beoogde cursusdoelen en eindkwalificaties van de masteropleiding Midden-Oostenstudies. Er is bovendien sprake van een mix van toetsvormen en een goede spreiding van toetsmomenten. Studenten toonden zich tevreden over de transparantie van het systeem van toetsing en de feedback die zij van docenten ontvangen.

De bestudeerde steekproef van masterscripties heeft uitgewezen dat studenten aan het einde van de opleiding het beoogde eindniveau bereiken. In lijn met de spreiding van cijfers binnen de scriptieselectie trof de commissie zowel zeer goed opgezette en uitgevoerde onderzoeken, alsook op minder kundige wijze ontworpen en ingevulde eindwerken aan. De becijfering van alle bestudeerde scripties vond de commissie echter passend, zij het net iets hoger dan haar eigen beoordeling.

De aansluiting van de masteropleiding Midden-Oostenstudies op de arbeidsmarkt is dankzij de persoonlijke inspanningen van stafleden goed te noemen. Docenten aarzelen niet om hun eigen netwerk in te zetten om studenten aan een stageplaats of passende werkkring te helpen. Wanneer de voorgenomen schaalvergroting van de opleiding werkelijkheid wordt, zal deze informele wijze van loopbaanbegeleiding een meer formele inbedding moeten krijgen. De commissie constateert dat hierover al volop wordt nagedacht binnen de opleiding. De kansen van toekomstige afgestudeerden op de arbeidsmarkt beoordeelt de commissie positief. Het nieuwe, geïntegreerde masterprogramma belooft breed opgeleide, moderne Midden-Oostendeskundigen af te leveren. Daaraan bestaat onder meer binnen de diplomatie en de journalistiek grote behoefte.

De commissie beoordeelt de standaarden uit het Beoordelingskader voor de beperkte opleidingsbeoordeling als volgt:

Bacheloropleiding Midden-Oostenstudies:

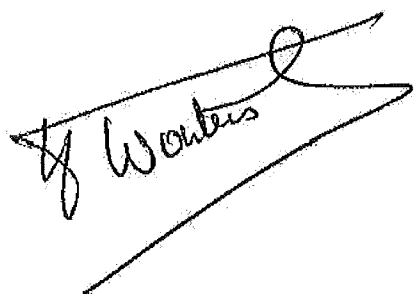
Standaard 1: Beoogde eindkwalificaties	goed
Standaard 2: Onderwijsleeromgeving	voldoende
Standaard 3: Toetsing en gerealiseerde eindkwalificaties	voldoende
Algemeen eindoordeel	voldoende

Masteropleiding Midden-Oostenstudies:

Standaard 1: Beoogde eindkwalificaties	voldoende
Standaard 2: Onderwijsleeromgeving	voldoende
Standaard 3: Toetsing en gerealiseerde eindkwalificaties	voldoende
Algemeen eindoordeel	voldoende

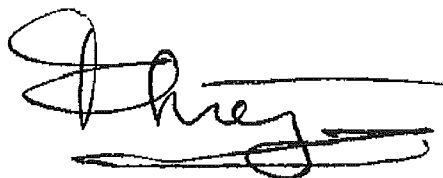
De voorzitter en de secretaris van de commissie verklaren hierbij dat alle leden van de commissie kennis hebben genomen van dit rapport en instemmen met de hierin vastgestelde oordelen. Zij verklaren ook dat de beoordeling in onafhankelijkheid heeft plaatsgevonden.

Datum: 18 November 2013

Prof. dr. A. Wouters
voorzitter

Dr. F. Meijer
secretaris

Behandeling van de standaarden uit het Beoordelingskader voor de beperkte opleidingsbeoordeling

---

Inleiding

Dit rapport geeft het oordeel van de visitatiecommissie Regiostudies weer over de bacheloropleiding Midden-Oostenstudies en de gelijknamige masteropleiding van de Rijksuniversiteit Groningen (RUG).

De visitatiecommissie heeft in haar oordeel de meest recente ontwikkelingen rond deze opleidingen meegewogen. Zij stelt vast dat er sinds de vorige visitatie in beide opleidingen tweemaal een curriculumwijziging heeft plaatsgevonden. De eerste daarvan dateert van 2007 en volgde direct op de uitkomsten van de visitatie. Voor de bacheloropleiding volgde vanaf 2011-2012 gefaseerd een tweede, meer ingrijpende herziening. Het curriculum van de masteropleiding zal met ingang van 2013-2014 langs dezelfde lijnen worden herzien. De kritische reflectie vermeldt dat deze tweede herzieningsronde het gevolg is van intensieve reflectie op de inrichting, uitvoering en resultaten van het onderwijs. Om beter aan te sluiten op de interesses van studenten en hen effectiever voor te bereiden op de arbeidsmarkt, kregen/krijgen hedendaagse maatschappelijke en academische vraagstukken een centrale plaats in de curricula. Dit is in lijn met de facultaire tendens om talen- en culturenopleidingen om te vormen tot multi- en interdisciplinaire regiostudies. In het kader van de herprogrammering werden beide opleidingen Talen en Culturen van het (Nabije en) Midden-Oosten (TCNMO) in 2012-2013 omgedoopt tot Midden-Oostenstudies (MOS).

Voor de bacheloropleiding Midden-Oostenstudies geldt dat alleen bachelorjaar 1 op het moment van het visitatiebezoek, juni 2013, een volledige jaargang had doorlopen. Het nieuwe bachelorjaar 2, dat van start ging op 1 september 2012, was nog in gang, terwijl bachelorjaar 3 voor het laatst volgens het oude programma draaide. De commissie heeft ervoor gekozen om, waar mogelijk, het nieuwe programma te beoordelen. Dat houdt in dat zij voor bachelorjaar 3 concept cursusbeschrijvingen van nieuwe vakken bekeek. Tegelijkertijd sprak zij met studenten en docenten uiteraard ook over de huidige stand van zaken in dit cursusjaar.

De masteropleiding Midden-Oostenstudies draait in studiejaar 2012-2013 voor het laatst volgens de oude opzet. In september 2013 gaat een ambitieus nieuw programma van start, dat aansluit op de veranderingen die recent in de bacheloropleiding zijn doorgevoerd. Een verdere ingrijpende wijziging is dat het programma met ingang van het studiejaar 2012-2013 werd teruggebracht van 90 EC (1,5 studiejaar) naar 60 EC (1 studiejaar). De commissie baseert haar oordeel over de masteropleiding op het oude curriculum, maar kiest ervoor om daarnaast, waar relevant, vooruit te blikken op het ontwerp voor het nieuwe curriculum.

Standaard 1: Beoogde eindkwalificaties

De beoogde eindkwalificaties van de opleiding zijn wat betreft inhoud, niveau en oriëntatie geconcretiseerd en voldoen aan internationale eisen.

Toelichting:

De beoogde eindkwalificaties passen wat betreft niveau en oriëntatie (bachelor of master; hbo of wo) binnen het Nederlandse kwalificatieraamwerk. Ze sluiten bovendien aan bij de actuele eisen die in internationaal perspectief vanuit het beroepenveld en het vakgebied worden gesteld aan de inhoud van de opleiding.

Bevindingen

De paragrafen van deze standaard geven allereerst inzicht in de bevindingen van de commissie ten aanzien van het landelijk vastgestelde Domeinspecifiek Referentiekader (1.1). Vervolgens komen het profiel en de oriëntatie (1.2) en (het niveau van) de eindkwalificaties (1.3) van de bachelor- en masteropleiding Midden-Oostenstudies van de Rijksuniversiteit Groningen aan bod.

1.1 Domeinspecifiek Referentiekader

De instellingen die deelnemen aan de clustervisitatie Regiostudies, hebben gezamenlijk een Domeinspecifiek Referentiekader (hierna: het kader) opgesteld (zie Bijlage 3). Dit kader is bedoeld voor de bachelor- en masteropleidingen die in het kader van de landelijke onderwijsvisitatie in de Regiostudies worden beoordeeld. Het betreft hier de beoordeling van de bachelor- en masteropleidingen Griekse en Latijnse Taal en Cultuur, Oudheidstudies en de diverse opleidingen die vallen onder regiostudies met betrekking tot Oost-Europa, het Midden-Oosten, Azië, Afrika en Noord-, Midden- en Zuid-Amerika. Omdat het spectrum van deze opleidingen zo breed is, hebben de opleidingen gekozen voor een niet prescriptief referentiekader. Dit biedt ruimte voor opleidingen om eigen keuzen te maken en accenten te leggen al naar gelang hun profiel en oriëntatie.

Het kader voorziet in algemeen geformuleerde doelstellingen die vertaald zijn in eindkwalificaties voor zowel de bachelor- als de masteropleidingen. Deze doelstellingen en eindkwalificaties zijn gerelateerd aan de meest prominente aspecten die in meer of mindere mate in de opleidingen aan de orde komen. Deze aspecten zijn: Taalvaardigheid, Taalkunde, Letterkunde, Cultuurkunde, Geschiedenis, Wetenschapsbeoefening en bijbehorende onderzoeksvaardigheden en Algemene wetenschappelijke vorming. De eindkwalificaties in het kader zijn eveneens gerelateerd aan de Dublin-descriptoren. De eindkwalificaties van de bacheloropleiding verwoorden de doelstelling dat afgestudeerde bachelorstudenten gekwalificeerd zijn voor een masteropleiding, en van de masteropleiding dat afgestudeerde masterstudenten gekwalificeerd zijn voor een postdoctorale opleiding.

De commissie heeft het kader bestudeerd en is van mening dat het een breed karakter heeft, waardoor de onderliggende opleidingen in staat worden gesteld om eigen accenten te leggen. Opvallend is dat het kader meer houvast biedt aan opleidingen die talen bestuderen, dan aan opleidingen waarin cultuur en geschiedenis centraal staan: een relatief groot aantal van de geformuleerde algemene eindtermen is gericht op taalverwerving en letterkundige en taalkundige kwalificaties. De bacheloropleiding Midden-Oostenstudies en de gelijknamige masteropleiding van de RUG behoren tot de opleidingen waarvoor het kader maar in beperkte mate richtinggevend is. Beide opleidingen ruimen een prominentere plaats in voor eindkwalificaties op het gebied van kennis en inzicht in de cultuur en geschiedenis van de regio, dan voor eindtermen rond taalverwerving, taalkunde en letterkunde. Deze keuze wordt in de volgende paragrafen nader toegelicht.

1.2 Profiel en oriëntatie

De kritische reflectie signaleert dat recente politieke en culturele ontwikkelingen in het Midden-Oosten – van de ‘Arabische lente’ en Syrische burgeroorlog tot meer algemene processen van modernisering en islamisering – de behoefte aan een beter begrip van de regio sterk hebben doen toenemen. De nieuwe, deels nog in te voeren, Groningse onderwijsprogramma’s spelen hierop in door een centrale plaats in te ruimen voor hedendaagse vraagstukken uit de regio. De programma’s behelzen een ‘multidisciplinaire benadering van het moderne Midden-Oosten, waarin de historische, culturele, religieuze en sociale inbedding van de actualiteit centraal staat’. Zij kenmerken zich daardoor als echte regiostudies. Het Midden-Oosten wordt opgevat in de breedst mogelijke zin: van Noord-Afrika tot Iran. De doelstelling van zowel de bachelor- als de masteropleiding is het opleiden van breed-geïnformeerde, betrokken Midden-Oostendeskundigen die een brug kunnen slaan tussen theorie en praktijk, tussen achtergrond en actualiteit.

Bacheloropleiding Midden-Oostenstudies

Het bachelorprogramma is opgebouwd rond vier thematische hoofdlijnen die volgens de opleiding cruciaal zijn voor een goed inzicht in de complexe actualiteit van het Midden-Oosten. Deze vier speerpunten zijn de geschiedenis, culturen, godsdiensten en samenlevingen van het Midden-Oosten. Sterk onderscheidend ten opzichte van andere Midden-Oosten programma’s in binnen- en buitenland is dat de thematiek rond Israël/het Jodendom en de Arabische landen/de Islam in het nieuwe bachelorprogramma van de RUG geïntegreerd wordt behandeld. Studenten kiezen bij aanvang van de studie weliswaar voor één van de twee aangeboden taalverwervingstrajecten (Arabisch of Hebreeuws) en het bijbehorende buitenlandprogramma, maar de overige, inhoudelijke modules van het curriculum worden aan alle studenten aangeboden, zodat maximale uitwisseling kan plaatsvinden. Naast hoofdvakstudenten trekt de opleiding een groot aantal studenten van buiten de opleiding aan, voor zowel afzonderlijke vakken als voor een door de opleiding verzorgd traject MOS binnen de facultaire minor Niet-Westerse Studies.

Masteropleiding Midden-Oostenstudies

De huidige masteropleiding biedt studenten de mogelijkheid om zich te specialiseren in Israël/het Jodendom, dan wel de Arabische wereld/Islam. In de vernieuwde masteropleiding, die in september 2013 van start gaat, wordt deze duale benadering vervangen door een integrale opzet. Net als in de bacheloropleiding volgen studenten voortaan vakken waarin contemporaine politieke en culturele ontwikkelingen in de regio vanuit zowel het Joodse als het Arabische perspectief worden belicht. De focus ligt daarbij op de conflicten in het Midden-Oosten, bezien vanuit regionale én internationale context. Tijdens het visitatiebezoek vernam de commissie dat de belangrijkste drijfveer achter de herprogrammering is om beter aan te sluiten bij de wensen van studenten. De teleurstellende praktijk van de laatste jaren was dat alumni van de bacheloropleiding MOS niet doorstroomden naar de masteropleiding, terwijl de opleiding er ook niet in slaagde om externe studenten aan te trekken. Met de herprogrammering hoopt men tot een zelfstandige masteropleiding te komen die studenten weet te trekken met een bacheloropleiding op het gebied van de mens- en sociale wetenschappen, in het bijzonder internationale betrekkingen, geschiedenis, cultuurstudies en regiostudies. Na een bredere vooropleiding biedt de gespecialiseerde masteropleiding hen de kans om in te zoomen op één regio. De programmering van een (buitenlandse) stage moet verder bijdragen aan een aantrekkelijk profiel. Voor het moment richt de opleiding zich met name op binnenlandse studenten, maar vanaf 2014-2015 wordt de master in het Engels aangeboden en is de bedoeling om ook internationale studenten te werven.

Samenvattend stelt de commissie vast dat de contemporaine politieke dimensie in beide huidige/toekomstige opleidingen MOS veel sterker wordt benadrukt dan in de opleidingen TCNMO die zes jaar geleden gevisiteerd werden. Anderzijds is het talige karakter van de oude opleidingen sterk gereduceerd. Onderricht in Aramees/Syrisch en Assyrisch werd volledig uit de curricula geschrapt, terwijl Arabisch en Hebreeuws op dit moment alleen nog in de bacheloropleiding onderwezen worden. De commissie meent dat het weinig zinvol is om het verlies van talige subdisciplines te betreuren. Ten tijde van de vorige visitatie was al duidelijk dat de toen nog bestaande diversiteit niet toekomstbestendig was.

Positief vindt de commissie dat de opleidingen zelf het initiatief hebben genomen tot verandering van het eigen profiel. Hierdoor bestaat er binnen de opleidingen een breed draagvlak voor de herprofilering. Tijdens de visitatie kwam herhaaldelijk ter sprake dat het afdelingsbestuur, zeker bij de vormgeving van het nieuwe masterprogramma, haar oor goed te luisteren heeft gelegd bij de studenten. De inhoudelijke vormgeving van het nieuwe mastercurriculum is vervolgens in nauwe (volgens de betrokkenen 'bijna voorbeeldige') samenwerking met de faculteit tot stand gekomen. Tijdens het bezoek liet het faculteitsbestuur weten dat het zich sterk heeft geëngageerd aan het welslagen van de vernieuwde opleidingen. Voor de master betekent dit dat het eerste jaar wordt beschouwd als testjaar. Pas daarna zal de opleiding worden afgerekend op haar resultaten, met name op het gebied van instroom en studentenaantallen. Het faculteitsbestuur lijkt zich, tot tevredenheid van de commissie, sterk bewust van de noodzaak van goede marketing van, en voorlichting over, het programma. De commissie benadrukt het belang van de marketing voor het Engelstalige programma, omdat dit programma studenten uit verschillende landen kan aantrekken.

De keuze voor geïntegreerde, op de actualiteit geënte programma's getuigt, wat de commissie betreft, van inventiviteit en visie. Beide opleidingen hebben zichzelf opnieuw uitgevonden, met oog voor de interesses van studenten én voor de maatschappelijke vraag naar moderne Midden-Oostdeskundigen. Dit leidt tot een ambitieus en eigentijds profiel. Bij weten van de commissie bestaan er nauwelijks andere programma's die beide zijden van het conflict in het Midden-Oosten geïntegreerd behandelen. Alleen The School of Oriental and African Studies (SOAS) van de University of Londen heeft opleidingen met vergelijkbare karakteristieken, en de IDC Herziliya biedt een programma in Conflict Studies aan. Raadpleging van de studenten leidde tot de constatering dat zij de geïntegreerde aanpak zeer op prijs stellen omdat die leidt tot een veel completer beeld, en in het bijzonder tot een beter begrip van beide posities in het Israëliisch-Arabische conflict. Duidelijk is dat dit ambitieuze programma alleen realiseerbaar was door het talenonderwijs sterk te beperken.

Om tot volle wasdom te kunnen komen, moet de verlegging van de focus in het onderwijs uiteraard hand in hand gaan met een verschuiving in de onderzoeksinteresses van het onderwijzend personeel. De commissie concludeert met tevredenheid dat ook dit proces inmiddels is ingezet. De staf is laatste jaren aanzienlijk verjongd en richt zich op actuele thema's als Jihadisme, martelaarschap en de Moslimbroederschap.

1.3 Eindkwalificaties en niveau

Het profiel en de doelstelling van de bacheloropleiding Midden-Oostenstudies en de gelijknamige masteropleiding zijn vertaald naar een 21-tal eindkwalificaties die studenten aan het eind van de opleiding moeten hebben gerealiseerd. Overzichten van deze eindkwalificaties zijn opgenomen in Bijlage 3. De commissie heeft de eindkwalificaties van beide opleidingen bekeken en constateert dat deze aansluiten bij het niveau dat internationaal van academische bachelor- en masteropleidingen wordt verwacht. De vijf Dublin-descriptoren vormen de

hoofdstructuur waaronder de eindkwalificaties zijn gerangschikt. De eindkwalificaties passen bovendien bij het vakgebied zoals gedefinieerd in het Domeinspecifiek Referentiekader en de benchmark papers *History, Politics and International Relations* en *Area Studies* van de Britse Quality Assurance Agency for Higher Education (QAAHE).

Hieronder bespreekt de commissie enkele opleidingsspecifieke conclusies met betrekking tot de eindkwalificaties. Tot slot staat zij stil bij de aansluiting van de eindkwalificaties op de eisen van het beroepenveld.

Bacheloropleiding

In de eindkwalificaties van de bacheloropleiding ligt de nadruk met name op kennis van de regio en de maatschappelijke en academische vraagstukken die daar spelen. Zo wordt van de afgestudeerde onder meer verwacht dat deze beschikt over kennis van, en inzicht in de geschiedenis, landen en samenlevingen, godsdiensten, en culturen van het Midden-Oosten, alsmede van de belangrijkste theorieën, modellen en benaderingen in de analyse van de regio, en van de internationale betrekkingen tussen het Midden-Oosten en de rest van de wereld.

Taalvaardigheid komt slechts in bescheiden mate terug in de eindkwalificaties. Ter specificatie is in Bijlage 3 een apart overzicht bijgevoegd dat is geformuleerd conform het *Common European Framework of Reference for Languages: Learning, Teaching, Assessment (CEFR)*. Uit de algemene eindkwalificaties blijkt dat de afgestudeerde na afronding van de opleiding dient te beschikken over een zodanige lees- en luistervaardigheid in het Arabisch en/of Hebreeuws dat hij/zij het internationale, academische debat voldoende kan volgen en genoeg spreekvaardigheid heeft om zelf informatie, ideeën en oplossingen over te brengen.

De multidisciplinaire insteek van de opleiding blijkt uit de vereiste kennis van de methoden van zowel historisch, juridisch, sociaalwetenschappelijk en economisch onderzoek. Algemene academische vaardigheden en specifieke onderzoeksvaardigheden komen aan bod in de eindkwalificaties die betrekking hebben op het (zelfstandig of onder begeleiding) verrichten van onderzoek. Deze bestrijken alle stadia van de empirische cyclus – van het signaleren van een complex probleem en het daarop afstemmen van een onderzoeksvraag tot het identificeren en gebruiken van relevante theorieën, methoden en bronnen, en het mondeling en schriftelijk rapporteren over de behaalde resultaten.

Wat de commissie betreft, volgen de eindtermen van de bacheloropleiding logisch uit het in de vorige paragraaf geschetste profiel. Ze zijn bovendien geformuleerd op het juiste niveau. De verwachtingen voor studenten zijn ambitieus – zij zullen hard moeten werken om alle eindkwalificaties naar behoren te realiseren – maar niet onrealistisch.

Masteropleiding

De eindkwalificaties van de masteropleiding zijn wat algemener geformuleerd dan die van de reeds vernieuwde bacheloropleiding, vermoedelijk omdat er op dit moment nog twee verschillende studiepaden ('Hebreeuws en Jodendom' en 'Arabisch en Islam') bestaan die elk tot specifieke kennis en inzichten leiden. Multidisciplinaire aspecten ontbreken, wat duidelijk laat zien dat de omschakeling naar een regiostudie nog grotendeels moet worden gerealiseerd. Uit de eindkwalificaties maakt de commissie op, dat het aanleren van een kritische, academische denktrant één van de belangrijkste doelstellingen van de opleiding is.

Kort samengevat wordt van afgestudeerden van het huidige programma verwacht dat zij specialistische kennis en inzicht hebben in de aard en het functioneren van één of meer aspecten van het Midden-Oosten. Zij zijn in staat om de opgedane kennis en inzichten toe te

passen in het zelfstandig uitvoeren van onderzoek op minstens één van de thematische accenten van de opleiding en bezitten bovendien de communicatieve vaardigheden die noodzakelijk zijn om informatie, ideeën en resultaten van wetenschappelijke analyse over te brengen op een publiek van specialisten en niet-specialisten. Tot slot zijn masterafgestudeerden toegerust om de ontwikkelingen op het wetenschapsgebied bij te houden, hun kennis daarvan zelfstandig verder te verdiepen en een beredeneerd standpunt in te nemen.

De commissie stelt vast dat de eindkwalificaties van de masteropleiding op een hoger niveau zijn geformuleerd dan die van de bacheloropleiding. Wel zouden de eindtermen gebaat zijn bij verdere concretisering van het soort kennis en inzichten dat studenten verwerven.

Aansluiting bij de arbeidsmarkt

De commissie stelt tot haar tevredenheid vast dat er bij het ontwerpen van het nieuwe profiel van de bacheloropleiding en de masteropleiding Midden-Oostenstudies ruime aandacht is geweest voor de wensen van het beroepenveld. De geïntegreerde, contemporaine focus van de vernieuwde opleidingen geeft afgestudeerden een sterke positie op de arbeidsmarkt. Zowel in de eindtermen van de nieuwe bacheloropleiding als in die van de huidige masteropleiding is er expliciete aandacht voor het toepassen van wetenschappelijke kennis en inzichten in de beroepspraktijk. Hoewel de opleidingen in de kritische reflecties geen specifiek werkveld of soort functie aanwijzen waarin afgestudeerden werk kunnen vinden, kwam tijdens de visitatie naar voren dat in principe alle werkkringen waarin het gaat om het overbrengen en vermeerderen van kennis (over het Midden-Oosten), geschikt zijn voor afgestudeerden. Onder meer de journalistiek, diplomatie, Public Relations, en het onderwijs zijn voor de hand liggende keuzes. De masteropleiding biedt volgens het opleidingsmanagement bovendien een gedegen voorbereiding op een promotietraject en een wetenschappelijke carrière. De commissie concludeert dat de verschillende eisen van de wetenschap en het beroepenveld in beide opleidingen goed samen gaan.

Overwegingen

De commissie stelt vast dat de beide opleidingen Midden-Oostenstudies sinds de laatste visitatie voortdurend in beweging zijn geweest. De laatste herprogrammering – bijna voltooid voor de bacheloropleiding en voorgenomen voor de masteropleiding – heeft geleid tot belangrijke wijzigingen in het profiel van beide opleidingen. De commissie heeft grote bewondering voor de voortvarende wijze waarop het afdelingsbestuur bij de herprogrammering te werk is gegaan. Door te kiezen voor opleidingen die de hedendaagse problematiek van het Midden-Oosten steevast vanuit Israëliësch én Arabisch perspectief belichten, is een uniek en ambitieus profiel gecreëerd dat goed aansluit bij de interesses van studenten en de wensen van het beroepenveld.

Bacheloropleiding

De vroegere bacheloropleiding Talen en Culturen van het (Nabije en) Midden-Oosten (TCNMO), waarin sterke nadruk lag op de verwerving van een breed aanbod van Semitische talen, heeft de afgelopen jaren plaatsgemaakt voor een multidisciplinaire regiostudie. De herprofilering heeft geleid tot een 21-tal eindkwalificaties die de nadruk leggen op de verwerving van kennis van de regio, taalvaardigheid en onderzoeksvaardigheden. De geformuleerde eindkwalificaties zijn wat de commissie betreft, voldoende geconcretiseerd, volledig en van het juiste niveau. Ze vormen bovendien een goede specificatie van de vrij algemeen geformuleerde eindtermen uit het Domeinspecifiek Referentiekader.

Masteropleiding

Op het moment van het visitatiebezoek draaide de masteropleiding nog volgens het oude programma: studenten specialiseren zich ofwel in Israël/het Jodendom ofwel in de Arabische wereld/de Islam. Met ingang van 2013-2014 slaat de opleiding dezelfde, multidisciplinaire weg in als de bacheloropleiding. De commissie vindt dit een verstandige beslissing. In recente jaren is gebleken dat de huidige masteropleiding te weinig onderscheidend vermogen heeft ten opzichte van andere opleidingen en dus nauwelijks studenten trekt. Volgens de commissie blijkt ook uit de vrij algemeen geformuleerde eindkwalificaties dat de huidige masteropleiding geen sterk eigen profiel heeft. Toch vindt de commissie de eindkwalificaties voldoende. Ze weerspiegelen het niveau van een academische masteropleiding en zijn een adequate uitwerking van de eindtermen uit het Domeinspecifiek Referentiekader.

De commissie is van mening dat de boven gesignaleerde verschillen tussen de herziene bacheloropleiding en de huidige masteropleiding tot uitdrukking moeten komen in haar oordeel voor deze Standaard. Zij vindt het profiel en de eindkwalificaties van de geïntegreerde bacheloropleiding dermate vernieuwend en maatschappelijk relevant dat zij een 'goed' op zijn plaats acht. De plannen voor de *nieuwe* masteropleiding vindt de commissie even veelbelovend, maar het commissieoordeel moet noodzakelijkerwijs de *huidige* masteropleiding betreffen. Daarom komt zij voor deze opleiding tot het oordeel 'voldoende'.

Conclusie

Bacheloropleiding Midden-Oostenstudies: de commissie beoordeelt Standaard 1 als 'goed'.

Masteropleiding Midden-Oostenstudies: de commissie beoordeelt Standaard 1 als 'voldoende'.

Standaard 2: Onderwijsleeromgeving

Het programma, het personeel en de opleidingsspecifieke voorzieningen maken het voor de instromende studenten mogelijk de beoogde eindkwalificaties te realiseren.

Toelichting:

De inhoud en vormgeving van het programma stelt de toegelaten studenten in staat de beoogde eindkwalificaties te bereiken. De kwaliteit van het personeel en van de opleidingsspecifieke voorzieningen is daarbij essentieel. Programma, personeel en voorzieningen vormen een voor studenten samenhangende onderwijsleeromgeving.

Bevindingen

Dit hoofdstuk over de onderwijsleeromgeving onderzoekt of programma, personeel en voorzieningen het studenten mogelijk maken om de beoogde eindkwalificaties te realiseren. Aspecten die achtereenvolgens aan de orde komen zijn: de curricula (2.1) en de waarborging van de eindkwalificaties daarin (2.2), de (samenhang van de) onderwijsleeromgeving (2.3), de studeerbaarheid (2.4), het onderwijzend personeel (2.5) en de opleidingsspecifieke kwaliteitszorg (2.6).

2.1 Curricula

De commissie heeft de curricula van de bachelor- en de masteropleiding bestudeerd. Zij is daarbij nagegaan of er sprake is van een logische opbouw en samenhang, conceptuele helderheid en inhoudelijke diepgang. In het bijzonder heeft de commissie stilgestaan bij de manier waarop het curriculum uitwerking geeft aan internationalisering. De conclusies van de commissie zijn hieronder per opleiding samengevat. Overzichten van de programma's en de relatie tussen de programmaonderdelen en de eindkwalificaties zijn opgenomen in Bijlage 4.

Bacheloropleiding

Zoals in de inleidende paragraaf werd vermeld, is in het studiejaar 2011-2012 een ingrijpende herziening van het bachelorcurriculum van start gegaan. In dat jaar werd het gehele eerste jaar van de opleiding vernieuwd, waarna in het studiejaar 2012-2013 ook het tweede jaar werd herzien. Op het moment van de visitatie draaide het derde bachelorjaar nog volgens het oude programma. De kritische reflectie beschrijft evenwel alleen het nieuwe bachelorjaar 3. Om praktische redenen heeft de commissie ervoor gekozen om deze werkwijze te volgen. Om met recht uitspraken te kunnen doen over dit alleen nog papier bestaande deel van het curriculum bestudeerde zij tijdens het bezoek concept cursusbeschrijvingen van nieuwe vakken.

De bacheloropleiding MOS heeft een studielast van 180 EC, verdeeld over een major van 120 EC, een facultaire minor van 30 EC en een vrije ruimte van 30 EC die doorgaans wordt ingevuld met een buitenlandverblijf. De kritische reflectie schetst het driejarige programma als een cumulatief curriculum, waarin de complexiteit van de behandelde materie geleidelijk toeneemt en elk studiejaar voortbouwt op het voorgaande. Alle cursussen omvatten 10 EC.

Het majorprogramma is opgebouwd rond drie leerlijnen:

1. inhoudelijke kennis, inzichten en toepassingen;
2. taalvaardigheid;
3. academische vaardigheden.

Tussen de inhoudelijke leerlijn en de onderzoeksleerlijn bestaat gedeeltelijke overlap, aangezien academische en onderzoeksvaardigheden worden aangeleerd binnen inhoudelijke

themascolleges. De inhoudelijke leerlijn richt zich met name op de thematische speerpunten van de opleiding, te weten de geschiedenis, culturen, godsdiensten en samenlevingen van het Midden-Oosten, en zij omspannen alle drie de studiejaar. Een belangrijk kenmerk van de huidige opleiding is dat de joodse en Arabische cultuur en godsdienst geïntegreerd worden behandeld.

Het zwaartepunt van de leerlijn taalvaardigheid ligt in het eerste en tweede bachelorjaar, waarin in totaal drie taalvaardigheidsmodules van 10 EC zijn geprogrammeerd, alsmede een buitenlandsemester van 30 EC (de 'vrije ruimte'). Direct in het eerste jaar maken studenten een keuze voor het traject Arabisch dan wel voor het traject Hebreeuws, al is het onder bepaalde omstandigheden mogelijk om beide trajecten te volgen. Studenten van het traject Arabisch brengen hun buitenlandsemester in het tweede semester van het tweede jaar in de regel door aan het Nederlands-Vlaams instituut in Caïro of het Nederlands Instituut in Rabat. Studenten van het traject Hebreeuws volgen colleges aan de Ben Gurion University of the Negev in Beër-Sheva. Eventueel is het, na goedkeuring van de Examencommissie, ook mogelijk om de vrije ruimte op een andere wijze in te vullen.

De onderzoeksleerlijn, die studenten moet voorbereiden op het schrijven van de bachelorscriptie van 10 EC, gaat van start in het tweede jaar en loopt door in het derde jaar. De omvang van de bachelorscriptie ligt in de regel tussen de 7.500 en 10.000 woorden, exclusief bijlagen, notenapparaat en bibliografie. In het kiezen van een onderwerp voor de bachelorscriptie hebben studenten veel vrijheid. Tijdens het bezoek gaven zij aan die brede mogelijkheid als erg prettig te ervaren. Nadat student hun onderwerp hebben gekozen, besluit de staf wie de student zal begeleiden. De commissie stelt vast dat deze praktijk waarborgt dat studenten optimale begeleiding krijgen.

In het eerste en derde jaar zijn, tot slot, respectievelijk 10 en 20 EC geprogrammeerd voor het volgen van een verplichte facultaire minor van 30 EC, die bedoeld is om studenten verdere verbreding en verdieping te bieden. Studenten Midden-Oosten Studies kunnen een keuze maken uit een achttal minor programma's die aansluiten bij de thematiek van de major:

- Media en journalistieke cultuur;
- Vertaalwetenschap;
- Internationale betrekkingen;
- Midden en Oost-Europa Studies;
- Niet-Westerse Studies;
- Europa: Idee en Constructie;
- Mediterrane Wereld;
- Filmwetenschap.

Na bestudering van het curriculum en bijbehorende cursusmateriaal van de bacheloropleiding concludeert de commissie dat de veranderingen die tijdens de laatste programmaherziening zijn doorgevoerd, het programma sterk vooruit hebben geholpen. Het huidige, geïntegreerde curriculum vertoont, tot tevredenheid van de commissie, een sterke samenhang en is logisch opgebouwd. Het geheel van cursussen vormt een representatieve weerslag van de belangrijkste aspecten van het moderne Midden-Oosten en is daarmee geschikt om veelzijdige Midden-Oostdeskundigen op te leiden, die zowel beschikken over taalvaardigheid in Arabisch of Hebreeuws, als over een brede kennis van (de achtergronden van) actuele ontwikkelingen in de regio.

Ook over de vormgeving van individuele cursussen is de commissie erg tevreden. In de vakken herkent de commissie duidelijk de multidisciplinaire aanpak die kenmerkend is voor een regiostudie. Ook merkt de commissie op dat de meeste individuele stafleden zich onderscheiden door hun interdisciplinariteit. Het cursusmateriaal is op de juiste wijze vormgegeven en studenten worden blootgesteld aan een relevante selectie van literatuur, die varieert van handboeken in de eerste fase van de studie, tot klassieke werken uit het vakgebied en toonaangevende, recente artikelen in de latere studiejaar. De hoeveelheid literatuur die studenten lezen, voldoet, maar zou naar boven kunnen worden bijgesteld om studenten meer uit te dagen. Dat geldt zeker voor die vakken waarvan studenten de werklast in evaluaties als beneden gemiddeld beoordelen, bijvoorbeeld het eerstejaarsvak Geschiedenis Moderne Midden-Oosten en het tweedejaarsvak Cultuur van het Midden-Oosten in de Film. Overigens heeft de commissie met tevredenheid kunnen vaststellen dat in dit specifieke geval, de docent de werklast heeft aangepast na opmerkingen van studenten.

Masteropleiding

Hierboven werd vermeld dat het masterprogramma dit jaar voor het laatst volgens het oude programma draait. Met ingang van studiejaar 2013-2014 wordt een ingrijpend gewijzigd curriculum ingevoerd. Eerder al was de omvang van het programma op aangeven van de faculteit teruggebracht van 90 EC naar 60 EC. Hieronder behandelt de commissie met name de huidige situatie, maar blik zij tevens vooruit naar de nieuwe situatie.

In het huidige, éénjarige Nederlandstalige masterprogramma worden de joodse en Arabische cultuur en godsdienst separaat behandeld. De opleiding kent twee studiepaden waartussen studenten een keuze maken: 1. Islam en Arabisch en 2. Jodendom en Hebreeuws. Beide studiepaden omvatten in het eerste semester twee inhoudelijke modules van 10 EC. Het studiepad Islam en Arabisch legt de nadruk op de duiding van moderne politieke en culturele ontwikkelingen in de Arabische wereld. Het studiepad Jodendom en Hebreeuws heeft een meer historisch-letterkundige insteek en behandelt heden en verleden van de Hebreeuwse cultuur aan de hand van twee thematische modules over respectievelijk rabbijnse cultuur en Joods-liturgische dichtkunst.

Studenten van beide studiepaden volgen daarnaast in het eerste semester gezamenlijk het Onderzoekscollege Midden-Oostenstudies (10 EC). Door middel van gastcolleges van verschillende docenten die hiervoor putten uit hun eigen onderzoekspraktijk, worden studenten in dit college voorbereid op het schrijven van de masterscriptie van 20 EC. Ook de tutorial of stage van 10 EC bij een binnen- of buitenlandse instelling of overheidsinstantie staat in dienst van de masterscriptie. Ter afronding leveren studenten een literatuurstudie in die de latere masterscriptie ondersteunt. Het masterscriptietraject zelf duurt in de regel drie tot vier maanden en wordt begeleid door een docent van de opleiding. Hoewel taalvaardigheidsonderwijs geen deel uitmaakt van de masteropleiding, worden studenten aangemoedigd om in hun scriptie bronnen in het Hebreeuws of Arabisch te gebruiken. Het taalvaardigheidsonderwijs uit de bacheloropleiding geeft hun hiervoor voldoende basis.

Na bestudering van het huidige curriculum concludeert de commissie dat dit in wetenschappelijke zin voldoet. De inhoud van de thematische vakken in beide studiepaden is in orde en studenten worden adequaat voorbereid op het schrijven van de masterscriptie. Omdat de inhoud van het programma grotendeels is ingegeven door de onderzoeksinteressen van de academische staf, is de link tussen onderzoek en onderwijs in het programma geborgd. De keerzijde van de richtinggevende rol van het onderzoek is dat de inhoud van het curriculum wat lukraak overkomt. In de opbouw valt bovendien op, dat het studiepad Islam en Arabisch een coherenter geheel lijkt te vormen dan het studiepad Jodendom en

Hebreeuws, dat minder samenhang tussen het eerste en tweede semester vertoont. De afwisseling van werkvormen is binnen het studiepad Islam en Arabisch ook sterker dan binnen het studiepad Jodendom en Hebreeuws. De vier leerlijnen die beschreven worden in de kritische reflectie, zouden voor beide tracks duidelijker gedefinieerd kunnen worden, aangezien nu niet geheel duidelijk is welke cursus bij welke leerlijn hoort. Het meest bezwaarlijk aan het huidige programma vindt de commissie echter dat het niet aansluit bij de interesses van studenten. De studentenaantallen waren in recente jaren zorgwekkend laag, zeker voor het studiepad Jodendom en Hebreeuws dat sinds 2010-2011 geen studenten heeft getrokken.

In het licht van de bovengenoemde bezwaren is de commissie zeer verheugd over de aanstaande introductie van een bijna geheel nieuw en internationaal ambitieus mastercurriculum. Hierin zijn de twee separate studiepaden afgeschaft ten behoeve van een geïntegreerd curriculum dat beter aansluit bij de bacheloropleiding Midden-Oostenstudies, maar ook bij andere bachelorprogramma's zoals Geschiedenis en Internationale Betrekkingen en Internationale Organisatie (IBIO). Uit de kritische reflectie blijkt dat de vier leerlijnen in het nieuwe curriculum beter zijn gedefinieerd en zich logisch verhouden tot de focus op contemporaine politieke ontwikkelingen en conflicten in de regio. De sterke nadruk op de actualiteit sluit, zoals eerder opgemerkt, niet alleen goed aan bij de interesses van studenten, maar ook bij de eisen van het beroepenveld. De link tussen onderwijs en onderzoek is geborgd door de recente verschuiving van onderzoeksinteresses van stafleden naar contemporaine onderwerpen als de Moslimbroederschap en jihadisme. In het nieuwe programma zijn waardevolle elementen uit het oude curriculum, namelijk het Onderzoekscollege Midden-Oostenstudies en de (buitenlandse) stage, terecht behouden.

Internationalisering

In de kritische reflecties besteden beide opleidingen Midden-Oostenstudies expliciete aandacht aan resultaten en ambities op het vlak van internationalisering. Die hebben met name betrekking op de mobiliteit van studenten, zowel 'uitgaand' als 'inkomend'. De commissie constateert dat de situatie rond uitgaande mobiliteit uiterst tevreden stemt. De opleidingen onderhouden sinds lange tijd banden met instellingen in het Midden-Oosten, met name met het Nederlands-Vlaams instituut in Cairo, het Nederlands Instituut Marokko in Rabat, en de Ben-Gurion University in Beër-Sheva. De curricula van beide opleidingen bieden studenten aantrekkelijke mogelijkheden om van de internationale partnerschappen gebruik te maken. Sinds 2007 is in de vrije ruimte van het tweede bachelorjaar een buitenlandverblijf geprogrammeerd, waarvan het merendeel van de studenten gebruik maakt – al hebben de recente omwentelingen in gastlanden zoals Egypte er voor gezorgd dat studenten eerder moesten terugkeren of in het geheel niet konden vertrekken. Als alternatief voor een verblijf in de regio zelf kan een uitwisselingsprogramma binnen Europa (Berlijn, Londen) of Nederland gevolgd worden. Uit de documentatie die de commissie inzag, bleek echter dat de voorlichting over alternatieven volgens studenten te wensen overlaat. De commissie adviseert de opleiding om te zoeken naar alternatieve en structureel beschikbare mogelijkheden, en deze banden te versterken.

De commissie is zeer te spreken over het opnemen van een buitenlandverblijf in beide opleidingen. Bachelorstudenten gaven aan dat hun spreekvaardigheid met name in het buitenland met sprongen vooruit ging en daarmee cruciaal was voor het bereiken van het voorgeschreven taalniveau. In Cairo volgen studenten alle vakken in het Arabisch, in Beër-Sheva wordt ongeveer de helft van de vakken in het Hebreeuws aangeboden, de andere helft in het Engels. Voor masterstudenten bleek de buitenlandse stage bij een diplomatieke, politieke of culturele instelling in de regio met name zeer nuttig als voorbereiding op en

ingang in de (internationale) arbeidsmarkt. Ook vanwege de ‘onderdompeling’ in de cultuur van de regio vindt de commissie het buitenlandverblijf voor beide opleidingen een bijzonder nuttig onderdeel van de studie. Zij hoopt dat het merendeel van de studenten ook in de toekomst van de bestaande mogelijkheden gebruik zal kunnen maken. Dit zal uiteraard ten dele afhangen van de politieke ontwikkelingen in gastlanden, maar ook andere factoren spelen een rol, zoals de kosten die met het buitenlandverblijf gepaard gaan. In de meeste gevallen ontvangen studenten die een half jaar in het Midden-Oosten verblijven, financiële ondersteuning in de vorm van een door de RUG verstrekte Marco Polobeurs. Echter, naarmate meer studenten van een opleiding een beroep doen op een Marco Polobeurs, wordt het toegekende bedrag kleiner. Bachelorstudenten lieten tijdens het bezoek weten dat dit een struikelblok kan zijn: de beurs dekt in de praktijk alleen de kosten van het ticket, niet de verblijfkosten. Graag zouden bachelorstudenten zien dat de financiële ondersteuning van het buitenlandjaar beter wordt geregeld. Hoewel de commissie vindt dat van studenten verwacht mag worden dat zij bereid zijn tot een financiële investering in hun eigen toekomst, zou zij het betreuren wanneer een deel van de studentenpopulatie het buitenlandjaar om financiële redenen aan zich voorbij laat gaan.

Op het gebied van inkomende mobiliteit van studenten zijn de resultaten van de opleidingen nog beperkt, al gaat de introductie van de nieuwe bachelor- en mastercurricula gepaard met toenemende ambities. Op dit moment worden de bachelor- en de masteropleiding grotendeels in het Nederlands aangeboden en zijn slechts individuele Engelstalige vakken toegankelijk voor buitenlandse studenten. In de bacheloropleiding gaat het om een aantal modules uit de eerste twee studiejaar, die volgens de kritische reflectie wel steeds meer buitenlandse studenten trekken. Tijdens het visitatiebezoek kwam ter sprake dat vergelijkbare opleidingen in Leiden en Amsterdam internationaal zichtbaarder zijn dan de opleidingen in Groningen, die vooral Nederlandse studenten – en dan met name studenten uit de regio – trekken.

Met de herziening van het mastercurriculum hoopt het opleidingsmanagement hierin verandering te brengen. De nieuwe focus moet de internationale reputatie van het programma vergroten en de instroom van buitenlandse studenten op gang brengen. Er is daartoe een internationale website gelanceerd en vanaf 2014-2015 zal het masterprogramma in het Engels worden aangeboden. Ondanks deze maatregelen vermoedt het opleidingsmanagement dat het lastig zal blijven om internationale studenten naar Groningen te trekken, niet alleen vanwege de geringe internationale bekendheid van de stad en universiteit, maar ook omdat éénjarige masteropleidingen minder in trek zijn dan tweejarige programma’s. De commissie is zich bewust van de beperkende omstandigheden, maar meent toch dat internationalisering een belangrijke voorwaarde is voor de toekomstige levensvatbaarheid van het programma. Zij raadt de opleiding aan om de mogelijkheid tot het sluiten van partnerschappen met buitenlandse universiteiten, bijvoorbeeld die in Oost-Europa, verder te verkennen.

2.2 Eindkwalificaties in het curriculum

Om zich ervan te verzekeren dat studenten alle in Standaard 1 besproken eindkwalificaties realiseren, is de commissie nagegaan welke eindkwalificaties in welke vakken aan bod komen. Bijlage 4 bevat voor beide opleidingen Midden-Oostenstudies een matrix die een link legt tussen de geformuleerde eindkwalificaties en de aangeboden cursussen. Hieronder bespreekt de commissie per opleiding haar conclusies.

Bacheloropleiding

Zoals boven vermeld is het bachelorcurriculum opgebouwd rond drie leerlijnen. Deze drie leerlijnen zijn terug te vinden in de verdeling van eindkwalificaties over de

programmaonderdelen. Uit de matrix in Bijlage 4 blijkt dat latere onderdelen doorgaans een breder spectrum van leerdoelen afdekken, met name waar het gaat om de toepassing van kennis en inzicht, oordeelsvorming en communicatievaardigheden.

In de vakken behorend bij de eerste, inhoudelijke leerlijn komen met name eindkwalificaties rond de verwerving van inzicht in de geschiedenis, culturen, godsdiensten en samenlevingen van de regio aan bod. In dergelijke vakken wordt bovendien aandacht besteed aan de belangrijkste theorieën, modellen en benaderingen uit de Midden-Oostenstudies en aanpalende disciplines. In het eerste semester van het eerste studiejaar volgen studenten de inleidende modules Geschiedenis Moderne Midden-Oosten (10 EC) en Godsdiensten van het Midden-Oosten 1 (10 EC), in het tweede semester gevolgd door de cursus Landen en samenlevingen Midden-Oosten (10 EC). In het tweede en derde jaar volgen modules die voortbouwen op in deze modules opgedane kennis en inzichten. Hierin verschuift de focus steeds meer richting moderne tijd en is een steeds centralere plaats ingeruimd voor wetenschappelijke theorieën.

De commissie is van mening dat de thematische speerpunten over het algemeen goed zijn uitgewerkt in het curriculum. Met name religie komt in elk bachelorjaar consequent aan de orde. Zij waardeert sterk dat studenten in het nieuwe geïntegreerde programma uitgebreid in aanraking komen met zowel Islam als Jodendom. Wel zou het speerpunt geschiedenis wat de commissie betreft, sterker aangezet kunnen worden. Het eerstejaarsvak Geschiedenis Moderne Midden-Oosten lijkt wat geïsoleerd en wordt, zo vernam de commissie tijdens het bezoek, wisselend beoordeeld door studenten. Volgens studentevaluaties is de studielast van het vak niet erg hoog en de vakinhoud te weinig uitdagend. Tijdens het visitatiebezoek gaven studenten aan dat een deel van de problematiek voortkomt uit het feit dat eerstejaars hoofdvakstudenten dit vak zij aan zij volgen met derdejaarsstudenten van andere opleidingen die het als keuzevak volgen. Hoewel de docent van het vak aan de commissie liet weten dat de combinatie van beginnende en gevorderde studenten in de praktijk vaak leidt tot een interessante kruisbestuiving, ligt het volgens de commissie in de lijn der verwachting dat leerstof afgestemd op eerstejaarsstudenten door derdejaarsstudenten als te gemakkelijk wordt ervaren. Zij raadt het opleidingsmanagement aan om het ontwerp en de invulling van dit vak extra aandacht te geven.

De eindkwalificaties op het gebied van taalverwerving, met name luister-, spreek- en schrijfvaardigheid, komen logischerwijs aan bod in de modules behorend bij de leerlijn taalvaardigheid. Gedurende de twee semesters van jaar 1 en het eerste semester van jaar 2 volgen studenten drie taalverwervingsmodules (in totaal 30 EC). De bedoeling is dat studenten door de combinatie van intensieve klassikale training en digitale zelfstudie uiteindelijk over voldoende taalvaardigheid beschikken om in het tweede semester van bachelorjaar 2 een semester in het Midden-Oosten zelf te studeren.

De commissie heeft vastgesteld dat er in het nieuwe programma een stuk minder nadruk op taal ligt dan in het oude curriculum. Toch heeft de opleiding het uitgangspunt dat taalvaardigheid noodzakelijk, zelfs onmisbaar is voor Midden-Oostenskundigen, allermindst laten varen. Docenten en studenten wezen er tijdens het visitatiebezoek op dat het voor een correct begrip van complexe situaties belangrijk is om de bronnen in de oorspronkelijke taal te kunnen lezen en met mensen te kunnen praten in hun eigen taal. De commissie onderschrijft dat taalvaardigheid een essentiële component van het programma moet blijven. Hoewel sommige studenten aangaven dat zij graag meer ruimte voor taalverwerving in het programma hadden gezien, vindt de commissie de huidige 30 EC (60 EC inclusief het buitenlandsemester) aan talenonderwijs afdoende voor het realiseren van de eindkwalificaties

en voor het soort programma dat men beoogt aan te bieden. Uit de ingewonnen informatie bleek dat studenten aan het einde van het buitenlandverblijf een alleszins respectabel niveau (B1/B2) bereiken, waarmee zij zich in de regio goed kunnen redden. Ook het lezen van wetenschappelijke artikelen in Arabisch of Hebreeuws blijkt voor studenten geen problemen op te leveren. Hoewel de commissie achter de keuze staat om de norm van verplicht onderwijs in twee talen te laten varen, vindt zij wel dat studenten de mogelijkheid moeten behouden om, indien gewenst, beide talentracks te volgen. Op dit moment is dat mogelijk door de tweede taal als minor te kiezen.

Algemene academische vaardigheden, onderzoeksvaardigheden en communicatieve vaardigheden komen aan bod in de vakken behorend bij de onderzoeksleerlijn. De opzet van het curriculum is zodanig dat deze grotendeels overlappen met de cursussen behorend bij de eerste leerlijn: studenten leren binnen thematische colleges om alle stadia van de empirische cyclus te doorlopen. In de matrix in Bijlage 4 komt deze verwevenheid van leerlijnen tot uitdrukking in het feit dat in veel vakken een veelvoud van eindkwalificaties aan bod komt. Onderwijs in academische vaardigheden is geïntegreerd in het eerstejaarsvak Geschiedenis Moderne Midden-Oosten waarin studenten direct een paper van 3000 woorden schrijven. Doordat studenten vanaf het begin van de studie ervaring opdoen met het schrijven van papers, voelen zij zich naar eigen zeggen goed voorbereid op het schrijven van de bachelorscriptie. In dit sluitstuk van de opleiding komen volgens de matrix maar liefst 18 van de 21 geformuleerde eindkwalificaties terug.

De commissie constateert dat ook 'toepassingsgerichte' eindkwalificaties zijn uitgewerkt in het programma. In verschillende postpropedeutische modules wordt de relatie gelegd met de praktijk van het beroepenveld. Studenten krijgen bijvoorbeeld journalistieke opdrachten, zoals het schrijven van een film- of boekrecensie, of worden gevraagd om een schriftelijke of mondelinge oplossingsgerichte analyse van een actueel vraagstuk.

Masteropleiding

Helaas presenteert de masteropleiding Midden-Oostenstudies in de kritische reflectie alleen een matrix waarin de 22 eindkwalificaties van de nieuwe opleiding worden gekoppeld aan vakken uit het herziene curriculum. De commissie kon daaorm niet precies nagaan op welk moment in het huidige curriculum de op dit moment nog geldende eindkwalificaties aan bod komen.

Het ligt echter voor de hand dat de eindkwalificaties op het gebied van inhoudelijke kennisverwerking met name gekoppeld zijn aan de twee inhoudelijke modules van de beide studiepaden. Onderzoeksvaardigheden komen met name terug in het Onderzoekscollege Midden-Oostenstudies, dat betrokkenen omschrijven als een 'geavanceerde gereedschapskist voor de Midden-Oostendeskundige van de toekomst'. De cursusbeschrijving van het onderzoekscollege geeft aan dat dit vak bedoeld is om studenten klaar te stomen voor de masterscriptie en hen tegelijkertijd uit te rusten met de kennis die nodig is voor het analyseren en bespreken van Midden-Oosten kwesties op een professioneel niveau. Met dit vak komt de opleiding dus expliciet tegemoet aan de eisen van het beroepenveld. Wat de commissie betreft, is het onderzoekscollege vanwege deze dubbele doelstelling een essentieel vak. Het niveau ligt hoog en het is voor de commissie duidelijk dat studenten sinds de introductie van dit vak in hun masterscripties een hoger theoretisch en methodologisch niveau bereiken dan daarvoor het geval was.

2.3 *Onderwijsleeromgeving*

De commissie is nagegaan vanuit welke didactische visie het onderwijs verzorgd wordt en of de beschikbare voorzieningen hiervoor toereikend zijn.

De kritische reflectie beschrijft de onderwijsfilosofie van de Faculteit der Letteren als output- of student-georiënteerd. Alle onder de faculteit ressorterende opleidingen hebben als voornaamste doel om hun studenten zo effectief mogelijk voor te bereiden op een rol in de maatschappij die past bij de genoten opleiding. Tijdens het visitatiebezoek lichtte het management toe dat deze missie vooral gestalte krijgt door het aanbieden van onderwijs in generieke competenties ('generic skills'). In elke aangeboden cursus wordt aandacht besteed aan de vaardigheden die de student nodig heeft om na afronding van de studie zo goed mogelijk te kunnen functioneren als academicus, als beroepsbeoefenaar en als burger. De student-georiënteerde benadering vraagt volgens de kritische reflectie om activerende onderwijs-, leer- en toetsmethoden. Studenten worden met een variëteit aan werkvormen aangezet tot, en ondersteund in, zelfontwikkeling en zelfwerkzaamheid.

Tijdens het visitatiebezoek is de commissie nagegaan in hoeverre de facultaire onderwijsvisie doorwerkt in de studieprogramma's van de opleidingen Midden-Oostenstudies. Zij heeft geconstateerd dat de kleinschaligheid van beide opleidingen zeker bijdraagt aan een student-georiënteerde benadering. De lijnen tussen docenten en studenten zijn kort en er is sprake van een zeer persoonlijke aanpak. Naar de meningen, wensen en ideeën van studenten wordt goed geluisterd, zo bewijzen de recente herprogrammering van de bacheloropleiding en de aanstaande herprogrammering van de masteropleiding. Terwijl de onderzoeksinteressen van de staf in de bestaande masteropleiding richtinggevend lijken te zijn geweest, is het nieuwe masterprogramma duidelijk student-georiënteerd. Beide opleidingen Midden-Oostenstudies kennen een studieprogramma waarin verschillende werkvormen – hoor- en werkcolleges, stage, zelfstudie – worden afgewisseld. Zeer positief is volgens de commissie dat veel gebruik wordt gemaakt van 'teamteaching'. Binnen cursussen worden vaak meerdere docenten ingezet om te illustreren dat er altijd meerdere benaderingen en meerdere 'waarheden' mogelijk zijn. De commissie vindt dit een sterk didactisch statement. Door studenten telkens weer bloot te stellen aan de academische interactie tussen verschillende stafleden wordt op effectieve, intelligente manier omgegaan met de zeer beperkte stafcapaciteit.

De commissie heeft vastgesteld dat het kleinschalige karakter van de opleidingen een actieve vorm van studiebegeleiding mogelijk maakt. Studenten kunnen voor vragen altijd terecht bij de academische staf. Daarnaast kunnen ze voor zaken rond de studievoortgang een beroep doen op de studieadviseur, die studenten op individuele basis begeleidt en adviseert. In de bacheloropleiding bestaat een docentmentoraat/tutorsysteem: eerstejaarsstudenten volgen verplichte mentorcolleges waarin ze niet alleen 'leren studeren', maar ook vertrouwd worden gemaakt met allerlei praktische universitaire zaken. Verder worden er voor eerstejaarsstudenten voorlichtingsbijeenkomsten georganiseerd over de keuze van een minor en voor tweedejaarsstudenten over het buitenlandverblijf. De studenten met wie de commissie heeft gesproken, waren positief over de begeleiding geboden door docenten en studieadviseur, al lijkt het komen en gaan van studieadviseurs in het verleden wel eens tot onduidelijkheid te hebben geleid. De toegankelijkheid van de staf noemden de geraadpleegde studenten als belangrijk pluspunt van de opleidingen.

De commissie constateert dat ook de overige geboden voorzieningen in lijn zijn met de onderwijsvisie en het studenten mogelijk maken de eindkwalificaties te realiseren. Een voorziening die tijdens het visitatiebezoek vooral ter sprake is gekomen, is de bibliotheek. Uit de informatie van docenten en studenten maakte de commissie op dat er niet langer sprake is

van een opleidingsspecifieke bibliotheek: alle bibliotheken zijn geïntegreerd in de Letteren bibliotheek, die met behulp van LibGuide gemakkelijk voor de onderliggende disciplines doorzoekbaar is. Hoewel de bibliotheek volgens docenten en studenten minder gespecialiseerd is dan bijvoorbeeld de bibliotheek van de Universiteit Leiden en die van de Universiteit van Amsterdam, weerspiegelt de centrale collectie toch sterk de onderzoeksinteressen van het vakgebied Midden-Oostenstudies. Voor het aanschaffen van nieuwe titels is budget aanwezig en de voor het vakgebied relevante tijdschrifttitels zijn digitaal beschikbaar.

Het wat gesloten karakter werd in het verleden wel als minpunt van de opleiding genoemd. Om informatie uit te wisselen over bijvoorbeeld lezingen, stageplaatsen, vacatures, artikelen en documentaires over het Midden-Oosten – kortom, om de blik meer naar buiten te slaan – heeft de opleiding begin 2013 een Facebook pagina aangemaakt. Ook is in 2010 de studievereniging Shalom Arabs in het leven geroepen, bedoeld om studenten een platform te bieden waar zij op academisch en sociaal vlak contacten kunnen leggen en ideeën kunnen uitwisselen.

2.4 Studeerbaarheid

De kwantitatieve gegevens met betrekking tot instroom, studeerbaarheid en rendementen zijn opgenomen in Bijlage 5.

Instroom, doorstroom, uitstroom bacheloropleiding

Instromers in de bacheloropleiding MOS dienen te beschikken over een vwo-diploma of een propedeuse- of eindexamen van een hbo- of wo-instelling. Voorkennis van Arabisch of Hebreeuws is geen vereiste.

Facultaire instroomcijfers (zie Bijlage 5) geven aan dat het aantal instromende studenten in de afgelopen zes jaar (2007/2008 – 2012/2013) tussen de 15 en de 28 fluctueerde, volgens de commissie een adequaat aantal. Substantieel hogere studentenaantallen acht de commissie niet wenselijk aangezien er op de arbeidsmarkt beperkte ruimte is voor Midden-Oostendeskundigen. Een vergelijk met de VSNU cijfers, waarin alleen studenten zijn opgenomen die de studie als eerste studie volgden en dus lager uitpakken, lijkt te suggereren dat in bepaalde jaren meer dan de helft van de instromende studenten de opleiding als tweede studie volgde. Verrassend genoeg heeft de opleiding dus niet te lijden onder de recente tendens dat minder studenten een tweede bacheloropleiding volgen als gevolg van veranderingen in het studiefinancieringsstelsel. Volgens de kritische reflectie trekt de opleiding ook steeds grotere aantallen bijvak- en minorstudenten, wat de commissie betreft een positief signaal.

De gepresenteerde cijfers laten zien dat de rendementen aan de lage kant zijn: in 2007-2008 behaalde slechts 40% van de studenten binnen vier jaar het diploma. Om deze trend te keren zijn een aantal faculteitsbrede maatregelen genomen. Per 1 september 2010 is een Bindend Studie Advies (BSA) ingevoerd. Studenten moeten in het eerste studiejaar minimaal 45 EC behalen om te kunnen deelnemen aan tweedejaarsvakken. De propedeuse moet bovendien in twee jaar worden afgerond om de studie te mogen vervolgen. Voor een aantal vakken gelden aanvullende entree-eisen: de taalvaardigheidsmodules 2 en 3 kunnen alleen gevolgd worden na behalen van de voorgaande module(s). Voor de toekomst overweegt het universitair bestuur de bestaande BSA verder aan te scherpen (tot 50 EC). De opleiding verwacht dat deze maatregelen, in combinatie met het nieuw ingevoerde programma, hun vruchten zullen afwerpen. De commissie onderschrijft de noodzaak van het verhogen van de rendementscijfers. Zij raadt het opleidingsmanagement aan deze nauwlettend in de gaten te

blijven houden om de effectiviteit van de genomen maatregelen te beoordelen. Tegelijkertijd wil zij benadrukken dat de rendementcijfers bezien moeten worden in het licht van de aanwezigheid van een groot aantal 'dubbelstudenten' die meerdere studies volgen, en het feit dat studenten aantrekkelijk kunnen vinden om beide talen te studeren. Die houdt noodzakelijkerwijs in dat maar weinig studenten nominaal zullen afstuderen.

Instroom en uitstroom masteropleiding

Uit de kwantitatieve gegevens (zie Bijlage 5) blijkt dat de instroom in de huidige masteropleiding zorgelijk is. In de afgelopen zes jaar waren er op geen enkel moment meer dan vijf instromende studenten, in de jaren 2008-2009 en 2010-2011 was er zelfs helemaal geen instroom. In het huidige studiejaar, 2012-2013, zijn er twee studenten ingestroomd. Instromende studenten zijn bijna zonder uitzondering alumni van de bacheloropleiding Midden-Oostenstudies, die met hun diploma direct toegang hebben tot de opleiding. Buiten de RUG is de opleiding op dit moment nauwelijks zichtbaar. Door de zeer kleine aantallen studenten is het nauwelijks mogelijk om gedetailleerde uitspraken te doen over rendementen. Wel valt te constateren dat de meeste studenten twee jaar nodig hebben om de eenjarige opleiding af te ronden.

Tijdens het visitatiebezoek heeft het opleidingsmanagement laten weten met de introductie van het nieuwe masterprogramma per september 2013 het roer helemaal om te willen omgooien. Men gaat zich richten op een nieuwe doelgroep, bestaande uit alumni van opleidingen als Internationale Betrekkingen en Internationale Organisatie, Geschiedenis en Journalistiek die deels al bij- of minorvakken van de vernieuwde bacheloropleiding Midden-Oostenstudies hebben gevolgd en hun masteropleiding willen gebruiken om zich (verder) te specialiseren. Vanuit dat oogpunt kent de nieuwe masteropleiding geen ingangseisen op taalgebied. Men hoopt dat de nieuwe opleiding door werving van zowel alumni van de bacheloropleiding Midden-Oostenstudies als van andere bacheloropleidingen circa 15-20 studenten per jaar zal trekken. Het opleidingsmanagement vertelde tijdens het visitatiebezoek dat een onlangs gehouden informatiemarkt voor aankomende studenten bezocht werd door circa twintig studenten, een aantal dat in voorgaande jaren nooit gehaald werd. Op het moment van het visitatiebezoek was de ingestelde toelatingscommissie bezig om persoonlijke gesprekken te voeren met kandidaten. Men hoopt uitval tijdens de studie op die manier zo veel mogelijk te voorkomen.

De commissie kan zich goed vinden in de boven beschreven doelstellingen en aanpak. Toch wil zij wijzen op de uitdaging die voortkomt uit het aantrekken van een gemeleerde studentenpopulatie. Naar het zich laat aanzien zal de nieuwe opleiding behoorlijke verschillen tussen studenten moeten overbruggen, zowel op het gebied van inhoudelijke achtergrondkennis, als op dat van taalvaardigheid. Het ontwerpen van een curriculum dat aansluit bij zowel de kennis en vaardigheden van bachelor alumni Midden-Oostenstudies als van studenten met een andere achtergrond, lijkt de commissie geen sinecure. De commissie hoopt dat het opleidingsmanagement deze uitdaging het hoofd weet te bieden.

Studielast bacheloropleiding

Zoals vermeld heeft de bacheloropleiding een cumulatieve opbouw, waarbij cursussen op elkaar voortbouwen en er van de student steeds meer zelfstandigheid verwacht wordt. De gekozen werkvormen reflecteren deze opbouw. Het aantal contacturen neemt in de loop van de studie af (van 15-16 uur per week in het eerste jaar, tot 12 uur in het tweede en 7-8 uur in het derde), terwijl het aantal uren zelfstudie juist toeneemt.

Tijdens het bezoek sprak de commissie met bachelorstudenten over de studielast. Uit de ingewonnen informatie blijkt dat die gemiddeld tussen de 30 en 40 uur per week bedraagt. De studielast is daarmee, wat studenten betreft, niet te hoog. Een aantal van hen gaf aan dat de studielast hoger zou mogen liggen. Ingeroosterde verplichte zelfstudie-uren of ‘ophokuren’ – studenten refereren hier met name aan een vast zelfstudie-uur in de track Arabisch – worden duidelijk niet gewaardeerd, aangezien deze in de praktijk vooral uitmonden in een lange koffie- en theepauze.

Studielast masteropleiding

De commissie heeft de twee studenten van het cohort 2012-2013 gevraagd naar de gemiddelde studielast in de masteropleiding. Uit de verstrekte informatie zijn geen problemen naar boven gekomen. Gemiddeld studeren deze twee studenten 30-40 uur per week, wat zij als een adequate gevraagde tijdsinvestering zien. Omdat beide geraadpleegde studenten de track Arabisch volgen, kan over de track Hebreeuws geen uitspraak worden gedaan.

Studeerbaarheid bacheloropleiding

Uit het kwantitatieve materiaal blijkt dat de uitval van studenten de afgelopen jaren hoog is geweest (tot wel 50% in het eerste jaar). De precieze oorzaak van deze uitval blijft onduidelijk, maar de commissie houdt er rekening mee dat het oude curriculum niet naadloos aansloot op de verwachtingen en wensen van studenten. De commissie merkt verder op dat het niet ongebruikelijk is dat studenten in of direct na het eerste studiejaar uitvallen, omdat de taalcomponent van de opleiding tegen kan vallen. De commissie is zich er dan ook van bewust dat in elk geval een deel van de uitval in het eerste studiejaar te wijten is aan deze selecterende functie van dit jaar. De opleiding zelf hoopt dat er in het nieuwe curriculum minder sprake zal zijn van uitval. Daarbij zet zij sterker dan voorheen in op voorlichting en studiebegeleiding. De commissie onderschrijft de waarde van deze strategie.

Tijdens het visitatiebezoek heeft de commissie met docenten en studenten gesproken over de studeerbaarheid van het curriculum. Zij stelde vast dat de ‘hoofdstudenten’ van de opleiding weinig knelpunten in het programma ervaren. Het systeem van 10-puntsvakken met meerdere toetsmomenten zorgt voor een vrij constante werkdruk, zonder echte pieken en dalen. Studenten die de opleiding als tweede studie volgen, signaleren meer problemen met betrekking tot de studeerbaarheid. Aangezien tentamens van verschillende opleidingen parallel geprogrammeerd zijn, ervaren zij de werkdruk in sommige weken als (te) hoog. De commissie vindt dit een aandachtspunt, de opleiding moet het immers voor een substantieel deel hebben van ‘dubbelstudenten’ die een andere hoofdstudie volgen. Zij raadt aan om deze kwestie op facultair niveau in bespreking te brengen.

Studeerbaarheid masteropleiding

Met betrekking tot de studeerbaarheid van het masterprogramma heeft de commissie geen grote problemen geconstateerd. Wel stelt zij vast dat het eenjarige masterprogramma – dat inhoudelijke cursussen combineert met een (buitenlandse) stage, onderzoekscollege en scriptie 20 EC – vrij vol is. Studenten studeren doorgaans niet nominaal af. Daartegenover staat wel dat de studenten die aan de opleiding beginnen, deze ook bijna zonder uitzondering afmaken. Uit de ervaringen van studenten blijkt dat zij kunnen rekenen op intensieve begeleiding en veel persoonlijk contact met docenten. De commissie was aangenaam getroffen door de motivatie en het enthousiasme van de studenten met wie zij sprak.

2.5 Onderwijspersoneel

Kwantiteit onderwijspersoneel

Het onderwijs binnen de bachelor- en masteropleiding Midden-Oostenstudies wordt verzorgd door de vijf leden van de leerstoelgroep Semitische talen en culturen. Dit zijn een hoogleraar, een UD, twee docenten zonder onderzoekstijd en een docent-promovendus. De docent-promovendus, alsmede een van de twee docenten zijn uitsluitend betrokken bij de bacheloropleiding. Een zesde leerstoelgroeplid (UD) is per 1 januari 2013 uit dienst getreden. De man-vrouw verdeling binnen de staf (3:2) is in evenwicht.

Voor de bacheloropleiding is in het lopende studiejaar voor 44 ingeschreven studenten een totale formatie van 1.75 fte beschikbaar, wat leidt tot een volgens de commissie acceptabele staf-studentratio van 1:25. Door de voorgeschreven wijze van berekening houdt deze ratio evenwel geen rekening met het grote aantal minor- en bijvakstudenten. De werkdruk van de staf is in werkelijkheid dus hoger dan de staf-studentratio doet vermoeden. De staf-studentratio van de masteropleiding is als gevolg van het buitengewoon lage studentenaantal gunstiger dan die van de bacheloropleiding: voor de ingeschreven 3 studenten is een formatie van 0.2 fte beschikbaar, met een staf-studentratio van 1:15 als resultaat.

Uiteraard roept de bescheiden omvang van de staf vragen op over de manier waarop de bacheloropleiding zal omgaan met de toenemende aantallen minor- en bijvakstudenten en waarop de masteropleiding de verwachte algehele studentengroei het hoofd zal bieden. Naar de commissie heeft begrepen is de leerstoelgroep de afgelopen jaren sterk gekrompen doordat vertrekkend personeel niet werd vervangen. De kritische reflectie van de bacheloropleiding stelt dat de staf 'de werkdruk als hoog ervaart en dreigende bezuinigingen een wissel trekken op de algemene personeels sfeer'. Als neveneffect van de krimp is volgens de commissie bovendien een wat onevenwichtige verdeling van expertise ontstaan. Het onderzoek van beide senior-onderzoekers heeft betrekking op de Hebreeuwse taal en Joodse cultuur, terwijl de twee junioren (de docent-promovendus en een docent die naast zijn onderwijsaanstelling promotieonderzoek verricht aan de Faculteit Godgeleerdheid en Godsdienstwetenschappen) zich beiden bezighouden met contemporaine Arabisch-Islamitische onderwerpen. Om de track Arabisch/Islam meer gewicht te geven, zou de commissie graag in de toekomst opnieuw een leerstoel op dit vlak zien. De commissie is verheugd over de bestaande intentie om de tijdelijk aangestelde docent na diens promotie bij de Faculteit Godgeleerdheid en Godsdienstwetenschappen als UD aan te stellen. Hiermee komt extra onderzoekstijd voor de leerstoelgroep beschikbaar die ingezet kan worden om de herprofilering richting het contemporaine Midden-Oosten te ondersteunen. De commissie heeft overigens tijdens het bezoek geconstateerd dat een deel van de zittende staf zich momenteel al voorbereidt op de inhoud van het nieuwe programma, en er inmiddels ook over publiceert.

Kwaliteit onderwijspersoneel

De commissie heeft vastgesteld dat beide opleidingen worden verzorgd door een hecht team van zowel inhoudelijk als didactisch competente stafleden. Twee van de vijf betrokken stafleden zijn gepromoveerd, twee anderen zijn bezig met promotieonderzoek. Doordat vier van de vijf betrokken docenten zelf wetenschappelijk onderzoek verrichten, is de noodzakelijke link tussen onderwijs en onderzoek gewaarborgd. Op dit moment heeft één van de vijf betrokken docenten de Basis Kwalificatie Onderwijs (BKO). Drie andere docenten zitten in de beoordelingsprocedure. Daarmee is te verwachten dat de opleiding zal kunnen voldoen aan het facultaire streven dat in 2015 80% van de docenten over een BKO beschikt.

De studenten met wie de commissie van gedachten wisselde, waren niet alleen lovend over de inhoudelijke kennis en stijl van lesgeven van alle betrokken stafleden, maar ook over hun toegankelijkheid en betrokkenheid. De verjonging van de staf beschouwen studenten als een positief gegeven.

2.6 Opleidings specifieke kwaliteitszorg

De commissie heeft het functioneren van de opleidings specifieke kwaliteitszorg onderzocht. Zij is hierbij onder andere nagegaan of de evaluatiecyclus adequaat functioneert en of de opleidingscommissie (oc), docenten en studenten worden betrokken bij het evalueren en het verbeteren van de kwaliteit van het onderwijs.

Tijdens het visitatiebezoek heeft de commissie gesproken met de gedeelde opleidingscommissie voor de bachelor- en de masteropleiding. Deze komt, naar de commissie vaststelde, twee tot viermaal per jaar bijeen en bestaat uit drie docentleden en drie studentleden. Op dit moment heeft er helaas geen masterstudent zitting in de Opleidingscommissie. Voor deelname in de oc worden geen verkiezingen gehouden, docent- en studentleden worden gevraagd om zitting te nemen.

Volgens de kritische reflectie is de kerntaak van de oc de evaluatie van het onderwijs. Het gaat dan vooral om het bespreken van de resultaten van evaluaties. De uitvoering van mondelinge cursusevaluaties berust bij de docent, die van schriftelijke cursusevaluaties bij de faculteit (via het facultaire evaluatiesysteem ISEK-WWW). Tijdens het bezoek kwam ter sprake dat de oc in het verleden ook eigen evaluaties heeft gehouden, omdat een aantal wat de oc betreft relevante vragen in de facultaire evaluaties niet werd gesteld. Volgens de gangbare procedure maakt de voorzitter van de oc na bespreking van de evaluatieresultaten een verslag dat wordt voorgelegd aan het Onderwijsinstituut en Afdelingsbestuur. Wanneer problemen worden geconstateerd stapt de oc volgens de kritische reflectie in de regel zelf naar de docent(en) van het betreffende vak (waarbij moet worden aangetekend dat drie van de vijf docenten zelf lid zijn van de oc).

Na bestudering van de beschikbare schriftelijke evaluatieresultaten concludeerde de commissie dat deze door de zeer geringe respons vaak niet representatief zijn. Om de bruikbaarheid van resultaten te vergroten, raadt de commissie de oc aan om de studentleden (en dus niet de docenten) zelf mondelinge panevaluaties te laten uitvoeren.

Tot lichte verwondering van de commissie bleek tijdens het visitatiebezoek dat de recente herprogrammeringen van de bachelor- en masteropleiding vooraf nauwelijks een onderwerp van bespreking zijn geweest binnen de oc. De studentleden van de oc werden weliswaar gevraagd om onder studenten input te verzamelen die het Afdelingsbestuur vervolgens gebruikte bij het ontwerpen van een nieuw curriculum, maar de oc zelf heeft niet actief meegedacht over de herprogrammering. Wel werden de studentleden van de oc achteraf gevraagd om formeel in te stemmen met het door het Afdelingsbestuur ontworpen bachelorcurriculum. Dat de oc bij de herprogrammering geen actieve rol heeft opgeëist, ziet de commissie als een begrijpelijk gevolg van de bescheiden omvang van de opleidingen. Docenten en studenten hebben binnen en buiten de collegezalen intensief contact waardoor de uitwisseling van ideeën niet noodzakelijkerwijs plaatsvindt via de officiële gremia. Toch meent de commissie dat elke opleiding gebaat is bij een opleidingscommissie die gevraagd én ongevraagd adviseert over zaken die het curriculum betreffen. Daarbij horen wat de commissie betreft ook frequente bijeenkomsten (minstens vier keer per jaar).

Overwegingen

De commissie concludeert dat het programma, het personeel en de opleidingsspecifieke voorzieningen het voor de instromende studenten mogelijk maken om de in Standaard 1 geformuleerde eindkwalificaties te realiseren. Een aantal opleidingsspecifieke overwegingen volgen hieronder.

Bacheloropleiding

Na bestudering van het curriculum en het bijbehorende cursusmateriaal van de bacheloropleiding stelt de commissie vast dat de veranderingen die tijdens de laatste programmaherziening zijn doorgevoerd het bachelorprogramma sterk vooruit hebben geholpen. Het huidige, geïntegreerde curriculum vertoont dankzij de aanwezigheid van drie goed gedefinieerde leerlijnen een logische opbouw en sterke samenhang. Het geheel van cursussen vormt een representatieve weerslag van de belangrijkste aspecten van het moderne Midden-Oosten en is daarmee geschikt om veelzijdige Midden-Oostendeskundigen op te leiden die zowel beschikken over taalvaardigheid in Arabisch of Hebreeuws, als over een brede kennis van (de achtergronden van) actuele ontwikkelingen in de regio. Uit het documentatiemateriaal blijkt dat alle eindkwalificaties in het curriculum ruimschoots aan bod komen. Een groot pluspunt van de opleiding is het buitenlandverblijf in het tweede semester van het tweede studiejaar. Het verblijf in de regio zelf zorgt niet alleen voor een aanzienlijke vooruitgang in de taalbeheersing van studenten, maar vergroot ook hun inzicht in de daar spelende problematiek. Ook positief is de commissie over de succesvolle integratie van de academische vaardigheden in het eerste jaar van de opleiding, die een positief effect hebben op de kwaliteit van afstudeerwerken.

De instroom van studenten is wat de commissie betreft in lijn met de doelstellingen van de opleiding. Een sterke vergroting van de instroom lijkt de commissie niet wenselijk met het oog op het risico van verzadiging van de arbeidsmarkt. De toenemende aanwezigheid van bijvak- en minorstudenten is, naar de commissie vaststelt, zowel een positief teken als een voortdurende uitdaging. Het bijeenbrengen van 'hoofdvakkers' en 'bijvakkers' kan voor beide partijen verrijkend, maar ook frustrerend werken. De commissie raadt aan om deze situatie nauwlettend in de gaten te blijven houden en waar nodig actie te ondernemen. Hoewel de rendementen aan de lage kant zijn, vindt de commissie dit niet zorgelijk. De opleiding trekt veel 'dubbelstudenten' die logischerwijs minder vaak nominaal afstuderen dan studenten die één opleiding volgen. Wat betreft de studeerbaarheid van de opleiding heeft de commissie geen problemen geconstateerd.

De 'student-georiënteerde' facultaire onderwijsvisie is volgens de commissie weliswaar niet uniek, maar toch doeltreffend en zeer bruikbaar voor een kleine opleiding als Midden-Oostenstudies. Bij de vormgeving van het nieuwe curriculum hebben de interesses van studenten duidelijk als uitgangspunt gefungeerd. De gekozen werkvormen en geboden faciliteiten ondersteunen het leerproces van de individuele student. Met name de keuze voor 'teamteaching' vindt de commissie uit didactisch oogpunt zeer geslaagd. Wel maakt de commissie zich zorgen over de onderliggende problematiek van het zeer beperkte aantal stafleden. De commissie zou graag zien dat de leerstoelgroep in de toekomst de capaciteit krijgt die past bij het brede karakter van de opleiding die wordt aangeboden. Vooral versterking van de aanwezige expertise op het gebied van de Arabische taal en cultuur is wenselijk. Over de inhoudelijke en didactische kwaliteiten van de staf is de commissie positief, alsook over de begeleiding en feedback die de stafleden aan studenten bieden.

Na bestudering van de opleidingsspecifieke kwaliteitszorg, concludeerde de commissie dat de Opleidingscommissie zich proactiever kan opstellen en vaker bijeen moet komen. Om de bruikbaarheid van evaluatieresultaten te vergroten zouden studentleden van de oc zelf mondelinge panelevaluaties kunnen organiseren.

Masteropleiding

De commissie concludeert dat op het huidige mastercurriculum het een en ander aan te merken valt. Hoewel de individuele vakken en het curriculum als geheel in wetenschappelijke zin zeker voldoen, signaleerde de commissie problemen rond de thematische insteek, opbouw en samenhang van de twee aanwezige tracks, Arabisch/Islam en Hebreeuws/Jodendom. De zeer minimale instroom van de laatste jaren heeft uitgewezen dat de opleiding in de huidige vorm niet levensvatbaar is.

De commissie is verheugd dat het opleidingsmanagement inmiddels stappen heeft genomen om de bestaande problemen te verhelpen. Zij heeft er vertrouwen in dat de vernieuwde, geïntegreerde masteropleiding die in september 2013 van start gaat wél zal aansluiten op de interesses van (internationale) studenten. De beslissing om de masteropleiding om te vormen van een aansluitmaster tot een eigenzelfstandige opleiding vindt de commissie verstandig. Zij meent dat het profiel van de nieuwe masteropleiding onderscheidend genoeg is om naast alumni van de bacheloropleiding Midden-Oostenstudies ook afgestudeerden van andere bacheloropleidingen te trekken. Wel wil de commissie waarschuwen voor de uitdagingen die gepaard kunnen gaan met een heterogene studentenpopulatie. Men zal te maken krijgen met studenten met en zonder kennis van Arabisch/Hebreeuws, en met verschillende inhoudelijke bagage. Het is zaak om het curriculum zo vorm te geven dat deze verschillen voldoende ondervangen worden en niet ten koste gaan van het gerealiseerd niveau.

Over de studeerbaarheid van het huidige curriculum heeft de commissie geen klachten ontvangen. Studenten gaven aan dat de vormgeving van het programma en de begeleiding door de staf zodanig is dat de opleiding in één jaar kan worden afgerond. In de praktijk doen de meeste studenten echter langer over de opleiding.

De formatie die beschikbaar is voor de opleiding is weliswaar zeer beperkt, maar gezien het kleine aantal studenten toch ruimschoots voldoende. De commissie concludeert dat twee van de drie betrokken stafleden gepromoveerd zijn. Hun inhoudelijke kennis, betrokkenheid en stijl van lesgeven wordt door studenten als goed beoordeeld.

Hoewel het gezien de zeer kleine studentenaantallen begrijpelijk is dat de opleidingscommissie (nog) geen erg actief bestaan leidt, meent de commissie dat de oc toch ten minste één masterstudent zou moeten bevatten. Ook hoopt de commissie dat de opleidingscommissie zich het komende studiejaar intensief zal bezighouden met het monitoren van het nieuwe programma, zodat eventuele problemen met vakken direct aan het licht komen en kunnen worden aangepakt.

Na vergelijking van de bachelor- en de masteropleiding heeft de commissie vastgesteld dat de onderwijsleeromgeving van de bacheloropleiding op dit moment beter is vormgegeven dan die van de masteropleiding. Toch heeft de commissie ervoor gekozen om deze constatering niet door te laten klinken in haar eindoordeel. Enerzijds komt dit omdat het vernieuwde bachelorcurriculum zichzelf nog moet bewijzen. Bachelorjaar 2 en 3 hadden op het moment van de visitatie nog geen volledige jaargang doorlopen en evaluatieresultaten waren voor de meeste vakken nog niet beschikbaar. Anderzijds zijn de geconstateerde gebreken van de masteropleiding niet zo ernstig dat deze onderdoet voor de gangbare basiskwaliteit. Wat de

commissie betreft vertonen zowel de bacheloropleiding als de masteropleiding op dit moment een over de volle breedte acceptabel niveau. De commissie heeft er vertrouwen in dat de implementatie van de nieuwe programma's het niveau alleen maar verder zal verhogen.

Conclusie

Bacheloropleiding Midden-Oostenstudies: de commissie beoordeelt Standaard 2 als 'voldoende'.

Masteropleiding Midden-Oostenstudies: de commissie beoordeelt Standaard 2 als 'voldoende'.

Standaard 3: Toetsing en gerealiseerde eindkwalificaties

De opleiding beschikt over een adequaat systeem van toetsing en toont aan dat de beoogde eindkwalificaties worden gerealiseerd.

Toelichting:

Het gerealiseerde niveau blijkt uit de tussentijdse en afsluitende toetsen, de afstudeerwerken en de wijze waarop afgestudeerden in de praktijk of in een vervolgopleiding functioneren. De toetsen en de beoordeling zijn valide, betrouwbaar en voor studenten inzichtelijk.

Bevindingen

In deze standaard komen de bevindingen van de commissie ten aanzien van het systeem van toetsing en beoordeling (3.1) en het gerealiseerde eindniveau (3.2) aan de orde.

3.1 Het systeem van toetsing en beoordeling

De commissie heeft onderzoek gedaan naar het facultaire toetsbeleid en naar de toetsvormen en procedures rondom toetsing die in de opleidingen Midden-Oostenstudies worden gehanteerd.

Toetsbeleid

Het toetsbeleid van de bacheloropleiding Midden-Oostenstudies en de masteropleiding Midden-Oostenstudies is recent vastgelegd in een facultair Toetsprotocol, dat richtlijnen geeft voor het opstellen en beoordelen van toetsen, alsmede voor de openbaarmaking en bespreking van toetsuitslagen. Het toezicht op de handhaving van het Toetsprotocol, waarin de spelregels voor toetsing zijn vastgelegd, en de toepassing van de Onderwijs- en Examenregeling (OER) berust bij de examencommissie. Naar aanleiding van de wettelijke taakuitbreiding van examencommissies, daterend van 2010, heeft de faculteit in juni 2012 de beleidsnota Examencommissies Nieuwe Stijl opgesteld. Hierin wordt aangekondigd dat de ec volgens de herziene Wet op hoger onderwijs en wetenschappelijk onderzoek (WHW) een verantwoordelijkheid heeft op het gebied van de borging van de kwaliteit van de toetsing, en het garanderen van het gerealiseerde niveau van studenten. Als uitwerking van deze beleidsnota zijn met ingang van studiejaar 2012-2013 vijf nieuwe, geclusterde Examencommissies ingesteld. Deze vervangen de voorheen per programma georganiseerde examencommissies. De opleidingen Midden-Oostenstudies vallen (samen met de bachelor- en masteropleiding North American Studies en de bacheloropleiding Europese Talen en Culturen) onder de verantwoordelijkheid van de examencommissie Moderne Vreemde Talen en Regiostudies. Van elke opleiding is in deze ec één stafid vertegenwoordigd.

Tijdens het visitatiebezoek heeft de visitatiecommissie met zowel het Faculteitsbestuur als met vertegenwoordigers van de ec Moderne Vreemde Talen en Regiostudies gesproken over de (invulling van de) wettelijke taakstelling van de examencommissie (ec). Hierbij moet worden aangetekend dat het stafid dat namens MOS in de ec zitting heeft, niet aanwezig was bij het gesprek met de examencommissie. Uit de gevoerde gesprekken bleek dat de examencommissies binnen de Faculteit der Letteren zich op dit moment in een overgangssituatie bevinden. Volgens het Faculteitsbestuur wordt nog hard gewerkt aan het ontwikkelen van de expertise die voor de wettelijk vastgelegde taakuitbreiding benodigd is. Naar verwachting van het faculteitsbestuur kan dit proces, bestaande uit kennisoverdracht over toetsing, training van ec-leden en de ontwikkeling van een instrumentarium voor de 'toetsing van toetsing', komend najaar worden afgerond. De leden van de ec Moderne Vreemde Talen en Regiostudies betoonden zich terughoudender in hun inschatting. Volgens de voorzitter zal in de loop van komend studiejaar worden begonnen met de implementatie

van de nieuwe werkwijze. Naar verwachting zal de ec pas aan het einde van studiejaar 2013-2014 invulling geven aan alle wettelijke taken.

Hoewel de commissie blij is met de tot op heden genomen stappen, vindt zij het tempo waarin invulling wordt gegeven aan de nieuwe taakstelling van de ec's bevreemdend. Tijdens het bezoek kon zij zich niet aan de indruk onttrekken dat de communicatie tussen faculteit en ec's in de afgelopen periode niet optimaal is geweest, mede als gevolg van de uitgevoerde reorganisatie. Dit lijkt de soepele implementatie van de nieuwe taken van de examencommissie niet te hebben bespoedigd. De commissie hoopt ten eerste dat men deze problematiek op korte termijn zal weten te ontstijgen. Ook dringt zij aan op zorgvuldige verslaglegging van de activiteiten van de examencommissie. Bij inzage van de documentatie bleek dat er voor de periode vóór 2013 geen ec notulen beschikbaar waren.

Uit het gesprek met de studenten maakte de commissie op dat deze het systeem van toetsing als helder en transparant ervaren. Studiehandleidingen geven de student inzicht in de gehanteerde toetsvormen en de relatie tussen beoordelingscriteria en eindkwalificaties. Voor zover de commissie heeft kunnen vaststellen wordt er op dit moment niet gewerkt met collegiale toetsing van opgestelde toetsen, toetsmatrijzen en antwoordmodellen. De commissie raadt aan hierin op korte termijn verandering aan te brengen.

Toetsvormen

De bacheloropleiding Midden-Oostenstudies en de masteropleiding Midden-Oostenstudies beschikken volgens de kritische reflecties beide over een Toetsplan dat is opgesteld door het Afdelingsbestuur en voor advies voorgelegd aan de opleidingscommissie (oc) en examencommissie. Dit Toetsplan bevat een overzicht van de toetsvorm(en) en toetsmomenten per vak.

Beide opleidingen streven zoveel mogelijk naar een evenwichtige spreiding van toetsmomenten over de semesters. Deze continue toetsing is volgens de kritische reflectie bedoeld om studenten in staat te stellen om hun voortgang bij het behalen van de eindkwalificaties nauwkeurig in de gaten te houden. De frequentie van toetsing binnen de bacheloropleiding is het hoogst in het propedeusejaar en neemt in de latere jaren geleidelijk af. In de masteropleiding zijn toetsmomenten met name ingebouwd in het eerste semester, om studenten in het tweede semester de handen vrij te geven voor de stage en masterscriptie. De commissie heeft tijdens het visitatebezoek een representatieve selectie van toetsmateriaal bekeken. Zij stelde vast dat beide opleidingen een adequate mix van toetsvormen hanteren die in overeenstemming is met de eindkwalificaties die studenten gedurende de opleiding behoren te ontwikkelen. Voor de bacheloropleiding geldt dat de keuze van werkvormen de cumulatieve opbouw van het curriculum volgt. De eigen verantwoordelijkheid van de student binnen het leerproces komt gedurende de studie steeds meer centraal te staan en het accent binnen de toetsing verschuift geleidelijk van kennis en inzicht naar de toepassing van kennis en inzicht. Uit de bekeken selectie van toetsen bleek dat feitelijke kennis in het propedeusejaar soms getoetst wordt met multiple choice vragen. Tot tevredenheid van de commissie bevatten tentamens echter ook altijd open vragen. Voorbeelden van toetsvormen zijn schriftelijke en mondelinge tentamens, mondelinge presentaties, papers en andere schriftelijke opdrachten. De masteropleiding kiest vooral voor toetsvormen die inzicht geven in het vermogen van studenten om zelfstandig te werken, met name schriftelijke opdrachten als essays, werkstukken, presentaties en rapportages. Gekeken wordt vooral naar het niveau van theoretische en methodologische kennis.

In beide opleidingen wordt gebruik gemaakt van peer review, waarbij studenten elkaars werk beoordelen en zelf ook weer beoordeeld worden voor de gegeven beoordeling. Tijdens het visitatiebezoek bleek dat studenten dit een zeer leerzame vorm van beoordeling vinden. Studenten zijn ook erg tevreden over de feedback die zij van docenten ontvangen. Doordat veel in kleine groepen gewerkt wordt, is er bijna altijd gelegenheid voor mondelinge bespreking van resultaten. In gevallen waarin feedback niet automatisch gegeven wordt, is de ervaring van studenten dat zij er altijd zelf om kunnen vragen.

Scriptieprocedure

De bacheloropleiding wordt afgesloten met een scriptie van 10 EC die, conform het facultaire beleid, geschreven wordt onder begeleiding van één docent. Studenten hebben een redelijke mate van vrijheid bij het kiezen van een onderwerp en worden vervolgens ingedeeld bij een staf lid met bij het onderwerp aansluitende expertise. Een scriptiebrochure informeert studenten over de richtlijnen wat betreft het schrijfproces en de gehanteerde beoordelingscriteria voor vorm en inhoud van de scriptie. Tijdens het schrijfproces hebben student en begeleider regelmatig contact. Studenten toonden zich tijdens het visitatiebezoek zeer positief over de 'chapter by chapter feedback' die zij van hun begeleider ontvangen. Volgens de studenten bevordert dit de tijdige afronding van de scriptie. Bij de becijfering van scripties maken begeleiders gebruik van een beoordelingsformulier. Volgens de commissie geven deze beoordelingsformulieren een goed beeld van de wijze waarop het cijfer tot stand kwam. Wel zou de commissie liever zien dat bachelorscripties aan een tweede beoordelaar worden voorgelegd.

Het sluitstuk van de masteropleiding is een scriptie van 20 EC. Richtlijnen ten aanzien van vorm en inhoud van de scriptie zijn terug te vinden in een uit 2011 daterende scriptiebrochure. Studenten kunnen zelf een onderwerp voor de scriptie aandragen, maar desgewenst ook putten uit een lijst met mogelijke onderwerpen. Na keuze van een onderwerp maakt de student een afspraak met de docent die qua thematische specialisatie het best in staat is om het beoogde onderzoek te begeleiden. Direct vanaf het begin is volgens de kritische reflectie ook een tweede begeleider betrokken. Formeel is er daarmee geen sprake van een onafhankelijke tweede lezer, maar de commissie vindt dat in dit geval niet problematisch. De opleiding is zo kleinschalig dat echte onafhankelijkheid nauwelijks te realiseren valt. Gedurende het schrijfproces van 3-4 maanden hebben student en begeleiders op regelmatige basis contact om de voortgang en ingeleverde teksten te bespreken. Na voltooiing levert de student de scriptie simultaan bij beide begeleiders in. Vervolgens wordt in samenspraak een eindcijfer bepaald. Het gebruikte beoordelingsformulier besteedt volgens commissie aandacht aan alle relevante aspecten en geeft inzicht in de totstandkoming van het eindcijfer. De studenten en alumni met wie de commissie sprak, gaven desgevraagd aan dat zij de ondersteuning van docenten bij het vinden van een onderwerp en de latere begeleiding als zeer goed ervaren hebben.

3.2 Gerealiseerde eindkwalificaties

Voorafgaand aan het visitatiebezoek heeft de commissie een representatieve selectie van scripties van zowel de bachelor- als de masteropleiding Midden-Oostenstudies opgevraagd en bestudeerd (zie Bijlage 7). Deze selectie bevatte scripties met een lage, gemiddelde en hoge beoordeling. Ook werd rekening gehouden met de verschillende disciplines die in de opleiding vertegenwoordigd zijn. Over de kwaliteit van de geselecteerde scripties is de commissie in het algemeen tevreden. Zij was het in grote lijnen eens met de door de begeleiders toegekende cijfers, maar gaf zelf in veel gevallen een halve punt lager dan de begeleiders. Een aantal opleidingsspecifieke conclusies worden hieronder weergegeven.

Bacheloropleiding

Gezien het feit dat bachelorjaar 3 op het moment van het visitatiebezoek nog in de oude opzet draaide, was het niet mogelijk om scripties uit het nieuwe curriculum in te zien. De commissie voorziet echter geen problemen rond het realiseren van de eindkwalificaties in het nieuwe programma. De scripties die zij inzag zijn alle van een toereikend wetenschappelijk niveau. Met name de recent voltooide scripties met een eindcijfer boven de 7 vindt de commissie indrukwekkend. Vergeleken met gelijk becijferde oudere scripties vertonen deze een beter gebruik van theorieën en onderzoeksmethoden. Ook is de argumentatie in recente scripties over het algemeen beter opgebouwd. Randvoorwaarden als bibliografie, notenapparaat en schrijfstijl zijn in alle bestudeerde scripties in orde. De commissie stelde bovendien naar tevredenheid vast dat in nagenoeg alle scripties bronnen in de originele taal worden gebruikt, wat aangeeft dat het bereikte taalvaardigheidsniveau voldoet. De verhouding tussen taal en context is over het algemeen in balans.

Het gerealiseerde eindniveau van studenten kan eveneens worden afgemeten aan hun succes op de arbeidsmarkt en in het vervolgonderwijs. Tijdens het visitatiebezoek vernam de commissie dat het (nog) niet gebruikelijk is dat bacheloralumni direct de arbeidsmarkt opstroomen, het overgrote deel kiest voor een masteropleiding. In de regel worden zij zonder problemen aangenomen voor inhoudelijk aansluitende programma's. Op dit moment is de aansluitmaster Midden-Oostenstudies aan de RUG geen populaire keuze onder bacheloralumni. De meesten kiezen voor een internationale masteropleiding (bijvoorbeeld aan IDC Herzliya, Israël), een masteropleiding aan een andere Nederlandse universiteit (bijvoorbeeld de Universiteit Leiden of de Universiteit van Amsterdam), of een masteropleiding in een andere discipline aan de RUG (bijvoorbeeld Internationale Betrekkingen). Uit het gesprek met studenten bleek dat velen bang zijn om met een 'te beperkt profiel' de arbeidsmarkt op te stromen. Opvallend genoeg lijken de ervaringen van masteralumni Midden-Oostenstudies deze breed gedeelde vrees niet te bekrachtigen. De meesten van hen vonden zonder veel moeite werk in een relevant veld (waarover hieronder meer).

Masteropleiding

Door het kleine aantal masterstudenten van de afgelopen jaren was de commissie voor de beoordeling van het gerealiseerd niveau van de masteropleiding aangewezen op wat oudere scripties, met name uit 2008 en 2009. Deze scripties stelden de commissie over het algemeen erg tevreden. In de hoog beoordeelde scripties is sprake van een zeer goed gebruik van primaire en secundaire bronnen, theorieën en methoden. Studenten formuleren zinnige, originele onderzoeksvragen en weten een overtuigend betoog op te bouwen. In de zwakkere scripties is de keuze van bronnen, theorieën en onderzoeksmethoden – zoals te verwachten valt – minder doordacht. In deze scripties vindt de commissie de argumentatie niet altijd goed te volgen, zijn conclusies wat oppervlakkig en/of worden de behandelde casussen niet in breder perspectief geplaatst. Al met al kan de commissie zich goed vinden in de becijfering van scripties en vindt zij alle bestudeerde scripties voldoen aan, of uitsteken boven, het academische basisniveau.

De positie van afgestudeerden op de arbeidsmarkt lijkt wat de commissie betreft te onderstrepen dat de afgestudeerden de eindkwalificaties realiseren, maar daarbij moet worden aangetekend dat de pool van masteralumni klein is en dat (nog) niet systematisch wordt bijgehouden waar zij terechtkomen. Tijdens het bezoek hoorde de commissie evenwel meerdere succesverhalen. Zo blijken de beide huidige masterstudenten al vóór het afstuderen een baan te hebben gevonden, in beide gevallen als direct gevolg van de gelopen stage (bij de Nederlandse ambassade in Qatar en bij de ambassade in Amman, Jordanië). Een alumnus uit

een eerder jaar is nu bij de opleiding werkzaam als docent-promovendus. Bij het vinden van stageplaatsen en banen lijkt het netwerk van stafleden een cruciale rol te spelen. Zelfs bacheloralumni die elders een masteropleiding volgden, gaven aan dat zij hun huidige functie te danken hadden aan tips van en/of bemiddeling door Groningse stafleden. Deze betrokkenheid van docenten bij alumni valt wat de commissie betreft sterk te prijzen. Wel wijst zij erop dat deze persoonlijke bemoeienis bij de huidige opleidingsgrootte nog mogelijk is, maar dat loopbaanoriëntatie in het geval van groei toch verder geformaliseerd zal moeten worden. Hetzelfde geldt voor het alumnibeleid, dat op dit moment nog in de kinderschoenen staat. De voorgenomen oprichting van een Raad van Advies, bestaande uit alumni, vertegenwoordigers van het beroepenveld, docenten en studenten die zich met enige frequentie zullen gaan buigen over de link tussen het curriculum en de arbeidsmarkt, juicht de commissie toe.

Overwegingen

De commissie heeft vastgesteld dat het toetsbeleid van de Faculteit der Letteren in ontwikkeling is. De bedoeling is dat de 'Examencommissies Nieuwe Stijl', waaronder de examencommissie Moderne Vreemde Talen en Regiostudies, toezicht gaan houden op de correcte uitvoering van het recent ontwikkelde facultaire Toetsprotocol. Op dit moment geven de examencommissies echter nog geen uitvoering aan hun nieuwe wettelijke taken, te weten de waarborging van de kwaliteit van toetsing en het gerealiseerd niveau. De commissie betreurt de lange aanloop die nodig is geweest om met de in 2010 doorgevoerde wetwijziging aan de slag te gaan. Voor de toekomst dringt zij op dit vlak aan op betere samenwerking tussen faculteit en opleidingen.

Ondanks het nog niet functionerende toezicht signaleerde de commissie geen problemen rond de toetsing zelf. Het toetsmateriaal dat zij voor de beide opleidingen Midden-Oostenstudies bestudeerde, heeft het juiste niveau en sluit goed aan op de beoogde cursusdoelen en eindkwalificaties van de opleidingen. Er is in beide opleidingen bovendien sprake van een mix van toetsvormen en een goede spreiding van toetsmomenten. Studenten betoonden zich tevreden over de transparantie van het systeem van toetsing en de feedback die zij van docenten ontvingen. Wel raadt de commissie aan op korte termijn te gaan werken met collegiale toetsing van opgestelde toetsen, toetsmatrijzen en antwoordmodellen.

Haar conclusies over het gerealiseerd niveau van de bacheloropleiding Midden-Oostenstudies en de masteropleiding Midden-Oostenstudies presenteert de commissie hieronder.

Bacheloropleiding

Aan de hand van een steekproef van bachelorscripties gerealiseerd onder het oude programma heeft de commissie vastgesteld dat studenten het beoogde eindniveau bereiken. Vooral uit de recentere scripties blijkt dat studenten de 'technische kant' van het verrichten van onderzoek goed onder de knie hebben. Het onderricht in onderzoeksvaardigheden sorteert duidelijk effect. De commissie kon zich goed vinden in de becijfering van de scripties, al beoordeelde zij de meeste scripties zelf een fractie lager dan de begeleiders.

Over het succes van bacheloralumni op de arbeidsmarkt valt door het gebrek aan beschikbare gegevens weinig te zeggen, maar de commissie constateerde wel dat alumni uitwaaiëren naar een keur van (inter)nationale masterprogramma's. Dat afgestudeerden toegelaten worden tot internationaal in hoog aanzien staande vervolgopleidingen laat volgens de commissie zien dat zij een adequaat niveau realiseren.

Masteropleiding

De bestudeerde steekproef van masterscripties heeft uitgewezen dat ook masterstudenten aan het einde van de opleiding het beoogde eindniveau bereiken. In lijn met de spreiding van cijfers binnen de scriptieselectie, trof de commissie zowel enkele zeer goed opgezette en uitgevoerde onderzoeken, alsook een paar op minder kundige wijze ontworpen en ingevulde eindwerken aan. De becijfering van alle bestudeerde scripties vond de commissie echter passend, zij het net iets hoger dan de cijfers die zij zelf uitdeelde.

De aansluiting van de masteropleiding Midden-Oostenstudies op de arbeidsmarkt is, dankzij de persoonlijke bemoeienis van stafleden, goed te noemen. Docenten aarzelen niet om hun eigen netwerk in te zetten om studenten aan een stageplaats of passende werkkring te helpen. Wanneer de voorgenomen schaalvergroting van de opleiding gerealiseerd wordt, zal deze informele wijze van loopbaanbegeleiding moeten worden omgezet in een meer formele vorm van loopbaanoriëntatie. De commissie constateert dat hierover al volop wordt nagedacht binnen de opleiding. Over de kansen van toekomstige afgestudeerden op de arbeidsmarkt is de commissie positief. Het nieuwe, geïntegreerde masterprogramma belooft de breed opgeleide, moderne Midden-Oostendeskundigen af te leveren waaraan binnen de diplomatie en journalistiek grote behoefte bestaat.

Het eindoordeel van de commissie op Standaard 3 is het resultaat van een weging van haar bevindingen wat betreft zowel het systeem van toetsing als het gerealiseerde niveau. Daarbij laat de commissie het gerealiseerde niveau zwaarder wegen dan het systeem van toetsing. De alleszins acceptabele scriptieresultaten compenseren wat de commissie betreft dat er op dit moment geen sprake is van 'toetsing van de toetsing' door de examencommissie.

Conclusie

Bacheloropleiding Midden-Oostenstudies: de commissie beoordeelt Standaard 3 als 'voldoende'.

Masteropleiding Midden-Oostenstudies: de commissie beoordeelt Standaard 3 als 'voldoende'.

Algemeen eindoordeel

De commissie komt op basis van het bestudeerde materiaal en de gevoerde gesprekken tijdens het visitatiebezoek tot de conclusie dat de bacheloropleiding Midden-Oostenstudies en de masteropleiding Midden-Oostenstudies op de drie standaarden aan de eisen voldoen. De geformuleerde eindkwalificaties en doelstellingen van de opleidingen sluiten aan op het domeinspecifieke referentiekader, hebben het juiste niveau en passen bij het wetenschapsgebied. De opzet en organisatie van de onderwijsprogramma's is doordacht en de onderwijssleeromgeving in brede zin stelt studenten in staat om de beoogde eindkwalificaties te realiseren. Aan de hand van bestudeerde toetsen en scripties stelt de commissie vast dat de studenten van de bacheloropleiding en de studenten van de masteropleiding respectievelijk het academisch bachelorniveau en het academisch masterniveau behalen. Dit wordt nog eens onderstreept door de positie van afgestudeerden op de arbeidsmarkt en in het vervolgonderwijs.

Conclusie

De commissie beoordeelt de *bacheloropleiding Midden-Oostenstudies* als 'voldoende'.
De commissie beoordeelt de *masteropleiding Midden-Oostenstudies* als 'voldoende'.

**III: Bachelor's programme
American Studies and
master's programme
North American Studies**

Summary judgement

This report publishes the findings and considerations of the Regiostudies committee regarding the Regiostudies programmes of the University of Groningen (RUG). The committee based its assessment on information derived from the self-evaluation report, supplementary information supplied in response to questions formulated in advance by the committee, information gleaned from the interviews held during the visit, the theses selected, and the documents provided for reference during the site visit. The committee found both positive aspects and points for improvement. After weighing these deliberations, it concluded that the programmes fulfill the criteria for quality which are a precondition for reaccreditation.

Bachelor's programme American Studies

Standard 1: Intended learning outcomes

The institutions participating in the Regiostudies cluster review jointly prepared a domain-specific reference framework. This framework applies to the bachelor and master programmes in the Netherlands being assessed in the national education review of the humanities within the Regiostudies cluster. This cluster covers bachelor and master programmes in Greek and Latin language and culture, Classic studies and various programmes included under Regiostudies that focus on eastern Europe, the Middle East, Asia, Africa and North, Middle and South America. Given the diversity of the programmes, it was decided to make the framework broad rather than prescriptive. The objectives and final qualifications formulated in the framework are related to both the Dublin descriptors and to the most prominent aspects covered to a greater or lesser extent in all courses of study. These aspects are: Language skills, Linguistics, Literature, Cultural studies, History, Scientific practice and associated research skills and General scientific training. The committee ascertained that the framework is broad, but this allows it enough possibilities for specialisation. It understands this design, given that the framework is meant to cover a range of programmes. It assumes that in practice each programme modifies the framework to match its own objectives.

The American Studies programme aims to train students to be world citizens in an environment that is increasingly international, multi-lingual and multi-cultural. Effectively communicating in English is a key aspect. The domain-specific learning objectives consist of knowledge of the cultural, social, historical and political developments on the American continent from the end of the fifteenth century to the present day. A specific focus is placed on the developments in the 20th and 21st centuries. According to the programme, its graduates have acquired a high level of openmindedness, flexibility, adaptability, willingness to learn, self-control, interculturality and world consciousness. The programme has four distinguishing features: its interdisciplinary approach, international orientation, processing of cultural theory and study of the North American hemisphere. The international orientation involves conducting the entire programme in English to groups of students from different cultural backgrounds. The committee feels that the international orientation contributes to the special character of the programme.

According to the critical reflection, graduates of the bachelor's programme in American Studies are capable of entering a profession requiring or preferring academic knowledge and skills at a bachelor level. The programme prepares students primarily for a subsequent master's programme. The committee noted that the bachelor's programme provides a broad training and good preparation for a subsequent course of study. According to the committee,

graduates have acquired the intercultural competence that is relevant for participation in a multicultural society and to supervise the international operations of organisations.

The elaboration of the final qualifications of the bachelor's programme is more extensive and ambitious than the framework. The committee notes that the final qualifications covering culture and history as well as communication demand a high level of English language proficiency. It concludes that the final qualifications match the programme's profile. In addition, the profile and the objective of the programme are complemented by the emphasis on content and academic development.

Standard 2: Teaching-learning environment

The major programme has three fully integrated and interdisciplinary tracks: "Theories of Culture" I, II and III, "The Americas" I, II and III and "Rhetoric and Composition" I and II. The students take all three tracks and follow two specialisations, called Special Topics. The three tracks form the backbone of the curriculum and provide students with generic knowledge and understanding of theories of cultural analysis, and domain-specific knowledge and understanding of American society in the context of the North American hemisphere. While the tracks offer broad knowledge and insight, the Special Topics provide depth and specialisation. At the end of the second year, students have acquired a strong, broad basis consisting of knowledge, understanding and methodological skills. The third year builds on this foundation. The focus in the third year shifts to further specialisation. The first semester of the third year is reserved for a study abroad semester in the United States.

The committee appreciates the horizontal and vertical coherency in the programme. Regarding the programme's content, the committee confirmed that all important topics in the culture and history of the North American hemisphere are covered. The topics are examined from the viewpoint of different disciplines as well. The committee commends the programme's approach in offering the entire programme in English and concludes that this approach results in an excellent level of English language mastery, both verbal and written forms. It praises this approach and considers it exemplary for language-based region studies programmes.

In the committee's opinion all learning outcomes are well translated in the curriculum, and the programme has embodied the faculty's educational philosophy. The Groningen student-oriented approach is fully recognisable. Working in small groups intensifies communication in English and fosters interaction between the students from different backgrounds. The committee ascertained that the didactic method contributes to achieving the learning outcomes and to the distinctive character of the programme.

The committee approves the organisation of the semester abroad. The programme offers good facilities to support students in this.

The committee confirmed that the intake is high for the bachelor and the success rate above average. It supports the ambition to recruit even more foreign students. It appreciates the introduction of measures to strive for a higher success rate.

The committee was pleased to confirm that the staff members have satisfactory scientific and didactic skills. For the bachelor's programme in American Studies, the staff-student ratio is 1 : 54. This ratio is very unfavourable. The committee feels the programme is at present understaffed and that lecturers will not be able to maintain the current level of excellence. It

appreciates even more their commitment to forge on, and is satisfied to note that firm commitments for staff expansion are in place.

After examining the system of evaluation and the functioning of the programme committee, the committee concluded that the lecturers and students are involved and heard in the assessment and improvement of the quality of the education. It confirmed that the programme management also includes alumni and representatives of the job market along with students and lecturers in the evaluation of the programme.

Standard 3: Assessment and achieved learning outcomes

The committee ascertained that the assessment policy is still being developed at the level of the faculty. It also concluded that the examination committee is not carrying out all its tasks. The examination committee is currently paying little attention to safeguarding the quality of the assessment. However, the programme itself adopts a thoughtful approach to the review of assessment procedures.

During the review the committee had access to a variety of examination materials. It ascertained that the assessments are good and sufficiently varied. It concluded that the bachelor's programme emphasises written work and that the assessment forms are varied and appropriate. It confirmed that the assessment method suits the course material and its learning objectives.

The committee notes that a great deal of thought has gone into the procedure for the evaluation of the thesis, but does want to point out that general quality control principles would suggest submitting all theses to a second assessor. It greatly appreciates the manner in which the thesis protocol explains which level is expected for a certain grade.

The committee studied the final projects and examinations. On the basis of this material, it concluded that the programme achieves an excellent level. It succeeds in realising the great ambitions expressed in the learning outcomes. The theses reviewed were outstanding.

Master's programme North American Studies

Standard 1: Intended learning outcomes

The institutions participating in the Regiostudies cluster review jointly prepared a domain-specific reference framework. This framework applies to the bachelor and master programmes in the universities in the Netherlands being assessed in the national education review of the humanities. Given the diversity of the programmes, it was decided to make the framework broad rather than prescriptive. The objectives and final qualifications formulated in the framework are related to the most prominent aspects covered to a greater or lesser extent in the programmes. These aspects are: Language skills, Linguistics, Literature, Cultural studies, History, Scientific practice and associated research skills and General scientific training. The learning outcomes are related to the Dublin Descriptors. The committee ascertained that the framework is broad and provides little direction. It understands this design, given that it is meant to cover a range of programmes. It assumes that each programme modifies the framework to match its own objectives.

The programme aims to train students to be world citizens in an environment that is increasingly international, multi-lingual and multi-cultural. To achieve this goal, students acquire domain-specific learning objectives and develop generic competencies and skills like the ability to work independently and in a team in a variety of cultural, educational and

professional contexts. Effective communication in English is a key aspect. The domain-specific learning objectives consist of knowledge of the cultural, social, historical and political developments on the American continent from the end of the fifteenth century to the present day. A specific focus is placed on the developments in the 20th and 21st centuries. According to the programme, its graduates have acquired a high level of openmindedness, flexibility, adaptability, willingness to learn, self-control, interculturality and world consciousness. The programme has four distinguishing features: its interdisciplinary approach, international orientation, processing of cultural theory and study of the North American hemisphere. The international orientation involves conducting the entire programme in English to groups of students from different cultural backgrounds. The committee feels that the international orientation contributes to the special character of the programme.

The primary objective of the master's programme in North American Studies is to train students for a career in research, public or commercial leadership (international), journalism, media, policy-making, business, international relations and diplomacy.

The committee ascertained that the link to the job market, while not made fully explicit in the critical reflection's expected learning outcomes, is manifest in the programme's reflection on preparation for the job market (including regular consultation with the Advisory Committee on Employability).

The programme's profile is distinctive and ambitious. The committee concluded that the final qualifications match its profiling. Its learning outcomes are distinctive from those of the bachelor. In the master's programme the higher level is expressed in the level of in-depth knowledge, greater independence and more extensive critical reflection.

Standard 2: Teaching-learning environment

The programme is based on the interaction between teaching and research. Students learn how to conduct academic research independently, by carrying out a number of different assignments that are complex and unpredictable and demand new strategies. In the first semester the students take three research seminars (10 EC each) from the three specialisation tracks. The second semester consists of a fourth research seminar (10 EC) from the three tracks and the master thesis (20 EC). Instead of the fourth subject in the second semester, students can choose to follow courses at one of the American universities in the exchange programme or do a work placement abroad. It is not mandatory to follow the entire specialisation. Students can arrange their own programme and achieve the final qualifications. The committee concluded that the freedom to follow specialisations threatens the ability of the master's programme to achieve the in-depth nature of its intended learning outcomes.

The committee appreciates that the programme has created space in the past year for studying abroad or doing a work placement. It has concluded that this improvement in the programme has added value in terms of its job perspectives. It judges the structure of the entire programme as coherent in theory. The design of the specialisation tracks is well planned by combining research with content. The academic orientation is satisfactorily addressed in the research seminars. The committee feels that the students' freedom of choice detracts from the coherent design and preferred deepening of insight in the master.

The committee has familiarised itself with the content and profile of the programme and concludes that the name North American Studies is not representative of the programme and not recognisable for the job market. It advises the programme to discuss the content of the course in depth in its information materials.

All of the learning outcomes are translated effectively in the curriculum according to the committee. It concludes that the programme has embodied the faculty's educational philosophy. The student-oriented approach is recognisable in the teaching, according to the committee. Working in small groups intensifies communication in English and fosters interaction between the students from different backgrounds. The committee ascertained that the didactic method contributes to achieving the learning outcomes and to the distinctive character of the programme.

The committee approves the organisation of the study abroad semester. The programme offers good facilities to support students in this. The committee noted that a limited number of master students are eligible for funding from the RUG.

The committee ascertained that the intake is moderate and the success rate is average for a Regiostudies master's programme. Given the size of the intake for the bachelor's programme, the committee concludes that the intake can be increased. It is familiar with the content and profile of the master's programme and concludes that the label North American Studies is not representative of the programme and not recognisable for the job market. It approves the fact that the faculty has implemented measures to improve the success rate. It feels it is important for the programme to take more initiative to improve the success rate.

The committee was pleased to confirm that the staff members possess satisfactory scientific and didactic qualifications. For the master's programme in North American Studies, the staff-student ratio is 1 : 52. This ratio is very unfavourable. The committee feels the lecturers are understaffed and will not be able to maintain the current level of excellence. It appreciates even more their commitment to forge on and is satisfied to note that firm commitments for staff expansion are in place.

After examining the system of evaluation and the functioning of the programme committee, the committee concluded that the lecturers and students are involved and consulted in the assessment and improvement of the quality of the education. It confirmed that the programme management also includes alumni and representatives of the job market along with students and lecturers in the evaluation of the programme.

Standard 3: Assessment and achieved learning outcomes

The committee ascertained that the assessment policy is still being developed at the level of the faculty. It also concluded that the examination committee is not carrying out all its tasks. The examination committee is currently paying little attention to safeguarding the quality of the assessment. However, the programme itself adopts a thoughtful approach to the review of assessment procedures.

During the review the committee had access to a variety of examination materials. It ascertained that the assessments are good and sufficiently varied. It confirmed that the assessment method suits the course material and its learning objectives.

The committee notes that a great deal of thought has gone into the procedure for the evaluation of the thesis. It especially appreciates the manner in which the programme explains in the thesis protocol which level is expected for a certain grade.

The committee studied the final projects and examinations. On the basis of this material, it concluded that the programme achieves an excellent level. It succeeds in realising the great ambitions expressed in the learning outcomes. The theses reviewed were outstanding.

The committee assesses the standards from the Assessment framework for limited programme assessments in the following way:

Bachelor's programme American Studies:

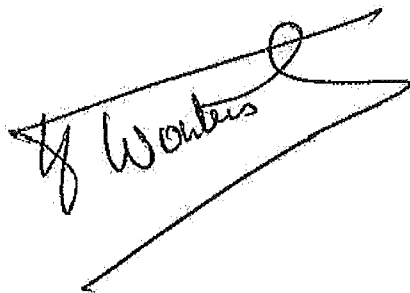
Standard 1: Intended learning outcomes	good
Standard 2: Teaching-learning environment	good
Standard 3: Assessment and achieved learning outcomes	good
General conclusion	good

Master's programme North American Studies:

Standard 1: Intended learning outcomes	good
Standard 2: Teaching-learning environment	good
Standard 3: Assessment and achieved learning outcomes	good
General conclusion	good

The chair and the secretary of the committee hereby declare that all members of the committee have studied this report and that they agree with the judgements laid down in the report. They confirm that the assessment has been conducted in accordance with the demands relating to independence.

Date: 18 November 2013

Prof. dr. A. Wouters
chair

Drs. N. Vestering
secretary

Description of the standards from the Assessment framework for limited programme assessments

---

Standard 1: Intended learning outcomes

The intended learning outcomes of the programme have been concretised with regard to content, level and orientation; they meet international requirements.

Explanation:

As for level and orientation (bachelor's or master's; professional or academic), the intended learning outcomes fit into the Dutch qualifications framework. In addition, they tie in with the international perspective of the requirements currently set by the professional field and the discipline with regard to the contents of the programme.

Findings

In this standard, first of all insight is provided into the committee's findings regarding the nationally valid domain-specific reference framework (1.1). Subsequently, the profile and the orientation (1.2) and the level of the final qualifications (1.3) of the bachelor's programme in American Studies and the master's programme in North American Studies at the University of Groningen (RUG) will be discussed.

1.1 Domain-specific reference framework

The institutions participating in the Regiostudies cluster review jointly prepared a domain-specific reference framework (hereafter: the framework) (see Appendix 2). This framework is intended for use in evaluating the bachelor and master programmes as part of the national educational review of Regiostudies. This review covers the assessment of bachelor and master programmes in Greek and Latin language and culture, Classic studies and various other programmes included under Regiostudies that focus on eastern Europe, the Middle East, Asia, Africa and North, Central and South America. Given the diversity of the programmes, it was decided not to make the framework prescriptive. This enables the programmes to make their own choices and place accents in line with their profile and orientation. The reference framework provides generally formulated objectives that are translated into final qualifications for both the bachelor and the master programmes. The objectives and final qualifications are related to the most prominent aspects covered to a greater or lesser extent in all courses of study: Language skills, Linguistics, Literature, Cultural studies, History, Scientific practice and associated research skills and General scientific training. The final qualifications are also related to the Dublin Descriptors. The final qualifications of the bachelor's programme reflect the objective that graduates are qualified to enter a master's programme, and those of the master's programme that graduates are qualified to enter a postgraduate programme.

The committee ascertained that the framework is broad and does not provide much orientation. It understands this design, given that the framework is meant to cover a range of programmes, each with its own profile and orientation, while allowing students enough possibilities for specialisation. It assumes that each programme modifies it to match its own objectives.

The committee was struck with the realisation that the framework is more suited to programmes studying languages than ones focussing on culture and history. This basis is evident in the relatively large number of learning outcomes oriented towards language acquisition and qualifications in literature and linguistics.

The elaboration of the final qualifications of the bachelor's programme in American Studies is more extensive and ambitious than the framework. Along with the final qualifications oriented towards culture and history, the committee noted that the ones regarding communication demand a high level of mastery of English. The bachelor's programme requires more knowledge and understanding from the students than the framework does, for example the final qualification of broad knowledge and understanding of the role of the United States and its position in the trans-Atlantic, inter-American and worldwide context.

Another example is the mastery of research methods and techniques. Not only does the bachelor's programme involve learning to apply research methods and techniques, it also requires being able to evaluate a large quantity of new information critically and present the results in writing or verbally.

The committee concludes that the position of the master's programme within the framework is more than adequate. The master's programme demands in-depth knowledge and final qualifications comparable to those stipulated in the framework. Several final qualifications are elaborated more extensively than in the framework, like the learning skills oriented towards lifelong learning while the framework restricts itself to focussing on learning skills that make a student eligible for an advanced course of study.

The expected learning outcomes do not cover skills involved in teamwork or applying knowledge in practice. The management wants to have more attention paid to these two competencies in the curriculum because they are important for the current job market. The committee approves the management's intention to broaden the framework to include these competencies.

The committee confirmed that the programmes have given an individual design to their interpretation of the set framework.

1.2 Profile and orientation

According to the critical reflection, the programmes aim to train students to be world citizens in an environment that is increasingly international, multi-lingual and multi-cultural. To achieve this goal, students acquire domain-specific learning objectives and develop generic competencies and skills like the ability to work independently and in a team in a variety of cultural, educational and professional contexts. Effective communication in English is a key aspect. The domain-specific learning objectives consist of knowledge of the cultural, social, historical and political developments on the American continent from the end of the fifteenth century to the present day. A specific focus is placed on the developments in the 20th and 21st centuries.

The programmes strive to train graduates with a high level of openmindedness, flexibility, adaptability, willingness to learn, self-control, interculturality and world consciousness.

Through specialised interdisciplinary education, the programmes aim for academic excellence, promote scholarly learning, willingness to help and world citizenship, and encourage lifelong learning. This is the basis for the learning outcomes and the programme.

The programmes have four distinguishing features: their interdisciplinary approach, international orientation, processing of cultural theory and study of the North American hemisphere.

Their interdisciplinary approach consists of studying the cultural domain “the United States of America” from the perspective of different disciplines: history, literature, law, media studies, cultural theory, popular culture.

Their international orientation is evident in the composition of the student population. The programmes recruit students from around the world, but particularly from European countries like the UK and Germany. The student population is international and cross-cultural. This experience is amplified by the use of English throughout the programmes: all instruction, examinations and communication between the students and the staff take place in English. Another part of the international orientation is the possibility of studying in the United States.

The prominent processing of cultural theory in the curriculum is evident in two ways. The programme management states that emphasis is laid on acquiring conceptual and metacognitive knowledge. Students gather knowledge about the cultural anthropology of the United States and the underlying principles of the production and reproduction of culture in general.

Studying the North American hemisphere is distinctive because American Studies mostly focuses on the United States. The programmes take a wider view of the field and study other countries and people in the North American hemisphere. An important starting point of the programmes is that the discovery and population of the North American hemisphere played a significant role in the development of the Western world.

The committee concludes that the profile of the programmes is distinctive and ambitious. It feels that the international orientation contributes to the special character of the programmes.

Bachelor's programme American Studies

According to the critical reflection, graduates of the bachelor's programme in American Studies are capable of working in a career that requires or prefers academic knowledge and skills at the bachelor level. The programme primarily trains students for a master's programme.

The committee noted that the bachelor programme provides a broad training and prepares students well for a master's programme. Graduates have the intercultural competencies that are relevant for participating in a multicultural society and supervising the international operations of organisations. This intercultural competency is specified in the learning outcomes: capable of showing sensitivity and respect for cultural differences, and having the skills to act effectively when there are differences in background, opinion and/or values and to work and communicate effectively in an international and intercultural context.

According to the committee, the academic orientation of the bachelor's programme is soundly elaborated in the final qualifications in terms of judgment and applying knowledge and insight. When applying knowledge and insight, for example, the academic orientation is elaborated in the following qualifications: gathering knowledge about research methods and techniques, and active mastery of methods and techniques.

Regarding the label of the programme, the management indicated in its talk with the committee that it is satisfied with the name American Studies for the bachelor's programme. This label matches the naming of similar national and international programmes. The committee concluded that the label is suitable.

Master's programme North American Studies

According to the critical reflection, the primary objective of the master's programme in North American Studies is to train students for a career in research, public or commercial leadership (international), journalism, media, policy making, business, international relations and diplomacy.

The committee feels that this programme prepares students well for the job market. Student employability skills are fostered by the opportunity the program offers to students to individualize their learning experience in the second semester by either doing an (international) internship or by deepening their academic profile during a study abroad at one of the department's partner institutions in North America. The programme receives feedback on a regular basis from the Department's Advisory Committee on Employability.

According to the committee, the academic orientation of the master's programme is strongly elaborated in the final qualifications in terms of judgment, more intensive reflection and higher criteria when applying knowledge and insight in the field of different facets of conducting research.

The programme's ambitious outlook and ability to reflect self-critically on its profile and orientation are moreover evident from the plans signalled in the self-evaluation report and discussed with the committee to transform the MA in North American Studies into an American-style leadership studies programme in intercultural communication, provisionally labelled "Culture, Politics, Ethics", which the management hopes will attract even more students by offering a degree title that has more appeal for the job market than does the current one. According to the management this label matches other international leadership studies and has a clearer added value for the job market. The programme takes the renowned 'Philosophy, politics and economics' programme of Oxford University as a model. That programme is strongly linked to the American tradition of public leadership studies. Just like the programme in Oxford, the new master's programme 'Culture, politics and ethics' aims to understand the social and human world around us, develop transferrable skills useful in a large number of careers, and develop skills in the field of civil leadership. The students, in talks with the committee, stated that they would prefer another label that better reflects the broad orientation of the master's programme and provides added value when applying for a doctoral project. The committee examined the content and profile of the master's programme and concluded that the label North American Studies is indeed not fully representative of the programme and enjoys limited recognisability for the job market.

The envisaged master's programme has the same curriculum as the current programme, but will be given another name and position, so that it is better able to attract students seeking to link political, cultural and social developments. The management explained during the site visit that the generic learning objectives will be more explicitly emphasised, which will improve the perceived link to the job market.

In addition, the management is exploring the possibility of expanding the new programme to a two-year master in Public leadership studies in collaboration with foreign partner universities. This would create the option of an extended study period abroad and a more advanced work placement. The programme management is currently talking to Brown University and the College of Charleston to realise these plans.

The committee is enthusiastic about the plans to reposition the master's programme. It agrees with the programme management that the label North American Studies is at once too

general and too specific to communicate the value of the programme for the job market. According to the committee it is a daring leap to call the envisaged programme a leadership studies programme, but this does suit an international trend.

1.3 Final qualifications and level

In the critical reflection, the five final qualifications from the framework are elaborated (see Appendix 3). The committee concludes that the final qualifications are a good translation of the profile of the programmes. In the final qualifications, for example, the interdisciplinary character of the programme is recognisable in the distinction between cultural, social, historical and political approaches to the topics. The international orientation is evident in the final qualification requiring a high level of English.

The committee concludes that the learning outcomes of the master's programme are distinctive from those of the bachelor. In the master's programme the higher level is expressed in the requirement of in-depth knowledge, more independence and more extensive critical reflection.

Considerations

The committee concludes that the domain-specific reference framework gives a brief and sparsely detailed image of the knowledge domain of American Studies. In its current form, it offers a poor basis to verify whether the intended final qualifications of the bachelor's and master's programmes meet the criteria set by the professional field and specialists for the content of such programmes. The committee understands why the framework provides little orientation, given the diversity of programmes covered by it and the new and unique framework of the studies. It is also aware that this means one of the programmes' tasks to make the framework more concrete is being neglected.

The committee concludes that the profile of the programmes is distinctive due to the interdisciplinary approach and international orientation. The level of the programmes is guaranteed by the formulation of the learning outcomes and the associated objectives.

Regarding the bachelor's programme the committee concludes that the target level is high. It feels the bachelor's programme demands more aspects of development from the students than the framework and demands a higher level than average for some parts. It greatly appreciates these ambitious final qualifications. It also ascertained that the preparation for an advanced programme is good and broad, giving students many more options after concluding their bachelor's programme. It is satisfied with the attention paid to academic skills. It concludes that the profile and the objective of the programme are complemented by the emphasis on content and academic development.

The committee ascertained that the profile and orientation of the master's programme in North American Studies are comparable to those of the bachelor's programme in American Studies. It ascertained that the link to the job market, while not made fully explicit in the critical reflection's expected learning outcomes, is manifest in the programme's reflection on preparation for the job market (including regular consultation with the Advisory Committee on Employability). According to the committee, there is a clear difference in level between the learning outcomes of the master's programme and the bachelor's programme, because the master's programme demands a higher level of knowledge, more independence and more extensive critical reflection.

Conclusion

Bachelor's programme American Studies: the committee assesses Standard 1 as 'good'.

Master's programme North American Studies: the committee assesses Standard 1 as 'good'.

Standard 2: Teaching-learning environment

The curriculum, staff and programme-specific services and facilities enable the incoming students to achieve the intended learning outcomes.

Explanation:

The contents and structure of the curriculum enable the students admitted to achieve the intended learning outcomes. The quality of the staff and of the programme-specific services and facilities is essential to that end. Curriculum, staff, services and facilities constitute a coherent teaching-learning environment for the students.

Findings

In this standard insight is first given into the format and coherence of the curricula (2.1). Subsequently, the extent to which the final qualifications are translated in the curricula is considered (2.2), including ascertaining the amount of attention paid to scientific training and the professional practice. Section 2.3 explores the quality of the teaching-learning environment, covering the didactic concept, the teaching methods, the facilities and the support provided. Finally, the following topics are examined: feasibility (2.4), teaching staff (2.5) and programme-specific internal quality care, including descriptions of the measures for improvement implemented as a recommendation of the previous review (2.6).

2.1 Curricula

The committee studied the curricula of the bachelor's programme and master's programme, looking for coherence and logical structure.

The critical reflection describes the curriculum design as progressive. The structure is methodical, and the learning outcomes are based on comparable programmes in the United States. The content of each course is based on the learning outcomes. By taking the learning outcomes as the starting point for the curriculum's design, all learning outcomes are satisfactorily incorporated and their planned achievement is coherently structured.

The programmes operate as an independent department within the faculty, with their own department management, programme committee, admissions committee and examination committee (until 2012). This allowed the department to respond quickly to developments in the field and changing educational needs. The programmes were constantly reviewed and revised according to these developments. The critical reflection states that the programmes are able to guarantee their quality through their relative independence. In discussions with the committee, the management explained that the independence of the programmes is unusual compared to similar international programmes. The committee considers it positive that the department constantly revises the programmes.

They are full-time programmes. The academic year is divided into two semesters of 21 weeks each. Each period consists of two cycles of seven weeks of lectures, followed by two weeks for reading and examinations without lectures. The last three weeks of each semester are reserved for examinations in the subjects studied that semester. The courses are 10 or 20 EC in size. Appendix 5 contains a detailed description of the curriculum.

The faculty is planning to adjust the semester structure to a four-quarters format. As a result, the programmes would offer courses of 5 EC instead of 10 EC. The programmes anticipate that this restructuring will raise the work pressure. In addition, the division into quarters will make it difficult to link up with studies abroad that have a semester structure. The committee

advises the programmes and faculty to carefully weigh the pros and cons of this restructuring. Based on these considerations, measures could be taken to prevent problems.

Bachelor's programme American Studies

The bachelor's programme in American Studies is a three-year programme with a study load of 180 EC.

The major part of the first year of the programme is 50 EC in size. The minor part or electives amounts to 10 EC. The first year consists of introductory subjects in the field of American modern history, literature, culture, media and society, along with English language skills. The principles of cultural theory and the methodology of the field of American Studies are covered. In addition, students are trained to conduct research and present results. Students learn how to deal with source material and where to find certain information. It is possible to choose an affiliated specialisation.

In the first year bachelorstudents at the faculty may be considered for the Honours Programme. It consists of obtaining an additional 45 EC spread over the three years.

The second year consists of a major part of 40 EC and a minor part or electives of 20 EC. It contains a more in-depth treatment of several subjects, i.e. American culture, early American history, cultural theory and English language skills II. It is possible to choose an affiliated specialisation.

The first semester in the third year is reserved for a study abroad in the United States. Studying abroad means studying in an institution of higher education in the United States and is part of one of the bilateral exchange programmes in which the American Studies programme participates. In interviews with the students, the committee discovered that about half of the requests from bachelor students to study abroad are not fulfilled promptly. This is mainly due to the fact that the programme is not allowed to retain control over the study places it has brokered. Ultimately, almost every bachelor student goes abroad to study, but they do not all go at the time allotted for this in the bachelor programme. The committee ascertained that the possibility of studying abroad has added value for the programme. It also concluded that not being able to fulfill the requests for studying abroad carries the risk of study delay.

Students who for legitimate reasons do not go abroad put together a package of subjects from the field of study. These can be subjects taught at the RUG or elsewhere in the Netherlands. Part of this package can be a work placement worth 10 EC. Students mentioned in their interviews with the committee that they did not know whether it was possible to do a work placement. The committee concludes that the students are not sufficiently aware of the possibility of doing a work placement and advises the programme management to increase its efforts to encourage students to apply for a work placement.

During the second semester of the third year, the students develop their skills in interdisciplinary reflection and research competencies in the research seminar. In "Theories of Culture III" the students' skills to analyse and reason are improved. The programme concludes with 10 EC bachelor thesis.

The critical reflection describes the complete curriculum of the bachelor's programme as containing three fully integrated and interdisciplinary tracks consisting of the core subjects: "Theories of Culture" I, II and III, "The Americas" I, II and III and "Rhetoric and

Composition" I and II. The students follow all three tracks plus two specialisations called Special Topics. The three tracks form the backbone of the curriculum and offer students generic knowledge and understanding of the theories of cultural analysis, domain-specific knowledge and understanding of American society in the context of the North American hemisphere. Classes are often team-taught, which contributes to their interdisciplinary objective.

While the three interdisciplinary tracks provide broad knowledge and insight, the Special Topics give more depth and specialisation. At the end of the second year, students have acquired a firm, broad basis consisting of knowledge, understanding and methodological skills. The third year builds on this basis. The focus in the third year shifts towards greater specialisation.

According to the critical reflection the emphasis in the programme does not lie on English writing skills but on communicating in English. In talks with the committee, the lecturers explained that the entire programme is conducted in English and even informal interviews are conducted in English. According to the lecturers this makes an important contribution to the level of mastery of the language.

The students indicated in their talks with the committee that they receive additional support if they have problems writing in English. Lecturers offer to supervise students in or outside the lesson upon request. The students appreciate the feedback from the lecturers.

The committee greatly admires the programme's decision to conduct all business entirely in English. It also concludes on the basis of finished assignments and interviews with students that this approach has resulted in an excellent level of both oral and written mastery of English. It is full of praise for the approach and considers it exemplary for similar programmes.

The committee concludes that the design of the bachelor programme is strong. The core subjects are included several times in the programme and distributed incrementally over the three years. In the core subjects the programme builds on previously acquired knowledge and skills. The committee also ascertained that there is coherence between the core subjects and a minimum of overlap. It appreciates the horizontal and vertical coherence in the programme. Regarding the content of the programme, it confirmed that all important subjects in the culture and history of the North American hemisphere are treated. The interdisciplinary nature of the programme is expressed in the subjects.

Profiling opportunities in bachelor's programme American Studies

Each student is required to follow a minor programme of 30 EC. in principle The student chooses from a set of minors recommended by the programme that are relevant for American Studies. In the first year a student can choose one 10 EC subject or two associated subjects of 5 EC each. The set of minors consists of:

- Media and journalism culture;
- Film studies (10 EC);
- International relations (10 EC);
- International regiostudies: Non-Western studies;
- Spanish language skills.

A student can follow another minor than those listed here, but must obtain permission to do so from the Examination Committee.

The Spanish language skills minor is not taught in English. It is possible that students will take subjects in the minor that are not taught in English. The committee concludes that the programme's claim made in the critical reflection that the entire programme is taught in English is therefore, strictly speaking, incorrect.

Master's programme North American Studies

The master's programme in North American Studies is a one-year programme with a study load of 60 EC. The curriculum was restructured for the 2012-2013 academic year in response to the competition of comparable master programmes. The revised programme helps students discover what their scientific interests are. It strives to achieve a combination of specialised knowledge with a firm methodological and theoretical foundation.

The programme is based on the interaction between teaching and research. Students learn how to conduct independent academic research by carrying out a varying number of assignments that are complex and unpredictable and demand new strategies. In the first semester the students take three research seminars of 10 EC from the three tracks. The second semester consists of a fourth research seminar of 10 EC from the three tracks and the master thesis of 20 EC.

The restructuring for the 2012-2013 academic year involved three changes in the programme: the introduction of three specialisation tracks, the possibility to study abroad and the possibility to do a work placement abroad.

The critical reflection states that since this academic year students have been able to choose from three specialisation tracks, namely American Media and Popular Culture, Politics and Society in Contemporary America, and Hemispheric and Transatlantic Cultural History of America. A specialisation consists of three associated subjects and reflects an important research area of the department. The students supplement the three subjects in a specialisation with a subject from another specialisation. The choice for a subject from another specialisation leads to a broadening of the student's programme. It is not mandatory to follow one complete specialisation. The student can put his or her own programme together eclectically. Previously, it was mandatory to follow a complete specialisation, but this did not meet the students' needs, the critical reflection states.

The committee is guardedly critical about the freedom granted to students in following the specialisations with regard to the final qualifications and the desired deepening in the master. The management assured the committee that the final qualifications are achieved. Whether the orientation is broad or deep is the student's choice, in the management's opinion. Students can choose broadening or deepening according to their need. The committee concludes that the freedom granted in following specialisation courses threatens the ability of the master's programme to guarantee in-depth learning. It advises the master's programme, if it is to be continued in its present guise, to make its profile more explicitly different from the bachelor's programme by emphasising depth.

Instead of the fourth subject in the second semester, students can choose to take courses at one of the American universities from the exchange programme or to do a work placement abroad. The minimal size of the work placement is 10 EC and the maximum, 30 EC part of which may be awarded above and beyond the statutory 60 EC.

The committee appreciates the fact that the management created space in the programme last year for studying abroad or doing a work placement. It concludes that this improvement in the programme adds value in terms of its job perspective.

The critical reflection states that during the master, students are encouraged to prepare themselves for the job market by presenting their own research at student conferences and publishing their work in international scientific journals for students.

The committee judges that the programme as a whole in theory has a coherent structure. The design of the specialisation tracks is well planned by giving research a prominent role in the teaching. The academic orientation is satisfactorily evident in the research seminars. The committee feels that the students' freedom of choice may harm this coherent design and makes it difficult to guarantee the desired deepening in the master.

2.2 Final qualifications

The committee examined whether and in what manner the final qualifications formulated by the programmes are translated in the curricula as designed.

The critical reflection of the bachelor's programme in American Studies and the master's programme in North American Studies described the manner in which the courses contribute to achieving the final qualifications. The committee studied this relationship for both programmes and ascertained that all of the learning outcomes are properly translated in the curriculum.

One example in the bachelor's programme is that mastery of the written language is stressed in Rhetoric and Composition. Grammar is often handled in other subjects, like the written assignments and the feedback on the grammar in the written assignments.

The committee found that the learning objective of multicultural sensitivity was explicitly addressed in the curricula of both programmes in the cultural subjects and implicitly through the composition of the classes with a mix of national and international students. It concludes that the learning objective of multicultural sensitivity is, however, not always evident in the theses and advises paying more attention in the theses to multicultural sensitivity.

On the basis of the course material and the finished assignments the committee confirmed that both programmes achieve the desired level. The higher level of the master's programme is expressed in the review of much original literature. The bachelor's programme uses literature that was specifically written for students. The committee approves of this.

The committee understood from the management that it would like to pay more attention in the teaching to the application of knowledge in practice and teamwork. The committee advises incorporating this in the programme (standard 1).

The committee concludes that the final qualifications are translated in the curricula and that the stated wishes to pay more attention to judgment, teamwork and application of knowledge in practice could be a supplementary asset that raises the level of the programmes even higher.

2.3 Teaching-learning environment

The committee examined the didactic vision underlying the teaching and whether the available facilities are adequate.

According to the critical reflection, the programmes use the educational philosophy of the Faculty of Arts. This philosophy consists of an output- or student-oriented approach to education. According to the critical reflection, an output- or student-oriented approach to education means that the programme's primary aim is to prepare students as best and effectively as possible for a role in society that suits the programme. The student-oriented approach assumes that the teaching, learning and test methods are activating. This means that the student is given a large measure of responsibility in the learning process, and there is a great deal of self-evaluation report time during which students prepare for classes based on assignments, arrange presentations and write papers. A variety of methods are employed that aim to enable the student to develop him- or herself, while supported and inspired by committed lecturers.

The management explained this approach and described the difference between a student-oriented approach and a staff-oriented approach. The focus of the programme is students and their potential and interests.

The critical reflection explained that the programmes employ a didactic model consisting of giving lessons in small groups. This model supports more intensive interaction between students and lecturers and also among the students themselves. As the programme progresses, the learning experience becomes more problem- or task-oriented. The students are required to develop and apply independent learning and research skills. One example of part of the method is the course "Theories of Culture II" according to the critical reflection. In this course the students are responsible for leading the group discussions. They determine the topics based on the teaching material and moderate the discussion. The discussion leaders prepare a brief reflection on the discussion afterwards.

From the talks between the students and the committee, it became apparent that the small groups formula was one reason that students chose these programmes. The students stated that they appreciate the different didactic approaches of the lecturers because it helps them to develop in various ways.

The committee concludes that the programmes have recognisably embodied the educational philosophy of the faculty in the programmes. The small groups teaching situation strengthens communicative skills in English and interaction between students from different backgrounds. The committee ascertained that the didactic approach contributed to achieving the learning outcomes and to the distinctive nature of the programmes.

The bachelor's programme in American Studies employs a range of teaching methods including lectures, seminars, self-evaluation report, oral presentation, written presentation, projects and thesis. Because a large part of the master's programme in North American Studies consists of writing the thesis, self-evaluation reports are most important in this programme.

The programme has a mentor system. For the first-year students a lecturer is assigned as a mentor to follow the students' study progress optimally and if necessary, resolve any bottlenecks and problems as quickly as possible. The mentor regularly holds interviews with students and gives mentor lectures about study skills, like learning to plan study activities, how to study, how to use the library. The study adviser reported that mentors notice early on which students need additional help and refer them to the study adviser. The committee confirmed that the mentor system functions properly.

The study adviser provides counselling and information to students and is primarily responsible for giving study advice and monitoring. The study adviser monitors the bachelor students in particular. The master students are more independent and have less need of monitoring. The study adviser explained that an important part of his role is supporting students with personal problems and offering possibilities for more support.

The committee ascertained that technical and personal monitoring of students is done by a mentor system and a study adviser. It concludes that the student monitoring is intensive.

In talks with the committee the students stated that they appreciate the lecturers' attention to the content and to them personally. The committee confirmed that there is indeed a good contact between lecturers and students. The lines between lecturers and students are very short, which means the students can call on supervision as and when they need it.

Internationalisation is an important part of the programme according to the critical reflection. To meet the growing need of students to study abroad, the programme works continuously on expanding a number of exchange contracts with American universities. It currently has exchange programmes with 13 universities. The exchange contracts ensure that the study points that a student acquires at an American university are valid for the bachelor's programme or the master's programme.

All students who study abroad are eligible for the "Marco Polo" grant from the RUG. Concerning the assignment of grants, the programmes are dependent on the faculty's policy. The university has a certain number of grants available and distributes them among the faculties. The faculty shares the assigned grants among the programmes. The management explained that it is trying to stimulate interest in internationalisation among all the programmes by offering each one grants. The competition for grants is great. The claims made by the programmes do not always reflect actual application numbers, but are theoretical estimates. With this university admissions policy the American Studies Department cannot provide grants for all their student applicants promptly. The American Studies Department utilises opportunities outside the agreements with the faculty to offer grants. The committee ascertained that the faculty admissions policy not being able to fulfill the requests for studying abroad carries the risk of study delay. It advises the faculty to support the American Studies Department better with the assignment of grants. It stresses that studying abroad of all students in the programme contributes to the special character of the programme and to realising the intended international orientation.

The programme maintains contact with the American universities about the students in the exchange programme. The student can ask the programme for help in preparing the semester abroad.

The committee approves of the organisation of the study abroad period and commends the possibility of doing a work placement abroad. The programme provides good facilities for students.

The committee has found that the bachelor students rely a lot on secondary sources and have little access to primary sources. It recommends making primary sources available to bachelor students by granting access to archives or purchasing resources.

The committee concludes that the facilities support the students in both programmes in obtaining the final qualifications.

2.4 Feasibility

The quantitative data regarding intake, feasibility and success rates are given in Appendix 5.

Bachelor's programme American Studies

The bachelor's programme in American Studies is accessible to students with a VWO-diploma or a HBO-propedeuse. A 21-year-old student without these diplomas can take an entrance examination organised by the Faculty of Arts. In the critical reflection the programme specifies the intake of 64 students per year on average as consistently high; 40% of the 2012-2013 cohort consisted of foreign students, primarily from the UK and Germany. The programme aims to increase the intake from other European countries. One measure to realise this ambition is to improve the information available. The programme has asked current British and German students to help with improving the information for potential applicants from their country. The committee concludes that the intake of the bachelor is high for a Regiostudie and applauds the ambition to attract more foreign students, and the creative manner in which the programme is setting about doing that.

Master's programme North American Studies

For admission to the master's programme, a bachelor in American Studies, English, History, Political Sciences or Cultural studies is required. The student must demonstrate that she or he has adequate mastery of the English language.

The intake into the master's programme in North American Studies is low according to the critical reflection, with 12 students on average per year. This number is less than the expectations of the department and the faculty. The programme gives various explanations for the low intake in the critical reflection, like the lack of a possibility to study abroad (recently rectified), the perception of inadequate linking to the job market, the stronger pull of larger cities, and the interdisciplinary nature of the bachelor enabling the students to enter a high number of different masters.

In the talks with the students, the committee heard the same explanations, but the students also gave insufficient possibilities to specialise as a reason.

Bachelor students who are interested in the master's programme give as a reason for their interest that it is a good preparation for a doctoral project.

To increase the intake, the department wants to reposition the programme in the Dutch and international context as described above under section 1.2. Given the high intake of the bachelor's programme, the committee concludes that the intake can increase. It also ascertained that the programme is aware of the causes and is taking measures to increase the intake. It expects that the repositioning will lead to a higher intake.

Study load

The study load is evenly distributed over the years in both programmes. The workload of modules is calculated on the basis of accepted norms of the faculty, according to the critical reflection. All syllabi contain an overview of the number of hours required to conduct each task. The programme committee studies all syllabi ahead of each semester to monitor the workload for each subject and advises lecturers about any changes in workload.

In talks with the lecturers, the committee learned that students from different backgrounds contribute to the general work attitude in the group. The strong German work ethos

influences the group positively, for example, according to the lecturers, a finding that was confirmed in the committee's talks with students.

Bachelor's programme American Studies

According to the critical reflection, the majority of the bachelor students experience the programme as challenging. The management claims that it offers a programme that is challenging on the academic level and aims to support all students in achieving that high level.

The bachelor's programme in American Studies reports that only 1 of every 10 students manages to study nominally. The programme is aware that the majority of the students effectively study parttime, as they work alongside their studying to support themselves during their course. The students work less than 25 hours per week on their programme according to the critical reflection. In the talks between students and the committee, it became clear that the bachelor students study 30 hours per week on average. The students explained that it is feasible to complete the bachelor in three years.

Master's programme North American Studies

According to the critical reflection, a small minority of the master students experience the master's programme as (too) challenging. The master students study 35 hours per week on average.

The committee ascertained that the students are aware of what is expected of them from the design of the syllabi and the good information provision. During the site visit, the committee did not gain the impression that the study load for one of the programmes was inordinately heavy.

Feasibility

Bachelor's programme American Studies

The faculty has set targets for the success rates of the bachelor's programme: 65% of the students must have completed the propedeuse within two years, and 90% of the students who have completed the first year must complete the bachelor within four years. The bachelor's programme in American Studies meets the first target according to the critical reflection, as an average of 85% of the students complete the propedeuse within two years. On average, 67% of the students who have completed the first year obtain their bachelor degree within four years. This percentage does not meet the faculty's second target, but the programme has a higher success percentage than the faculty's average of 62%.

The drop-out among first-year students with a VWO-diploma is one-quarter to one-third in the first year and 40% on average after three years.

The programme notices a difference in the motivation of Dutch and other European students, as the Dutch students are less motivated. This difference in motivation makes it difficult for the programme to influence their attitude and level of participation.

The critical reflection states that the implementation of the Binding Study Advice in 2010-2011 was a measure meant to improve the success rate. At the end of the first year, students must have obtained 40 EC to be allowed to continue on to the second year. In the next few years this requirement will be made stricter. Other measures include the introduction of the mentor for the first-year students and intermediate testing.

The committee approves of the introduction of the measures to improve the success rate.

Master's programme North American Studies

The faculty has set a target for the success percentages of the master programmes of 90% of the students completing the master's programme within two years. Currently, this is about 50% on average, according to the critical reflection. After three years, 65 - 70% of the students have graduated. The students obtain their diploma, but take 3 or 4 semesters to complete their study. According to the critical reflection, this delay is due to students having a job on the side, wanting to gain work experience or following a second master's programme. The students complete practically all the subjects within one year; the master thesis is often the cause of the delay.

The critical reflection states that the faculty implemented the thesis protocol as a measure to improve the success percentages. The committee approves of the faculty's move to try to improve the success rate. It strongly encourages the programme to take more initiative in this regard.

All programmes

The previous review committee ascertained that the success rate of both programmes was low. This committee confirms that the success rate of the programmes has improved. The success rate of the bachelor's programme is good and that of the master's programme is average.

2.5 Teaching staff

Quality of the teaching staff

The teaching in both programmes is provided by personnel who are experts in their field. The staff members are part of the local research institute, Groningen Institute for Cultural Research (ICOG). They publish their research almost exclusively in peer-reviewed, international, scientific journals and with major foreign publishers.

Almost all of the lecturers have a doctorate and are active researchers. The committee considers this positive because it assumes that the lecturers' knowledge from their research field is naturally communicated in their teaching. The committee was pleased to find that the staff have satisfactory academic qualities.

According to the critical reflection, in conformance with the RUG policy that 80% of the lecturers must have a Basic Teaching Qualification (BKO) by 2015, most of the lecturers have a BKO or will have one shortly. Lecturers with a limited or temporary appointment (maximum of 0.5 fte and two years) take a crash course before they start teaching.

The exchange agreements with American universities apply to the lecturers as well as the students. Roughly every year, a professor from a partner university comes to teach in the programmes for three months, and one of the RUG lecturers in the same field teaches at the partner university. The committee is greatly in favour of this.

In talks with the committee, students expressed their satisfaction with the expertise of the lecturers. Regarding the didactic skills, they appreciated the use of different methods. The passion with which the lecturers talk about their own research appeals to the students. They are positive about the international lecturers who come to teach a subject based on their own experience.

The committee concludes that the quality of the lecturers is good.

Quantity of teaching staff

The critical reflection states that the staff-student ratio for the bachelor's programme in American Studies is 1 : 54 and for the master's programme in North American Studies is 1 : 52. Neither ratio is favourable in the committee's judgment. During the site visit, students did not mention having any problems with the number of contact hours. They are satisfied with the frequent contact with the lecturers, who are easily accessible. On the basis of the interviews with the lecturers and the critical reflection, the committee concludes that the lecturers' workload is high. It feels that there are not enough staff members to maintain the current level of quality. With a small staff, the student-oriented educational model is vulnerable. It appreciates even more the lecturers' willingness to stay committed despite this, and commends the faculty management for having committed substantial staff increases in the near future.

2.6 Quality control

The committee examined the extent to which students and lecturers are involved and heard in the evaluation and improvement of teaching quality.

The department management takes care of the daily running of the programmes. The programme coordinator assists the management. The management prepares any necessary adjustments to the programme and submits them to the programme committee for evaluation, before presenting them to the faculty board.

The programme committee meets four times a year and consists of two bachelor students, two master students and four lecturers. The students are members of the committee for one year and the lecturers for several years.

A standard part of the agenda of the programme committee involves the evaluations and content, quality and implementation of the programme. Upon request from the management, the committee reviews policy plans; it also responds to signals received from students and lecturers. Sometimes the programme committee proactively calls attention to a point. Problems with lecturers are almost never considered by the programme committee, because students resolve the problems directly with the lecturer concerned. The committee concludes that the programme committee mostly takes a reactive attitude in a context where strong management is in place.

The faculty's system of evaluation applied to these programmes and the evaluations themselves are discussed in the programme committee. The response to the evaluations is too low, with 1 - 2 students for each evaluation, which means the results have little value for the programme committee. There are plans to shift the procedure of the evaluations from digitally recorded evaluations to written ones. In addition to the students' evaluations, the lecturers are also asked to complete course evaluations.

Examples of topics that the programme committee dealt with include a very low success percentage in one subject, checking the syllabi for content, overlap, workload and assessment forms, supplying input for the thesis brochures and restructuring the semester.

After considering the above, the committee concludes that lecturers and students are involved and heard in the evaluation and improvement of the quality of the education.

The programme has established an Advisory Board. The Advisory Board consists of two alumni, two employers (potential), two senior lecturers and two advanced students. Its purpose is to ascertain whether the final qualifications are sufficient in practice. It was established only recently and has met three times so far. It issues opinions about the design, conduct and relevance of the programme and evaluates components based partly on the two-yearly survey of alumni. The committee confirmed that, along with students and lecturers, the programme also involves alumni and the job market in the evaluation of the programmes.

Considerations

Bachelor's programme American Studies

The committee concludes that the design of the bachelor programme is very strong. It appreciates the horizontal and vertical coherence in the programme and the small amount of overlap. Regarding the content of the programme, it has ascertained that all important topics in the culture and history of the North American hemisphere are covered. The interdisciplinary approach is evident in the way a variety of disciplines (history, literature, culture, media and society) are used to approach the subjects. According to the committee the programme succeeds in translating the great ambitions in the programme's learning outcomes.

The committee has ascertained that the intake of the bachelor is high and its success rate above average. It supports the ambition to recruit more foreign students. The committee approves of the implementation of measures to improve the success rate.

Master's programme North American Studies

The committee judges the design of the entire programme as coherent in theory. The design of the specialisation tracks is well planned through the prominent role given to research in the teaching. The academic orientation is satisfactorily present in the research seminars. The committee feels that the students' freedom of choice potentially detracts from the coherence of the model trajectories, which offer a better guarantee of achieving the intended deepening in the master. The learning outcomes are properly translated in the programme.

The committee confirmed that the intake is modest compared to the tremendous success of the bachelor and that the success rate is average for a master's programme in Regiostudies. It also ascertained that the programme is aware of the causes and that it is taking measures to increase the intake. It is familiar with the content and profile of the master's programme and concludes that the label of North American Studies is not optimally representative of the programme and lacks identifiability on the job market. It approves the programme's current consideration of changing the label and expects that a new label could have a positive effect on the intake.

The committee considers it positive that the faculty has implemented measures to improve the success rate. It considers it important that the programme take more initiative to improve the success rate.

All programmes

The committee concludes that the programmes embody the student-oriented approach in their own way. Small group teaching intensifies communication in English and interaction between students from different backgrounds. The committee greatly appreciates the programme management's approach to conduct the entire programme in English and considers the approach a model for language-based region programmes. It ascertained that

the didactic approach contributes to the special nature of the programme. In addition, it feels that the didactic approach enables the students to achieve the final qualifications.

The committee confirms that the programmes are taught by committed lecturers with extensive expertise in their field. It is full of praise for the lecturers who remain motivated to provide programmes enthusiastically despite their small numbers. The committee is satisfied to note that firm commitments for staff expansion are in place. It finds the continuous attention paid to improving the programmes positive. In addition, these lecturers are easily accessible to the students. The committee is of the opinion that together with the student counsellor and the mentor, they provide a good supervisory structure.

The committee has ascertained that students and lecturers are sufficiently involved in the design and evaluation of the curriculum. Regarding the involvement of the alumni and the job market in the form and content of the programme, the programmes have established more than satisfactory target groups to help in the development of the programmes.

The attention paid to internationalisation is above average and exemplary for other programmes, according to the committee. It concludes that the possibilities for doing a work placement and studying abroad have improved the job perspective of the programmes. The high intake of foreign students contributes to the special character of the programmes. It approves the good facilities for internationalisation in the form of exchange contracts and availability of funds.

Conclusion

Bachelor's programme American Studies: the committee assesses Standard 2 as 'good'.

Master's programme North American Studies: the committee assesses Standard 2 as 'good'.

Standard 3: Assessment and achieved learning outcomes

The programme has an adequate assessment system in place and demonstrates that the intended learning outcomes are achieved.

Explanation:

The level achieved is demonstrated by interim and final tests, final projects and the performance of graduates in actual practice or in post-graduate programmes. The tests and assessments are valid, reliable and transparent to the students.

Findings

Under this standard the findings of the assessment are examined (3.1), and subsequently, the question is answered of whether students achieve the intended final qualifications of the programmes (3.2).

3.1 The system of assessment and evaluation

Examination policy

The committee checked whether the programmes have an adequate system of assessment. It studied the examination policy, the functioning of the examination committee, and the assessment forms, including the design of the thesis and the thesis procedure.

The examination policy of the bachelor's programme in American Studies and of the master's programme in North American Studies is set by the faculty. An examination committee has been established that is responsible for the programmes and for the bachelor's programme in Middle East studies, master's programme in Middle East studies and bachelor's programme in European languages and cultures. The examination committee has existed since the academic year 2012-2013, and one staff member from each programme is a member of it.

The examination committee is responsible for the quality of assessment. Its most important task is testing the quality of assessment and checking the level of the content of the examinations. It also evaluates the admission applications of foreign students. It is currently elaborating the procedures for assessment and examination plans for each programme. In the coming academic year it will start checking the conduct of the assessment. The committee confirmed that a procedure protocol for assessment and measures for checking the quality of assessment are being developed. It also found that the examination committee is currently paying little attention to the conduct of the assessment.

The critical reflection states that from the start of the programmes, the topic of plagiarism is regularly addressed, including why it is a form of unethical behaviour and how to avoid it. The procedure for plagiarism involves checking theses and papers above a certain size in the digital system Ephorus in the Blackboard environment Nestor. In addition, the examination committee expects the lecturers to take an active stance to watch for plagiarism. All suspicions of plagiarism must be reported to the examination committee. The sanction depends on the confirmed fact and the student's intentions when committing the confirmed fact. Possible sanctions include submitting the assignment again, not counting the result, which means the subject would have to be taken again, expulsion from the subject or temporary suspension from the programme. Plagiarism is rarely encountered in the master's programme. In the bachelor's programme it is seen regularly, about 8 times a year. The committee concludes that sufficient attention is being paid to plagiarism in the programmes.

The programme management takes preventive measures and reacts correctly according to the committee.

Assessment and evaluation

According to the critical reflection, the programmes have a variety of assessment forms, such as individual or group presentations and written papers like essays, debates, review, report or portfolio. The bachelor's programme also uses written and oral examinations as forms of testing. The lecturers provide feedback on all examinations after their conclusion. The preparation of classes and active participation in seminars by students form part of the evaluation. This means that students are evaluated during the module, as well as after it. The programme strives to make interim and continuous assessment part of all modules. This is expected to increase the success rate. The examination committee has not yet prepared a procedure for the interim assessment model. The committee advises the examination committee to document the interim and continuous assessment procedures, even though they strike the committee as reliable.

The use of different assessment forms is specified in an examination plan. It states which assessment forms are used for which subjects and how the weighing of the scores determines the final grade. It also clarifies the connection between the assessment form and the intended learning objectives.

The committee had access to a range of examination materials during its review. It concludes that the emphasis in the bachelor's programme lies on written work and that the assessment forms are varied and appropriate. It ascertained that the manner of assessment suits the course material and the intended objectives for each course. Furthermore, it noted that the examinations, papers and oral presentations had all received a lot of feedback. It is positive about the fact that part of the calculation includes an interim assessment of input. The level of the examinations and assessments of the bachelor's and master's programmes is good according to the committee.

Thesis procedure

The bachelor's programme concludes with a thesis of 10 EC and the master's programme with a thesis of 20 EC. A thesis protocol for writing the thesis is available. The bachelor thesis must be 8000 words long with a possible deviation of 500 words, excluding the bibliography and appendices. The master thesis must be 15,000 words, excluding the bibliography and any appendices. The committee confirmed that the master thesis was expected to be twice the size of the bachelor thesis. It considers this requirement to be correct.

The critical reflection states that there are thesis protocols for the bachelor and the master thesis. These protocols contain clear guidelines about the form and content of the thesis, supervision and timeframe, and a list of evaluation criteria. They also state that the thesis is evaluated for the level, quality and effectiveness of the student with regard to analytical skills, research skills and writing skills. For each grade, it specifies clearly what is expected of the thesis to achieve it. For example, for a 9 or 10, the thesis must be original and creative, demonstrate an advanced use of research methods and theories, show independent use of secondary material and a very high level of technical precision. The committee appreciates the transparent format of the thesis protocols. They clarify what the procedure is, which deadlines apply and how the evaluation system works. The committee is especially approving of the manner in which the programmes specified which level is expected for a particular grade.

The bachelor thesis is organised as a combination of a subject with mandatory lectures and group meetings and individual supervision. In the beginning the group meetings provide a workshop on advanced writing skills, explanation of the guidelines and a possibility to discuss the choice of topic.

According to the critical reflection, students choose the topic for their bachelor or master thesis themselves. The only restriction on the choice of topic is that it may not be the same as a topic used earlier for an assignment. The student submits a proposal and receives methodological, theoretical and content-specific feedback. Subsequently, the students submit their work in phases and receive feedback on the sections. Students are sent emails to remind them of a deadline. A teaching assistant is available for additional support with language processing and layout. The committee ascertained that the gradual build-up in scope of written assignments during the course of the bachelor programme optimally supports the students in writing their bachelor thesis. The supervision provided by the programme in the form of a protocol, meetings for the bachelor students and support from a teaching assistant is considered appropriate support by the committee to enable students to achieve a good result.

The critical reflection clarifies that two lecturers are tasked with supervising and evaluating all of the theses. They divide the theses among themselves. The bachelorthesis is evaluated by one lecturer (the thesis supervisor) in conformance with faculty policy. After the evaluation the two lecturers discuss the grades of all bachelortheses. They choose some sample theses randomly for a second evaluation. All theses with a failing grade are subject to a second evaluation. If the two lecturers have doubts about a thesis evaluation, they ask a third lecturer to evaluate the thesis. Students receive a copy of the evaluation report. The procedure for theses of the master programme is slightly different, since all theses are evaluated by two assessors.

In talks with the committee, the two thesis supervisors explained that the broad orientation of the programme and lecturers allows two lecturers to supervise and evaluate all of the theses on a range of topics. Previously, the theses were distributed among all members of staff. This led to a variation in grades, as every lecturer graded them differently, and a less efficient distribution of the workload, which can now be calculated more transparently as a substantial part of overall teaching load for those two lecturers.

The committee appreciates the systematic manner of evaluating the theses. It increases the comparability of the assessment. The committee also understood the practical reasoning behind the choice to organise workload in this way.

The committee notes that a great deal of thought has gone into the procedure for the evaluation of the thesis, but does want to point out that general quality control principles would suggest submitting all the bachelortheses to a second assessor or have the examination committee regularly check the bachelortheses. The committee suggests producing separate reports for each reader prior to determining the final mark.

3.2 Achieved final qualifications

To evaluate the final level achieved by the students, the committee requested samples of theses from both the bachelor and the master's programme (see Appendix 7). The selection of the theses paid attention to a range of grades (low, average and high) and both supervisors.

The committee members felt that the theses they read were excellent. The level of design and structure was high in both the bachelor theses and the master theses. The language level was

very advanced. The writing style was clearly legible. The interdisciplinary nature of the programmes was recognisable in the theses as the students used different approaches in their thesis.

According to the committee, the theses of the bachelor's programme in American Studies demonstrated a well formulated problem statement. Most of the theses had a good and consistent layout with a proper sequence of analysis, conclusion and discussion.

In the master's programme in North American Studies the committee encountered theses with a well formulated hypothesis, carefully applied research methods and an adequate use of language. The conclusions were generally well supported by the data.

One bachelor thesis was graded as 9.5 and one master thesis as 9. The committee agrees completely with this evaluation and compliments the properly structured hypothesis and strong argumentation of the conclusion.

The committee asked about the thesis supervisor's reasoning for awarding a grade of 8 to one particular bachelor thesis. This was a thesis from 2010 worth 5 EC. The committee did not agree with this high grade; it would have awarded it a 6. The argumentation in the thesis was weak according to the committee, given that only one opinion had proper supportive argumentation. In scientific research strong argumentation involves weighing several different opinions or perspectives on a problem. In this thesis the argumentation and burden of proof were one-sided. The thesis supervisor explained that the evaluation criteria for the 5 EC bachelor thesis differ from those for the 10 EC thesis. For a 5 EC thesis, it is satisfactory if the American approach is applied. The American approach involves sound argumentation of the topic from one point of view. For a 10 EC thesis the evaluation criteria are tighter, and the programme wants students to discuss a topic from several sides. After talking to the thesis supervisor, the committee could understand the grade awarded, and registered the fact that the problematical evaluation criteria were no longer pertinent in the 10 EC system.

The committee concludes from this that the programmes easily meet the expectations in terms of level and scientific orientation. According to the committee, they succeed in realising the great ambitions expressed in the learning outcomes. Graduates often end up in positions with the government or in business requiring an academic level of working and thinking.

Considerations

The committee checked whether the programmes have an adequate system of assessment and whether the students achieve the intended final qualifications.

Bachelor's programme American Studies

It concludes that the emphasis in the bachelor's programme lies on written work and that the assessment forms are varied and appropriate.

All programmes

The committee ascertained that the assessment policy is still being developed at the level of the faculty. It also concluded that the examination committee is not carrying out all its tasks. The examination committee is currently paying little attention to safeguarding the quality of the assessment. However, the programme itself adopts a thoughtful approach to the review of assessment procedures.

During the review the committee studied a variety of examination materials. It confirmed that the level of examinations is good and they are sufficiently varied. It ascertained that the manner of assessment suited the course material and the intended objectives for each course.

The committee notes that a great deal of thought has gone into the procedure for the evaluation of the thesis, but does want to point out that general quality control principles would suggest submitting all bachelortheses to a second assessor or have the examination committee regularly check the bachelortheses.

The committee especially appreciated the manner in which the programmes clarified in the thesis protocols which level was expected for a particular grade.

The committee studied a sample of final projects and examinations. On the basis of this material, it concluded that the level of the programmes is excellent. They succeed in realising the great ambitions expressed in the learning outcomes. The theses studied were outstanding. The level of design and structure was high in both the bachelor theses and the master theses. The language level was very advanced. The writing style was clearly legible. The interdisciplinary nature of the programmes was recognisable in the theses as the students apply different approaches.

The supervision provided by the programme in the form of a protocol, meetings for the bachelor students and support from a teaching assistant is considered satisfactory support to enable the students to achieve a good result by the committee.

Conclusion

Bachelor's programme American Studies: the committee assesses Standard 3 as 'good'.

Master's programme North American Studies: the committee assesses Standard 3 as 'good'.

General conclusion

The committee assessed the bachelor's and master's programme in American Studies as good. It greatly admires both programmes. They train their students to a high level. The bachelor's programme has a strong profile. The programmes are taught by very committed lecturers. The committee is full of praise about the approach of giving lessons in small groups with different teaching methods and entirely in English. It considers this approach exemplary for language-based region studies. It is of the opinion that further international collaboration with American universities, increasing the success rate and a stronger profiling of the master's programme will strengthen the position of the programmes even more.

Conclusion

The committee assesses the *bachelor's programme American Studies*: as 'good'.

The committee assesses the *master's programme North American Studies*: as 'good'.

Bijlagen

Bijlage 1: Curricula Vitae van de leden van de visitatiecommissie

---

Prof. dr. W (Wolfgang) Behr (1965) studeerde Sinologie, Slavische en Indo-Europese vergelijkende Taalwetenschap en Sociologie aan de universiteiten in Frankfurt am Main, Shenyang en Changchun (beiden in China), en Moskou. In 1997 promoveerde hij aan de universiteit van Frankfurt am Main met een proefschrift getiteld: "*Rhyming bronze inscriptions and the origins of Chinese end-rhyme versification*". Hij bekleedde *fellowships* aan de *International Institute for Asian Studies* in Leiden (1998) en aan het *Swedish Collegium for Advanced Studies* in Uppsala (2005). Van 1998 tot 2008 was hij aangesteld als Universitair Docent in Klassiek Chinees aan de Ruhr-universiteit in Bochum. Sinds 2008 is hij als hoofd en hoogleraar bij de vakgroep China Studies (Traditioneel China) verbonden aan de universiteit van Zürich. Hij was lid van de *International Association for Chinese Linguistics* (1997-1999), van de *European Association for Chinese Studies* (2012- heden) en als *Executive Secretary* (2001-2003), later als *president* (2003-2007) van de *European Association of Chinese Linguistics*. Hij is daarnaast mede-oprichter van de *European Association for the Study of Chinese Manuscripts*. Op dit moment is professor Behr redactielid bij zes academische tijdschriften en één van de redacteurs van de *Encyclopedia of Chinese Language and Linguistics* en het *Handbook of Early Chinese Manuscripts* (beiden te verschijnen bij E.J Brill, te Leiden).

Prof. dr. G. (Gunnar) de Boel (1955) studeerde Klassieke Filologie aan de universiteiten van Antwerpen en Gent, met postgraduate studies in Nieuwgrieks aan de Universiteit van Athene (1972-1977). Hij promoveerde in 1984 op het proefschrift "*Aspecten van de transitiviteit in Homeros*", en specialiseerde zich vervolgens verder in de diachronische taalkunde van het Grieks en in de Nieuwgriekse letterkunde. In 1978-'88 was hij assistent bij het seminarie voor Griekse taalkunde aan de Rijksuniversiteit Gent. In 1988 werd hij daar benoemd tot docent, in 2000 tot voltijds hoogleraar en in 2006 tot gewoon hoogleraar Vergelijkende Taalkunde en Nieuwgriekse Letterkunde. Van 1998 tot 2001 was hij deeltijds hoogleraar Nieuwgriekse Taal- en Letterkunde en Byzantinologie aan de Rijksuniversiteit Groningen. Professor De Boel publiceert over Oud- en Middeleeuws Griekse taalkunde en Middeleeuws- en Nieuwgriekse letterkunde, en superviseert/superviseerde zeven met een proefschrift afgeronde onderzoeksprojecten.

Prof. dr. G. (Gert) Buelens (1963) studeerde Germaanse Filologie (Engels-Duits) aan de Universiteit Gent van 1980 tot 1984 en volgde er een aanvullend jaar Zweeds en de lerarenopleiding in 1984-85. Vanaf 1985 tot 2000 was hij, met een korte onderbreking, tewerkgesteld bij het NFWO (nu FWO-Vlaanderen). In 1990 behaalde hij het diploma van D.Phil. in *American Studies* aan de *University of Sussex*, met een proefschrift over Joods-Amerikaanse immigrantenliteratuur. Van augustus 1991 tot december 1992 was hij deeltijds Universitair Docent Amerikaanse letterkunde aan de universiteit te Nijmegen. Sinds 2000 is hij verbonden aan de Universiteit Gent, waar hij momenteel de graad van hoogleraar geniet en voorzitter is van de vakgroep Letterkunde. Tevens bekleedt hij de functie van directeur van de masteropleiding *American Studies*. Professor Buelens is de auteur van enkele boeken over Henry James, waaronder recent de kritische uitgave van twee van zijn romans in de *Cambridge Complete Fiction of Henry James*. Hij trad op als (co-)editor van onder meer *Enacting History in Henry James* (CUP, 1997), *The Catastrophic Imperative: Subjectivity, Time and Memory in Contemporary Thought* (Palgrave, 2009), *After Trauma: The Future of Trauma Theory* (Routledge, 2013) en is auteur van een 60-tal essays in bundels en tijdschriften, waaronder *Diacritics*, *Modern Philology*, *Texas Studies in Literature and Language*, *Textual Practice* en *PMLA*. Hij redigeert de recensies voor *Henry James Review* en is hoofdredacteur van *Authorship*. Hij is daarnaast secretaris-generaal van de *European Association for American Studies*.

Prof. dr. J. (Jadranka) Gvozdanic (1947) studeerde Russische en Engelse Filologie aan de Universiteit van Zagreb (1965-'66) en Slavische talen en Algemene Taalwetenschap aan de Universiteit van Amsterdam (1966-1970), waar ze tevens in 1979 met distinctie op een proefschrift in Slavistik en Fonetiek promoveerde. Na haar promotie was ze wetenschappelijk medewerkster aan de Universiteit van Amsterdam, daarna wetenschappelijk hoofdmedewerkster en uiteindelijk universitair hoofddocente. Ze was bestuurslid van het Instituut voor Functioneel Onderzoek van Taal en Taalgebruik en lid van ZWO, later NWO beoordelingscommissies op het gebied van syntaxis en semantiek en van dialect en standaardtaal. In 1997 werd ze gewoon hoogleraar aan de Universiteit van Mannheim in Duitsland, waar ze van 2000 tot 2003 decaan van de Filosofische Faculteit was, om in december 2003 een hoogleraarschap Slavische Taalkunde aan de universiteit van Heidelberg te aanvaarden. In Heidelberg bekleedt ze sindsdien ook bestuursfuncties op faculteits- en universiteitsniveau en op het gebied van internationale betrekkingen. Haar wetenschappelijke interesses gaan in het bijzonder uit in de richting van taalverandering, functionele taalkunde, semantiek en pragmatiek, en sociolinguïstiek. Ze is auteur van drie boeken en over negentig wetenschappelijke artikelen, en editor van vier verdere boeken. In 2010 werd haar boek „Celtic and Slavic and the Great Migrations“ door de American Association of Teachers of Slavic and East European Languages tot het beste boek van het jaar uitgeroepen.

Prof. dr. E. (Elisabeth) Hollender (1965) studeerde Judaïstiek, Semitistiek en Anglistiek aan de Universiteit van Keulen van 1985 tot 1989. In 1993 promoveerde zij op een proefschrift getiteld „*Qedsbta'ot des Simon b. Isaak nach dem Amsterdam Mabsor. Übersetzung und Kommentar*“. Van 1992 tot 1997 was zij assistent aan het Instituut voor Judaïstiek aan de Universiteit van Keulen, alwaar zij middeleeuws Hebreeuws doceerde. In 1994-'95 was zij *Yad Hanadiv/ Berekba Foundation Fellow* aan de Hebreeuwse Universiteit van Jeruzalem en in 1998 was zij *fellow* aan het *Center for Advanced Judaic Studies, University of Pennsylvania, Philadelphia*. Van 1999 tot 2001 doceerde zij aan de universiteiten van Bonn en Duisburg en was zij werkzaam als aangesteld navorser bij het *Kulturwissenschaftlichen Forschungskolleg "Medien und kulturelle Kommunikation"* te Keulen. In 2001 verkreeg zij haar habilitatie / privatdocentschap in het vak Joodse Studies aan de *Gerhard Mercator Universität*, te Duisburg. In 2001-'02 was zij gastprofessor aan de *Karl-Franzens-Universität*, te Graz. Van 2003 tot 2008 was zij *Heisenberg Fellow* aan de *Heinrich Heine Universität*, te Düsseldorf. Van 2009 tot 2011 aanvaardde zij een professoraat (*Professor für die Religion des Judentums in Geschichte und Gegenwart*) aan de *Ruhr-Universität Bochum*. Sinds 2011 is zij professor voor Judaïstiek aan de *Goethe Universität*, te Frankfurt am Main. Zij is auteur (respectievelijk coauteur) van vier boeken en van ongeveer 40 wetenschappelijke artikelen, en editor van het wetenschappelijke tijdschrift *Frankfurter Judaistische Beiträge*.

Prof. dr. D. (Dirk) Kruijt (1943) studeerde Sociologie (*cum laude*) aan de universiteit in Nijmegen. In 1976 promoveerde hij binnen de Sociale Wetenschappen aan de Universiteit Utrecht, de universiteit waar hij tot op heden als emeritus hoogleraar Ontwikkelingsvraagstukken (departement Culturele Antropologie) aan verbonden is. Gedurende zijn carrière was hij onder meer als gasthoogleraar/ -onderzoeker verbonden aan de *University of London*, de *University of Sussex*, de *Freie Universität Berlin*, de *Universidad Complutense*, het *Colegio de México*, de *Fundação Getulio Vargas* en het *Instituto Universitário de Pesquisas do Rio de Janeiro*, het *Instituto de Estudios Peruanos*, de *Universidad Nacional Mayor de San Marcos* en de *Pontificia Universidad Católica del Perú*, de *Universidad Nacional de Colombia* en op de *Facultad Latinoamericana de Ciencias Sociales (Secretaría General y Sede Costa Rica, Sede El Salvador, Sede Guatemala en Programa Cuba)*. Hij is auteur of co-auteur van 25 monografieën, ongeveer 20 *edited volumes* of *guest editorships*, ongeveer 210 tijdschriftartikelen of boekhoofdstukken en ongeveer 90 beleidsrapporten.

Mevr. T. (Thalia) Lysen (1987) begon in 2007 aan de bachelor Griekse en Latijnse Taal en Cultuur aan de Universiteit van Amsterdam. Tijdens haar studie heeft ze daarnaast een aantal keuzevakken Hettitisch gevolgd, een minor Indo-Europese Taalwetenschap aan de Universiteit Leiden en een minor Oude Nabije Oosten Studies aan de *Freie Universiteit Berlin*. Haar bachelorscriptie ging over de narratieve technieken in de Hurritisch-Hettitische Kumarbicyclus in vergelijking met die in Hesiodus' Theogonie. Naast haar studie was zij actief als lid van de onderwijscommissie Klassieke Talen, redactielid van het opleidingsblad Wau en voorzitter van de studievereniging Laverna. Na het afronden van de bachelor heeft zij een half jaar Grieks en Latijn gedoceerd aan het Caland Lyceum in Amsterdam. Ook in de *research master*, waarmee zij in september 2012 gestart is, richt haar onderzoek zich met name op de relatie tussen het Oude Nabije Oosten (met name Anatolië) en het vroege Griekenland. Naast haar studiebezigdheden is Lysen organisator en docent bij 'Poeta Docta Examentrainingen', een bureau dat trainingen in de klassieke talen verzorgt voor eindexamenkandidaten.

Prof. dr. J. (John) Nawas (1960) studeerde Geschiedenis (*cum laude*) en Filosofie (*cum laude*) aan de universiteit in Nijmegen. In 1990 won hij de M.Th. Houtsma Prijs voor de beste doctoraal scriptie geschreven aan een Nederlandse universiteit over een onderwerp uit de islamitische talen of culturen. Hij promoveerde in 1993 in Nijmegen op een proefschrift getiteld '*Al-Ma'mun: Mibna and Caliphate*', over een thema uit de klassieke islamitische theologie en geschiedenis. Nadien werkte hij als docent en NWO postdoc aan de universiteiten van Groningen en Utrecht. Sinds 2000 werkt hij aan de afdeling Arabistiek en Islamkunde van de KU Leuven. John Nawas was tussen 1998 en 2006 assistant general editor voor de zesdelige *Encyclopedia of the Qur'an* en is nu één van de executive editors van de *Encyclopaedia of Islam, Third edition*; binnen dit standaardwerk van de islamstudies is hij tevens verantwoordelijk voor de sectie islamitische geschiedenis tot 1500 en de sectie islamitische religieuze wetenschappen. Hij is een van de directeuren van de *School of Abbasid Studies*, een samenwerkingsverband tussen de universiteiten van Cambridge, Cornell, Leuven en de *School of Oriental and African Studies* (SOAS, Londen). Hij is auteur van een groot aantal publicaties over de islam en de Arabische wereld.

Dhr. D.H.F.R. (Daniël) Meijer (1988) volgt sinds 2011 de bacheloropleiding *American Studies* met de minor Media en Journalistieke Cultuur aan de Rijksuniversiteit Groningen. Gedurende zijn studie heeft hij daarnaast keuzevakken als 'Power of Speech' (Politieke Rhetoriek) en 'Not Constitutional' (Juridisch-Filosofisch Constitutionalisme) gevolgd. Binnen de studie is Daniel Meijer gericht op de Amerikaanse maatschappij, waarbij de politieke samenstelling van de Verenigde Staten zijn voornaamste interesse is. Daarnaast is hij zeer geïnteresseerd in de kunst van de rhetorica en welke plaats deze in de cultuur van de Verenigde Staten inneemt.

Prof. dr. K. F. L. (Karla) Pollmann (1963) studeerde Klassieke Filologie, Godgeleerdheid en Pedagogiek aan de universiteiten van Tübingen, München, Cambridge en Bochum. In 1990 promoveerde zij op een proefschrift getiteld '*Das Carmen adversus Marcionitas. Einleitung, Text, Übersetzung und Kommentar.*' Nadien specialiseerde zij zich verder in de literatuur van de Late Oudheid en voltooide een *Habilitationschrift* in 1994 getiteld '*Doctrina Christiana: Untersuchungen zu den Anfängen der christlichen Hermeneutik unter besonderer Berücksichtigung von Augustinus, De doctrina christiana.*' Van 1989 tot 1995 werkte zij als *research fellow* aan de letterenfaculteiten in Bielefeld en Konstanz. Van 1993 tot 1995 had ze een *Alexander-von-Humboldt-Stipendium* aan het *University College London*. In 1995 werd ze tot docent Klassieke Taal- en Letterkunde benoemd aan de *University of St Andrews*, waar ze in 2000 werd bevorderd tot gewoon hoogleraar. Zij is daarnaast buitengewoon hoogleraar aan de universiteiten van

Aarhus en Stellenbosch. Prof. Pollmann was gasthoogleraar te Wenen (in 1997 en 2003), aan Green College, UBC, Vancouver (1998, 2006, en 2013) en aan de universiteit van Aarhus (2007). Zij deed onderzoek aan het *Institute for Advanced Study Princeton* (in 1999) en op het NIAS te Wassenaar (in 2003-'04 en 2008-'09). Sinds 2013 is ze gewoon hoogleraar Klassieke Taal- en Letterkunde aan de *University of Kent (Canterbury)*. Ze is auteur van vijf boeken en van ongeveer honderd wetenschappelijke artikelen, (co-)editor van elf wetenschappelijke bundels, lid van de wetenschappelijke redactie van vijf internationale tijdschriften en monografieënseries, en lid van de *Advisory Board* van twee verdere tijdschriften. Zij is bovendien *editor-in-chief* van de meerdelige *Oxford Guide to the Historical Reception of Augustine*.

Prof. dr. N. (Nigel) Worden (1955) studeerde geschiedenis aan de universiteit van Cambridge. In 1982 promoveerde hij aan dezelfde universiteit met een proefschrift over de rurale slavernij in de Kaapkolonie tijdens de achttiende eeuw. Hij doceerde *African and Commonwealth History* aan de universiteit van Edinburgh en maakte in 1989 de overstap naar de universiteit van Kaapstad, waar hij op dit moment werkzaam is als King George V hoogleraar in de Geschiedenis en hoofd van het departement Geschiedswetenschappen. Zijn onderzoek is gericht op de geschiedenis van Zuid-Afrikaanse en de Indische Oceaan-regio. Verder heeft hij veel gepubliceerd over de onderwerpen slavernij, sociale identiteit, eer, geweld en conflict in de Kaapkolonie. Zijn werk rondom slavernij heeft ook betrekking op het vroegmoderne Zuid- en Zuidoost Azië en Madagascar, regio's van waaruit slaven werden gestransporteerd naar Zuid-Afrika. Hij is leider van een onderzoeksproject van de *South African National Research Foundation* –over sociale identiteiten in het Kaapstad van de achttiende eeuw. Daarnaast is hij co-onderzoeker in een project getiteld *'Empires of honor: Violence and virtue in colonial societies, 1750-1850'* van het *Australian Research Council*. Daarnaast is hij lid van de Maatschappij der Nederlandse Letterkunde.

Prof. dr. A. (Alfons) Wouters (1944) studeerde Klassieke Filologie aan de KU Leuven. In 1973 promoveerde hij op een proefschrift getiteld 'De grammaticale papyri uit Grieks-Romeins Egypte. Een bijdrage tot de studie van de 'Ars grammatica' in de Oudheid'. Nadien specialiseerde hij zich verder in de literaire papyrologie en in de Griekse literatuur bij Prof. Eric Turner aan University College Londen. Van 1974 tot 1978 was hij aangesteld navorser bij het 'Nationaal Fonds voor Wetenschappelijk Onderzoek' (nu: FWO Vlaanderen) en doceerde hij de historische grammatica van het Grieks en het Latijn aan de Universitaire Faculteiten Sint Ignatius te Antwerpen. In 1978 werd hij tot docent Griekse Taal- en Letterkunde benoemd aan de KU Leuven, waar hij in 1982 tot hoogleraar en in 1986 tot gewoon hoogleraar werd bevorderd. Vanaf 1978 tot 1991 doceerde hij zowel op de (deel-) Campus Kortrijk als te Leuven, van 1991 tot aan zijn emeritaat (in 2009) alleen te Leuven. Hij was bovendien gasthoogleraar te Groningen (in 1989-'90) en aan de *École Normale Supérieure* te Parijs (in 1996-'97). Op dit ogenblik verzorgt hij als 'emeritus met opdracht' nog een college binnen de opleiding Grieks van de KU Leuven en blijft hij wetenschappelijk actief in een aantal onderzoeksprojecten over de taalwetenschap in de Oudheid binnen het Leuvense *Centrum voor de Historiografie van de Linguïstiek*. Professor Wouters is auteur van drie boeken en van meer dan 100 wetenschappelijke artikelen, (co-)editor van zes monografieën en lid van de wetenschappelijke redactie van een viertal internationale tijdschriften. Aan de KU Leuven was hij meermaals voorzitter van de Facultaire groep Letteren van de Campus Kortrijk, van de Onderwijscommissie Klassieke Filologie en van het Departement Klassieke Studies. In Nederland was hij lid van het panel GLTC bij de Visitatie Letteren in 1998, en behoorde hij tot de Commissie Romaanse Talen bij de Onderwijsvisitatie in 2005.

Bijlage 2: Domeinspecifiek referentiekader

---

1. Inleiding

Dit referentiekader is bedoeld voor de bachelor- en masteropleidingen aan de universiteiten in Nederland, die in het kader van de landelijke onderwijsvisitatie in de Geesteswetenschappen worden beoordeeld. Het betreft hier de bachelor en masteropleidingen Griekse en Latijnse taal en cultuur / oudheidstudies en de diverse opleidingen die vallen onder regiostudies (met betrekking tot Rusland en Oost- Europa, Midden-Oosten, Azië, Afrika en de Amerika's).

Omdat de visitatie betrekking heeft op een breed spectrum van opleidingen, is gekozen voor een referentiekader dat niet prescriptief van aard is, maar veel ruimte geeft aan opleidingen om naar de aard van het object van studie dat centraal staat en naar de aard van de eigen invalshoek keuzes te maken en accenten te leggen. Zo vallen onder dit cluster opleidingen waarin een bepaalde regio al dan niet met de taal/talen uit die regio (levend of klassiek) bestudeerd worden en opleidingen waarin bijvoorbeeld een religie en haar culturele invloed bestudeerd wordt. Regiostudies (en in zekere zin is Griekse en Latijnse taal en cultuur/Oudheidstudies dat ook, maar dan voor het verleden) zijn nadrukkelijk multi- en interdisciplinair en willen de regio analyseren vanuit verschillende benaderingen vanuit de geesteswetenschappen en de sociale wetenschappen. In de opleidingen wordt in verschillende mate aandacht besteed aan de geschiedenis en/of de cultuur van de volkeren en samenlevingen die in die opleiding centraal staan. Het QANU-kader vraagt van de opleidingen om bij die keuze heldere doelstellingen te formuleren en om te onderbouwen dat aan de NVAOCriteria voor niveau en oriëntatie wordt voldaan. De volgende aspecten komen met wisselende accenten aan de orde in deze opleidingen:

1. Taalvaardigheid
2. Taalkunde
3. Letterkunde
4. Cultuurkunde (incl. politieke cultuur)
5. Geschiedenis
6. Wetenschapsbeoefening en bijbehorende onderzoeksvaardigheden
7. Algemene wetenschappelijke vorming.

Bij het opstellen van dit referentiekader is gebruik gemaakt van referentiekaders van collega's in het buitenland, met name van de benchmarks van de Quality Assurance Agency voor Area Studies, en Languages and related studies. Het referentiekader is gebaseerd op de descriptorren van het kwalificatieraamwerk voor het hoger onderwijs, de zgn. Dublin Descriptorren. Binnen de Dublin Descriptorren worden vijf aspecten onderscheiden: kennis en inzicht, toepassen van kennis en vaardigheden, oordeelsvermogen, communicatie en leervermogen. Daarnaast is ook gekeken naar de descriptorren die zijn opgesteld in het kader van het European Qualifications Framework for Lifelong Learning (EQF). Voor de kennis van de talen die in de diverse opleidingen een rol spelen is gebruik gemaakt van het Common European Framework of Reference for Languages.

In het onderstaande wordt allereerst ingegaan op de doelstellingen en aard van de opleidingen die vallen onder Regiostudies en Oudheid. Aansluitend worden de domeinspecifieke eindtermen en kwalificaties en de gevolgen daarvan voor de inrichting en inhoud van het programma besproken.

2. Doelstellingen en aard van de opleidingen

De bachelor- en masteropleidingen die in de visitatie Regiostudies en Oudheid worden beoordeeld, hebben als doel studenten op te leiden tot een elementair (bachelor), dan wel meer specialistisch (master) wetenschappelijk niveau op het gebied van het object van de studie. Daarnaast bereiden ze studenten voor op een maatschappelijke loopbaan, waarbij de kennis en vaardigheden die binnen de studie verworven zijn in praktijk kunnen worden gebracht. Dit verwijst niet zozeer naar een bepaalde beroepsactiviteit, als wel naar wat de samenleving in de eerste plaats verwacht van bachelors en masters van de opleidingen, die in de visitatie regiostudies (voor de regio's Oost-Europa, Azië, Afrika Amerika's), het Midden-Oosten) Griekse en Latijnse taal en cultuur en Oudheidstudies) worden beoordeeld. Dit betekent dat zowel het wetenschappelijk niveau als de maatschappelijke relevantie dienen te zijn gegarandeerd. Actuele ontwikkelingen binnen het vakgebied krijgen voldoende aandacht in de opleiding. Eén van de doelen van de bacheloropleiding is de student zodanig op te leiden dat hij gekwalificeerd is voor een masteropleiding. Voor de (research) master geldt dat de student zodanig wordt opgeleid dat hij zelfstandig wetenschappelijk onderzoek kan uitvoeren. In principe houdt dit een dusdanig niveau in, dat de afgestudeerde master zelfstandig een proefschrift kan schrijven, al zal in de praktijk de master die doorstroomt in een promotietraject, vaak ook nog aanvullend of specifiek onderwijs volgen alvorens zelfstandig wetenschappelijk onderzoek uit te kunnen voeren.

De commissie verwacht van de bachelor- en masteropleidingen die in het kader van de visitatie Regiostudies en Oudheid beoordeeld worden, dat zij tot doel hebben:

1. kennis van en inzicht te bieden in het vakgebied van de opleiding. Dat houdt voor de opleidingen die vallen onder regiostudies in het aanleren van kennis over en inzicht in de historische en relevante contemporaine ontwikkelingen (politieke en culturele, in brede zin) van de regio in kwestie evenals het aanleren van kennis van de betreffende taal/talen, voor de opleidingen Griekse en Latijnse taal en cultuur en Oudheidstudies het aanleren van kennis over en inzicht in de historische en relevante contemporaine ontwikkelingen (politieke en culturele, in brede zin) van de regio(s) in kwestie en kennis van de talen Grieks en Latijn;
2. de student zodanig te vormen dat hij zich in woord en geschrift goed op academisch niveau kan uitdrukken, en dit over te brengen aan een publiek van specialisten en niet-specialisten;
3. de student vertrouwd te maken met de waarde van de wetenschappelijke benadering, waarvan inzicht in theorie en methodologie en een optiek van relativiteit van interpretaties een wezenlijk onderdeel uitmaken;
4. een kader te bieden waarbinnen de student probleemgericht leert omgaan met de verworven theorie en kennis, en het verworven inzicht op een wetenschappelijke manier leert toe te passen op verschillende soorten (historische) bronnen en literatuur;
5. een evenwicht te bieden tussen breedte en diepte van kennis en inzicht, waarbij het accent verschuift van breedte in de bachelor naar diepte in de master;
6. de student leervaardigheden te laten ontwikkelen die hem of haar in staat stellen een vervolgstudie aan te gaan.

De bacheloropleiding biedt een algemene en brede basisopleiding en leidt op tot een elementair academisch niveau. De masteropleiding biedt specialisatie en verdieping per vakgebied. Bij de masteropleiding is het ook denkbaar dat de specialisatie en verdieping meerdere vakgebieden bestrijken. Dit heeft dan noodzakelijkerwijs gevolgen voor de mate van diepgang.

3. Eindtermen en kwalificaties van de bacheloropleiding

Studenten die een bachelor hebben afgerond in een van de opleidingen die in het kader van de visitatie Regiostudies en Oudheid beoordeeld worden, beschikken over de volgende domeinspecifieke kennis, inzichten en vaardigheden. Opleidingen kunnen naar de aard van het object van studie en de eigen invalshoek keuzes maken en accenten leggen.

Kennis en inzicht

De programma's beogen dat de student beschikt over kennis en inzicht op (een deel van) onderstaande gebieden, en wel op een niveau dat dat van het voortgezet onderwijs overtreft, en dat gebaseerd is op gespecialiseerde handboeken. De eindkwalificaties die betrekking hebben op taalverwerving omvatten ten minste:

- kennis van de taalkundige structuur (syntaxis, fonologie, morfologie, semantiek, etc.);
- kennis van de woordenschat;
- kennis van de synchrone en diachrone dimensie van de betreffende taal gelieerd aan taalkundige theorieën;
- kennis van en inzicht in de taalsituatie en de sociale en politieke aspecten van taalgebruik.

De letterkundige eindkwalificaties omvatten ten minste:

- kennis van de belangrijkste literaire stromingen en de bijbehorende werken;
- inzicht in de specifieke eigenschappen van literaire teksten en in het historisch functioneren van literatuur;
- kennis van de literaire tradities van de ta(a)l(en) en de vaardigheid om deze toe te passen bij het analyseren van teksten en met name teksten te kunnen situeren in een historische, cultureel-maatschappelijke en stilistische context;
- basale kennis van en inzicht in de belangrijkste literaire theorieën (inleidend) en de kernbegrippen, het apparaat, de onderzoeksmethoden en -technieken.

De eindkwalificaties die betrekking hebben op het domein van de cultuur en geschiedenis van het land of de regio omvatten tenminste:

- brede kennis van en inzicht in het land, de cultuur en de politieke cultuur, de samenleving, kennis van diens geschiedenis, breed inzicht in de positie van de betreffende taal en het land, de cultuur, de samenleving op globaal niveau.

De taalkundige kwalificaties omvatten ten minste:

- basale kennis van en inzicht in de belangrijkste taalkundige theorieën
- (inleidend) en de kernbegrippen, het apparaat, de onderzoeksmethoden en -technieken.

De algemene eindkwalificaties omvatten ten minste:

- globale kennis van wetenschapfilosofische achtergronden van
- geesteswetenschappelijk onderzoek;
- kennis van de wetenschapsbeoefening binnen de betreffende discipline;
- basale kennis van interdisciplinaire werkwijzen.

Toepassen kennis en inzicht

Bachelor afgestudeerden beschikken over:

- goede taalvaardigheid in het Nederlands of Engels, zowel lezen als schrijven, luisteren, spreken en interpreteren;

- taalvaardigheid in de moderne vreemde taal, zowel lezen als schrijven, luisteren, spreken, vertalen en interpreteren, op niveau B1-C2 van het CEFR, afhankelijk van de betreffende taal en de doelstellingen van de opleidingen;
- beheersing van de gangbare onderzoeksmethoden en -technieken van de betreffende (sub)discipline, de meeste passief, sommige actief (gegevens verzamelen, interpreteren en analyseren);
- beheersing van voor het vakgebied relevante ICT-vaardigheden.

Bachelor afgestudeerden zijn in staat:

- relevante wetenschappelijke teksten te lezen, deze te analyseren en te interpreteren en daarover een standpunt te verdedigen in het Nederlands dan wel de doeltaal, zowel schriftelijk als mondeling;
- (voor klassieke talen) teksten van gemiddelde complexiteit te begrijpen en te vertalen;
- effectief gebruik te maken van taalnaslagwerken, bronnen kunnen raadplegen;
- gegevens (literatuur-, taal-, dan wel cultuurwetenschappelijk) op een elementair academisch niveau te verzamelen, te analyseren en te vergelijken,
- kritisch te toetsen en hiervan op heldere wijze schriftelijk en mondeling verslag te doen.

Oordeelsvorming

Bachelorafgestudeerden zijn in staat

- zich op het gebied van het object van de studie een oordeel te vormen mede gebaseerd op het afwegen van relevante sociaal-maatschappelijke, wetenschappelijke of ethische aspecten;
- tot reflectie op eigen verantwoordelijkheid;
- respect te tonen voor de meningen van anderen.

Communicatie

Een bachelorafgestudeerde is in staat:

- gegevens (van literatuur-, taal-, dan wel cultuurwetenschappelijke aard) op een elementair academisch niveau te verzamelen, te analyseren en te vergelijken, kritisch te toetsen en hiervan op heldere wijze schriftelijk en mondeling verslag te doen aan specialisten en aan niet-specialisten.

Leervaardigheden

Bachelorafgestudeerden zijn in staat:

- met succes (zonder aanvullende scholing) deel te nemen aan masteropleidingen die in het verlengde liggen van de eigen bacheloropleiding;
- te beschikken over flexibiliteit om de verworven kennis, inzicht en vaardigheden te integreren in een beroep dat niet strikt aansluit bij de opleiding;
- tot zelfstandige oriëntatie op relevante beroepssectoren.

Afstemming op de arbeidsmarkt

Uit de opleiding blijkt dat de eindkwalificaties afgestemd zijn op de eisen van de arbeidsmarkt. De bacheloropleidingen binnen het domein Regiostudies en Oudheid zijn vanuit beroepsperspectief overwegend generalistische opleidingen, die hun waarde op de arbeidsmarkt ontleen aan de academische vorming en vaardigheden die boven omschreven zijn.

4. Eindtermen en kwalificaties masteropleiding

De masteropleiding bouwt wat kennis, inzicht en vaardigheden betreft voort op de bacheloropleiding. Onderstaande eindtermen zijn van toepassing, afhankelijk van de keuze voor één of meerdere specialismen in de masteropleiding.

Studenten die een master hebben afgerond in één van de opleidingen die in het kader van de visitatie Regiostudies en Oudheid worden beoordeeld, dienen over de volgende kennis, inzicht en vaardigheden te beschikken. Opleidingen kunnen hierin naar de aard van het object van studie en naar de aard van de eigen invalshoek keuzes maken en accenten leggen.

Afgestudeerden beschikken over voldoende van de genoemde vaardigheden om academische beroepen of functies te kunnen vervullen, waarvoor een wetenschappelijke masteropleiding, vereist of dienstig is. Onder academische beroepen worden beroepen verstaan, waarin duurzame kennisontwikkeling, -verwerving of -verwerking, bereidheid om nieuw en/of onontgonnen terrein te betreden en het dragen van verantwoordelijkheid samengaan.

Kennis en inzicht

Een masterafgestudeerde beschikt aantoonbaar over:

- Grondige kennis van en inzicht in een specialisme binnen de betreffende taal (letterkunde, taalkunde, cultuurkunde, taalbeheersing) of op het snijvlak van een of meerdere specialisme;
- gedegen kennis van en inzicht in de vertaalpraktijk voor de klassieke talen;
- (afhankelijk van het specialisme) grondige kennis van en inzicht in de belangrijkste taalkundige theorieën en de kernbegrippen, het apparaat, de onderzoeksmethoden en -technieken;
- (afhankelijk van het specialisme) grondige kennis van en inzicht in de belangrijkste literaire theorieën en de kernbegrippen, het apparaat, de onderzoeksmethoden en -technieken;
- (afhankelijk van het specialisme) grondige kennis van en inzicht in de belangrijkste theorieën met betrekking tot taalbeheersing en de kernbegrippen, het apparaat, de onderzoeksmethoden en -technieken;
- (afhankelijk van het specialisme) grondige kennis van en inzicht in de belangrijkste theorieën van de geschiedenis van een bepaalde regio en de kernbegrippen, de onderzoeksmethoden en -technieken; kennis van de complexiteit en diversiteit van het verleden en het vermogen om deze kennis bij de beoordeling van eigen en ander onderzoek toe te passen;
- (afhankelijk van het specialisme) grondige kennis van en inzicht in de belangrijkste theorieën van de (politieke) cultuur van een bepaalde regio en de kernbegrippen, de onderzoeksmethoden en -technieken.

Toepassen kennis en inzicht

Een masterafgestudeerde beschikt aantoonbaar over:

- technische en theoretische vaardigheden om op een zelfstandige en wetenschappelijke wijze (historische) bronnen en literatuur te verzamelen, te analyseren en te beoordelen met als doel op een creatieve wijze verklarende of inzichtelijke werkhypothesen te formuleren en te toetsen en daarmee een bijdrage te leveren aan relevante wetenschappelijke debatten;
- het vermogen tot omgaan met divers en weerbarstig bronnenmateriaal;
- het vermogen gegevens (literatuur-, taal-, dan wel historisch of cultuurwetenschappelijk) op een diepgaand academisch niveau te kunnen analyseren, vergelijken, kritisch te toetsen en hiervan op een heldere wijze schriftelijk en mondeling verslag te doen;

- het vermogen de kennis en inzichten van de verschillende domeinen – letterkunde, taalkunde, geschiedenis, taalbeheersing – te integreren;
- het vermogen zelfstandig een onderzoeksvoorstel te formuleren.

Oordeelsvorming

Een masterafgestudeerde is bereid en in staat:

- zich op het gebied van het object van de studie een oordeel te vormen op grond van onvolledige of beperkte informatie;
- tot rekening houden met sociaal-maatschappelijke, wetenschappelijke en ethische aspecten bij de oordeelsvorming over en analyse van complexe vraagstukken op het eigen vakgebied;
- tot reflectie op methodische, historische en ethisch-maatschappelijke aspecten van de betrokken wetenschap;
- tot reflectie op morele vraagstukken, verband houdend met het eigen vakgebied.

Communicatie

De masterafgestudeerde beschikt aantoonbaar over

- mondelinge en schriftelijke vaardigheden om de conclusies van het (eigen) wetenschappelijk onderzoek, alsmede de kennis, motieven en overwegingen die hieraan ten grondslag liggen, op een heldere en ondubbelzinnige wijze kenbaar te maken aan zowel vakgenoten als het bredere publiek.

Leervaardigheden

De masterafgestudeerde

- bezit de leervaardigheden die hem of haar in staat stellen een vervolgstudie aan te gaan met een grotendeels zelfgestuurd of autonoom karakter, zoals bijvoorbeeld een promotietraject (eventueel na enig aanvullend (specifiek) onderwijs).

5. Inhoud/programma bacheloropleiding en afstemming op de arbeidsmarkt

Tijdens de bacheloropleiding dienen studenten te worden ingewijd in het analyseren van teksten, in het uitvoeren van wetenschappelijk onderzoek en in het schrijven van wetenschappelijke teksten. De verantwoordelijken voor de opleiding bezinnen zich op de toenemende noodzaak van kennis van de Engelse taal in het (geven van) onderwijs en in de wetenschappelijke communicatie. In de bacheloropleiding wordt aandacht geschonken aan de maatschappelijke inbedding van het vakgebied. De bacheloropleiding wordt afgesloten met een bachelorscriptie of een vergelijkbare opdracht.

6. Inhoud/programma masteropleiding

In de masteropleiding specialiseert de student zich in één of meerdere domeinen. Het programma biedt ruimte voor grondige bestudering van methodologie en theorie en voor de samenstellende of ondersteunende disciplines. In multidisciplinaire opleidingen wordt ruim aandacht besteed aan de integratie van de verschillende disciplines. In het programma van de masteropleiding is voldoende ruimte aanwezig voor de ontwikkeling van de specifieke onderzoeksvaardigheden zodat een masterstudent in staat is een masterscriptie te schrijven op het vakgebied. In de masteropleiding wordt aandacht geschonken aan de maatschappelijke inbedding en functie van het vakgebied. De verantwoordelijken voor de opleiding bezinnen zich op de toenemende noodzaak van kennis van de Engelse taal in het (geven van) onderwijs en in de wetenschappelijke communicatie. Uit de wijze van presentatie van de masteropleiding blijkt dat de opleiding zich er rekenschap van geeft welke andere

masteropleidingen er op het eigen en verwante gebieden bestaan en wat de plaats van de aangeboden masteropleiding daarbinnen is.

Bijlage 3: Beoogde eindkwalificaties

Bacheloropleiding Griekse en Latijnse Taal en Cultuur

Kennis en inzicht

De afgestudeerde Bachelor GLTC heeft:

- Inzicht in de samenhang van de antieke cultuur en haar disciplines – Grieks en Latijnse taal- en letterkunde van de Oudheid, Oude Geschiedenis, Klassieke en Mediterrane Archeologie en Filosofie van de Oudheid – en de doorwerking van de antieke cultuur in de Westerse cultuurgeschiedenis; kennis van en inzicht in taalvaardigheid van het Grieks en Latijn;
- Algemene kennis van en inzicht in de geschiedenis van de Griekse en Latijnse literatuur en haar belangrijkste genres;
- Algemene kennis van en inzicht in de beginselen van de historische taalkunde, in het bijzonder m.b.t. de talen Grieks en Latijn;
- Brede basiskennis op het gebied van de cultuurvakken Oude Geschiedenis, Klassieke en Mediterrane Archeologie en Filosofie van de Oudheid.

Toepassen kennis en inzicht

De afgestudeerde Bachelor GLTC heeft:

- Met behulp van een woordenboek en (als deze er zijn) commentaren Griekse en Latijnse teksten van gemiddelde moeilijkheidsgraad te lezen en te analyseren, en daarbij gebruik te maken van de basisbegrippen van de tekstkritiek, de metriek de stilistiek en de retorica;
- Het onder begeleiding opzetten en uitvoeren van en beperkt onderzoek en het weergeven van de resultaten ervan in een analytisch betoog;
- Vermogen om te gaan met een gebruik te maken van de belangrijkste bibliografische en heuristische instrumenten en hulpmiddelen op het gebied van de Griekse en Romeinse oudheid;
- Het beheersen van algemene academische vaardigheden, zoals het logisch redeneren en argumenteren in zowel mondeling en schriftelijke vorm.

Oordeelsvorming

De afgestudeerde Bachelor GLTC heeft:

- Het toepassen van kennis, begrip en vaardigheden toe te passen bij het systematisch en kritisch evalueren van informatie uit uiteenlopende bronnen, en daarbij problemen en vragen te identificeren, alsmede creativiteit te tonen bij het formuleren, evalueren en toepassen van oplossingen en argumenten die op bewijsmateriaal gebaseerd zijn;
- In staat zijn de maatschappelijke implicaties van oordelen te overzien en, begrip hebbend voor andere culturen en opvattingen, morele verantwoordelijkheid te nemen voor de gevormde en gegeven oordelen.

Communicatie

De afgestudeerde Bachelor GLTC heeft:

- Vermogen om op grond van het eigen oordeel op kritische en effectieve wijze van gedachten te wisselen met vakgenoten;
- De capaciteit om op betrouwbare en accurate wijze te communiceren en discussiëren met anderen over het eigen vakgebied, onder meer door het schriftelijk en mondeling becommentariëren van onderzoek van medestudenten en het mondeling presenteren en verdedigen van eigen onderzoek, daarbij rekening houdend met de opvattingen en gevoelens van anderen.

Leervaardigheden

De afgestudeerde Bachelor GLTC heeft:

- Het toepassen van vaardigheden die verband houden met het bestudeerde wetenschapsgebied in situaties en contexten van professionele of vergelijkbare aard, en waar het een vereiste is, dat persoonlijke verantwoordelijkheid, zelfdiscipline, initiatief aan de dag wordt gelegd;
- Het werken onder tijdsdruk en kunnen omgaan met deadlines;
- Bezit van voldoende leervaardigheden en domeinkennis om via vervolgopleidingen zich verder te ontwikkelen op het professionele vlak;
- Het kunnen schrijven van gestructureerde, helder geformuleerde en taalkundig correcte teksten;
- Het effectief gebruik maken van ICT-toepassingen.

Masteropleiding Oudheidstudies

Kennis en inzicht

De afgestudeerde Master Oudheidstudies heeft:

- Op gevorderd niveau kennis van en inzicht in de Griekse en Latijnse taal en cultuur dan wel de Oude Geschiedenis, die de studenten in staat stelt zelfstandig origineel onderzoek uit te voeren;
- Specialistische kennis van en inzicht in een letterkundig of taalkundig aspect van het Grieks en/of Latijn, dan wel een periode of thema van de Oude Geschiedenis alsmede vertrouwdheid met theoretische en methodologische benaderingen van de betreffende vakgebieden;
- Gevorderde kennis van en inzicht in theorieën, methoden en technieken van de Griekse en Latijnse taal en cultuur en de Oude Geschiedenis;
- De capaciteit tot het innemen van een eigen positie in de hoofddebatten binnen één van de specialisaties van de opleiding: (a) GLTC (b) Oude Geschiedenis.

Toepassen kennis en inzicht

De afgestudeerde Master Oudheidstudies heeft:

- Het beheersen van een voor de beide specialisaties geëigende methoden en technieken van wetenschappelijk onderzoek;
- Het vermogen om zelfstandig en op wetenschappelijke wijze primaire teksten en wetenschappelijke literatuur te verzamelen en in hun samenhang en complexiteit kritisch te bestuderen en te analyseren;
- Het vermogen om op de opgedane kennis en theorieën, methoden en technieken toe te passen in de beoordeling van onderzoek binnen de eigen discipline of de maatschappelijke praktijk;
- Het vermogen vaardigheden toe te passen die verband houden met het vakgebied in situaties van professionele of vergelijkbare aard waarbij studenten laten zien dat zij verantwoordelijkheid en kritische zin aan de dag leggen, gefundeerde beslissingen kunnen nemen, blijk geven van oplossend vermogen en kunnen functioneren in een team of als leider.

Oordeelsvorming

De afgestudeerde Master Oudheidstudies heeft:

- Het op systematische en creatieve wijze omgaan met complexe wetenschappelijke en maatschappelijke vraagstukken en het zich vormen van gefundeerde oordelen, en met anderen daarover op effectieve wijze van gedachten te kunnen wisselen;
- Het op adequate wijze, onafhankelijk, kritisch, logisch gefundeerd en ethisch verantwoord kunnen oordelen over wetenschappelijk onderzoek op het gebied van de Griekse en Latijnse taal en cultuur dan wel de Oude Geschiedenis;
- Het bezitten van een kritische en integere houding ten opzichte van de wetenschap en de maatschappij.

Communicatie

De afgestudeerde Master Oudheidstudies heeft:

- Het op wetenschappelijk verantwoorde wijze schriftelijk en mondeling rapporteren over de resultaten van eigen onderzoek en dat van anderen;
- Het op heldere wijze presenteren van opinies, mondeling en schriftelijk voor een publiek van vakgenoten en leken.

Leervaardigheden

De afgestudeerde Master Oudheidstudies heeft:

- Het voortdurend uitbreiden van kennis en begrip vanuit het besef dat het vakgebied van Oudheidstudies voortdurend in beweging is waardoor benaderingen en inzichten aan verandering onderhevig is;
- Zich kunnen oriënteren op de arbeidsmarkt, het op academisch niveau verrichten van werkzaamheden die passen binnen de beoogde werksfeer en het functioneren in groepsverband in een hiërarchische en vakgerelateerde werkomgeving;
- Het zelfstandig kunnen plannen en uitvoeren van taken op een professioneel of daaraan gelijkwaardig niveau en het vermogen op effectieve wijze te leren en de beschikbare tijd in te delen, alsmede om te gaan met deadlines;
- Het effectief en efficiënt gebruik van ICT als studie- en communicatiemiddel.

Bacheloropleiding Midden-Oostenstudies

Eindkwalificaties volgens Nederlandse Kwalificatieraamwerk voor Hoger Onderwijs

Beschrijving Bachelorniveau conform Dublin-descriptoren	Eindkwalificaties Bachelorprogramma Midden-Oosten Studies
<p><u>Kennis en inzicht:</u> Heeft aantoonbare kennis en inzicht van een vakgebied, waarbij wordt voortgebouwd op het niveau bereikt in het voortgezet onderwijs en functioneert doorgaans op een niveau waarop met ondersteuning van gespecialiseerde handboeken, enige aspecten voorkomen waarvoor kennis van de laatste ontwikkelingen in het vakgebied vereist is.</p>	<p>Een afgestudeerde Bachelor Midden-Oosten Studies:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. bezit kennis van en inzicht in de vier zwaartepunten van de opleiding, te weten (a) geschiedenis, (b) landen en samenlevingen, (c) godsdiensten, en (d) culturen 2. bezit kennis van en inzicht in de belangrijkste klassieke en contemporaine theorieën, modellen en benaderingen in de analyse van het Midden-Oosten 3. bezit kennis van en inzicht in kernbegrippen en begrippenstructuren in de bestudering van politieke verschijnselen, zoals politiek, staat, samenleving, politiek systeem en macht 4. bezit elementaire kennis van en inzicht in de politieke en diplomatieke geschiedenis van de internationale betrekkingen tussen het Midden-Oosten en de rest van de wereld met nadruk op achtergrond en functionering van staten, internationale gouvernementele en non-gouvernementele organisaties en multinationale ondernemingen 5. bezit kennis van methoden van zowel historisch, juridisch, sociaalwetenschappelijk en (internationaal-) economisch onderzoek 6. het verwerven van een zodanig niveau van luister- en leesvaardigheid in het Arabisch en/of Hebreeuws, dat het internationale, academische debat in voldoende mate kan worden gevolgd
<p><u>Toepassen kennis en inzicht:</u> Is in staat om zijn/haar kennis en inzicht op dusdanige wijze toe te passen, dat dit een professionele benadering van zijn/haar werk of beroep laat zien, en beschikt verder over competenties voor het opstellen en verdiepen van argumentaties en voor het oplossen van problemen op het vakgebied.</p>	<ol style="list-style-type: none"> 7. is in staat een onderzoek op te zetten en uit te voeren en de resultaten ervan weer te geven in een analytisch betoog 8. is in staat tot probleemgericht denken en kan de voor het probleem relevante processen en structuren in een theoretische context plaatsen 9. beheerst van algemene academische vaardigheden, zoals het logisch redeneren en argumenteren, en het vermogen om ongestructureerde problemen op wetenschappelijke wijze te ordenen vermogen om snel en efficiënt - met gebruikmaking van relevante theorieën, methoden en technieken - substantiële informatie te verzamelen, te selecteren en te verwerken in gesproken en/of geschreven vorm 10. bezit het vermogen om verworven kennis, begrip en vaardigheden toe te passen bij (1) het systematisch en kritisch evalueren van een grote verscheidenheid aan denkbeelden, ideeën en gegevens (die wellicht nog onvolledig zijn), en (2) bij het identificeren en analyseren van complexe problemen en vraagstukken het vakgebied betreffende 11. bezit het vermogen argumenten aan te dragen bij het oplossen

	<p>van problemen en daarbij originaliteit en creativiteit te tonen bij het formuleren</p> <p>12. bezit het vermogen overeenkomsten en verschillen tussen culturen te identificeren op basis van een kritisch cultuurbegrip en van kennis van normen, waarden en gewoonten te verwoorden en hiermee om te gaan in wetenschap en praktijk</p> <p>13. bezit het vermogen vaardigheden toe te passen, die verband houden met het vakgebied in situaties en contexten van professionele of vergelijkbare aard. Hierbij wordt van de student verwacht dat hij / zij:</p> <ul style="list-style-type: none"> • persoonlijke verantwoordelijkheid, zelfdiscipline en initiatief aan de dag legt • besluiten kan nemen in complexe en onvoorspelbare situaties • een zekere mate van originaliteit en creativiteit toont in argumentatie en bewijslast • kan werken onder tijdsdruk • kan functioneren als lid en leider van een team op basis van een optimale integratie van beschikbare expertises en met het doel te komen tot hoogwaardige resultaten; • effectief gebruik kan maken van ICT bij het verzamelen, ordenen, analyseren, en presenteren van wetenschappelijke gegevens. Hieronder verstaat men het beheersen van: <ul style="list-style-type: none"> - basisbegrippen van de informatie- en communicatietechnologie; - basiscomputer vaardigheden, inclusief tekstverwerking en presentatieprogrammatuur; - online leeromgeving en verschillende vormen van online communicatie; - technieken en programmatuur voor wetenschappelijke informatievoorziening
<p><u>Oordeelsvorming:</u> Is in staat om relevante gegevens te verzamelen en te interpreteren (meestal op het vakgebied) met het doel een oordeel te vormen dat mede gebaseerd is op het afwegen van relevante sociaal-maatschappelijke, wetenschappelijke of ethische aspecten.</p>	<p>14. is in staat tot het toepassen van kennis, begrip en vaardigheden bij het systematisch en kritisch evalueren van een grote verscheidenheid aan denkbeelden, ideeën en gegevens en bij het identificeren en analyseren van complexe problemen en vraagstukken</p> <p>15. is in staat de maatschappelijke implicaties van oordelen te overzien en, begrip hebbend voor andere culturen en opvattingen, morele verantwoordelijkheid te nemen voor de gevormde en gegeven oordelenvermogen wetenschappelijke kennis en uitkomsten van onderzoek op het betrokken vakgebied te begrijpen en naar waarde te schatten en hierover op kritische en effectieve wijze van gedachten te wisselen met vakgenoten</p> <p>16. bezit het vermogen op basis van een eenduidige vraagstelling een onderzoek van beperkte tot redelijke omvang op te zetten en uit te voeren alsook te rapporteren over de uitkomsten daarvan conform de conventies van het vakgebied. Om de eindkwalificatie te realiseren worden werkstukken / papers</p>

	geschreven van beperkte omvang die voorbereiden op het uitvoeren van een bachelorscriptie
<u>Communicatie:</u> Is in staat om informatie, ideeën en oplossingen over te brengen op een publiek bestaande uit specialisten of niet-specialisten.	17. bezit het vermogen om informatie, ideeën en oplossingen over te brengen op basis van goede luister-, lees-, spreek- en schrijfvaardigheden in het Arabisch en/of het Hebreeuws als ook in het Nederlands en/of gangbare Europese talen. 18. bezit de capaciteit om op betrouwbare en accurate wijze te kunnen communiceren en discussiëren met anderen over het eigen vakgebied, onder meer door het schriftelijk en mondeling becommentariëren van onderzoek van vakgenoten /collega's en het mondeling presenteren en verdedigen van eigen onderzoek, daarbij rekening houdend met de diversiteit aan opvattingen van andere individuen en groeperingen 19. is in staat zijn om te spreken en te debatteren over actuele, politieke vraagstukken in het Midden-Oosten 20. het kunnen schrijven van gestructureerde, helder geformuleerde en taalkundig correcte teksten
<u>Leervaardigheden:</u> Bezit de leervaardigheden die noodzakelijk zijn om een vervolgstudie die een universitair, hoog niveau van autonomie veronderstelt aan te gaan.	21. bezit het vermogen om effectief en efficiënt grote hoeveelheden informatie en kennis te kunnen verwerven en verwerken

Beoogde eindkwalificaties Taalvaardigheid

De eindkwalificaties zijn geformuleerd conform het Common European Framework of Reference for Languages: Learning, Teaching, Assessment (CEFR). In 2001 is door middel van een European Union Council Resolution aanbevolen de zes referentieniveaus voor taalvaardigheid te hanteren als beoordelingsinstrument. De eindkwalificaties gaan er vanuit dat afgestudeerden een semester hebben gestudeerd in een land waar de doeltaal wordt gesproken.

Taal	Overzicht van de eindkwalificaties taalvaardigheid		Gereali-seerd niveau volgens CEFR
	De student die Taalvaardigheid Arabisch of Hebreeuws heeft afgerond voor 10, 20 of 30 ECTS ter voorbereiding op het buitenlandverblijf in Egypte, Marokko of Israël is in staat		
Arabisch en Hebreeuws	Tv-1	gesproken taal in uiteenlopende situaties en op verschillende niveaus probleemloos te begrijpen	A1/A2
	Tv-2	vrijwel alle vormen van geschreven taal, ook complexe wetenschappelijke en literaire teksten en filmscripts, zonder problemen te lezen en te begrijpen	A2/B1
	Tv-3	op een adequaat niveau te communiceren zonder al te grote grammaticale fouten over vakgerelateerde en andere onderwerpen	B2

Masteropleiding Midden-Oostenstudies

Kwalificaties Masters (Dublin-descriptoren)	Eindkwalificaties / Programma-leercuitkomsten master Midden-Oosten Studies
<p><u>1. Kennis en inzicht</u> Heeft aantoonbare kennis en inzicht, die zijn gebaseerd op de kennis en het inzicht op het niveau van de Bachelor en die deze overtreffen en/ of verdiepen, alsmede een basis of een kans bieden om een originele bijdrage te leveren aan het ontwikkelen en/of toepassen van ideeën, vaak in onderzoeksverband.</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. De afgestudeerde in de master Midden-Oosten Studies biedt specialistische kennis van de aard en het functioneren van één of meer aspecten van het Midden-Oosten. 2. Hij/zij beschikt over voldoende inzicht om het vakgebied vanuit een theoretische en methodologische invalshoek te bestuderen. De student is hierbij op de hoogte van de gangbare benaderingen.
<p><u>2. Toepassing kennis en inzicht</u> Is in staat om kennis en inzicht en probleemoplossende vermogens toe te passen in nieuwe of onbekende omstandigheden binnen een bredere of multidisciplinaire context die gerelateerd is aan het vakgebied; is in staat om kennis te integreren en met complexe materie om te gaan.</p>	<ol style="list-style-type: none"> 3. De afgestudeerde in de master Midden-Oosten Studies is in staat zelfstandig in een wetenschappelijke probleemstelling te formuleren en daarbij een adequaat theoretisch kader en een of meer relevante onderzoeksmethoden te kiezen en te gebruiken. 4. Hij/zij is in staat op systematische en creatieve wijze met complexe vraagstukken om te gaan, en tot een gefundeerd oordeel te komen. 5. Hij/zij is in staat zelfstandig en goed onderbouwd te schrijven en te spreken als goed geïnformeerde criticus, dan wel als empirisch gerichte wetenschapper. 6. Hij/zij is in staat daarbij aan te sluiten bij relevante kwesties, debatten en ontwikkelingen in media en cultuur, en/of bij relevante wetenschappelijke benaderingen. 7. Hij/zij is in staat tot het geven van een zelfstandige goed onderbouwde (vergelijkende) analyse en interpretatie van aspecten van het Midden-Oosten in vergelijkende context. 8. Hij/zij is in staat op wetenschappelijke wijze de relatie te onderzoeken tussen kenmerken van de westerse wereld en het functioneren van Midden-Oosten aspecten in de Nederlandse of Europese samenleving. 9. Hij/zij is in staat op wetenschappelijke wijze te onderzoeken hoe concepten en – activiteiten bijdragen aan het maatschappelijk functioneren van uitingen die met het Midden-Oosten te maken hebben. 10. Hij/zij is in staat op wetenschappelijke wijze de relatie te onderzoeken tussen kenmerken van Midden-Oosten bestudering en het functioneren van educatie hierover in de Nederlandse of Europese samenleving. 11. Hij/zij is in staat theoretisch en empirisch onderzoek op het gebied van de educatie over het Midden-Oosten te analyseren en kritisch te beoordelen. 12. Hij/zij is in staat tot het geven van een wetenschappelijke analyse van een genre, periode,

	<p>stroming of oeuvre in relatie tot het Midden-Oosten.</p> <p>13. Hij/zij is in staat binnen de eigen discipline theoretisch en empirisch onderzoek zowel kritisch te beoordelen als zelfstandig uit te voeren.</p>
<p><u>3.Oordeelsvorming</u></p> <p>Is in staat om oordelen te formuleren op grond van mogelijk onvolledige of onvolkomene informatie en daarbij rekening te houden met sociaal-maatschappelijke en ethische verantwoordelijkheden, die zijn verbonden aan het toepassen van de eigen kennis en beoordeling</p>	<p>14. De afgestudeerde in de master Midden-Oosten Studies is in staat de verworven wetenschappelijke kennis, inzichten en vaardigheden te gebruiken bij de uitoefening van een maatschappelijke functie met inachtneming van ethische en maatschappelijke vraagstukken.</p> <p>15. Hij/zij is zeer goed op de hoogte van actuele ontwikkelingen binnen zijn vakgebied en is in staat ten opzichte van deze ontwikkelingen zelfstandig een beredeneerd standpunt in te nemen en dit in debat (mondeling en schriftelijk) te verdedigen.</p>
<p><u>4.Communicatie</u></p> <p>Is in staat om onderzoeksresultaten en –conclusies. Alsmede de kennis, motieven en overwegingen die hieraan ten grondslag liggen, duidelijk en zorgvuldig over te brengen op een publiek van specialisten en niet-specialisten.</p>	<p>16. De afgestudeerde in de master Midden-Oosten Studies kent de wetenschappelijke gedragscodes / ethiek met betrekking tot het verwijzen naar en gebruik maken van werk en inzichten van anderen, en met betrekking tot het verzamelen en verwerken van empirische gegevens (data).</p> <p>17. Hij/zij is in staat gebruik te maken van wetenschappelijk onderzoek en de resultaten van dit onderzoek te presenteren in verschillende media voor een publiek van specialisten en van niet-specialisten, zowel schriftelijk als mondeling, audiovisueel en digitaal.</p>
<p><u>5.Leervaardigheid</u></p> <p>Bezit de leervaardigheden die de afgestudeerde in staat stellen een vervolgonderzoek of –studie aan te gaan met een grotendeels zelfgestuurd of autonoom karakter.</p>	<p>18. De afgestudeerde in de master Midden-Oosten Studies is in staat grote hoeveelheden complexe informatie efficiënt en effectief te verwerken.</p> <p>19. Hij/zij beseft dat de ontwikkelingen in het vakgebied en daarbuiten voortdurende scholing nodig maken, en beschikt over de noodzakelijke schriftelijke en mondelinge taalvaardigheid om de wetenschappelijke literatuur en het debat op zijn vakgebied goed te kunnen (blijven) volgen.</p> <p>20. Hij/zij is in staat de ontwikkelingen op het wetenschapsgebied bij te houden, de eigen kennis en inzichten te verdiepen en aan te vullen, en deze toe te passen in een beroepspraktijk.</p> <p>21. Hij/zij beschikt over vaardigheden die nodig zijn voor een succesvolle beroepsuitoefening. Hiertoe behoren:</p> <ul style="list-style-type: none"> o het tonen van initiatief en persoonlijke verantwoordelijkheid o het kunnen nemen van beslissingen in complexe en onvoorspelbare situaties o het vermogen om zelfstandig te werken o het met succes kunnen functioneren in een internationale context van experts en niet-experts.

Bacheloropleiding American Studies

Learning Outcomes for the BA Program in American Studies articulated in Key Competences

Dublin Descriptors for BA Level	A Bachelor Degree in American Studies is awarded to students who:
Acquiring Knowledge and Understanding	<p>1 a. have demonstrated broad, interdisciplinary knowledge and understanding of major themes and developments in the history, culture, society, politics cultural, social, historical, political, and economical developments in the Americas from the late fifteenth century to the present</p> <p>1 b. have demonstrated broad, comparative knowledge and understanding of the United States' role and position within transatlantic, inter-American, and global contexts</p> <p>1 c. have demonstrated general understanding of the main theories and methodologies of the core disciplines relevant to the domain of American Studies, including cultural studies and cultural theory, political science, popular culture and media studies, history, literature, sociology, economics, and constitutional law</p> <p>1 d. have demonstrated understanding of the ways in which cultures and societies in the Americas have been shaped by U.S. ideologies (including individualism, exceptionalism, consumerism, free-market capitalism, manifest destiny, the American Dream, as well as ideologies of race, class, gender, and religion), and of the role of the media in institutionalizing and critiquing those ideologies</p> <p>1 e. have demonstrated knowledge and understanding of a complementary disciplinary domain, delivered as a designated minor program (Study Abroad or equivalent), aimed at deepening or broadening the major program</p>
Applying Knowledge and Understanding	<p>2 a. can apply the requisite research skills and tools (including online and digital tools and learning environments) to select, analyze, process, and critically evaluate large amounts of new information from a variety of disciplinary domains, and present the research results, both orally and in writing, by making effective use of relevant and appropriate theories, methodologies and IT technologies</p> <p>2 b. are able to apply the theoretical and conceptual tools acquired in ToC I, II and III to specific problems, new contexts, and concrete situations within the domain of American Studies and beyond; and are also able to understand and analyze the ways in which contemporary societies are shaped by ideologies and the media, and to develop critical responses to concrete questions within the domain of American Studies and beyond</p> <p>2 c. have developed an awareness of cultural and socio-political problems stemming from different forms of inequality in contemporary multicultural societies, notably in the United States and the Americas and are able to articulate possible solutions on the basis of theoretical, ethical, and practical reasoning</p> <p>2 d. can produce logical, critical, conceptually and theoretically sound, creative, and (partly) original argumentative essays and reflect critically on the situatedness of their own perspective</p> <p>2 e. can make constructive contributions to group projects by taking the initiative and demonstrating leadership potential</p> <p>2 f. have the cognitive and practical skills to offer solutions for complex problems that require originality, creativity, flexibility in thinking to resolve, as well as the ability to adopt multiple perspectives and tools offered by a range of different disciplines</p> <p>2 g. are able to take responsibility, show initiative, plan and manage projects, work under time pressure, and conduct themselves ethically (both</p>

	<p>academically and interpersonally)</p> <p>2 h. are able to demonstrate sensitivity to and respect for cultural differences and have the ability to deal effectively with potential differences of background, opinion and/or values; to work and communicate effectively in an international and intercultural context</p>
Making Informed Judgments and Choices	<p>3 a. are able to conduct guided and semi-independent research, to evaluate critically relevant primary and secondary sources and other information, and to present the results in the form of a BA thesis in a format accepted within the domain of American Studies</p> <p>3 b. have the ability to select and integrate relevant methodologies and theories of key disciplines within American Studies in a critical and interdisciplinary analysis of complex social, cultural, historical and political problems in the United States and its relation to other countries in the Americas</p> <p>3 c. are able to form grounded opinions about major social, political, and economical issues in contemporary U.S. society, as well as the role that ideology and the media play in those issues</p> <p>3 d. are able to re-evaluate their views of the United States and contrasting cultures (in the wider American hemisphere and beyond) within the context of their own lives and experiences</p>
Communicating Knowledge and Understanding	<p>4 a. have the ability to communicate effectively in English, both orally and in writing, the results of research and to present complex information in a clear and concise manner to specialist and non-specialist audiences</p> <p>4 b. have demonstrated proficiency in the target language of English at C2 level (near native) in the areas of listening and reading, and at C1 level (proficient) in written and spoken production (based on the CEFR)</p> <p>4 c. have acquired the requisite intercultural awareness and respect to successfully complete advanced academic course work at a partner institution in the United States, as well as in future international employment contexts</p>
Capacities to Continue Learning	<p>5 a. possess the appropriate learning skills and strategies to independently identify and fill specific knowledge gaps and stay up-to-date with current developments in the domain of American Studies and related fields</p> <p>5 b. have the ability to successfully undertake specialized second cycle degree programs requiring BA-level domain-specific knowledge and understanding as well as independent research skills, in particular in American Studies and related fields, as well as Research Master programs, both in Europe and North America</p>

Masteropleiding North American Studies

Learning Outcomes for the MA Program in American Studies articulated in Key Competences

Dublin Descriptors for MA Level	A Master Degree in American Studies is awarded to students who:
Acquiring Knowledge and Understanding	<p>1 a. have demonstrated in-depth interdisciplinary knowledge and understanding of specific cultural, social, historical and/or political developments on the American continent, with an option to specialize along (a) an American media track (with an emphasis on popular culture, journalism, literature, film, music, and other media); (b) a cultural-historical track (with an emphasis on Early America and its transatlantic relations); and (c) a socio-political track (with an emphasis on inter-American as well as the US's international relations)</p> <p>1 b. have demonstrated in-depth knowledge and understanding of the U.S.'s hemispheric and international relations, with particular emphasis on</p>

	<p>(depending on the chosen specialization): the role of the media in the production of cultural memories, historical truths, beliefs, and ideologies as well as national and individual identities; cultural and political identity formations of ethnic minorities in the Americas; formative dynamics of print culture in the formation of American history, culture and national identity during the colonial and Revolutionary era (with a focus on transatlantic relations); the impact of individual U.S. regions on the formation of national identities</p> <p>1 c. have an advanced-level ability to independently and creatively use and integrate relevant theories and methodologies of the core disciplines of American Studies (including cultural studies and cultural theory, political science, media studies and film theory, history, literature, and/or sociology, depending on the chosen specialization track)</p> <p>1 d. have displayed originality and independent thought in formulating and refining a significant research problem and in providing abstract, theoretically-founded critical analyses of complex social, cultural, historical and/or political issues related to the chosen research topic(s)</p>
Applying Knowledge and Understanding	<p>2 a. have the ability to formulate and refine a significant research problem, as well as to gather, select, and critically evaluate all relevant information from a wide variety of print, archival, and electronic resources, whilst demonstrating high standards of textual analysis and conceptual thought</p> <p>2 b. are able to apply highly complex and abstract theoretical and methodological tools to new, unfamiliar contexts, and in particular to develop possible solutions – on the basis of theoretical, ethical, and practical reasoning – for specific cultural and socio-political problems in past and/or contemporary multicultural societies, notably those in the United States and the Americas</p> <p>2 c. have the ability to formulate logical, critical, conceptually and theoretically sophisticated and original argumentative essays of different length and complexity, whilst demonstrating a significant degree of creativity and flexibility in adopting multiple perspectives and in approaching problems with the theoretical and methodological tools offered by several different disciplines</p> <p>2 d. can make constructive contributions to group projects, deal with criticism, respect divergent opinions, give constructive feedback, assume responsibility for certain tasks, and (in higher-level courses) assume a leadership role in coordinating and integrating contributions by various group members</p> <p>2 e. have the ability to work and communicate effectively in an international and intercultural context, as well as the ability to operate in a globalized job market</p> <p>2 f. have the ability to plan and complete appropriate coursework, and organize and carry out a substantial research project within an established time frame</p> <p>2 g. have an advanced awareness of and commitment to scholarly standards in terms of accuracy, ethical behavior, and the breadth of the sources used and cited in assignments and in the final dissertation</p> <p>2 h. have the ability to communicate effectively and to present complex scholarly information at an advanced level of English language competence to both academic and non-academic audiences by making informed use of digital technologies, including online learning environments, digital databases and communication systems</p>
Making Informed Judgments and Choices	<p>3 a. ability to conduct a medium-length research project, develop a significant and at least partly original research problem, integrate complex theories and methodologies of relevant core disciplines of American Studies</p>

	<p>(including cultural studies and cultural theory, political science, media studies and film theory, history, literature, and/or sociology, as appropriate), formulate responsible and ethical judgments, and present the results in the form of an MA thesis (including critical apparatus) of about 15,000 words that fully conforms to academic standards</p> <p>3 b. are able to select and integrate relevant theories and insights offered by a range of disciplinary domains to critically examine cultural and socio-political challenges stemming from different forms in justice and inequality in contemporary multidisciplinary societies (particularly in the United States and the Americas), and to articulate possible solutions on the basis of theoretical, ethical, and practical reasoning</p> <p>3 c. have the ability to form well-grounded opinions about complex social, political, and economical issues in contemporary U.S. society, as well as the role that ideology and the media play in those issues, and are able to engage with others in informed debate over those opinions</p> <p>3 d. are able to continuously re-examine their views of the United States and contrasting cultures (notably in the Americas) in the light of their own lives and future employment experiences</p>
Communicating Knowledge and Understanding	<p>4 a. ability to communicate effectively and convincingly the results of one's research and to present complex and highly abstract information to both academic and non-specialist audiences in English by making effective use of appropriate communication registers</p> <p>4 b. have demonstrated proficiency in the target language of English at C2 level (near native) in the areas of listening and reading, in written and spoken production (based on the CEFR)</p> <p>4 c. have acquired the requisite intercultural awareness and respect to successfully undertake advanced academic course work and experiential learning at a partner institution in the United States, as well as in future international employment contexts</p>
Capacities to Continue Learning:	<p>5 a. have the requisite domain-specific and general knowledge, understanding and skills to study autonomously and to formulate and refine an original research problem</p> <p>5 b. possess the appropriate learning skills and strategies to independently identify and fill specific knowledge gaps and stay up-to-date at an advanced level with current developments in the domain of American Studies and related fields</p> <p>5 c. have the ability to successfully undertake specialized third cycle degree programs requiring MA-level domain-specific knowledge and understanding as well as independent research skills, in particular in American Studies and related fields, as well as Research Master programs, both in Europe and North America</p>

Bijlage 4: Overzicht van de programma's

Bacheloropleiding Griekse en Latijnse Taal en Cultuur

	1 ^e semester	2 ^e semester
1 ^e jaar	Cultuurhistorie van de Oudheid (2 x 5 EC)	Griekse en Latijnse Grammatica en Vertaalpracticum (2 x 5 EC)
	Griekse en Latijnse Grammatica en Vertaalpracticum (2 x 5 EC)	Grieks en Latijnse Epos (2 x 5 EC)
	Griekse en Latijnse Literatuurgeschiedenis (2 x 5 EC)	Minor (10 EC)
	Basiscursus Grieks/Latijn voor deficienten op terrein van een van deze talen (10 EC) in plaat van Griekse of Latijnse Grammatica en Vertaalpracticum/Griekse of Latijnse Literatuurgeschiedenis	
2 ^e jaar	Grieks en Latijns drama (2 x 5 EC)	Historiografische en Documentaire teksten (10 EC)
	Minor/Vrije ruimte (20 EC)	Griekse en Latijnse poëzie-analyse (5 EC)
		Griekse en Latijnse taalkunde (5 EC)
		Minor/Vrije ruimte (10 EC)
3 ^e jaar	Onderzoekscolleges (4 x 5 EC)	Onderzoekscollege (5 EC)
	Minor/Vrije ruimte (10 EC)	Integratiecollege (5 EC)
		Minor/Vrije ruimte (10 EC)
		Scriptie (10 EC)

Masteropleiding Oudheidstudies

Programma Griekse en Latijnse Taal en Cultuur

1 ^e semester	2 ^e semester
Commentaarcollege Grieks en Latijn (10 EC)	Themacollege Grieks en Latijn (10 EC)
Vrij te kiezen onderdelen (20 EC) waarvan 1 interdisciplinair onderzoekscolleges (verplicht)	Scriptie (20 EC)

Programma Oude Geschiedenis

1 ^e semester	2 ^e semester
Onderzoekscollege (10 EC)	Onderzoekscollege (10 EC)
Vrij te kiezen onderdelen (20 EC)	Scriptie (20 EC)

Bacheloropleiding Midden-Oostenstudies

Opbouw van het programma

JAAR 1 semester 1	EC	JAAR 1 semester 2	EC
Taalvaardigheid 1	10	Taalvaardigheid 2	10
Geschiedenis Moderne Midden-Oosten (I+T)	10	Landen en samenlevingen Midden-Oosten (I+T)	10
Godsdiensten van het Midden-Oosten 1 (I+T)	10	Facultaire minor	10
JAAR 2 semester 1		JAAR 2 semester 2	
Taalvaardigheid 3	10	Buitenlandprogramma (vrije ruimte)	30
Cultuur van het Midden-Oosten in de Film (I+T)	10		
Godsdiensten van het Midden-Oosten 2 (T+O)	10		
JAAR 3 semester 1		JAAR 3 semester 2	
Stad en cultuur in het Midden-Oosten (T+O)	10	Geweld en conflictbeheersing in het hedendaagse Midden-Oosten (T+O)	10
Facultaire minor	10	Facultaire minor	10
Godsdienst, kunst en identiteit in het Midden-Oosten (T+O)	10	Bachelorscriptie	10

Matrix: studieonderdelen en gerealiseerde eindkwalificaties bacheloropleiding

jaar	Module/LO no.	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21
1	Taalvaardigheid Arab./Hebr.1 en 2						x											x				
1	Godsdiensten vh M-O 1	x	x												x							
1	Geschiedenis vh Moderne M-O	x	x	x	x			x	x	x		x			x				x	x	x	
1	Landen en Samenlevingen M-O	x	x	x	x						x	x	x		x				x	x	x	
2	Taalvaardigheid Arab./Hebr. 3						x											x				
2	Cultuur vh M-O in de Film	x						x	x	x	x	x	x			x			x	x	x	
2	Godsdiensten vh M-O 2	x	x					x	x	x		x			x	x	x		x		x	
3	Stad en Cultuur in het M-O	x	x			x			x			x	x	x		x	x		x	x	x	x
3	Godsdienst, kunst en identiteit M-O	x	x					x	x				x	x		x	x		x		x	x
3	Aspecten Hedendaags M-O	x	x	x	x	x		x	x	x		x	x	x	x	x	x		x	x	x	x
3	Bachelorscriptie	x	x			x		x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x

Masteropleiding Midden-Oostenstudies

Opbouw huidige programma (2012-2013)

Semester 1 Islam en Arabisch	Semester 2 Islam en Arabisch
1 ^e module: Islam en Moderniteit (10 ECTS) 2 ^e module: Politieke en Religieuze Bewegingen in het Midden-Oosten (10 ECTS) 3 ^e module: onderzoekscollege Midden-Oosten Studies (10 ECTS)	4 ^e module: tutorial / stage / buitenlandverblijf (10 ECTS) masterscriptie (20 ECTS)

Semester 1 Jodendom en Hebreeuws	Semester 2 Jodendom en Hebreeuws
1 ^e module: Rabbinic Culture: from Bible to Kabbalah (10 ECTS) 2 ^e module: Joods-liturgische dichtkunst (piyyut) (10 ECTS) 3 ^e module: Onderzoekscollege Midden-Oosten Studies (10 ECTS)	4 ^e module: Tutorial / Stage / Buitenlandverblijf (10 ECTS) Masterscriptie (20 ECTS)

Opbouw herzien programma (2013-2014)

Semester 1		Semester 2	
Module	ECTS	Module	ECTS
Conflicten in het Midden-Oosten	10	Tutorial ¹ / Stage / Buitenlandverblijf ²	10
Internationale organisaties en het Midden-Oosten	10	Masterscriptie	20
Onderzoekscollege Midden-Oosten Regiostudies	10		

Matrix gerealiseerde eindkwalificaties / onderwijsmodulen herzien programma

Eindkwalificatie ³	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22
Modules																						
Conflict.	x	x		x	x	x		x				x			x							
Int. Org.	x	x		x	x	x		x				x			x							
OZ-coll.		x	x	x	x				x		x	x	x		x							x
Tutorial	x	x	x	x			x		x	x	x	x	x	x		x	x	x			x	x
Stage										x				x		x	x	x		x		x
Scriptie	x	x	x	x	x		x	x	x		x	x	x			x	x	x	x	x	x	x

¹ Een tutorial voor studenten zonder stage bestaat uit het uitvoeren van een literatuurstudie resulterend in een paper ter ondersteuning van de masterscriptie.

² Een stageplaats kan zowel in binnenland als buitenland worden gevolgd, zie par. 3.3.

³ De cijfers verwijzen naar de Eindkwalificaties van de opleiding (zie hierboven); kernwaarden van een module zijn aangegeven met een vetgedrukte x.

Bacheloropleiding American Studies

	Semester 1	Semester 2
Year 1	Theories of Culture I: Race, Class, and Gender (10 ECTS)	The Americas II: New Frontiers (10 ECTS)
	The Americas I: The American Century and Beyond (10 ECTS)	Special Topics (10 ECTS) Ia: "Canada and the US: Political Negotiations of Cultural Differences" Ib: "Rousing Rhetoric: The Power of Speech in American Public Political Discourse" Ic: "Dispatches: War in Modern American Literature and Culture" Id: "Contact and Captivity"
	Rhetoric and Composition I (10 ECTS)	Minor/Electives (10 ECTS)
Year 2	The Americas III: From Exploration to Early Republic (10 ECTS)	Theories of Culture II: Theories of Popular Culture (10 ECTS)
	Rhetoric and Composition II (10 ECTS)	Special Topics (10 ECTS) IIa: "What Happened? America in the 1970s" IIb: "Failed Colonies" IIc: "That's not Constitutional! The Long Shadow of the United States Constitution"
	Minor/Electives (10 ECTS)	Minor/Electives (10 ECTS)
Year 3	Study Abroad (30 ECTS; or alternative designated minor)	Theories of Culture III: Consumer Nation (10 ECTS)
		Research Seminar: Migration, Mobility, Transculturation (10 ECTS)
		BA Thesis (10 ECTS)

Masteropleiding North American Studies

Course track A: American Media and Popular Culture	30 ECTS
Course track B: Politics and Society in Contemporary America	30 ECTS
Course track C: Hemispheric and Transatlantic Cultural History of America	30 ECTS
<i>Semester I</i>	
Seminar A1: The Past Was Not Dead	10 ECTS
Seminar B1: From Civil Rights to Anti-Capitalism	10 ECTS
Seminar C1: Textual Culture in Early America	10 ECTS
Seminar A2: Media and Mediation in the US	10 ECTS
Seminar B2: Defense and Foreign Policy after 1945	10 ECTS
Seminar C2: Foundations of the American South	10 ECTS

<i>Semester II</i>	
Seminar A3: Americanization of the Holocaust	10 ECTS
Seminar B3: Res Publica: Democracy and Imperialism in the U.S.	10 ECTS
Seminar C3: Disenfranchised Voices	10 ECTS
MA dissertation	20 ECTS
Internship (optional: semester II)	10 + ECTS
Study Abroad (optional: semester II)	10 + ECTS

Bijlage 5: Kwantitatieve gegevens over de opleidingen

Instream-, doorstroom- en uitstroomgegevens

Bacheloropleiding Griekse en Latijnse Taal en Cultuur

Instreamgegevens VSNU voltijd

Jaar	Totale instroom	Totale instroom uitgesplitst naar vooropleiding					Totale instroom uitgesplitst naar geslacht (%)	
		VWO	HBO prop	HBO*	Buitenland	Overig	M	V
05/06	10	9	1	0	0	0	30	70
06/07	12	12	0	0	0	0	25	75
07/08	9	9	0	0	0	0	33	67
08/09	2	2	0	0	0	0	50	50
09/10	6	6	0	0	0	0	33	67
10/11	11	10	0	0	0	1	27	73

VSNU-kengetallen m.b.t. instroom Bachelor Griekse en Latijnse Taal en Cultuur

Bron: 1cijfer Hoger Onderwijs (1cHO), cohortdefinitie: Eerstejaars Opleiding&Instelling (EOI), 1 inschrijving.

* HBO is inclusief de studenten die een schakelprogramma/premaster doen

Instreamgegevens onderwijsadministratie Faculteit der Letteren

Instream propedeuse (voltijd en deeltijd)

Jaar	Totale instroom	Instr. voltijd	Instr. deeltijd	Totale instroom uitgesplitst naar vooropleiding					Totale instroom uitgesplitst naar geslacht (absoluut)	
				VWO	HBO prop	HBO	Buitenland	Overig	M	V
05/06	16	13	3	10	0	0	0	6	6	10
06/07	13	12	1	6	0	0	0	7	3	10
07/08	17	14	3	8	0	2	0	7	8	9
08/09	8	6	2	3	1	1	0	3	5	3
09/10	15	10	5	12	1	0	0	2	7	8
10/11	14	14	0	13	0	0	0	1	3	11
11/12	19	18	1	19	0	0	0	0	8	11
12/13*	17	16	1	16	0	0	0	1	8	9

Bron: Onderwijs en Examens, Bureau Studentzaken Faculteit der Letteren, RUG

Cohortdefinitie: Eerstejaars Opleiding

* voorlopige cijfers op peildatum 1 oktober 2012

Instream propedeuse, hoger leerjaar en schakelprogramma

Jaar	Instream propedeuse	Instream hoger leerjaar	Instream schakelprogramma
05/06	16	2	0
06/07	13	1	0
07/08	17	0	0
08/09	8	0	0
09/10	15	1	0
10/11	14	0	0
11/12	19	0	0
12/13*	17	0	0

Bron: Onderwijs en Examens, Bureau Studentzaken Faculteit der Letteren, RUG

Cohortdefinitie: Eerstejaars Opleiding

* voorlopige cijfers op peildatum 1 oktober 2012

Uitval VWO-instream

Jaar	Omvang cohort (absoluut)	Uitval (cumulatief %)			Selectiviteit van 1e jaar
		na 1 jaar	na 2 jaar	na 3 jaar	
05/06	9	11	33	33	33
06/07	12	17	25	25	67
07/08	9	22	22	33	67
08/09	2				
09/10	6	0	*17		
10/11	10	*0			

Bron: 1cHO, cohortdefinities conform KUO (EOI, VWO-vooropleiding, 1 inschrijving)

* voorlopige cijfers op peildatum 1 oktober 2011

Uitval Voltijdse en Deeltijdse opleidingen (gegevens Faculteit der Letteren)

Jaar	Omvang cohort (absoluut)	Uitval (cumulatief, absoluut)		
		na 1 jaar	na 2 jaar	na 3 jaar
05/06	16	4	7	8
06/07	13	2	3	3
07/08	17	5	6	7
08/09	8	2	4	4
09/10	15	5	8	8
10/11	14	1	1	n.v.t.
11/12	19	4	n.v.t.	n.v.t.

Bron: Onderwijs en Examens, Bureau Studentzaken, Faculteit der Letteren

Bachelorrendementen VWO-instroom (voltijd en deeltijd)

Jaar	Herinschrijvers na 1e jaar (absoluut)	% totale cohort	Bachelorrendement (cumulatief %)					
			na 3 jaar	na 4 jaar	na 5 jaar	na 6 jaar	> 6 jaar	> 6 jaar (HOOP)
05/06	8	89	13	25	38	50		
06/07	10	83	20	50	70			
07/08	7	78	29	29				
08/09	2	100						
09/10	6	100						
10/11	10	100						

Bron: 1cHO, cohortdefinities conform KUO (EOI, VWO-vooropleiding, 1 inschrijving, alleen herinschrijvers na 1 jaar)

Bachelorrendementen (voltijd en deeltijd) totale instroom

Jaar	Herinschrijvers na 1e jaar (absoluut)	% totale cohort	Bachelorrendement (cumulatief %)					
			na 3 jaar	na 4 jaar	na 5 jaar	na 6 jaar	> 6 jaar	> 6 jaar (HOOP)
05/06	9	80	13	25	38	50		
06/07	11	83	20	50	70			
07/08	8	78	29	29				
08/09	2	100						
09/10	9	100						
10/11	11	100						

Bron: 1cHO, cohortdefinities conform KUO (EOI, 1 inschrijving, alleen herinschrijvers na 1 jaar)

Bachelorrendementen totale instroom (voltijd en deeltijd) (gegevens Faculteit der Letteren)

Cohort	Bul/geslaagd (cumulatief aantal)			
	na 3 jaar	na 4 jaar	na 5 jaar	na 6 jaar
05/06	1	2	4	5
06/07	2	5	7	8
07/08	3	3	7	n.v.t.
08/09	0	3	n.v.t.	n.v.t.
09/10	1	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.
10/11	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.
11/12	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.

Bron: Onderwijs en Examens, Bureau Studentzaken Faculteit der Letteren, RUG

Propedeuse- en Bachelorbullen

Jaar	Propedeuse	Bachelor
05/06	9	6
06/07	11	9
07/08	9	5
08/09	8	6
09/10	7	11
10/11	8	4

Bron: Onderwijs en Examens, Bureau Studentzaken Faculteit der Letteren, RUG

Masteropleiding Oudbeidstudies

Instroomgegevens VSNU (voltijd en deeltijd) 60 en 90 ECTS

Jaar	Totale instroom	Onderwijsherkomst instroom Master				Totale instroom uitgesplitst naar geslacht	
		RUG	NL	HBO	overig	M	V
05/ 06							
06/ 07							
07/ 08							
08/ 09	6	5	0	0	1	0	6
09/ 10	2	2	0	0	0	1	1
10/ 11	1				1	0	1

VSNU-kengetallen m.b.t. instroom master Griekse en Latijnse Taal en Cultuur

Bron: 1cijfer Hoger Onderwijs (1cHO).

Instroomgegevens onderwijsadministratie Faculteit der Letteren, RUG (60 en 90 ECTS) (voltijd en deeltijd)

Jaar	Totale instroom	Onderwijsherkomst instroom Master				Totale instroom uitgesplitst naar geslacht	
		RUG	NL	HBO	overig	M	V
05/ 06	5	5	0	0	0	1	4
06/ 07	3	3	0	0	0	0	3
07/ 08	4	4	0	0	0	2	2
08/ 09	0						
09/ 10	2	2	0	0	0	1	1
10/ 11	1	1	0	0	0	0	1
11/12	1	1	0	0	0	0	1
12/13*	1	1	0	0	0	0	1

Bron: Onderwijs en Examens, Bureau Studentzaken Faculteit der Letteren, RUG

* voorlopige cijfers op peildatum 1 oktober 2012

Uitval/Rendementen 60 ECTS

Jaar	Instroom totaal	Uitval na 1 jaar	Geslaagd na (cumulatief)		
			1 jaar	2 jaar	3jaar
05/ 06	5	1	1	2	2
06/ 07	3	0	0	1	2
07/ 08	4	1	1	1	2
08/ 09	0				
09/ 10	2	0	2	2	2
10/ 11	1	0	0	1	n.v.t.

Bron: Onderwijs en Examens, Bureau Studentzaken Faculteit der Letteren, RUG

Uitval/Rendementen 90 ECTS

Jaar	Instroom totaal	Uitval na 1 jaar	Geslaagd na (cumulatief)		
			1 jaar	1,5 jaar	2jaar
11/12	1	1	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.

Bron: Onderwijs en Examens, Bureau Studentzaken Faculteit der Letteren, RUG

Overzicht aantal uitgereikte diploma's

Jaar	Master	Doctoraal
05/ 06	2	6
06/ 07	1	8
07/ 08	2	n.v.t.
08/ 09	1	n.v.t.
09/ 10	3	n.v.t.
10/ 11	0	n.v.t.

Bron: Onderwijs en Examens, Bureau Studentzaken Faculteit der Letteren, RUG

Bacheloropleiding Midden-Oostenstudies

Instroomgegevens propedeuse VSNU

Jaar	Totale Instroom	Totale instroom uitgesplitst naar vooropleiding					Totale instroom uitgesplitst naar geslacht (%)	
		VWO	HBO prop	HBO*	Buitenland	Overig	M	V
05/ 06	7	6	0	0	1	0	29	71
06/ 07	11	5	1	3	1	1	27	73
07/ 08	9	6	1	0	1	1	22	78
08/ 09	4	3	0	0	0	1	25	75
09/ 10	10	6	0	0	2	2	30	70
10/ 11	7	4	1	2	0	0	14	86

VSNU-kengetallen m.b.t. instroom Bachelor Talen en Culturen van het Midden-Oosten en Midden-Oosten Studies. Bron: 1cijferHogerOnderwijs (1cHO), cohortdefinitie: Eerstejaars Opleiding & Instelling (EOI), 1 inschrijving.

* HBO is inclusief de studenten die een schakelprogramma/pre-master doen.

Aangezien de opleiding een relatief groot aantal studenten trekt die Midden-Oosten Studies als tweede studie kiezen, is een volgende tabel toegevoegd, waarin het totaal aantal instromende studenten zichtbaar is.

Instroomgegevens propedeuse onderwijsadministratie Faculteit der Letteren, RUG

Jaar	Totale instroom	Totale instroom uitgesplitst naar vooropleiding					Totale instroom uitgesplitst naar geslacht	
		VWO	HBO prop	HBO	Buitenland	Overig	M	V
05/06	14	8	1	0	1	4	21	79
06/ 07	17	8	1	2	1	5	29	71
07/ 08	27	16	3	0	0	8	41	59
08/ 09	15	10	3	0	1	1	60	40
09/ 10	21	13	1	1	2	4	38	62
10/ 11	17	11	3	1	0	2	29	71
11/12	19	13	4	0	2	0	32	68
12/13*	28	24	2	0	0	2	43	57

Bron: Onderwijs en Examens, Bureau Studentzaken Faculteit der Letteren, RUG

Cohortdefinitie: Eerstejaars Opleiding.

* voorlopige cijfers op peildatum 1 oktober 2012

Overzicht uitval VWO instroom

Jaar	Omvang cohort (absoluut)	Uitval (cumulatief %)			Selectiviteit van 1e jaar
		na 1 jaar	na 2 jaar	na 3 jaar	
05/ 06	6	50	67	67	75
06/ 07	5	20	40	40	50
07/ 08	6	50	50	50	100
08/ 09	3				
09/ 10	6	17	*33		
10/ 11	4	*100			

Bron: 1cHO, cohortdefinitie conform KUO (EOI, VWO-voortopleiding, 1 inschrijving)

* voorlopige cijfers op peildatum 1 oktober 2011; cijfers 08/09 zijn bij opvragen niet aangeleverd

Uitval totale instroom

Cohort	Instroom totaal	Uitval (cumulatief)		
		na jaar 1	na jaar 2	na jaar 3
05/ 06	14	9	10	10
06/ 07	17	6	8	8
07/ 08	27	14	16	18
08/ 09	15	6	7	8
09/ 10	21	9	11	12
10/ 11	17	10	12	n.v.t.
11/12	19	8	n.v.t.	n.v.t.

Bron: Onderwijs en Examens, Bureau Studentzaken Faculteit der Letteren, RUG. Cohortdefinitie: Eerstejaars Opleiding

Bachelorrendementen VWO instroom

Jaar	Herinschrijvers na 1e jaar (absoluut)	% totale cohort	Bachelorrendement (cumulatief %)					
			na 3 jaar	na 4 jaar	na 5 jaar	na 6 jaar	> 6 jaar	> 6 jaar (HOOP)
05/ 06	3							
06/ 07	4	80	25	25	50			
07/ 08	3							
08/ 09	3							
09/ 10	5	83						
10/ 11	0							

Bachelorrendementen totale instroom

Jaar	Herinschrijvers na 1e jaar (absoluut)	% totale cohort	Bachelorrendement (cumulatief %)					
			na 3 jaar	na 4 jaar	na 5 jaar	na 6 jaar	> 6 jaar	> 6 jaar (HOOP)
05/ 06	3							
06/ 07	8	73	50	50	63			
07/ 08	5	56	0	40				
08/ 09	4	100	0					
09/ 10	8	80						
10/ 11	1							

Bron: 1cHO, cohortdefinitie conform KUO (EOI, 1 inschrijving, alleen herinschrijvers na 1 jaar)

Bachelorrendementen totale instroom

Cohort	Bul/geslaagd (cumulatief aantal)			
	na 3 jaar	na 4 jaar	na 5 jaar	na 6 jaar
05/ 06	1	2	2	4
06/ 07	4	5	7	7
07/ 08	2	2	6	n.v.t.
08/ 09	0	2	n.v.t.	n.v.t.
09/ 10	4	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.
10/ 11	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.
11/12	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.

Bron: Onderwijs en Examens, Bureau Studentzaken Faculteit der Letteren, RUG
Cohortdefinitie: Eerstejaars Opleiding

Aantal uitgereikte Propedeuse- en Bachelorbullen

Jaar	Propedeuse	Bachelor
05/ 06	8	5
06/ 07	9	5
07/ 08	5	7
08/09	4	7
09/ 10	5	4
10/ 11	9	10

Bron: Onderwijs en Examens, Bureau Studentzaken Faculteit der Letteren, RUG

Masteropleiding Midden-Oostenstudies

Instroomgegevens VSNU masteropleiding Midden-Oosten Studies (voorheen TCMO)

Jaar	Totale instroom	Onderwijsherkomst instroom master				Totale instroom uitgesplitst naar geslacht	
		RUG	NL	HBO	Overig	M	V
05/ 06	0						
06/ 07	2	2				1	1
07/ 08	4	3	1			1	3
08/ 09	0						
09/ 10	5	5				3	2
10/ 11	0						

VSNU-kengetallen m.b.t. instroom master Midden-Oosten Studies, programma Talen en Culturen van het Midden-Oosten 60 en 90 ECTS
Bron: 1cijferHogerOnderwijs (1cHO).

Instroomgegevens masteropleiding Midden-Oosten Studies (voorheen TCMO)

Jaar	Totale instroom	Onderwijsherkomst instroom master				Totale instroom uitgesplitst naar geslacht	
		RUG	NL	HBO	Overig	M	V
11/12	2	2				1	1
12/13	2	2				0	2

Bron: Onderwijs en Examens, Bureau Studentzaken Faculteit der Letteren, RUG

Uitval/Rendementen 60 EC Master, onderwijsadministratie Faculteit der Letteren

Jaar	Instroom totaal	Uitval na 1 jaar	Geslaagd na (cumulatief)		
			1 jaar	2 jaar	3 jaar
05/ 06	0				
06/ 07	2	0	0	1	1
07/ 08	4	1	0	1	2
08/ 09	0				
09/ 10	5	0	1	3	5
10/ 11	0				n.v.t.
11/12	1	0	1	n.v.t.	n.v.t.

Bron: Onderwijs en Examens, Bureau Studentzaken Faculteit der Letteren, RUG

Uitval/Rendementen 90 EC Master, onderwijsadministratie Faculteit der Letteren

Jaar	Instroom totaal	Uitval na 1 jaar	Geslaagd na (cumulatief)		
			1 jaar	1,5 jaar	2 jaar
11/12	1	0	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.

Bron: Onderwijs en Examens, Bureau Studentzaken Faculteit der Letteren, RUG

Uitgereikte bullen

Jaar	Master	Doctoraal
05/ 06	0	3
06/ 07	0	0
07/ 08	1	n.v.t.
08/ 09	1	n.v.t.
09/ 10	3	n.v.t.
10/ 11	2	n.v.t.

Bron: Onderwijs en Examens, Bureau Studentzaken Faculteit der Letteren, RUG

Bacheloropleiding American Studies

Enrollment into the first year of American Studies (data from VSNU)

Academic year	Total enrollment	Enrollment by provenance					Enrollment by gender (%)	
		A-Levels ("VWO")	Propaedeuse Higher Vocational College ("HBO")	Higher Vocational College*	Foreign	Other	M	F
05/ 06	76	60	10	4	1	1	50	50
06/ 07	52	40	5	3	1	3	42	58
07/ 08	54	35	9	3	3	4	52	48
08/ 09	54	40	5	4	4	1	37	63
09/ 10	67	57	1	1	6	2	48	52
10/ 11	71	49	7	0	11	4	41	59

Source: "1cijfer Hoger Onderwijs (1cHO), cohortdefinitie: Eerstejaars Opleiding & Instelling (EOI), 1 inschrijving." * Higher Vocational College students doing a transitional program

Enrollment into the first year of American Studies (data from Office for Student Affairs)

Academic year	Total Enrollment	Enrollment by provenance					Enrollment by gender (%)	
		A-Levels ("VWO")	Propaedeuse Higher Vocational College ("HBO")	Higher Vocational College*	Foreign	Other	M	F
05/06	98	40	15	4	0	39	54	44
06/ 07	72	38	5	1	2	26	35	37
07/ 08	74	39	9	0	1	25	38	36
08/ 09	75	44	10	2	3	16	28	47
09/ 10	79	60	1	0	8	10	41	38
10/ 11	81	57	8	0	13	3	36	45
11/12	92	62	6	1	22	1	49	43
12/13*	79	57	2	0	20	0	37	42

Source: Office of Student Affairs, Faculty of Arts, RuG * Provisional numbers as per 1 October 2012

Drop-out rate VWO enrollment

Academic year	Total cohort	Cumulative drop out rate (%)			Selectiveness of 1st year
		After 1 year	After 2 years	After 3 years	
05/ 06	60	12	17	22	54
06/ 07	40	23	30	33	69
07/ 08	35	26	37	40	64
08/ 09	40	38	48	*50	*75

09/ 10	57	35	*44		
10/ 11	49	*12			

Source: "1cijfer Hoger Onderwijs (1cHO), cohortdefinities conform KUO (EOI, VWO-vooropleiding, 1 inschrijving)"

* Provisional numbers as per 1 October 2011

Pass rates VWO enrollment

Academic year	Re-enrollment after 1st year	% of total cohort	Bachelorrendement (cumulatief %)					
			After 3 years	After 4 years	After 5 years	After 6 years	> 6 years	> 6 years (HOOP)
05/ 06	53	88	11	36	60	75		
06/ 07	31	78	10	42	55			
07/ 08	26	74	23	50				
08/ 09	25	63	16					
09/ 10	37	65						
10/ 11	43	88						

Source: "1cijfer Hoger Onderwijs (1cHO), cohortdefinities conform KUO (EOI, VWO-vooropleiding, 1 inschrijving)," re-enrollment numbers after 1 year.

Pass rates total enrollment

Academic year	Re-enrollment after 1st year	% of total cohort	Cumulative Bachelor pass rates (%)					
			After 3 years	After 4 years	After 5 years	After 6 years	> 6 years	> 6 years (HOOP)
05/ 06	64	84	9	33	55	73		
06/ 07	41	79	10	39	56			
07/ 08	39	72	23	49				
08/ 09	34	63	21					
09/ 10	43	64						
10/ 11	62	87						

Source: "1cijfer Hoger Onderwijs (1cHO), cohortdefinities conform KUO (EOI, VWO-vooropleiding, 1 inschrijving)," re-enrollment numbers after 1 year.

Number of degrees awarded

Academic year	Propaedeuse	Bachelor
05/ 06	27	24
06/ 07	26	29
07/ 08	37	26
08/ 09	39	32
09/ 10	44	44
10/ 11	64	50

Masteropleiding North American Studies

Enrollment into the degree program in American Studies

Academic year	Total enrollment	Enrollment by provenance				Enrollment by gender	
		RUG	NL	Higher Vocational College ("HBO")	Other	M	F
05/06	8	7	0	0	1	4	4
06/07	16	15	1	0	0	5	11
07/08	22	19	1	0	2	10	12
08/09	4	3	0	0	1	3	1
09/10	17	15	0	0	2	10	7
10/11	8	8	0	0	0	1	7

Enrollment into the degree program in American Studies

Academic year	Total enrollment	Enrollment by provenance				Enrollment by gender	
		RUG	NL	Higher Vocational College ("HBO")	Other	M	F
05/06	8	7	0	0	1	4	4
06/07	16	15	0	0	1	5	11
07/08	22	19	1	0	2	10	12
08/09	4	3	0	0	1	3	1
09/10	17	15	0	0	2	10	7
10/11	8	8	0	0	0	1	7
11/12	14	14	0	0	0	8	6
12/13*	12	11	0	0	1	5	7

Source: Office of Student Affairs, Faculty of Arts, RuG * Provisional numbers as per 1 October 2012

Drop-out / Success rate

Academic year	Total enrollment	Drop-out after 1 year	Graduate after (cumulative)		
			1 year	2 years	3 years
05/06	8	1	3	3	4
06/07	16	0	1	4	5
07/08	22	4	3	8	13
08/09	4	0	1	2	3
09/10	17	1	1	7	11
10/11	8	2	0	4	n.v.t.
11/12	14	3	1	n.v.t.	n.v.t.

Source: Office of Student Affairs, Faculty of Arts, RuG

Number of degrees awarded

Academic year	Master	“Doctoraal” *
05/ 06	3	10
06/ 07	2	22
07/ 08	7	n.a.
08/ 09	8	n.a.
09/ 10	10	n.a.
10/ 11	10	n.a.

* One-tier, five-year program replaced by Bachelor-Master degree structure

Gerealiseerde docent-studentratio

Bacheloropleiding Griekse en Latijnse Taal en Cultuur

Student-stafratio

Bacheloropleiding	Inzet formatie majorprogramma (120 ECTS)	Aantal ingeschreven Ba studenten*	Staf-studentratio
Griekse en Latijnse Taal en Cultuur	1,4 fte	54	1,0 fte : 38

Bron: Onderwijsinstituut Faculteit der Letteren, RUG

* totaal aantal ingeschreven studenten op 1 oktober 2011

Staf-studentratio als volgt berekend: 1:xx (aantal studenten/inzet formatie)

Masteropleiding Oudheidstudies

Student-staf-ratio

Masteropleiding	Inzet formatie	Aantal ingeschreven MA studenten*	Staf-studentratio
Oudheidstudies	0,45 fte	13	1,0 fte: 28

Bron: Onderwijsinstituut Faculteit der Letteren, RUG

Staf-studentratio als volgt berekend: 1:xx (aantal studenten/inzet formatie)

Bacheloropleiding Midden-Oostenstudies

Bacheloropleiding	Inzet formatie majorprogramma (120 ECTS)	Aantal ingeschreven Ba studenten*	Staf- studentratio
Midden-Oosten Studies	1,75 fte	44	1,0 fte: 25

Bron: Onderwijsinstituut Faculteit der Letteren, RUG

* totaal aantal ingeschreven studenten op 1 oktober 2011 (inclusief schakelstudenten die 60 ECTS uit het majorprogramma volgen)

Masteropleiding Midden-Oostenstudies

Staf-student ratio opleiding (inzet staf versus aantal ingeschreven studenten, 2012-13)

Masteropleiding	Inzet formatie	Aantal ingeschreven studenten*	Staf-studentratio
Midden-Oosten Studies	0,2 fte	3	1,0 fte: 15

Staf-studentratio als volgt berekend: 1:xx (aantal studenten/inzet formatie)

Bron: Onderwijsinstituut Faculteit der Letteren, RUG

* Totaal ingeschreven studenten op 1 oktober 2011

Bacheloropleiding American Studies

Faculty-student ratio

Bachelor	Faculty teaching in Major (in fte)	Total BA Enrollment*	Faculty-student ratio
American Studies	4,6	245	1,0 fte : 54

Source: Office for Undergraduate and Postgraduate Studies, Faculty of Arts, RuG

* 1 October 2011

Masteropleiding North American Studies

Faculty-student ratio

Master program	Total teaching allocation (fte)	Number of enrolled students*	Faculty student ratio
American Studies	0,6 fte	31	1,0 fte : 52

Source: Office for Undergraduate and Postgraduate Studies, Faculty of Arts, RuG

* 1 October 2011

Gemiddeld aantal contacturen per fase van de studie

Bacheloropleiding Griekse en Latijnse Taal en Cultuur

Overzicht contacturen en verhouding tussen contacturen en zelfstudie

Studiejaar	1	2	3	Totaal
Contacturen per week*	13 uur**	12 uur***	Eerste semester: 10 uur**** Tweede semester: 6 uur	
Bachelorscriptie			280 uur*****	
Zelfstudie	1316 uur	1344 uur	1204 uur	
Totaal	1680 uur	1680 uur	1680 uur	5040 uur

* Meegerekend zijn niet alleen collegeuren, maar ook mentoruren, tentamens, begeleiding en alle andere contacttijden tussen student en docent.

** Voor studenten die een basiscursus Grieks of Latijn volgen ligt het aantal uren hoger. Voor de minoren kan het aantal contacturen variëren tussen 2 en 4 uren; hier is gerekend met 2 uren.

*** 30 ECTS van het tweedejaars programma bestaat uit minor- en vrije keuzeruimte. Er is gerekend met gemiddeld 2 contacturen per minor of vrije ruimte van 10 ECTS; in de praktijk kan dit aantal uren per minor of vrije keuze onderdeel hoger zijn.

**** 20 ECTS van het eerste semester van het derdejaarsprogramma bestaat uit minor- en vrije ruimte. Er is gerekend met gemiddeld 2 contacturen (per week) per minor of vrije keuze onderdeel van 10 ECTS; in de praktijk kan dit aantal uren per minor of vrije keuze onderdeel hoger zijn; in het derdejaars programma is er ook een verschil in contacturen tussen de semesters, omdat er in het tweede semester minder college wordt gevolgd vanwege het schrijven van de scriptie.

***** Dit is het aantal uren dat studenten besteden aan hun scriptie, incl. scriptieklas en individuele begeleiding.

Bacheloropleiding Midden-Oostenstudies

Contacturen per week 2012-2013

Fase	semester 1	semester 2
Jaar 1	16	15
Jaar 2	12	Buitenlandverblijf
Jaar 3	8	7 + scriptiebegeleiding

Bacheloropleiding American Studies

Year	1	2	3
Contact hours	12-14	10-12	10-12

Masteropleiding North American Studies

Semester	1	2
In-class teaching hours	9	varies

Bijlage 6: Bezoekprogramma

Maandag 10 juni

09.00-11.00 Welkom door Gerry Wakker (decaan)	Documentatie leestafel Vorbereiding Ba GLTC/ Ma Oudheidstudies	
11.00-12.00	Onderwijsdirecteur en Afdelingsbesturen: 1. Robert Wagenaar (onderwijsdirecteur) 2. Dirk Jan Wolffram (ph- onderwijs) 3. Jan Willem Drijvers (vz/sect AB GLTC/Oudheid) 4. Wil Verhoeven (vz AB American Studies) 5. Mark Thompson (sect AB American Studies) 6. Wout van Bekkum (vz AB Midden-Oosten) 7. Eelko Hooijmaaijers (sect AB Midden-Oosten)	
12.00-13.00	Lunch	
13.00-14.00	Ba GLTC/ Ma Oudheidstudies: Studenten 1. Diede ter Keurs (BA 3) 2. Caroline van Toor (BA 3) 3. Sean Mcgrath (BA 1) 4. Freya van Eimeren (BA 3) 5. Karel Stegeman (BA 2) 6. Daphne Messelink (BA 1) 7. Jacqueline Spit (MA)	
14.00-15.00	Ba GLTC/ Ma Oudheidstudies: Docenten 1. Onno van Nijf 2. Annet te Harder 3. Ruurd Nauta 4. Sofia Voutsaki 5. Evert van Emde Boas	
15.00-15.15	Pauze	
15.15-15.45	Ba GLTC/ M Oudheid Studies Opleidingscommissie 1. Annemijn Geelen (studentlid) 2. Remco Regtuit (voorzitter) 3. Sandra Rietberg (studentlid) 4. Sara Wijma (docentlid) 5. Elisabeth van 't Lindenhout	

	(docentlid) 6. Joost Kooiman (studentlid)	
15.45-16.30	Ba GLTC/ Ma Oudheid Studies: Examencommissie 1. Jan Willem Veluwenkamp (vz) 2. Zweder von Martels 3. Bob van der Borg (studieadviseur)	
16.30-17.00	Bespreking commissie intern	
17.00-17.30	Ba GLTC/ Ma Oudheid Studies: Alumni 1. Sander Orriëns 2. Patricia Spuij 3. Inez van Egeraat 4. Karin Zandvoort	
	Cie. 1: Pollman, Buelens, (Vestering)	Cie. 2: Wouters, Hollender, Lysen (Meijer)
17.30-18.00	Ba/Ma American Studies: Alumni 1. Ilona Sporrel 2. Rik Smit 3. Suzanne Enzerink (via Skype/email) 4. Carien Vugteveen (via Skype/email) 5. Anouk van Beusekom	Ba/Ma: Midden-Oosten Studies: Alumni 1. Jan-Jaap Gerards (via Skype) 2. Nathan Habers 3. Hisham Hamad

Dinsdag 11 juni 2013

08.30-9.00	Voorbereidende vergadering AM+MO	
	Cie. 1: Pollman, Buelens, (Vestering) Zaal:	Cie. 2: Wouters, Hollender, Lysen (Meijer) Zaal:
09.30-10.30 Het gesprek met de studenten AS zal in het Engels plaatsvinden	Ba/Ma American Studies: Studenten 1. Sean Beech (BA 1) 2. Freya Thiel (BA 1) 3. Carolin Lehmann (BA 2) 4. Felix Müller (BA 2) 5. Lisa Ziemann (BA 3) 6. Margot Recter (BA 3) 7. MA: Lia Verbaas (MA) 8. Mabel Wale (MA)	Ba/Ma Midden-Oosten Studies: Studenten 1. Marwin van Dijk (BA 1) 2. Anne Wensveen (BA 2) 3. Alexander El-Jbeily (BA 2) 4. Mark van Diest (BA 3) 5. Enas Amairi (BA 3) 6. Angela Marongiu (MA) 7. David-Jan van den Berg (BA2) (via email) 8. Hannah Pannwitz (BA2) (via email) 9. Zizi El Saar (MA) (via email)
10.30-11.30 Het gesprek met de docenten AS zal in het Engels plaatsvinden	Ba/Ma American Studies: Docenten 1. Wil Verhoeven 2. Amanda Gilroy 3. Marietta Messmer 4. Tim Jelfs 5. Mark Thompson 6. Constantijn Smith 7. Jelte Olthof 8. Joost Krijnen	Ba/Ma Midden-Oosten Studies: Docenten 1. Wout van Bekkum 2. Ronit Nikolsky 3. Eelko Hooijmaaijers 4. Kiki Santing 5. Pieter Nanninga
11.30-11.45	Pauze	
11.45-12.15 Het gesprek met de OC AS zal in het Engels plaatsvinden	Ba/Ma American Studies: Opleidingscommissie 1. Amanda Gilroy (vz) 2. Marietta Messmer (docentlid) 3. Tim Jelfs (secr) 4. Constantijn Smith (docentlid) 5. Raquel Raj (studentlid) 6. Ward van Hoof (studentlid) 7. Myrte Halman (studentlid)	Ba/Ma Midden-Oosten Studies: Opleidingscommissie 1. Ronit Nikolsky (vz) 2. Eelko Hooijmaaijers (secr) 3. Pieter Nanninga (docentlid) 4. Roos Heijnen (studentlid) 5. Dorieke Berends (studentlid) 6. Angela Marongiu (studentlid)
12.15-13.00	American Studies en Midden- Oosten Studies: Examencommissie 1. Cornelius Hasselblatt (vz) 2. Kees Dekker (secr) 3. Joanne van der Woude 4. Morgan Love (studieadviseur AS) 5. Albert Everaarts (studieadviseur MOS)	
13.00-13.15	Pauze/Lunch	
13.15-14.30	Bespreking bevindingen	Bespreking bevindingen
14.30-16.30	Voorbereiding gesprek management	

Woensdag 12 juni 2013

09.00-10.00	Gesprek formeel management: 1. Gerry Wakker (decaan) 2. Robert Wagenaar (onderwijsdirecteur) 3. Dirk Jan Wolffram (ph-onderwijs) 4. Jan Willem Drijvers (vz/sect AB GLTC) 5. Wil Verhoeven (vz AB American Studies) 6. Wout van Bekkum (vz AB Midden-Oosten)
10.00-13.30	Definitief bevindingen (Commissie intern) incl. lunch
13.30-13.45	Presentatie bevindingen Zaal: Van der Leeuwzaal Academiegebouw
13.45-14.15	Afsluitend: hapje/drankje Zaal: Bruinszaal

Bijlage 7: Bestudeerde afstudeerscripties en documenten

Voor het bezoek heeft de commissie de afstudeerscripties bestudeerd van de studenten met de volgende studentnummers:

Bacheloropleiding American Studies

1339613
1683942
1436155
1980866

Masteropleiding North American Studies

1381547
1476645
1537911
1532014

Bacheloropleiding Midden-Oostenstudies

1771221
1207822
1208721
1480871

Masteropleiding Midden-Oostenstudies

1285882
1453637
1135600
1350226

Bacheloropleiding GLTC

1571443
1194453
1247530
1618539

Masteropleiding Oudbeidstudies

1455354
1353144
1437925
1169602

Tijdens het bezoek heeft de commissie onder meer de volgende documenten bestudeerd (deels als *hard copies* en deels via de elektronische leeromgeving):

- Verslagen van overleg in relevante commissies / organen (in ieder geval examencommissie en opleidingscommissie van laatste twee afgeronde studie jaren);
- Samenvatting en analyse van recente evaluatieresultaten en relevante managementinformatie;
- Toetsmateriaal van alle cursussen (tentamens, werkstukopdrachten, richtlijnen voor stageverslagen en presentaties etc) en de toetsmatrix;

- Documentatie over docent- en studenttevredenheid, waaronder alumni-enquêtes.

De commissie heeft daarnaast voorafgaande aan het bezoek per opleiding een aantal cursussen geselecteerd:

Bacheloropleiding GLTC

- Griekse en Latijnse Poëzie-analyse (ba 2, sem.1)
- Griekse grammatica en vertaalpracticum II (ba 1, sem. 2)

Masteropleiding Oudheidstudies

- Onderzoekscollege Oude Geschiedenis (sem.1)
- Commentaarcollege Grieks en Latijn (sem.1)

Bacheloropleiding Midden-Oostenstudies

- Godsdiensten van het Midden-Oosten
- Stad en cultuur in het Midden-Oosten

Masteropleiding Midden-Oostenstudies

- Onderzoekscollege Midden-Oosten Studies
- Joods-liturgische dichtkunst (piyyut)

Bacheloropleiding American Studies

- The Americas III (ba 2)
- Mobility, Migration, Transculturation (ba 3)

Masteropleiding North American Studies

- The Americanization of the Holocaust (Sem. A3)
- Disenfranchised Voices (Sem. C3)
- The Past Was Not Dead

Van deze cursussen is het volgende materiaal ter inzage klaargelegd:

- Studiehandleiding;
- Verplichte literatuur;
- Toetsopgaven met bijbehorende beoordelingscriteria en normering (antwoordmodellen)
- Een representatieve selectie van feitelijk gemaakte toetsen (zoals presentaties, stages, assessments of portfolio's) en beoordelingen;
- Resultaten van vakevaluaties van de afgelopen twee studie jaren.

Bijlage 8: Onafhankelijkheidsverklaringen

ONAFHANKELIJKHEIDS- EN GEHEIMHOUDINGSVERKLARING

INDIENEN VOORAFGAAND AAN DE OPLEIDINGSBEOORDELING

ONDERGETEKENDE

NAAM: *Alfons WOUTERS*

ADRES: *Beekstraat 91 3111 ROTSELAAR (België)*

IS ALS DESKUNDIGE / SECRETARIS GEVRAAGD VOOR HET BEOORDELEN VAN DE OPLEIDING:

ZIE BIJLAGE

AANGEVRAAGD DOOR DE INSTELLING:

ZIE BIJLAGE

VERKLAART HIERBIJ GEEN (FAMILIE)RELATIES OF BANDEN MET BOVENGENOEMDE INSTELLING TE ONDERHOUDEN, ALS PRIVÉPERSOON, ONDERZOEKER / DOCENT, BEROEPSBEOEFENAAR OF ALS ADVISEUR, DIE EEN VOLSTREKT ONAFHANKELIJKE OORDEELSVORMING OVER DE KWALITEIT VAN DE OPLEIDING TEN POSITIEVE OF TEN NEGATIEVE ZOULDEN KUNNEN BEÏNVLOEDEN;

VERKLAART HIERBIJ ZODANIGE RELATIES OF BANDEN MET DE INSTELLING DE AFGELOPEN VIJF JAAR NIET GEHAD TE HEBBEN;

VERKLAART STRIKTE GEHEIMHOUDING TE BETRACHTEN VAN AL HETGEEN IN VERBAND MET DE BEOORDELING AAN HEM/HAAR BEKEND IS GEWORDEN EN WORDT, VOOR ZOVER DE OPLEIDING, DE INSTELLING OF DE NVAO HIER REDELIJKERWIJS AANSPRAAK OP KUNNEN MAKEN.

VERKLAART HIERBIJ OP DE HOOGTE TE ZIJN VAN DE NVAO GEDRAGSCODE.

PLAATS: *R. Fochweg*

DATUM: *1 november 2012*

HANDTEKENING:

A handwritten signature in black ink, appearing to read 'Alfons Wouters', is written over a horizontal line that extends to the right.

ONAFHANKELIJKHEIDS- EN GEHEIMHOUDINGSVERKLARING

INDIENEN VOORAFGAAND AAN DE OPLEIDINGSBEOORDELING

ONDERGETEKENDE *Karla POLLMANN*

NAAM:

13 Hutchison Court

ADRES:

GB - St Andrews KY16 8HA, SCOTLAND

IS ALS DESKUNDIGE / ~~SECRETARIS~~ GEVRAAGD VOOR HET BEOORDELEN VAN DE OPLEIDING:

ZIE BIJLAGE

AANGEVRAAGD DOOR DE INSTELLING:

ZIE BIJLAGE

VERKLAART HIERBIJ GEEN (FAMILIE)RELATIES OF BANDEN MET BOVENGENOEMDE INSTELLING TE ONDERHOUDEN, ALS PRIVÉPERSOON, ONDERZOEKER / DOCENT, BEROEPSBEOEFENAAR OF ALS ADVISEUR, DIE EEN VOLSTREKT ONAFHANKELIJKE OORDEELSVORMING OVER DE KWALITEIT VAN DE OPLEIDING TEN POSITIEVE OF TEN NEGATIEVE Zouden KUNNEN BEÏNVLOEDEN;

VERKLAART HIERBIJ ZODANIGE RELATIES OF BANDEN MET DE INSTELLING DE AFGELOPEN VIJF JAAR NIET GEHAD TE HEBBEN;

VERKLAART STRIKTE GEHEIMHOUDING TE BETRACHTEN VAN AL HETGEEN IN VERBAND MET DE BEOORDELING AAN HEM/HAAR BEKEND IS GEWORDEN EN WORDT, VOOR ZOVER DE OPLEIDING, DE INSTELLING OF DE NVAO HIER REDELIJKERWIJS AANSPRAAK OP KUNNEN MAKEN.

VERKLAART HIERBIJ OP DE HOOGTE TE ZIJN VAN DE NVAO GEDRAGSCODE.

PLAATS:

Amsterdam

DATUM:

05 November 2012

HANDTEKENING:

Karla Pollmann

ONAFHANKELIJKHEIDS- EN GEHEIMHOUDINGSVERKLARING

INDIENEN VOORAFGAAND AAN DE OPLEIDINGSBEOORDELING

ONDERGETEKENDE

NAAM: GERT BUELENS

ADRES: VENNELAAN 17
B-9830 ST.-MARTENS-LATEM

IS ALS DESKUNDIGE / SECRETARIS GEVRAAGD VOOR HET BEOORDELEN VAN DE OPLEIDING:

ZIE BIJLAGE

AANGEVRAAGD DOOR DE INSTELLING:

ZIE BIJLAGE

VERKLAART HIERBIJ GEEN (FAMILIE)RELATIES OF BANDEN MET BOVENGENOEMDE INSTELLING TE ONDERHOUDEN, ALS PRIVÉPERSOON, ONDERZOEKER / DOCENT, BEROEPSBEOEFENAAR OF ALS ADVISEUR, DIE EEN VOLSTREKT ONAFHANKELIJKE OORDEELSVORMING OVER DE KWALITEIT VAN DE OPLEIDING TEN POSITIEVE OF TEN NEGATIEVE ZOULDEN KUNNEN BEÏNVLOEDEN;

VERKLAART HIERBIJ ZODANIGE RELATIES OF BANDEN MET DE INSTELLING DE AFGELOPEN VIJF JAAR NIET GEHAD TE HEBBEN;

VERKLAART STRIKTE GEHEIMHOUDING TE BETRACHTEN VAN AL HETGEEN IN VERBAND MET DE BEOORDELING AAN HEM/HAAR BEKEND IS GEWORDEN EN WORDT, VOOR ZOVER DE OPLEIDING, DE INSTELLING OF DE NVAO HIER REDELIJKERWIJS AANSPRAAK OP KUNNEN MAKEN.

VERKLAART HIERBIJ OP DE HOOGTE TE ZIJN VAN DE NVAO GEDRAGSCODE.

PLAATS: ST.-MARTENS-LATEM DATUM: 04/11/2012

HANDTEKENING:

ONAFHANKELIJKHEIDS- EN GEHEIMHOUDINGSVERKLARING

INDIENEN VOORAFGAAND AAN DE OPLEIDINGSBEOORDELING

ONDERGETEKENDE

NAAM: ELISABETH HOLLENDER

ADRES: BARTHELSTR 30, 50823 KÖLN, GERMANY

IS ALS DESKUNDIGE / SECRETARIS GEVRAAGD VOOR HET BEOORDELEN VAN DE OPLEIDING:

ZIE BIJLAGE

AANGEVRAAGD DOOR DE INSTELLING:

ZIE BIJLAGE

VERKLAART HIERBIJ GEEN (FAMILIE)RELATIES OF BANDEN MET BOVINGENOEMDE INSTELLING TE ONDERHOUDEN, ALS PRIVÉPERSOON, ONDERZOEKER / DOCENT, BEROEPSBEOEFENAAR OF ALS ADVISEUR, DIE EEN VOLSTREKT ONAFHANKELIJKE OORDEELSVORMING OVER DE KWALITEIT VAN DE OPLEIDING TEN POSITIEVE OF TEN NEGATIEVE Zouden KUNNEN BEÏNVLOEDEN;

VERKLAART HIERBIJ ZODANIGE RELATIES OF BANDEN MET DE INSTELLING DE AFGELOPEN VIJF JAAR NIET GEHAD TE HEBBEN;

VERKLAART STRIKTE GEHEIMHOUDING TE BETRACHTEN VAN AL HETGEEN IN VERBAND MET DE BEOORDELING AAN HEM/HAAR BEKEND IS GEWORDEN EN WORDT, VOOR ZOVER DE OPLEIDING, DE INSTELLING OF DE NVAO HIER REDELIJKERWIJS AANSPRAAK OP KUNNEN MAKEN.

VERKLAART HIERBIJ OP DE HOOGTE TE ZIJN VAN DE NVAO GEDRAGSCODE.

PLAATS: Köln

DATUM: 15.12.2012

HANDTEKENING:

ONAFHANKELIJKHEIDS- EN GEHEIMHOUDINGSVERKLARING

INDIENEN VOORAFGAAND AAN DE OPLEIDINGSBEOORDELING

ONDERGETEKENDE

NAAM: Thalia Elisabeth Lysen

ADRES: Tweede Jan v.d. Heijdenstraat 60 HSLA
1074 X W Amsterdam

IS ALS DESKUNDIGE / SECRETARIS GEVRAAGD VOOR HET BEOORDELEN VAN DE OPLEIDING:

ZIE BIJLAGE

AANGEVRAAGD DOOR DE INSTELLING:

ZIE BIJLAGE

VERKLAART HIERBIJ GEEN (FAMILIE)RELATIES OF BANDEN MET BOVENGENOEMDE INSTELLING TE ONDERHOUDEN, ALS PRIVÉPERSOON, ONDERZOEKER / DOCENT, BEROEPSBEOEFENAAR OF ALS ADVISEUR, DIE EEN VOLSTREKT ONAFHANKELIJKE OORDEELSVORMING OVER DE KWALITEIT VAN DE OPLEIDING TEN POSITIEVE OF TEN NEGATIEVE Zouden KUNNEN BEÏNVLOEDEN;

VERKLAART HIERBIJ ZODANIGE RELATIES OF BANDEN MET DE INSTELLING DE AFGELOPEN VIJF JAAR NIET GEHAD TE HEBBEN;

VERKLAART STRIKTE GEHEIMHOUDING TE BETRACHTEN VAN AL HETGEEN IN VERBAND MET DE BEOORDELING AAN HEM/HAAR BEKEND IS GEWORDEN EN WORDT, VOOR ZOVER DE OPLEIDING, DE INSTELLING OF DE NVAO HIER REDELIJKERWIJS AANSPRAAK OP KUNNEN MAKEN.

VERKLAART HIERBIJ OP DE HOOGTE TE ZIJN VAN DE NVAO GEDRAGSCODE.

PLAATS: Amsterdam

DATUM: 04-11-2012

HANDTEKENING:

ONAFHANKELIJKHEIDS- EN GEHEIMHOUDINGSVERKLARING

INDIENEN VOORAFGAAND AAN DE OPLEIDINGSBEOORDELING

ONDERGETEKENDE

NAAM: Nadine Vestering

ADRES: Van Heutszstraat 57, 2593 PD, Den Haag

IS ALS DESKUNDIGE / SECRETARIS GEVRAAGD VOOR HET BEOORDELEN VAN DE OPLEIDING:

ZIE BIJLAGE

AANGEVRAAGD DOOR DE INSTELLING:

ZIE BIJLAGE

VERKLAART HIERBIJ GEEN (FAMILIE)RELATIES OF BANDEN MET BOVENGENOEMDE INSTELLING TE ONDERHOUDEN, ALS PRIVÉPERSOON, ONDERZOEKER / DOCENT, BEROEPSBEOEFENAAR OF ALS ADVISEUR, DIE EEN VOLSTREKT ONAFHANKELIJKE OORDEELSVORMING OVER DE KWALITEIT VAN DE OPLEIDING TEN POSITIEVE OF TEN NEGATIEVE Zouden KUNNEN BEÏNVLOEDEN;

VERKLAART HIERBIJ ZODANIGE RELATIES OF BANDEN MET DE INSTELLING DE AFGELOPEN VIJF JAAR NIET GEHAD TE HEBBEN;

VERKLAART STRIKTE GEHEIMHOUDING TE BETRACHTEN VAN AL HETGEEN IN VERBAND MET DE BEOORDELING AAN HEM/HAAR BEKEND IS GEWORDEN EN WORDT, VOOR ZOVER DE OPLEIDING, DE INSTELLING OF DE NVAO HIER REDELIJKERWIJS AANSPRAAK OP KUNNEN MAKEN.

VERKLAART HIERBIJ OP DE HOOGTE TE ZIJN VAN DE NVAO GEDRAGSCODE.

PLAATS: Den Haag

DATUM: 3 juni 2013

HANDTEKENING:

ONAFHANKELIJKHEIDS- EN GEHEIMHOUDINGSVERKLARING

INDIENEN VOORAFGAAND AAN DE OPLEIDINGSBEOORDELING

ONDERGETEKENDE

NAAM: Floor Meijer

ADRES: Catharijnesingel 56-II
3511 GE Utrecht

IS ALS DESKUNDIGE / SECRETARIS GEVRAAGD VOOR HET BEOORDELEN VAN DE OPLEIDING:

ZIE BIJLAGE

AANGEVRAAGD DOOR DE INSTELLING:

ZIE BIJLAGE

VERKLAART HIERBIJ GEEN (FAMILIE)RELATIES OF BANDEN MET BOVENGENOEMDE INSTELLING TE ONDERHOUDEN, ALS PRIVÉPERSOON, ONDERZOEKER / DOCENT, BEROEPSBEOEFENAAR OF ALS ADVISEUR, DIE EEN VOLSTREKT ONAFHANKELIJKE OORDEELSVORMING OVER DE KWALITEIT VAN DE OPLEIDING TEN POSITIEVE OF TEN NEGATIEVE Zouden KUNNEN BEÏNVLOEDEN;

VERKLAART HIERBIJ ZODANIGE RELATIES OF BANDEN MET DE INSTELLING DE
AFGELOPEN VIJF JAAR NIET GEHAD TE HEBBEN;

VERKLAART STRIKTE GEHEIMHOUDING TE BETRACHTEN VAN AL HETGEEN IN
VERBAND MET DE BEOORDELING AAN HEM/HAAR BEKEND IS GEWORDEN EN
WORDT, VOOR ZOVER DE OPLEIDING, DE INSTELLING OF DE NVAO HIER
REDELIJKERWIJS AANSPRAAK OP KUNNEN MAKEN.

VERKLAART HIERBIJ OP DE HOOGTE TE ZIJN VAN DE NVAO GEDRAGSCODE.

PLAATS: Utrecht

DATUM: 7/6/2013

HANDTEKENING:

A handwritten signature in black ink, appearing to be 'J. Hey', written over a horizontal line.

Bijlage bij de onafhankelijkheidsverklaringen van de commissieleden Regiostudies

Instelling	Commissielid	Secretaris
Vrije Universiteit	Alfons Wouters Karla Pollmann Gert Buelens Jadranka Gvozdanovic Daniël Meijer	Willemijn van Gastel
Universiteit van Amsterdam	Alfons Wouters Karla Pollmann John Nawas Elisabeth Hollender Gunnar de Boel Daniel Meijer	Linda van der Grijsparde Muriel Jansen
Radboud Universiteit	Alfons Wouters Karla Pollmann Gert Buelens Thalia Lysen	Linda van der Grijsparde
Universiteit Leiden	Alfons Wouters Karla Pollmann Elisabeth Hollender Nigel Worden Wolfgang Behr Jadranka Gvozdanovic Dirk Kruijt Gert Buelens Daniel Meijer	Linda van der Grijsparde Floor Meijer Jasne Krooneman (onder verantwoordelijkheid van Floor Meijer) Mariëtte Amsing (onder verantwoordelijkheid van Meg van Bogaert)
Rijksuniversiteit Groningen	Alfons Wouters Karla Pollmann Elisabeth Hollender Gert Buelens Thalia Lysen	Floor Meijer Nadine Vestering (onder verantwoordelijkheid van Floor Meijer)
Universiteit Utrecht	Alfons Wouters Karla Pollmann Jadranka Gvozdanovic Gert Buelens Daniël Meijer	Linda van der Grijsparde

